

Hannu Nikulainen

**THE TIMESIN JA DAILY HERALDIN SUHTAUTUMI-
NEN ANGLO-IRLANTILAISEEN SOTAAN 1919 - 1921**

**Yleisen historian
pro gradu –työ
Jyväskylän yliopistossa
syksyllä 2002**

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Historian laitos
Tekijä Nikulainen, Hannu	
Työn nimi The Timesin ja Daily Heraldin suhtautuminen anglo-irlantilaiseen sotaan 1919 – 1921	
Oppiaine Yleinen historia	Työn laji Pro gradu
Aika Syyskuu 2002	Sivumäärä 166

Tiivistelmä - Abstract

Tässä työssä on tutkittu kahden brittiläisen sanomalehden, The Timesin ja Daily Heraldin suhtautumista ns. anglo-irlantilaiseen sotaan 1919 – 1921 Ison-Britannian hallituksen ja Irlannin Tasavaltalaisarmeijan (IRA) välillä; Irlanti oli tällöin vielä osa Isoa-Britanniaa (parlamenttiunioni v. 1801). Tutkimusmenetelmä on käytetty ns. historiallis-kvalitatiivista menetelmää, ja tutkimuksessa on keskitytty ennen kaikkea selvittämään näiden kahden poliittiselta suuntautumiseltaan varsin erilaisen lehden (The Times oli lähinnä maltillisen konservatiivinen lehti, kun taas Daily Herald edusti näkemyksiltään työväenliikkeen vasemmistoa) suhtautumista kyseiseen konfliktiin ja sen eri osapuoliin: brittihallitus, Irlannin tasavaltalaiset, Irlannin itsehallintasuunnitelmia vastustaneet Pohjois-Irlannin unionistit (protestantit) ym.

Tällöin Isossa-Britanniassa vallassa ollut David Lloyd Georgen liberaalien ja konservatiivien koalitiohallitus pyrki ns. anglo-irlantilaisessa sodassa tukahduttamaan voimatoimin, poliisijoukkojen ja sotaväen avulla sitä vastaan sissisotaan ryhtyneen IRA:n toiminnan; Irlannin tasavaltalaiset olivat tammikuussa 1919 julistaneet maan yksipuolisesti itsenäiseksi tasavallaksi. Brittiläisen imperiumin koossapysymistä selkeästi tukenut The Times suhtautui aluksi ymmärtäväisesti hallituksen vaikeuksiin järjestyksen palauttamisessa Irlantiin, ja vastusti koko sodan ajan voimakkaasti ajatusta itsenäisen Irlannin tasavallan syntymisestä. Kaikenlaista imperialismia jyrkästi kritisoinut Daily Herald sen sijaan vastusti alusta alkaen selkeästi Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaa. The Timesin päätoimittajan vaihdoksen myötä, ja väkivallan kierteen Irlannissa jatkuvasti voimistuessa molemmat lehdet arvostelivat jo vuoden 1920 lopulla varsin kovaa kieltä käyttäen hallituksen Irlannin-politiikkaa, Daily Herald vielä kovempaa kuin The Times. Molemmat lehdet esittelivät myös omat ratkaisusuunnitelmansa konfliktiin. Sota päättyi aselepoon heinäkuussa 1921 (osin myös brittilehdistön voimakkaan kritiikin ansiosta), ja joulukuun 1921 rauhansopimuksessa Irlanti sai dominion aseman imperiumin sisällä, mihin lopputulokseen molemmat lehdet ilmoittivat olevansa tyytyväisiä.

Asiasanat Irlanti, Iso-Britannia, The Times, Daily Herald, IRA, anglo-irlantilainen sota

Säilytyspaikka Historian laitos, Jyväskylän yliopiston kirjasto

Muita tietoja

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Tehtävä ja lähteet	1
1.2	Käytetystä terminologiasta	4
1.3	Alkuperäislähteinä olevat sanomalehdet	6
1.3.1	The Times	6
1.3.2	Daily Herald	11
2	KATSAUS IRLANNIN HISTORIAAN ENNEN VUOTTA 1919	16
2.1	Irlannin historiaa ennen 1900-lukua	16
2.2	Tie anglo-irlantilaiseen sotaan	23
3	ISON-BRITANNIAN HALLITUKSEN YLEINEN IRLANNIN- POLITIikka JA LEHTIEN SUHTAUTUMINEN SIIHEN	27
3.1	The Timesin suhtautuminen	27
3.2	Daily Heraldin suhtautuminen	35
4	ANGLO-IRLANTILAISEN SODAN TAPAHTUMAT	40
4.1	Viranomaisten toiminta	40
4.2	Tasavaltalaisten toiminta	60
5	ULSTERIN ONGELMA JA UNIONISTIT	76
6	LEHTIEN SUUNNITELMAT IRLANNIN-KYSYMYKSEN RATKAISEMISEKSI	89
6.1	The Timesin suunnitelma	89
6.2	Daily Heraldin suunnitelma	98

7	ISON-BRITANNIAN JA IRLANNIN TYÖVÄENLIIKKEIDEN POLITIikka	102
7.1	Ison-Britannian työväenliike	102
7.2	Irlannin työväenliike	109
8	VUODEN 1920 IRLANNIN HALLINTOLAKI	115
9	ASELEPO, RAUHANNEUVOTTELUT JA RAUHANSOPIMUS	121
9.1	Aselepo ja ensimmäiset rauhanneuvottelut	121
9.2	Syksyn 1921 rauhanneuvottelut	128
9.3	Joulukuun 1921 rauhansopimus	135
10	YHTEENVETO	145
	LÄHTEET	158
	LIITE	166

1 JOHDANTO

1.1 Tehtävä ja lähteet

Kahden naapurisaaren, Britannian ja Irlannin välinen suhde on ollut varsin vaihteleva kautta vuosisatojen: välillä saarten välinen yhdysside on ollut tiiviimpi, välillä löyhempi. Irlanti liitettiin valtiollisesti Britanniaan 1100-luvulla alkaneen brittien asteittaisen valloituksen seurauksena, ja maiden välinen aluksi löyhä side tiivistyi lopulta parlamenttiunioniksi 1800-luvun alussa. 1900-luvun alussa irlantilaisten voimistuneet itsehallinto- ja itsenäistymispyrkimykset johtivat vuoden 1916 ns. pääsiäiskapinan ja vuosien 1919 - 1921 ns. anglo-irlantilaisen sodan kautta Etelä-Irlannin vaiheittaiseen itsenäistymiseen nykyiseksi Irlannin tasavallaksi. Saaren ongelmat eivät kuitenkaan päättyneet tähän, vaan levottomuudet protestanttien hallitsemassa ja tästä syystä Ison-Britannian yhteyteen hallinnollisesti jättäytyneessä Pohjois-Irlannissa ovat jatkuneet vaihtelevalla voimakkuudella aina näihin päiviin saakka. Pohjois-Irlannin tämänhetkisten ristiriitojen juuret ovatkin selkeästi anglo-irlantilaisen sodan aikana tapahtuneessa Irlannin virallisessa kahtiajaossa katolilaisemmistöiseen etelään ja protestanttienemmistöiseen pohjoiseen, kun Pohjois-Irlannin alueelle jäi edelleen huomattava katolilaisvähemmistö.

Tässä tutkimuksessa on keskitytty juuri tähän anglo-irlantilaisena sotana (muiden nimien ohella; niistä enemmän luvussa 1.2.) tunnettuun konfliktiin 1919 - 1921 Ison-Britannian hallituksen ja Irlannin tasavallan välillä. Tarkoitukseni on tutkia ja vertailla kahden selvästi erilaista poliittista näkemystä edustavan brittiläisen sanomalehden, maltillisen konservatiivisen The Timesin ja radikaalin vasemmistolaisen Daily Heraldin suhtautumista anglo-irlantilaiseen sotaan ja yleensäkin Irlannin-kysymyksen eri osapuoliin. Mielenkiintoinen kysymys onkin, miten toisaalta Brittiläisen imperiumin olemassaoloa perinteisesti puolustanut yläluokkainen The Times ja toisaalta kaikenlaista imperialismia ja kolonialismia (mutta myös kiihkonationalismia) kiihkeästi vastustanut työväenlehti Daily Herald suhtautuivat irlantilaisten itsehallinto- ja itsenäistymispyrkimykseen näinä aikoina: oliko lehtien suhtautumistavoissa minkälaisia eroja niiden yleisistä poliittisista näkemyksistä ja lähtökohdista johtuen?

Sanoma- ja aikakauslehdistön tutkimuksessa voidaan käyttää kahta erilaista menetelmää, toisaalta perinteistä ns. historiallis-kvalitatiivista metodia ja toisaalta uudempaa ns. kvantitatiivista metodia. Pääosin lehdistötutkimuksessa on käytetty ja käytetään edelleen historiallis-kvalitatiivista metodia, jossa ulkoisen ja sisäisen lähdekritiikin keinoin pyritään selvittämään esimerkiksi tietyn lehden tai lehtien suhtautumista johonkin historialliseen kysymykseen. Lähteenä on useimmiten käytetty lehtien mielipideaineistoa, eli siis pääkirjoituksia, yleisönosastokirjoituksia ja muuta ns. kommentoivaa aineistoa, mutta myös lehtien uutisaineistoa: tällöin on usein tutkimuksen kohteena lehden tai lehtien jostakin historiallisesta tapahtumasta antama informaatio, eli miten objektiivista ja totuudenmukaista lehden tai lehtien uutisointi kyseisestä tapahtumasta oli. Ns. kvantitatiivisen metodin käyttö lehdistötutkimuksessa taas edellyttää kerätyn tutkimusmateriaalin systemaattista luokittelua erilaisiin alaryhmiin. Tällöin tutkija jaottelee lehdestä löytämänsä jotakin tiettyä aihepiiriä koskevat kirjoitukset (joko kaikki kirjoitukset jopa pikku-uutisia myöten tai vain esimerkiksi pääkirjoitukset) erilaisiin alaluokkiin esimerkiksi lehden julkaiseman uutisen alkuperän (lähteen) tai jutun kirjoittajan suhtautumistavan esim. jonkin kiistan eri osapuoliin mukaan. Tämän jälkeen tutkija voi erilaisten matemaattisten menetelmien avulla laatia haluamiaan taulukoita ja kaavioita keräämästään aineistosta; tärkeää kuitenkin on, että materiaalin luokittelu on tapahtunut asianmukaisesti, sillä muutoin myös tutkimustulokset saattavat olla virheellisiä.¹

Tässä työssä olen katsonut lähdemateriaalin runsauden vuoksi tarkoituksenmukaisimmaksi käyttää yksinomaan historiallis-kvalitatiivista tutkimusmetodia; kvantitatiivisen metodin mukaanotto olisi ilmeisesti pidentänyt tämän työn sivumäärää vielä huomattavasti, varsinkin lehtien uutisaineiston tarkka luokittelu ja analysointi, koska molemmissa lehdissä oli varsinkin anglo-irlantilaisen sodan loppupuolella runsaasti Irlannin tapahtumia koskeneita uutisia päivittäin. Tutkimukseni keskittyy näiden kahden lehden mielipideaineistoon, ennen kaikkea pääkirjoituksiin, mutta myös asiantuntija-artikkeleihin ja eri kirjeenvaihtajien lehdille lähettämiin raportteihin erityisesti Irlannista ja Yhdysvalloista. Tämä ohella käsittelen jonkin verran lehtien uutisoinnin Irlannin tapahtumista objektiivisuutta ja paikkansapitävyyttäkin. Myös Irlannin-kysymystä käsitelleitä yleisöosastokirjoituksia näissä lehdissä olen tarkastellut jonkin verran, lähinnä sitä, ketkä niitä

---

¹ Esim. Suvanto, Pekka, Sanomalehdistö historian tutkimuksen lähteenä. Yleisen historian lähteet ja niiden käyttö. Toim. Pekka Suvanto. Helsinki 1977, s. 94 – 103.

lehtiin lähettivät, ja olivatko niissä esitetyt näkemykset sopusoinnussa lehtien omien näkemysten kanssa. Työni jäsentely on osittain kronologinen, osittain aiheenmukainen: olen katsonut esimerkiksi Ison-Britannian työväenliikkeen maan hallituksen silloisen Irlannin-politiikan tärkeimpänä kotimaisena arvostelijana ja oppositiovoimana ansaitsevan kokonaan oman käsittelylukunsa, samoin Irlannin työväenliikkeen saaren nationalistisen liikkeen merkittävänä liittolaisena lakkoineen ja boikotteineen.

Tutkimuksessani käyttämäni alkuperäislähteet, *The Times* 1.1.1919 – 31.1.1922 ja *Daily Herald* 31.3.1919 – 31.1.1922, löytyvät mikrofilmattuina Jyväskylän yliopiston historian laitoksen mikrofilmikokoelmista (*Daily Herald* ilmestyi viikkolehtenä vielä vuoden 1919 alussa, ja näitä lehtiä en onnistunut saamaan käsiini, mikä ei kuitenkaan liene kovin paha puute työn kokonaisuuden kannalta). *The Times*istä on olemassa (ainakin Helsingin yliopiston kirjastossa) lehden oma moniosainen historia, josta on ollut työssäni suurta apua lehden kirjoittelun taustojen selvittämisessä, mutta *Daily Heraldista* kirjoitettua mahdollista historiaa en ole onnistunut löytämään. Sen sijaan tutkimuskirjallisuutta Irlannin historiasta löytyy Suomenkin kirjastoista suhteellisen runsaasti, myös Jyväskylän yliopiston kirjastosta.

Käyttämästäni tutkimuskirjallisuudesta on tämän työn kannalta ehdottomasti hyödyllisin teos ollut Joseph M. Curranin kirja ”*The Birth of the Irish Free State 1921 – 1923*”. Ni-messään mainituista vuosiluvuista huolimatta teos käsittelee melko seikkaperäisesti ja analyyttisesti tapahtumia koko anglo-irlantilaisen sodan 1919 – 1921 ajalta; erityisen perusteellisesti teos käsittelee vuoden 1921 rauhanneuvotteluja brittihallituksen ja Irlannin edustajien välillä. Hienoisesta irlantilaismyönteisyydestään huolimatta teos on tärkeimpiä tämän ajanjakson tapahtumia Irlannissa käsitteleviä tutkimuksia, ja siihen näytetään myös melko usein viitattavan muissa anglo-irlantilaista sotaa käsittelevissä teoksissa. Edellämainittujen vuoden 1921 rauhanneuvottelujen kulkua kuvataan varsin yksityiskohtaisesti myös Keith Middlemasin toimittamissa Thomas Jonesin (kyseisiin rauhanneuvotteluihin osallistunut Ison-Britannian hallituksen tärkeä virkamies) päiväkirjoissa, joihin Middlemas on kirjoittanut taustatiedot tapahtumista.

Tärkeitä tutkimuksia työni kannalta ovat olleet myös Nicholas Manserghin, R.F. Fosterin ja Joseph J. Leen teokset, joissa analysoidaan melko perusteellisesti Irlannin tämän ajan tapahtumia ja niiden taustaa, Manserghin teoksessa muita enemmän myös Ison-Britannian hallituksen toimintaa ja näkökantoja. Brittihallituksen toimia ja näkemyksiä anglo-irlantilaisen sodan aikana valaistaan myös melko hyvin Kenneth O. Morganin teoksessa ”Consensus and Disunity. The Lloyd George Coalition Government 1918 – 1922”. James Mackayn kirjoittama tasavaltalaisjohtaja Michael Collinsin elämäkerta on yksityiskohtaisen Irlannin tämän ajan tapahtumien kuvaamisensa ansiosta ollut hyödyllinen erityisesti eräiden The Timesin ja Daily Heraldin Irlantia koskeneiden uutisten paikkansapitävyyden tarkistamisessa, vaikka teos onkin hieman puolueellinen Irlannin tasavaltalaisten suuntaan. Ylipäänsä käyttämäni tutkimuskirjallisuus ei kuitenkaan ole mitenkään häiritsevän puolueellista suuntaan tai toiseen, vähän käyttämäni Edward Normanin teosta ”A History of Modern Ireland” lukuunottamatta (selkeän puolueellinen Ison-Britannian hyväksi mielestäni). Olen käyttänyt lähteinä myös muutamia Jyväskylän yliopistossa valmistuneita Irlantia tai em. sanomalehtiä käsitelleitä yleisen historian pro gradu – töitä, niistä eniten Ossi Päärnin ja Risto Särkijärven töitä.

1.2 Käytetystä terminologiasta

Irlannin 1900-luvun alun historiassa esiintyvät jatkuvasti termit ja käsiteparit katolilainen - nationalisti ja protestantti - unionisti. Nationalisteilla tarkoitettiin yleiskäsitteenä sellaisia irlantilaisia, pääasiassa katolilaisia, jotka halusivat maalleen suurempaa itse-määräämisoikeutta suhteessa Isoon-Britanniaan: heidän vaatimuksensa vaihtelivat rajoitetusta itsehallinnosta (ns. "Home Rule") täyteen itsenäisyyteen. Vielä ennen vuoden 1916 pääsiäiskapinaa valtaosa Irlannin katolilaisista olisi tyytynyt maan edustajien Westminsterin parlamentissa ajamaan home ruleen, mutta verisesti tukahdutetun kapinan jälkeen irlantilaisten enemmistö (protestanttien hallitsemaa Koillis-Ulsteria lukuun ottamatta) siirtyi kannattamaan itsenäistä Irlannin tasavaltaa ajanutta radikaalia Sinn Fein -puoluetta. Termit katolinen - nationalisti eivät ole aivan synonyymeja, mutta melko lähellä toisiaan: vain pieni vähemmistö Irlannin protestanteista oli nationalisteja tai tasavaltalaisia (eli "äärinationalisteja"), ja vain harvat katolilaiset kannattivat (ainakaan julkisesti) Ison-Britannian ja Irlannin välisen unionin säilyttämistä, eli olivat "unionis-

teja". Anglo-irlantilaisen sodan aikana brittilehdistö käytti Irlannin tasavaltalaisista yleisnimitystä "sinnfeiniläiset" ("Sinn Feiners"), kun taas maltillisempia nationalisteja kutsuttiin yksinkertaisesti "nationalisteiksi".

Termillä unionistit tarkoitettiin siis irlantilaisia, jotka kannattivat vuodesta 1801 Ison-Britannian ja Irlannin välillä vallinneen parlamenttiunionin säilyttämistä. Unionistit olivat lähes yksinomaan protestantteja, ja he olivat Irlannissa enemmistönä vain neljässä Koillis-Ulsterin kreivikunnassa, mutta heidän poliittinen vaikutusvaltansa oli kuitenkin heidän suhteellista osuuttaan maan väestöstä suurempi erityisesti Ison-Britannian konservatiivipuolueen jatkuvan tuen ansiosta. Historiallinen Ulsterin maakunta käsitti kaikkiaan yhdeksän kreivikuntaa, joista kuusi koillisinta muodostaa nykyisen "Pohjois-Irlannin". Tässä työssä on käytetty termiä unionistit erityisesti Ulsterin protestanttien synonyymina (Etelä-Irlannissakin oli pieni hajallaan asuva ja usein maltillisempi protestanttivähemmistö). Sen sijaan termeillä tasavaltalainen/sinnfeiniläinen en ole tarkoittanut koko Irlannin katolilaisväestöä, koska suinkaan kaikki Irlannin katolilaiset eivät vaatineet maalleen itsenäisen tasavallan asemaa (vaikka olisivatkin äänestäneet Sinn Fein -puoluetta vuosien 1918 ja 1921 parlamenttivaaleissa sekä paikallishallinnon vaaleissa).

Myös vuosien 1919 - 1921 sodasta Ison-Britannian hallituksen joukkojen ja Irlannin tasavaltalaisten IRA:n välillä käytettiin silloin ja myöhemmin anglo-irlantilaisen sodan ohella muitakin nimityksiä. Brittiläinen historiankirjoitus käyttää usein termiä "The Irish Troubles", "Irlannin ikävyydet", jolla he tarkoittavat paljolti sitä, ettei kyseessä ollut mikään perinteinen rintamalinjoin käyty sota kahden valtion välillä; nimityksen "ikävyydet" voi myös tulkita ko. konfliktin merkittävyyden vähättelyksi. Ison-Britannian aikalaishallitukselle kyseessä oli lähinnä "kapina" minkään varsinaisen sodan sijaan. Irlantilaiset ja irlantilainen historiankirjoitus taas käyttävät usein termejä "War of Independence", "itsenäisyysota" tai "Tan War" sotaan osallistuneiden vihattujen brittiläisten apupoliisijoukkojen ("Black and Tans") mukaan. Itse olen päätenyt käyttämään suhteellisen neutraalia ja paljon kirjallisuudessa käytettyä termiä "anglo-irlantilainen sota".

Olen pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan kääntämään ainakin kömpelöimpiä vieraskielisiä termejä suomeksi, kuten esimerkiksi luvussa 6 (Lehtien suunnitelmat Irlanninkysymyksen ratkaisemiseksi) The Timesin ehdottamien uusien Irlannin itsehallintoelinten vaikeasti suomen kielen sijamuotoihin taipuvat nimet. Aivan kaikkia vieraskielisiä termejä en ole kääntänyt; eräiden helposti ymmärrettävien nimien, kuten ”Royal Irish Constabulary”, kääntämistä en ole pitänyt tarpeellisena, ja muutamia termejä on melko vaikea kääntää suoraan suomen kielelle (erityisesti eräät iirinkieliset termit, joita ei tässä työssä kuitenkaan esiinny kovin runsaasti).

1.3. Alkuperäislähteinä olevat sanomalehdet

1.3.1 The Times

Lontoossa ilmestyvä The Times on epäilemättä yksi maailman tunnetuimpia ja arvostetuimpia sanomalehtiä. Lehti sai alkunsa 1.1.1785, kun kirjanpainaja John Walter alkoi julkaista pientä lehtistä nimeltä Daily Universal Register. Lehden nimi muuttui The Timesiksi vuonna 1788. Alkuaikoina lehti julkaisi lähinnä kaupallisia uutisia, välillä myös skandaalijuttujakin.¹

Lehden perustajan pojan, John Walter II:n ja hänen päätoimittajansa Thomas Barnesin (virassa 1817 - 1841) aikana The Timesista kehittyi merkittävä vaikuttaja Ison-Britannian yleisen mielipiteeseen ja sisäpolitiikkaan. 1800-luvun alussa lehti myös pyrki onnistuneesti kaikista ulkopuolisista tahoista, erityisesti maan hallituksesta ja puolueista riippumattomaan asemaan. Taistellessaan toimintavapaudestaan (viranomaisten yrittäessä välillä vaikeuttaa lehden toimintaa) lehti kehitti samalla ulkomaaisen uutispalvelunsa aivan uudelle tasolle; lehti loi ensimmäisenä laajan ulkomaankirjeenvaihtajien verkoston, jonka ansiosta se sai uutisia ulkomaisten tapahtumista usein nopeammin ja luotettavammin kuin muut lehden Isossa-Britanniassa. Jopa maan hallitus ja viran-

¹ Merrill, John, C. & Bryan, Carter R. & Alisky, Marvin, *The Foreign Press. A Survey of the World's Journalism*. Louisiana State University Press 1970, s. 65; Kahri, Rauno, *The Times ja Daily Herald -lehtien suhtautuminen Intian itsehallintokysymykseen 1919 - 1922*. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1979, s. 18.

omaisetkin joutuivat tunnustamaan The Timesin uutispalvelun tehokkuuden ja luotettavuuden; esim. ulkoministeriö käytti lehden uutispalvelua saadakseen tietoja niin Waterloo taistelusta v. 1815 kuin vielä Krimin sodastakin vuosina 1853 - 56.¹

Jo Thomas Barnesin aikana The Times sai voimakkaan kantaaottavien pääkirjoitustensa ansiosta itselleen lisänimen "the Thunderer" ("Jylisijä"). Seuraavan päätoimittajansa, jopa Ison-Britannian historian suurimmaksi päätoimittajaksi sanotun John Thaddeus Delanen (virassa 1841 - 77) aikana lehden asema vahvistui entisestään; voidaankin sanoa, että 1800-luvun puolivälissä The Times oli vaikutusvaltaisin ja merkittävin sanomalehti koko maailmassa.² Vaikka lehteä etenkin ulkomailla pidettiin myös eräänlaisena Ison-Britannian hallituksen puolivirallisena edustajana (oli maassa sitten vallassa mikä puolue tahansa), korosti se aina riippumattomuuttaan vallanpitäjistä, ja vastuustaan yksinomaan lukijakunnalleen ja suurelle yleisölle. Itse asiassa lehden vaikutusvalta Ison-Britannian politiikassa oli 1800-luvun puolivälissä niin suuri, että sen väitettiin kirjoittelullaan jopa pystyttävän ja kaatavan hallituksiakin niin halutessaan (kuten esimerkiksi Krimin sodan aikana oli kiistatta tapahtunutkin.)³

The Timesin omistajuus säilyi yli sadan vuoden ajan lehden perustajasuvun, Waltereiden käsissä: John Walter I:a ja John Walter II:a seurasivat omistajina John Walter III ja tämän poika Arthur Walter. 1800-luvun lopulla lehti kuitenkin joutui taloudellisiin vaikeuksiin sen yleisen toimituksellisen tason laskiessa ja uusien, halvempien ns. massalehtien tullessa samoihin aikoihin markkinoille sen kilpailijoiksi. Lehden pelasti mahdolliselta vararikolta jo ennestään suuria sensaatiolehtiä ja julkaisuyrityksiä omistanut lordi Northcliffe (Alfred Harmsworth), joka vuonna 1908 osti lehden osake-enemmistön Walterin suvulta.⁴ Lehden aikaisempi pääomistaja Arthur Walter jäi edelleen sen

¹ Torvinen, Taimi, Ulkomaisen sanomalehdistön historia. Espoo 1982, s. 79 – 83; Cranfield, G.A., The Press and Society. From Caxton to Northcliffe. London 1978, s. 85.

² Welke, James, W., United Kingdom. World Press Encyclopedia. Volume II. Edited by George Thomas Kurian. London 1982, s. 925; Koss, Stephen, The Rise and Fall of the Political Press in Britain. Volume One: The Nineteenth Century. London 1981, s. 40.

³ Cranfield, s. 162; Merrill & Bryan & Alisky, s. 65; Torvinen s. 78 - 83.

⁴ Manninen, Marja, Englannin sanomalehdistön suhtautuminen Kansainyhteisökehitykseen 1930-luvun alussa. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1990, s. 5 – 6; Maukonen, Risto, Britannian johtavien sanomalehtien suhtautuminen Italian-Abessinian kriisiin 1934 - 36 ja Britannian hallituksen politiikkaan. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1979, s. 8; Torvinen, s. 83.

vähemmistöosakkaaksi ja nimitettiin myös uuden lehteä julkaisemaan perustetun osakeyhtiön puheenjohtajaksi. Arthur Walterin kuoltua vuonna 1910, peri hänen poikansa John Walter IV hänen paikkansa lehtiyhtiön puheenjohtajana.¹

Lordi Northcliffe pyrki omistuskautellaan uudenaikaistamaan The Timesia, ja onnistui myös lisäämään lehden levikkiä ja täten parantamaan sen taloudellista tilaa alentamalla lehden hintaa useampaankin otteeseen. Northcliffeä on kuitenkin arvosteltu siitä, että hän pyrki ohjaamaan ja määräälemään lehden toimitustyötä liian paljon itse (kuten hän oli jo aiemmin tehnyt muissa omistamissaan sanomalehdissä), ja pyrki toisaalta käyttämään The Timesiä, kuten muitakin lehtiään, myös oman henkilökohtaisen vaikutusvaltansa lisäämiseen valtakunnan poliittisessa elämässä ja sanomalehtimaailmassa. Northcliffeä kutsuttiinkin toimintatapojensa vuoksi mm. "lehdistön Napoleoniksi" ja "Fleet Streetin demoniksi".²

Lordi Northcliffeä ja hänen omistamiaan lehtiä (The Timesin ohella tärkeimpinä Daily Mail ja Evening News) syytettiin myös turhasta sotaisuudesta ja suoranaisestä sodanlietsonnasta ennen ensimmäistä maailmansotaa. Sodan aikana Northcliffen lehdistö pyrki vahvistamaan brittien taisteluhaluja ja -moraalia, kehottaen kansaa kestäämään sodan mukanaan tuomat lisärasitukset. Sodan loppuvaiheessa Northcliffe oli myös johtajana hallituksen virallisessa propagandaelimessä ("Chairman of the British War Mission"), joka pyrki, ja varsin menestyksellisesti, vakuuttamaan Saksan kansan ja sotilaat taistelun jatkamisen toivottomuudesta.³

The Timesin päätoimittajina toimivat maineikkaan Delanen jälkeen Thomas Chenery (1877 - 1884) ja G.E. Buckle (1884 - 1912). Bucklen erottua (osin toimituspoliittisten erimielisyyksien Northcliffen kanssa johdosta) vuonna 1912, hänen tilalleen nimitettiin

¹ Koss, Stephen, *The Rise and Fall of the Political Press in Britain. Volume Two: The Twentieth Century.* London 1984, s. 166.

² *The History of the Times. Volume IV. The 150th Anniversary and Beyond 1912 - 1948. Part II 1921 - 1948.* London 1952, s. 703; Kahri, s. 18, 20.

³ *The History of the Times. Volume IV. The 150th Anniversary and Beyond 1912 - 1948. Part I 1912 - 1920.* London 1952, s. 269 - 270, 383 - 384; Maukonen, s. 8; Kahri, s. 19.

lehden Etelä-Afrikan kirjeenvaihtaja Geoffrey Dawson. Dawson oli poliittiselta suuntautumiseltaan oikeistokonservatiivi, ja päätoimittajana myös lojaalimpi konservatiiviselle puolueelle kuin kukaan edeltäjistään. Tästä huolimatta myös Dawsonin päätoimittajakaudella The Times pysyi virallisesti puolueesta riippumattomana lehtenä.¹

Geoffrey Dawson joutui eroamaan virastaan helmikuussa 1919, jouduttuaan sovittamattomaan ristiriitaan lordi Northcliffen kanssa suhtautumisesta David Lloyd Georgen uuteen koalitiollahitukseen. Dawson tuki uutta hallitusta (jonka jäsenistä monet olivat jopa hänen henkilökohtaisia ystäviään), jota taas Northcliffe kokoonpanoltaan ja poliitikaltaan (mm. liiallinen pehmeys sodan hävinnyttä Saksaa kohtaan) jyrkästi arvosteli. Uudeksi päätoimittajaksi tuli lehden ulkomaanosaston päällikkö Henry Wickham Steed. Steed oli toiminut aiemmin lehden kirjeenvaihtajana Berliinissä, Roomassa ja Wienissä, ja olikin ennen kaikkea Keski-Euroopan kysymysten asiantuntija.² Hänen linjanaan lehden päätoimittajana oli tiukan riippumattomuuden säilyttäminen suhteissa kaikkiin puolueisiin ja poliitikkoihin sekä maan hallitukseen. Steedin julkistettuna politiikkana oli myös liittoutuneiden tukeminen heidän oikeutetuissa vaatimuksissaan Pariisin rauhaneuvotteluissa, perustettavan Kansainliiton toiminnan tukeminen, työväenliikkeen ja sen vaatimusten rehellinen käsittely lehdessä sekä toiminta kovasti ajankohtaisen Irlannin-kysymyksen ratkaisemiseksi.³

Lordi Northcliffe kuoli elokuussa 1922, ja lokakuussa The Timesin osake-enemmistön ostivat majuri Johan Jacob Astor (n. 90 % osakkeista) sekä John Walter IV (n. 10 % osakkeista). The Timesin merkitystä Ison-Britannian poliittisessä elämässä osoittaa sekin, että myös pääministeri Lloyd George, jonka koalitiollahituksen asema alkoi samoihin aikoihin näyttää yhä horjuvammalta, suunnitteli lehden osake-enemmistön ostamista oman poliittisen asemansa ja vaikutusvaltansa turvaamiseksi jatkossakin.

---

¹ The History of the Times, Part I, s. 11, 449 – 450; Part II, s. 794.

² The History of the Times, Part I, s. 446 – 452, 482 – 485.

³ Kahri, s. 19 – 20.

Tämä suunnitelma epäonnistui kuitenkin mm. rahoitusvaikeuksien vuoksi. Omistajanvaihdoksen seurauksena myös lehden päätoimittaja vaihtui jälleen: Geoffrey Dawson palasi tehtävään kolmen vuoden tauon jälkeen marraskuussa 1922, ja jatkoi siinä aina vuoteen 1941 saakka. Uutuutena lehteen perustettiin nyt myös erityinen viisihenkinen komitea (jäseninä mm. korkeimman oikeuden puheenjohtaja ja Englannin pankin johtaja), jonka tehtävänä oli valvoa, ettei lehden omistajuus jatkossakaan joutuisi "arvottomiin käsiin".¹

Voidaan sanoa, että The Timesin toimituksellisena päämääränä oli ennen kaikkea Britannian vaikutusvaltaisten ja varakkaitten piirien älyllinen opastaminen. Itse asiassa lehden lukijoista valtaosa (vielä 1930-luvulla kolme neljäsosaa) kuuluikin joko yläluokkaan tai ylempään keskiluokkaan. Lehti oli lähes korvaamaton tietolähde kansainvälistä politiikkaa tai brittiläisen imperiumin tapahtumia seuraaville, ja sen kotimaiset avustajat edustivat yleensä alansa korkeinta asiantuntemusta. Lehti pyrki antamaan totuudenmukaisen ja objektiivisenkin kuvan maailman tapahtumista, ja raportoi niistä tavallisesti asiallisesti, jopa kuivahkostikin, sekä ilman sensaatioita.²

Irlantia koskevia pääkirjoituksia ja uutisia oli The Timesissa käsittelemänäni ajankohtana (1919 - 1922) varsin runsaasti. Pääkirjoituksia (lehdessä keskimäärin neljä eri aiheista) kirjoittivat päätoimittajan ohella muutkin, Geoffrey Dawsonin kaudella etenkin tehtävään erityisesti nimetty Arthur Shadwell ja Wickham Steedin kaudella Irlantia käsitelleitä pääkirjoituksia usein lehden Irlanti-asiantuntijaksi v. 1919 palkattu irlantilainen R. J. Herbert Shaw. Lehden vakinaisena Dublinin kirjeenvaihtajana toimi kyseisellä ajanjaksolla John Healy, joka oli samalla myös Irish Timesin päätoimittaja. Lehdellä oli myös oma erillinen Belfastin kirjeenvaihtaja, jonka nimeä en ole onnistunut selvittämään. Lisäksi Irlannissa toimi useampia ns. "erikoiskirjeenvaihtajia", joista tärkeimpiä

¹ The History of The Times, Part II, s. 717 – 720, 765 – 766, 782 – 784, 790; Kahri, s. 21; Torvinen, s. 84.

² Maukonen, s. 9; Manninen, s. 8.

olivat Lewis Northend ja A. B. Kay. Lehden parlamenttikirjeenvaihtaja Gordon Robbins kommentoi myös usein Irlannin tilannetta ja hallituksen Irlannin-politiikkaa kertoessaan kysymyksen käsittelystä parlamentin istunnoissa. Shaw ja Healy kirjoittivat yhdessä maltillisen irlantilaisunionistin Henry Givens Burgessin kanssa kokonaisen kymmenosaisen Irlannin-kysymystä käsitelleen artikkelisarjan otsikolla "Irish Peace" kesä-heinäkuussa 1919. Maltillinen irlantilainen nationalistipoliitikko Stephen Gwynn puolestaan kirjoitti aiheesta artikkelisarjan kesä-heinäkuussa 1920.¹ Lehdessä oli tutkimallani ajanjaksolla myös runsaasti Irlannin-kysymystä käsitelleitä yleisönosastokirjoituksia, kirjoittajinaan usein tunnettuja poliitikkoja sekä Britanniaasta että Irlannista. Lehteen kirjoittaneet irlantilaispoliitikot näyttävät edustaneen kaikkia poliittisia osapuolia Irlannissa; lehdestä löytyy sekä unionistien, maltillisten nationalistien että jopa jyrkkien tasavaltalaisten kirjoituksia.

1.3.2 Daily Herald

Vasemmistolainen Daily Herald -lehti sai alkunsa 25.1.1911, kun lakkoilevat Lontoon kirjapainotyöntekijät alkoivat julkaista omaa lehtistään nimeltä Herald. Ilmestyessään lehtinen oli myös samalla ensimmäinen Ison-Britannian työväenliikkeen julkaisema päivälehti. Lakon päätyttyä myös lehden ilmestyminen lakkasi 28.9.1911, sen täten täytettyä alkuperäisen tehtävänsä lakkolaisten lehtenä.²

Ajatus ammattiyhdistysliikkeen omasta lehdestä kuitenkin säilyi, ja ajatuksen toteuttamiseksi asetettiin erityinen komitea, jossa oli mukana ammattiyhdistysliikkeen ja Työväenpuolueen edustajia. Uuden perustetun päivälehdän ensimmäinen numero ilmestyi 15.4.1912, ja se sai nimekseen Daily Herald aikaisemman lakkolaisten lehden mukaan. Lehti myös säilytti aikaisemman lakkolaisten lehden taistelevan luonteen. Daily Heraldin kirjoitusten kapinallinen ja epävirallinen sävy ei kuitenkaan miellyttänyt Työväenpuolueen johtavia piirejä, ja lokakuussa 1912 ilmestyi Daily Heraldin kilpailijaksi

¹ The History of The Times, Part I, s. 52, 462; Part II, s. 536, 554 – 556, 561, 1116 – 1117.

² Härmä, Vesa, Daily Heraldin työttömyyttä koskeva kirjoittelu 1920-luvun alkupuolella. Yleisen historian pro gradu –työ Jyväskylän yliopistossa 1981, s. 13; Kahri, s. 22.

Työväenpuolueen virallinen lehti Daily Citizen. Tämän seurauksena Daily Heraldin levikki laski huomattavasti, ja lehti joutui suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, ollen jatkuvasti jopa vaarassa joutua lakkautetuksi.¹

Daily Heraldin alkuaikoina, ja erityisesti Charles Lapworthin lyhyellä päätoimittajakaudella 1913 lehti oli lähellä syndikalistista näkemystä; kaikkia lakkoja tuettiin ja työnantajia vastaan hyökättiin ankarasti, jopa henkilökohtaisin syytöskirjoituksin. Lapworthia seurasi päätoimittajana vuoden 1913 lopulla tunnettu Työväenpuolueen poliitikko George Lansbury², joka edusti puolueessaan radikaalia vasemmistolaista näkemystä. Lansburyn päätoimittajakaudella syndikalismin ote lehdestä heikkeni, mutta se säilytti edelleen selväpiirteisen sosialistisen sävyn. Lansbury oli kuitenkin päätoimittajana varsin vapaamielinen, ja antoi työväenliikkeen kaikille siiville mahdollisuuden julkaista kirjoituksiaan lehdessä. Yleensäkin ainoa vaatimus lehdessä julkaistuille artikkeleille oli, että kirjoittajan tuli olla "vallitsevan kapitalistisen järjestelmän vihollinen".³

Varsin tuhoisa vaikutus Daily Heraldin talouteen oli heinä-elokuun vaihteessa 1914 puhjennella ensimmäisellä maailmansodalla. Nyt lukijat halusivat ennen kaikkea saada tietoja sotatapahtumista, eikä Daily Herald pystynyt tällä alueella kilpailemaan porvarillisten lehtien kanssa. Daily Heraldin levikki romahti hinnankorotuksen seurauksena, ja 6.9.1914 toimittajat päättivät jatkaa lehden julkaisua viikkolehtenä. Daily Herald säilyi kuitenkin hengissä sota-ajan yli, toisin kuin em. kilpailijansa Daily Citizen, jonka ilmestyminen lakkasi tammikuussa 1915. Sotaan Daily Herald omaksui alusta alkaen jyrkän kielteisen asenteen, kannattaen voimakkaasti Yhdysvaltain presidentin Woodrow Wilsonin ehdotusta sodan lopettamisesta "rauhaan ilman voittoa". Sodan aikana Venäjällä tapahtunutta bolševikkien lokakuun vallankumousta George Lansbury ja Daily Herald tervehtivät taas ymmärrettävästi ilolla.⁴

¹ Hutt, Allen, *The Changing Newspaper. Typographic Trends in Britain and America 1622 – 1972*. London 1973, s. 77 – 78; Kahri, s. 22 – 23.

² George Lansbury (1859 – 1940) oli alahuoneen jäsenenä 1910 – 12 ja 1922 – 40, ministerinä 1929 – 31 ja oppositiossa olleen Työväenpuolueen puheenjohtajana 1932 – 35 (Otavan Iso Tietosanakirja. Osa 5. Helsinki 1968, s. 259).

³ Koss, Vol. 2, s. 234 – 235; Kahri, s. 23 – 24; Härmä, s. 13.

⁴ Koss, Vol. 2, s. 245; Kahri, s. 24 – 25.

Sodan jälkeen Daily Herald alkoi ammattiyhdistysten ja yksittäisten kannattajiensa taloudellisten avustusten turvin ilmestyä jälleen päivittäin 31.3.1919 alkaen. Lehti oli kuitenkin edelleen suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, ja kärsi paperinvalmistajien sitä kohtaan harjoittaman boikotoinnin vuoksi jatkuvasti paperipulasta. Lehteä boikotoitiin Lansburyn mukaan yleisemmälläkin tasolla sekä oikealta että vasemmalta. Daily Heraldin taloudelliset vaikeudet johtuivat myöskin paljolti siitä, että työväestön lehtenä se sai selvästi vähemmän mainostuloja kuin porvarilliset kilpailijansa, koska mainostajat katsoivat sen lukijoilla olevan pääsääntöisesti vähemmän ostovoimaa kuin ei-sosialististen lehtien paljolti keskiluokkaisella lukijakunnalla.¹ Daily Heraldia epäiltiin myös taloudellisen tuen saamisesta Neuvosto-Venäjän uudelta bolševikkihallitukselta (myös The Times esitti palstoillaan tällaisia syytöksiä), mutta varmoja todisteita asiasta ei ilmeisesti ole löydetty, ja lehti itse kiisti jyrkästi tällaista tukea milloinkaan saaneensa.²

Daily Herald julkaisi usein sellaisia uutisia, joita toiset lehdet joko eivät saaneet tai eivät halunneet painaa, tai olivat liian ennakkoluuloisia uskomaan todeksi. Lehden avustajakuntaan kuului Ison-Britannian kirjallisuuden tunnettuja nimiä, ja lehti saikin sodan jälkeen uusia lukijoita ja tukijoita sivistyneistön piiristä. Daily Herald katsoi kuitenkin alusta lähtien tärkeimmäksi tehtäväkseen työväestön lakkotaistelujen tukemisen. Pyrkinessään taistelemaan työväenluokan etujen puolesta kannatti lehti avoimesti suoran toiminnan politiikkaa, eikä pitänyt lakkoaseen käyttöä hallitusta vastaan mitenkään moraalisesti vääränä keinona. Vuonna 1919 lehti tuki voimakkaasti mm. rautatieläisten ja kivistöläisten lakkoja, mikä nosti lehden levikin tällöin huomattaviin lukuihin (rautatieläisten lakon aikana enimmillään n. 500 000, ja vuonna 1920 keskimäärin 330 000).³ Lehden lukijakunnan suuri valtaenemmistö kuuluikin ymmärrettävästi alempaan keskiluokkaan ja työväestöön, ja sen vankimpia tukialueita olivat Etelä-Walesin ja Yorkshiren teollisuusalueet.⁴ Lakkojen tukemisen ohella Daily Herald otti voimakkaasti kantaa Ison-Britannian kulloisenkin hallituksen politiikkaan, tuomiten mm. sekaantumisen Venäjän sisällissotaan, Versaillesin rauhansopimuksen ja "brittiläisen sortopolitiikan" Irlannissa, Intiassa ja Egyptissä.⁵

¹ Koss, Vol. 2, s. 6, 351 – 352; Kahri, s. 25 – 27; Härmä, s. 14.

² Kahri, s. 27; Maukonen, s. 13; The Times 19.8.1920, 6.12.1921.

³ Kahri, s. 26 – 27; Härmä, s. 14; Koss, Vol. 2, s. 351 – 352.

⁴ Manninen, s. 12; Maukonen, s. 14.

⁵ Koss, Vol. 2, s. 368 – 369; Kahri, s. 101.

Suuresta levikistään huolimatta oli Daily Herald edelleen jatkuvissa taloudellisissa vaikeuksissa, paljolti alhaisten mainostulojensa vuoksi. Lopulta lehti joutui keväällä 1922 pyytämään taloudellista apua Työväenpuolueelta ja keskusammattiliitto TUC:ltä ("Trades Union Congress"). Syyskuussa 1922 hyväksyttiin ratkaisu, jonka mukaan TUC otti Työväenpuolueen avustamana kantaakseen päävastuun lehden taloudesta. Omistajanvaihdoksen myötä myös lehden päätoimittaja vaihtui; uudeksi päätoimittajaksi tuli nyt mm. The Timesin ja Daily Mailin palveluksessa sotakirjeenvaihtajana toiminut Hamilton Fyfe, mutta George Lansbury jatkoi kuitenkin edelleen lehden toimitusjohtajana. Päätoimittajan vaihtumisen myötä myös lehden kirjoittelun sävy, poliittinen linja ja ulkoasukin muuttuivat. Aiemmin Daily Herald oli edustanut ennen kaikkea Työväenpuolueen vasemman siiven näkemyksiä. Lehden suhtautuminen Työväenpuolueen viralliseen linjaan ja puolueen parlamenttiryhmän toimintaan oli ollut usein varsin arvosteleva, eikä lehti ollut juurikaan huomionnut ilmoitettua puolueohjelmaa toiminnassaan. Syyskuusta 1922 lähtien lehti alkoi kuitenkin myötäillä Työväenpuolueen ja keskusammattiliiton virallista poliittista linjaa.¹ Uuteen linjaan (lehden muun vanhan toimituskunnan tavoin) tyytymättömänä George Lansbury lopulta erosi 1925 lehden toimituksesta ja perusti oman uuden viikkolehden nimeltään "Lansbury's Labour Weekly", joka jatkoi vanhan Daily Heraldin henkeä ja linjaa.² Daily Herald puolestaan jatkoi ilmestymistään omistajanvaihdoksin ja vaihtelevalla levikillä aina syyskuuhun 1964 saakka.³

Irlantia koskevia artikkeleita ja uutisia oli Daily Heraldissa The Timesin tavoin vuosina 1919 - 1922 melko runsaasti. Irlannin strategisesti tärkeän merkityksen Isolle-Britannialle ja saaren maantieteellisen läheisyyden vuoksi Britannian lehdet seurasivat tällöin varsin tarkasti Irlannin tapahtumia. Daily Herald sai The Timesin tavoin hyvin suuren osan tiedoistaan Irlannin asioista omien vakituisten kirjeenvaihtajiensa⁴

¹ Kahri, s. 27 – 28; Härmä, s. 14 – 15; Koss. Vol. 2, s. 369, 408.

² Koss, Vol. 2, s. 411, 443 – 444; Kahri, s. 28.

³ Merrill & Bryan & Alisky, s. 59.

⁴ Kirjeenvaihtajien nimiä en ole onnistunut selvittämään.

välityksellä. Heidän artikkeleitaan Irlannin tapahtumista julkaistiinkin lähes päivittäin lehdessä (kuten oli asianlaita myös The Timesin kohdalla, paitsi että sillä oli enemmän kirjeenvaihtajia Irlannissa, joten kirjoituksiakin oli saman päivän lehdessä enemmän). Daily Heraldinkin parlamenttikirjeenvaihtaja selosti ajan tapaan parlamentin keskusteluja, myös Irlannin-kysymyksestä, varsin yksityiskohtaisesti artikkeleissaan. Irlannin tapahtumista saatiin luonnollisesti tietoja myös Englannin virallisen uutistoimiston Reuterin välityksellä. Daily Heraldissa olikin lähes päivittäin useampia Irlantia koskevia artikkeleita; uutisia, asiantuntija-artikkeleita, (monesti voimakkaasti kantaaottavia) pääkirjoituksia, Irlannin poliittisten johtohahmojen (erityisesti nationalististen) kirjoituksia, yleisönosastokirjoituksia, erilaisten Irlannin itsehallintoa tukevien järjestöjen ilmoituksia ja jopa valokuvia (tosin vähän, mutta enemmän kuin The Timesissa).

Kun verrataan The Timesia ja Daily Heraldia keskenään lehden sisällön suhteen, painottuivat Daily Heraldin uutiset ennen kaikkea sisäpolitiikkaan ja työelämään (lakot, palkkakiistat, työolosuhteet yms.), kun taas The Timesissa oli selvästi enemmän ulkomaan uutisia (varmasti osin lehden ylivertaisen laajan ulkomaankirjeenvaihtajien verkoston ansiosta, vaikka olihan lehti myös sivumäärältään laajempi). Daily Heraldille olivat myös tyypillisiä erilaiset sensaatiouutiset ja oikeustapausten tarkka selostus, joita kumpiakin löytyy tosin myös The Timesista, mutta vähemmän. Työväenluokan lehtenä Daily Herald pyrki myös helppolukuisempaan tekstiin kuin lähinnä ylempien yhteiskuntaluokkien lukema ja analyttisempi The Times. Daily Heraldin ulkoasu poikkesi muista tämän ajan lehdistä siinä, että jo sen etusivulla oli uutisia, kun taas muiden ajan sanomalehtien (myös The Timesin) etusivulle oli yleensä sijoitettu ilmoituksia. Daily Herald oli myös, ehkä luettavuuden helpottamiseksi, jonkin verran muita ajan brittilehtiä kapeampi.

2 KATSAUS IRLANNIN HISTORIAAN ENNEN VUOTTA 1919

2.1 Irlannin historiaa ennen 1900-lukua

Irlantiin saapui n. 600 - 150 e.Kr. ilmeisesti nykyisen Espanjan alueelta ja Britanniasta kelttiläistä heimoja, jotka vähitellen alistivat saaren aiemmat ei-indoeurooppalaiset asukkaat valtansa alle. Maa jakaantui lukuisiin pieniin keskenään sotiviin kuningaskuntiin (600 - 700-1. j.Kr. noin 150), joita ainakin ajoittain yhdisti yhteinen "ylikuningas" "high-king".¹ 400-luvulla Pyhä Patrick ja hänen oppilaansa käänsivät irlantilaisia kristinuskoon ja perustivat maahan lukuisia luostareita. Luostareista tuli Irlannissa taiteen ja kulttuurin keskuksia, joissa kopioitiin ja tutkittiin klassisia latinankielisiä teoksia. Erityisesti 600- ja 700-lukuja pidetäänkin irlantilaisen kulttuurin "kultakautena".² Tämä kukoistuskausi päättyi kuitenkin 700-luvun lopulla alkaneiden viikinkien hyökkäysten myötä. Aluksi viikinkien retket Irlantiin olivat ryöstöretkiä, jotka kohdistuivat ennen kaikkea luostareiden ja kirkkojen rikkauksiin, mutta myöhemmin viikinkien rakentamista kaupungeista Irlannin rannikoilla (mm. Dublin, Cork ja Limerick) kehittyi vähitellen merkittäviä kaupan ja käsityön keskuksia maassa, Ajan myötä viikinkisiirtokuntien määrällisesti vähäinen väestö sulautui maan muuhun väestöön.³

Poliittisesti Irlanti oli jatkuvasti hyvin hajanainen. Paikalliset kuninkaat taistelivat alituisen vallasta ja "high-kingin" asemasta keskenään, eikä mitään maan eri osia yhdistävää keskushallintoa tai perinnöllistä ylikuninkuutta päässyt syntymään. Vuonna 1166 Leinsterin kuningas Dermot MacMurrough, jäätyään häviölle valtataistelussa senhetkisen ylikuninkaan kanssa, pyysi Englannin kuningas Henrik II:lta apua valtaistuimensa takaisinvaltaamiseksi, lupautuen suostumaan vastapalvelukseksi avusta Henrikin vasalliksi. Itse liian kiireisenä muualla, Henrik kehottikin vasallejaan, Englannin normanni-

¹ Mitchell, G.F., Prehistory Ireland. The Course of Irish History. Edited by T.W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994, s. 42; Byrne, F. J., Early Irish Society. The Course of Irish History, s. 43 - 45, 57 - 59.

² Ó Fiaich, Tomás, The Beginnings of Christianity. The Course of Irish History, s. 61 - 72; Hughes, Kathleen, The Golden Age of Early Christian Ireland. The Course of Irish History, s. 76 - 90.

³ de Paor, Liam, The Age of the Viking Wars. The Course of Irish History, s. 91 - 106.

ylimyksiä avustamaan MacMurroughia. Normanniparonien päähyökkäys Irlantiin tapahtui vuonna 1169 Strigoilin jaarlin (paremmin tunnettu nimellä "Strongbow") johdolla. Pian avustusretkistä valloitusretkiksi muuttuneet hyökkäykset olivat varsin menestyksellisiä; jo vuonna 1171 monet Irlannin silloisista kuninkaista vannoiivat uskollisuudenvalan Henrik II:lle, ja vuonna 1250 kolme neljäsosaa Irlannin maapinta-alasta oli normannivalloittajien hallussa. Myös paavi Aleksanteri III tunnusti Henrikin Irlannin hallitsijaksi jo vuonna 1172.¹

Englannin vaikutusvalta Irlannin sisäisten asioiden suhteen oli kuitenkin vuosisatoja, aina 1500-luvulle saakka varsin vähäinen. Vaikka Englannin hallitsija käytti muodollisesti ylintä valtaa myös Irlannissa, maahan Britanniaasta tulleista normannisuvuista (ns. "Old English")² ja vanhasta kelttiläisestä yläluokasta muodostunut hallitseva suurmaanomistajien luokka oli käytännössä varsin riippumaton Englannin kruunun käskyvallasta. Tilanne kuitenkin muuttui Tudor-hallitsijasuvun (vallassa 1485 - 1603) aikana, ja erityisesti Henrik VIII:n hallituskaudesta (1509 - 1547) alkaen. Henrikin toteuttaessa anglikaanisen uskonpuhdistuksen Englannissa 1530-luvulla, jäi Irlanti edelleen pääosin katolilaiseksi, mikä synnytti saarten välille selvän uskonnollisen vastakohtaisuuden aiempien kielellisten ja kulttuurillisten eroavuuksien rinnalle. Henrik VIII:n ja Tudorien valtakaudella Irlanti sekä liitettiin tiiviimmin Englannin kruunun alaisuuteen, että maata alettiin myös määrätietoisesti "englantilaistaa" kielen, tapojen, kulttuurin, lainsäädännön ja uskonnon suhteen.³

Elisabeth I:n hallituskaudella (1558 - 1603) aloitettiin Irlannissa myös ns. "plantation"-politiikka; kun Irlannin siihenastiset katolilaiset johtomiehet kapinoivat tiiviimpää valtioyhteyttä Englannin kanssa ja maan englantilaistamispyrkimyksiä vastaan, takavariikoitiin heidän maansa ja luovutettiin uusille lojaalimmille Englannista tulleille protestantisille tilanomistajille (ns. "New English"). Sitkeintä katolilaisten maanomistajien

¹ Ó'Cuív, Brian, Ireland in the Eleventh and Twelfth Centuries. The Course of Irish History, s. 115 – 122; Martin, F.X., The Normans: Arrival and Settlement. The Course of Irish History, s. 123 – 137.

² "Old English" olivat (Irlannin alkuperäisväestön tavoin) katolilaisia, toisin kuin myöhemmät protestanttiset maahanmuuttajat Britanniaasta. Clarke, Aidan, The Colonisation of Ulster and the Rebellion of 1641. The Course of Irish History, s. 194.

³ Lydon, J.F., The Medieval English Colony. The Course of Irish History, s. 152 – 157; Cosgrove, Art, The Gaelic Resurgence and The Geraldine Supremacy. The Course of Irish History, s. 158 – 173; Hayes-McCoy, G.A., The Tudor Conquest. The Course of Irish History, s. 174 – 181.

vastarinta oli saaren pohjoisosissa, Ulsterin alueella, missä heidän kapinaliikkeensä saatiin tukahdutettua vasta vuonna 1603. Vaikka kapinallisten maanomistajien sallittiinkin rauhansopimuksessa jäädä tiluksilleen ilman rankaisutoimenpiteitä, muutti valtaosa näistä Ulsterin katolilaisista johtomiehistä uuteen asemaansa Englannin kruunun alamaisina tyytymättömänä vapaaehtoiseen maanpakoon mannermaalle vuonna 1607. Tämä taas antoi Englannin hallitukselle erinomaisen tilaisuuden yrittää alueen pysyvämpää rauhoittamista tuomalla poismuuttaneiden tilalle protestanttisia siirtolaisia Englannista ja erityisesti Skotlannista. Tämän kruunun asutuspolitiikan seurauksena Ulsterista muotoutuikin väestösuhteiltaan selvästi muusta Irlannista erottuva alue: kun muualla Irlannissa uudet protestanttiset maanomistajat olivat lähinnä pelkkänä yläluokkana katolilaisille vuokratilajelijöille, syntyi Ulsterin alueelle nyt uutta puhtaasti protestanttista asutusta ja yhteisöjä, joiden tieltä aiemmat katolilaiset asukkaat työnnettiin vähitellen syrjään huonommille viljelysmaille.¹

1630-luvulla Thomas Wentworthin, Straffordin jaarlin ollessa Irlannin käskynhaltijana yhä enemmän maata takavarikoitiin irlantilaisilta ja "Old English" -maanomistajilta luovutettavaksi Britanniasta saapuville protestanttisiirtolaisille. Niinpä vuonna 1641, kun Britanniassa oli puhjennut valtataistelu kuningas Kaarle I:n ja parlamentin välillä, nousivat tyytymättömät Ulsterin katolilaiset kapinaan, muodollisesti puolustaakseen kuningasta parlamenttia vastaan. Kapinaliike levisi nopeasti koko Irlantiin, ja myös monet "Old English" liittyivät mukaan. Kapinan yhteydessä sai tuhansia protestanttimaahanmuuttajia surmansa, etenkin Ulsterin alueella. Sisällissodan Britanniassa päätyttyä parlamentin voittoon, kukistivat Oliver Cromwellin johtamat brittijoukot irlantilaisten kapinan lopullisesti 1649 - 50. Samassa yhteydessä suoritetuissa kosto- ja rankaisutoimissa surmattiin vuorostaan tuhansia Irlannin katolilaisia, niin sotilaita kuin siviilejäkin. Kapinan kukistamisen jälkeen maiden takavarikointi katolilaisilta kiihtyi entisestään, kun kapinaan osallistuneilta maanomistajilta takavarikoitiin heidän maansa, joka annettiin palkkioina uuden hallituksen joukoissa taistelleille sotilaille ja hallitukselle rahaa lainanneille henkilöille. Näin kaikkialle Irlantiin syntyi tässä vaiheessa uusi protestanttinen maanomistajayläluokka.²

¹ Bardon, Jonathan, *A History of Ulster*. Belfast 1994, s. 75 –132; Hayes-McCoy, s. 182 – 188; Clarke, s. 189 –193.

² de Paor, Liam, *The Peoples of Ireland. From Prehistory to Modern Times*. London 1986, s. 146 – 158; Clarke, s. 194 – 203; Bardon, s. 133 –142.

Irlannin katolilaisten asemaa paransi tilapäisesti katolilaisen Jaakko II:n tulo Englannin kuninkaaksi vuonna 1685. Kuitenkin uuden kuninkaan politiikkaan tyytymättömät Englannin ja Irlannin protestantit esittivät Alankomaiden hallitsijalle Wilhelm Orania-laiselle, Jaakko II:n vävyille jo vuonna 1688 pyynnön nousta maihin Englannissa ja syöstä kuningas vallasta. Tämän ns. mainion vallankumouksen seurauksena Jaakko II joutui pakenemaan maasta, mutta nousi maihin Irlannissa Ranskan tuella seuraavana vuonna yrittämään kruununsa takaisinvaltausta. Yritys kuitenkin epäonnistui, ja Wilhelmien joukot löivät Jaakon joukot ratkaisevassa Boyne-joen taistelussa vuonna 1690, minkä jälkeen tämä joutui pakenemaan takaisin mannermaalle. Sodan jälkeen seurasi uusia maa-alueiden takavarikoita maasta paenneilta ja kuolleilta Jaakko II:n kannattajilta, kuitenkin vähemmän kuin Cromwellin sotaretken jälkeen.¹

Jo vuonna 1673 oli Englannin parlamentti säätänyt ns. Test Act -lain, jonka mukaan kukaan katolilainen ei saanut olla valtion virassa. Jaakko II:n kukistumisen jälkeen näitä katolilaisten oikeuksia rajoittavia lakeja (ns. "Penal Laws") säädettiin monia lisää. Virkakielion valtion virkoihin ohella katolilaisilta evättiin äänioikeus sekä pääsy parlamentin jäseneksi, ja katolilaisten maanomistusoikeutta rajoitettiin. Katolilaisten ammatinharjoittamistakin rajoitettiin (he eivät saaneet toimia esim. oikeuslaitoksen ja armeijan viroissa), samoin heidän oikeuksiaan uskonnonharjoittamiseen, koulutukseen ja aseiden omistamiseen. Merkantilismin oppien mukaisesti myös irlantilaisten oma suora ulkomaankauppa muiden maiden kanssa pääosin kiellettiin, mikä luonnollisesti haittasi myös Irlannin protestanttien liiketoimia. Takavarikointien ja uuden lainsäädännön seurauksena katolilaisten maanomistus Irlannissa väheni 1600- ja 1700-luvuilla niin, että vuonna 1778 vain vajaat 5 % saaren maa-alueista oli enää heidän omistuksessaan.²

1700-luvun loppua kohti alkoi Irlannin oman suoran ulkomaankaupan rajoittaminen herättää yhä suurempaa ärtymystä myös Irlannin protestanteissa, samalla kun Irlannin

¹ Simms, J.G., *The Restoration and the Jacobite War. The Course of Irish History*, s. 204 – 216; Canny, Nicholas, *Early Modern Ireland c. 1500 – 1700. The Oxford History of Ireland*. Edited by. R.F. Foster. Oxford 1992, s. 125 – 128; English, Richard, *History of Ireland*. Dublin 1991, s. 69.

² Wall, Maureen, *The Age of the Penal Laws. The Course of Irish History*, s. 217 – 220; Foster, R. F., *Modern Ireland 1600 - 1972*. London 1988, s. 153 – 156, 602; de Breffny, Brian, *The End of the Old Order. The Irish World*. Edited by Brian de Breffny. London 1977, s. 125 – 126.

katolilaiset alkoivat yhä äänekkäämmin vaatia kansalaisvapauksiaan rajoittavien lakien kumoamista. Esikuvana Irlannin katolilaisille ja uudistusmielisille protestanteille oli vuosina 1775 - 1783 käyty Yhdysvaltain itsenäisyysota, ja esikuvansa mukaisesti protestantti Henry Grattanin johtamat uudistusmieliset alkoivat vaatia Irlannin omalle parlamentille laajempia valtaoikeuksia ja riippumattomuutta Britannian parlamentin käskyvallasta. Hankalassa tilanteessa ollut Britannian hallitus aloittikin katolilaisten oikeuksia rajoittavan lainsäädännön vähittäisen purkamisen vuodesta 1778 lähtien, ja kumosi Irlannin ulkomaankaupan rajoitukset vuonna 1780. Hävittyään taistelun Amerikan siirtokuntia vastaan, suostui Britannian hallitus irlantilaisten rauhoittamiseksi lopulta vuonna 1783 antamaan Irlannin omalle parlamentille erittäin laajat lainsäädäntöoikeudet, mutta katolilaisia se kieltäytyi edelleenkin päästämästä parlamentin jäseniksi.¹

Henry Grattania radikaalimpi uudistaja oli nuori protestanttinen asianajaja Theobald Wolfe Tone, joka vaati radikaalia parlamenttireformia Irlannissa ja täysien kansalaisoikeuksien antamista myös katolilaisväestölle. Ranskan suuren vallankumouksen ja valistusaatteiden hengessä Tone ja muut radikaalit perustivat uudistuksia ajamaan vuonna 1791 "United Irishmen" -järjestön, johon liittyi sekä protestantteja että katolilaisia. Tyytymättömänä uudistusten lykkääntymiseen ja viranomaisten tukahduttamistoimiin aluksi rauhanomaisin keinoin toiminut järjestö nousi lopulta Ranskan tukemana avoimeen kapinaan keväällä 1798, mutta brittihallitus kukisti kapinan nopeasti. Kapinallisten avuksi lähetetyt ranskalaisjoukot lyötiin myös nopeasti, ja vangiksi joutunut Wolfe Tone teki itsemurhan vankilassa ennen kuolemantuomionsa toimeenpanoa.²

Wolfe Tone ja muut radikaalit olivat yrittäneet yhdistää kaikki irlantilaiset yhteiskuntaluokasta tai uskontokunnasta riippumatta taisteluun itsenäisen Irlannin tasavallan puolesta. Kyseessä oli samalla ensimmäinen (ja viimeinen) kerta, kun Irlannin protestantit ja katolilaiset kapinoivat yhdessä brittihallitusta vastaan, eivätkä maan protestantit ja katolilaiset pystyneet enää koskaan myöhemmin samanlaiseen yhteistyöhön. Kapinan jälkeen Ison-Britannian pääministeri William Pitt piti Irlannin ja Ison-Britannian välistä

¹ McDowell, R. B. *The Protestant Nation. The Course of Irish History*, s. 232 – 236; Wall, s. 231; Foster, s. 241 - 258.

² Boyce, D. George, *Nationalism in Ireland*. Baltimore 1982, s. 125 – 132; Beckett, J.C., *The Making of Modern Ireland 1603 - 1923*. Second Edition. London 1981, s. 246 – 267; McDowell, s. 236 - 245.

unionia parhaana ratkaisuna Irlannin pysyväksi rauhoittamiseksi. Brittihallituksen tehokkaan taivuttelun jälkeen lakiehdotuksen jo kerran hylännyt Irlannin parlamentti hyväksyi sen lopulta keväällä 1800, ja unioni astui virallisesti voimaan (eli Irlannin ja Ison-Britannian parlamentit yhdistettiin) 1.1.1801.¹

Viimeisetkin katolilaisten kansalaisoikeuksia rajoittaneet lait kumottiin lopulta vuonna 1829, paljolti maltillisen nationalistijohtajan Daniel O'Connellin (1775 - 1847), aikansa merkittävimmän poliitikon Irlannissa, toimien ansiosta. Tällöin katolilaiset saivat viimeinkin oikeuden istua Ison-Britannian parlamentissa sekä toimia valtion, oikeuslaitoksen ja armeijan korkeimmissa viroissa. Sen sijaan O'Connellin yritykset Irlannin ja Ison-Britannian välisen unionin purkamiseksi 1840-luvulla epäonnistuivat. Myös O'Connellia jyrkemmän nationalistiryhmittymän, ns. Young Ireland -liikkeen (perustajina joukko nuoria nationalisteja) kapinayritys vuonna 1848 epäonnistui pahoin.²

Vuosina 1845 - 1850 vaivasi Irlantia ns. suuri nälänhätä, joka johtui ennen kaikkea maan perunasadon epäonnistumisesta useana perättäisenä vuonna. Nälänhädän seurauksena maan väkiluku väheni noin kahdella miljoonalla, noin 8,5:stä miljoonasta 6,5:een miljoonaan: arviolta miljoona ihmistä menehtyi, ja toinen miljoona muutti pois maasta. Nälänhätä lisäsi englantilaisvastaisuutta maassa entisestään (syytökset tehotomista avustustoimista), samalla kun huonoissa oloissa elävät katolilaiset vuokratilajelijät radikalisoituivat nälänhädän seurauksena.³

Jyrkempi nationalismi ja itsenäisyysvaatimukset voimistuivat Irlannissa jälleen 1850-luvulla, kun kiihkeimmät tasavaltalaiset, "feenit", perustivat uuden salaisen sotilaallisen organisaation nimeltään "Irish Republican Brotherhood" (IRB), jolla oli sisarjärjestö myös Yhdysvalloissa. Järjestön tavoitteena oli Irlannin täydellinen itsenäisyys, ja se uskoi, että tämä oli mahdollista saavuttaa vain aseellisen kansannousun avulla. Liikkeen

¹ Beckett, s. 268 – 283; McDowell, s. 245 – 247; Foster, s. 279 - 286.

² Whyte, J. H., *The Age of Daniel O'Connell. The Course of Irish History*, s. 248 – 262; Beckett, s. 295 – 348; Boyce, s. 132 - 175.

³ Green, E. R. R., *The Great Famine. The Course of Irish History*, s. 265 - 274; Beckett, s. 336 - 350.

kapinayritys vuonna 1867 tukahdutettiin kuitenkin alkuunsa, huolimatta ulkoirlantilaisten tuesta. IRB jäi kuitenkin elämään maanalaisena organisaationa.¹

Vuonna 1870 maltillinen nationalisti (ja protestantti) Isaac Butt perusti uuden Irlannin itsehallintoa ja omaa itsehallintoparlamenttia ajavan liikkeen, "home rule" -liikkeen, joka menestyi hyvin parlamenttivaaleissa. Samoihin aikoihin myös Irlannin maanomistuskysymys ja vuokraviljelijöiden oikeudellisesti heikko asema (korkeat vuokrat ja huono irtisanomissuoja häätöjä vastaan) tulivat yhä polttavammiksi kysymyksiksi maassa, kun katovuoden 1879 seurauksena monia torppareita uhkasi nälänhätä, vararikko ja tilaltaan karkottaminen. Heidän etujaan ajamaan ja asemaansa parantamaan syntyi samana vuonna "Irish National Land League", jonka johtoon valittiin nuori protestanttinen tilanomistaja Charles Stewart Parnell. Samaan aikaan hän nousi myös "home rule" -liikkeen johtoon, ja näin nämä kaksi liikettä paljolti yhdistyivät, ja itsehallintoliikkeen voima kasvoi samalla suuresti vuokraviljelijöiden valtaenemmistön asettuessa nyt sen taakse.²

Parnellin ja Michael Davittin johtama "Land League" ryhtyi päättäväisesti taistelemaan vuokraviljelijöiden oikeuksien puolesta, ja Irlannissa seurasi ns. "maasota" (1879 - 82), jossa "Land League" pyrki joukkovoiman käytön avulla (suuret joukkomielenosoitukset, viljelijöitä häätäneiden maanomistajien sosiaalinen boikotointi, häädettyjen viljelijäperheiden tukeminen ym.) parantamaan vuokraviljelijöiden oikeudellista asemaa. "Land Leaguen" toiminnan ansiosta vuokraviljelijöiden asema kohenikin merkittävästi, kun Ison-Britannian parlamentti hyväksyi seuraavina vuosina useita heidän oikeusturvaansa parantavia lakeja. Myöhemmin, vuosina 1885 - 1903 parlamentissa hyväksyttiin myös sellaisia lakeja, jotka mahdollistivat sen, että vuokraviljelijät saattoivat valtion taloudellisella tuella ostaa tilansa kokonaan omikseen tilanherroiltaan (jotka olivat "maasodan" jälkeen myös aiempaa halukkaampia myymään).³

¹ Moody, T. W., Fenianism, Home Rule and the Land War. The Course of Irish History, s. 278 – 280; Coogan, Tim Pat, The I.R.A. Eleventh revised and expanded impression. London 1987, s. 27.

² Moody, s. 281 – 285; Beckett, s. 376 – 387; de Paor, The Peoples of Ireland, s. 263 – 265.

³ Moody, s. 286 – 289; Foster, s. 405 - 415.

Parnellin johtaman itsehallintoliikkeen saatua murskaavan voiton Irlannissa vuoden 1885 parlamenttivaaleissa, antoi Ison-Britannian pääministeri Willian Gladstone (liberaali) ensimmäisen Irlannin home rule -lakiehdotuksen seuraavana vuonna. Lakiehdotus, jossa Irlanti olisi saanut oman itsehallintoparlamentin, kaatui kuitenkin alahuoneessa konservatiivien ja osan liberaaleistakin vastustukseen. Myös useimmat Irlannin, ja erityisesti Ulsterin protestantit vastustivat home rulea kiivaasti. Vuoden 1886 itsehallintolakiehdotus aiheutti myös Englannin liberaalisen puolueen peruuttamattoman kahtiajakautumisen home rulen kannattajiin ja vastustajiin, vastustajien liittoutuessa konservatiivien kanssa, jolloin alahuoneeseen muodostui uusi ns. "Unionist Party" (virallinen yhdistyminen uudeksi puolueeksi v. 1912). Noustuaan uudelleen valtaan, teki Gladstone toisen home rule -lakiehdotuksensa vuonna 1893, mutta se kaatui ylähuoneen vastustukseen (vaikka alahuone sen hyväksyikin). Charles Stewart Parnell menetti asemansa Irlannin home rule -liikkeen johdossa erään avioeroskandaalin takia vuonna 1890 (hän kuoli seuraavana vuonna), ja liike hajaantui kahtia tapauksen vuoksi.¹ Vasta John Redmondin onnistui yhdistää liike ja "Irish Parliamentary Party" uudelleen vuonna 1900.²

2.2 Tie anglo-irlantilaiseen sotaan

1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tapahtui Irlannissa yleinen kansallinen herääminen sekä politiikan että kulttuurin alueella. Kulttuurielämän puolella oli merkittävä järjestö vuonna 1893 perustettu "Gaelic League", joka pyrki elvyttämään iirin kielen käyttöä kansan keskuudessa ja samalla vanhaa iiriläistä kulttuuriperinnettä (kieli, kirjallisuus, musiikki, pelit, pukeutuminen, tavat yms.). Poliittisen elämän puolella perusti Arthur Griffith³ vuonna 1905 Sinn Fein (= "Me itse") -puolueen, joka pyrki Irlannin ja Englannin kaksoismonarkian luomiseen (Itävalta-Unkarin mallin mukaisesti). Myös jo

¹ Moody, s. 289 – 293; Matthew, H.C. G., *The Liberal Age (1851 - 1914). The Oxford Illustrated History of Britain*. Edited by Kenneth O. Morgan. Oxford 1984, s. 501 – 502; O'Connor Lysaght, D. R., *A Saorstát Is Born: How the Irish Free State Came into Being. Ireland's Histories: Aspects of State, Society and Ideology*. Edited by Seán Hutton and Paul Stewart. London and New York 1991, s. 39 - 40.

² McCartney, Donal, *From Parnell to Pearse. The Course of Irish History*, s. 304; Beckett, s. 414 – 415.

³ Tietoja Griffithistä esim. Foster, s. 456 – 457.

aiemmin mainittu "Irish Republican Brotherhood" jatkoi edelleen aktiivisesti toimintaansa maanalaisena radikaalina tasavaltalaisena salaseurana.¹

Vuonna 1912 antoi Henry Asquithin liberaalihallitus jo kolmannen home rule -lakiehdotuksen. Laki hyväksyttiin parlamentin alahuoneessa, mutta konservatiivien vastarinta ylähuoneessa siirsi sen lopullisen hyväksymisen vuoteen 1914, jolloin taas ensimmäisen maailmansodan puhkeaminen (elokuussa 1914) siirsi lain varsinaisen voimaantulon edelleen sodan jälkeiseen aikaan. Irlannin, ja erityisesti Ulsterin protestantit (tai unionistit) vastustivat jyrkästi uutta itsehallintolakia, jonka he katsoivat merkitsevän käytännössä heidän joutumisestaan vuorostaan katolilaisen enemmistön ylivaltaan alaisuuteen. Sir Edward Carsonin johtamien protestanttien mielestä "Home Rule is Rome rule", ja syyskuussa 1912 lähes puoli miljoonaa Ulsterin protestanttia allekirjoitti itsehallintolakia vastustavan kirjelmän ("Solemn League and Covenant"). Tammikuussa 1913 Ulsterin protestantit perustivat myös omat puolisoitaalliset vapaaehtoisjoukot ("Ulster Volunteer Force", UVF), lähes 100 000:n miehen aseistetun joukko-osaston estämään itsehallintolain toteuttamisen Ulsterin alueella vaikka voimatoimin.²

Irlannin katolilaisten (tai nationalistien) vastaveto UVF:lle oli omien vajaan 200 000:n miehen vapaaehtoisjoukkojen ("Irish Volunteers", tai "Southern Volunteers") perustaminen marraskuussa 1913. Molemmat yksityisarmeijat saivat juuri ennen ensimmäistä maailmansotaa salakuljetettua itselleen aseita (Englannin viholliselta Saksalta), ja tämä molempien osapuolten aseistautuminen johti kasvavaan sisällissodan uhkaan Irlannissa. Ulsterin protestanttien tukena oli Englannin konservatiivien ohella suurin osa armeijan upseereista, joista osa ilmoitti kieltäytyvänsä, jos brittihallitus yrittäisi voimatoimin toimeenpanna uuden home rule -lain myös Ulsterin alueella. Kun Irlannin maltillisten nationalistien ja "Irish Parliamentary Party" johtaja John Redmond kehotti syyskuussa 1914 "Irish Volunteersien" jäseniä liittymään brittiarmeijaan käynnissä olevassa maailmansodassa, seurauksena oli järjestön jakautuminen kahtia. Redmondin politiikkaa

¹ McCartney, s. 294 – 301; MacDonagh, Oliver, *Ireland: the Union and Its Aftermath*. Second impression. London 1979, s. 72 – 79; Lyons, F. S. L., *Culture and Anarchy in Ireland 1890 - 1939*. Oxford 1982, s. 42 - 45.

² Lee, Joseph J., *Ireland 1912 - 1985: Politics and Society*. Reprinted. Cambridge 1990, s. 1 – 22; Bardon, s. 407, 430 – 441; *Ulster's Solemn League and Covenant, 1912*. Irish Historical Documents 1172 – 1922. Edited by Edmund Curtis and R.B. McDowell. Reprinted. London 1968, s. 304.

vastustavat jyrkemmät nationalistit, n. 13 000 miestä, perustivat oman erillisen järjestönsä, joka säilytti alkuperäisen nimen "Irish Volunteers" (johtajanaan Eoin MacNeill), kun taas Redmondin johtamaa maltillisempaa enemmistöä (lopun alunperin 188 000 miehestä) alettiin nyt kutsua nimellä "National Volunteers".¹

Koska Ison-Britannian huomio ja voimavarat olivat paljolti keskittyneet käynnissä olevaan maailmansotaan, katsoi "Irish Republican Brotherhood" hetken otolliseksi uudelle kapinayritykselle Irlannissa. Niinpä pääsiäisenä 1916 nousi n. 1 600 miestä (IRB:n ohella osa "Irish Volunteerseista" sekä ammattiyhdistysjohtaja James Connollyn johtama pieni sosialistinen "Irish Citizen Army", ICA) kapinaan Dublinin keskustassa, ja julisti itsenäisen Irlannin tasavallan perustetuksi, presidenttinä runoilija Patrick Pearse. Brittien onnistui kuitenkin takavarikoida kapinallisille laivalla Saksasta lähetetty aselasti, ja tämä ns. pääsiäiskapina (24. - 29.4.) kukistettiin nopeasti ja verisesti asevoimin (yhteensä yli 500 kuollutta). Kapinan kukistumisen jälkeen 16 sen johtomiestä, mm. Pearse ja Connolly, tuomittiin sota-oikeudessa kuolemaan ja teloitettiin. Vaikka kapinalla ei alunperin ollutkaan ollut Irlannin kansan tukea, käänsivät sen verinen tukahduttaminen ja etenkin teloitukset katolilaisten valtaenemmistön sympatiat rajoitetusta itsehallinnosta täyden itsenäisyyden (tai ainakin hyvin laajan itsehallinnon) kannalle. Myös Arthur Griffithin Sinn Fein siirtyi vuoden 1917 yleiskokouksessa virallisestikin kannattamaan itsenäisen Irlannin tasavallan perustamista.²

Englannissa tuli joulukuussa 1916, sodan edelleen jatkuessa valtaan David Lloyd Georgen (liberaali) johtama koalitiohallitus, jonka takana olivat "Unionist Party" (konservatiivit & "liberaaliunionistit", ks. aik.), Työväenpuolue ja noin puolet alahuoneen liberaaliedustajista ("Coalition Liberals"). Lloyd Georgen aloitteesta kutsuttiin heinäkuussa 1917 koolle Irlannin eri puolueyhmittymiä ja alueita edustanut ns. "Irish Convention", tarkoituksenaan sopia Irlannin tulevan itsehallinnon muodosta. Irlannissa

¹ Beckett, s. 431 – 436; Lee, s. 20 – 22; Townshend, Charles, *Political Violence in Ireland. Government and Resistance since 1848*. Oxford 1983, s. 252 - 279.

² Curran, Joseph, M., *The Birth of the Irish Free State 1921 - 1923*. Alabama 1980, s. 9 – 14, 17 – 18; Rumpf, E. & Hepburn, A. C., *Nationalism and Socialism in Twentieth-Century Ireland*. Liverpool 1977, s. 19; Fitzpatrick, David, *Ireland Since 1870. The Oxford History of Ireland*, s. 198; Ranelagh, John O'Beirne, *A Short History of Ireland*. Second edition. Cambridge 1984, s. 179 – 182; Townshend, s. 283 - 319.

uudeksi voimatekijäksi kohonnut Sinn Fein kuitenkin kieltäytyi osallistumasta kokoukseen. "Irish Convention" oli koolla aina huhtikuuhun 1918, mutta ei onnistunut pääsemään yksimielisyyteen Irlannin tulevaisuudesta, Ulsterin protestanttien torjuessa edelleen jyrkästi home rulen toteuttamisen alueellaan.¹

Joulukuussa 1918 pidetyissä parlamenttivaaleissa saivat Lloyd Georgen koalitionhallituksen takana olevat ryhmittymät selvän voiton, ja tammikuussa 1919 syntyi Lloyd Georgen uusi koalitionhallitus, jossa olivat mukana "Unionist Party" ja "Coalition Liberals"; Työväenpuolue ei ollut enää tämän uuden hallituksen takana. Irlannissa taas sai radikalisoitunut Sinn Fein murskavoiton näissä vaaleissa, 73 paikkaa Irlannin yhteensä 105:stä paikasta Westminsterin parlamentissa. Irlannin unionistit saivat 26 paikkaa (Ulsterin protestantit 23 ja etelän protestantit kolme), mutta katolilaisten aiempi valta-
puolue "Irish Parliamentary Party" nyt vain kuusi paikkaa (aiemmin 78). Sinn Feinin edustajat kieltäytyivät ottamasta paikkojaan Ison-Britannian parlamentissa, ja muodostivat sen sijaan oman parlamenttinsa (Dáil Éireann) Dubliniin. Dáil Éireann julisti yksipuolisena toimenpiteenä 21.1.1919 Irlannin itsenäiseksi tasavallaksi, ja uuden tasavallan presidentiksi valittiin Sinn Feinin johtaja Eamon de Valera², korkea-arvoisin eloonjäänyt vuoden 1916 pääsiäiskapinan johtomiehistä.³

Pääsiäiskapinan jälkeen olivat jyrkemmät tasavaltalaisjohtajat onnistuneet vuosina 1917 - 18 tehokkaasti uudelleen organisoimaan aiemmat puolisotilaalliset vapaaehtoisjoukkonsa, "Irish Volunteers" paikallisiksi varsin itsenäisiksi taisteluyksiköiksi, joilla oli kuitenkin yhteinen keskusjohto. Tässä organisointityössä oli erityisesti kunnostautunut Michael Collins⁴, pääsiäiskapinan veteraani ja taustalla edelleen toimineen IRB:n johtaja vuodesta 1919. Ns. anglo-irlantilainen sota alkoi sattuman oikusta samana päivänä, kun

¹ Morgan, Kenneth, O., *The Twentieth Century (1914 - 1983)*. The Oxford Illustrated History of Britain, s. 530; Turner, John, *Lloyd George's Secretariat*. Cambridge 1980, s. 84 – 85; Curran, s. 15.

² de Valeran lyhyt elämäkerta esim. Foster, s. 485.

³ Morgan, s. 534; Curran, s. 18 – 25; McCartney, s. 310 – 311; Morgan, Kenneth O., *Consensus and Disunity. The Lloyd George Coalition Government 1918 - 1922*. Oxford 1979, s. 37 – 45; Edwards, Owen Dudley, *Eamon de Valera (sarjassa Political Portraits)*. Edited by Kenneth O. Morgan). Cardiff 1987, s. 57 – 79.

⁴ Collinsin lyhyt elämäkerta esim. Foster, s. 482.

Dáil Éireann antoi Irlannin itsenäisyysjulistuksen, 21.1.1919, kun "Volunteersien" (joita myöhemmin alettiin kutsua nimellä "Irish Republican Army", IRA) paikallinen yksikkö surmasi kaksi poliisia räjähdysainelastin ryöstön yhteydessä Tipperaryn kreivikunnassa.¹

3 ISON-BRITANNIAN HALLITUKSEN YLEINEN IRLANNIN-POLITIikka JA LEHTIEN SUHTAUTUMINEN SIIHEN

3.1 The Timesin suhtautuminen

Brittiläinen imperiumi (tai myöhemmin virallisesti Brittiläinen Kansainyhteisö, "British Commonwealth of Nations") oli laajimmillaan juuri ensimmäisen maailmansodan jälkeen, kun Iso-Britannia sai hallintaansa myös suurimman osan Saksan entisistä siirtomaista. Vaikka imperiumiin kuuluneilla viidellä dominiolla (Kanada, Australia, Uusi-Seelanti, Etelä-Afrikka ja Newfoundland) olikin hyvin laaja itsehallinto, ei Iso-Britannia kuitenkaan ollut halukas myöntämään millekään imperiumin osalle täyttä itsenäisyyttä ja eroa imperiumista. Erityisesti tämä piti paikkansa Irlannin suhteen, jo maantieteellisistä ja turvallisuuspoliittisista syistä: jos Irlanti olisi täysin itsenäinen tasavalta, saattaisivat vieraat valtiot, kuten Saksa, mahdollisen sodan syttyessä käyttää sitä tukikohtana hyökkäykselle Englantiin. Toisaalta Iso-Britannia ei myöskään ensimmäisen maailmansodan voittajavaltioihin kuuluvana halunnut myöntää Irlannille tai millekään muullekaan imperiumin osalle täyttä itsenäisyyttä, sillä olisihan näyttänyt oudolta, jos sodan voittajavaltiokin olisi joutunut luovuttamaan alueitaan hävinneiden tavoin.²

David Lloyd Georgen koalitiohallituksen, kuten sen edeltäjienkin, Irlannin-politiikan peruslähtökohtana oli siis Irlannin säilyttäminen jatkossakin Brittiläisen imperiumin ja Ison-Britannian kruunun alaisuudessa. Hallituspiireissä vallitsi optimistinen usko siihen,

¹ Mackay, James, Michael Collins. A Life. Reprinted. Edinburgh 1997, s. 94 - 95, 106, 116 – 117, 133; Bell, J. Bowyer, The Secret Army. The IRA 1916 - 1979. Revised edition. Dublin 1983, s. 14 – 19; Coogan, s. 41 – 42.

² Jalling, Hans, Britain and the Commonwealth. Part I: Great Britain. Reprinted. Stockholm 1969, s. 24 – 33; Mansergh, Nicholas, The Unresolved Question: the Anglo-Irish Settlement and its Undoing 1912 - 72. New Haven and London 1991, s. 119 – 120, 133; Päärnä, Ossi, Irlannin jako- ja maarajakysymys 1920 - 1925. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1974, s. 24 - 26.

että irlantilaiset voitaisiin Sinn Feinin tavoitteekseen julistaman itsenäisen tasavallan sijaan taivuttaa hyväksymään jonkinasteinen itsehallinto imperiumin sisällä Etelä-Afrikan buurien tavoin. Lloyd Georgen hallitus otaksui Irlannin kansan maltillisen enemmistön kyllä tyytyvän itsehallintoon, kunhan tasavaltalaisten ääriaineksen (eli IRA:n) harjoittama "terrorismi" saataisiin ensin voimakeinoin tukahdutettua. Hallitus kieltäytyi (ainakin julkisesti) kaikista neuvotteluista "murhaajajoukkioksi" kutsumiensa tasavaltalaisjohtajien kanssa, ja ilmoitti, ettei minkäänlainen itsehallinto ollut Irlannissa mahdollinen, ennen kuin laki ja järjestys oli palautettu maahan, ja IRA:n pysymiehet nujerrettu.¹

Kuten jo aiemmin on mainittu, oli The Timesin pääomistajan lordi Northcliffen yleinen suhtautuminen Lloyd Georgen jälkimmäiseen koalitiohallitukseen varsin kriittinen. Northcliffe arvosteli ankarasti tammikuussa 1919 virkaansa astuneen uuden hallituksen kokoonpanoa, katsoen monien ministerien olevan liian vanhoillisia konservatiiveja, ja täten kykenemättömiä tekemään sellaisia poliittisia päätöksiä, jotka hänen mielestään olivat ehdottoman välttämättömiä mm. sodanjälkeisestä suurtyöttömyydestä selviämiseksi. Northcliffe vaati hallitusta perimään sodan hävinneeltä Saksalta niin suuret sotakorvaukset, että niiden avulla pystyttäisiin huomattavasti keventämään sodan takia koventunutta verotusta Isossa-Britanniassa. Vain tällä tavoin pystyttäisiin hänen mukaansa välttämään suurtyöttömyydestä väistämättä seuraavat yhteiskunnalliset levottomuudet, ja myös se sosialistinen vallankumous, jonka Northcliffe uskoi Venäjän mallin mukaisesti lopulta Isossa-Britanniassakin tapahtuvan tällaisessa tilanteessa. Tätä Northcliffe ei uskonut uuden hallituksen "taantumuksellisten" voivan ymmärtää, ja hän hyökkäsi omistamiensa lehtien kautta alusta alkaen ankarasti hallitusta ja sen politiikkaa vastaan. Kuten jo on mainittu, päätoimittaja Geoffrey Dawson joutui jättämään paikkansa helmikuussa 1919 liian myönteisen kirjoittelun hallituksesta The Timesissa takia, ja hänen seuraajansa Henry Wickham Steedin suhtautuminen Lloyd Georgen hallituksen noudatti huomattavasti paremmin lehden pääomistajan omaa linjaa tiukassa kritiikissään.²

¹ Curran, s. 26 – 28; Townshend, s. 325 – 326, 348 – 349; Morgan, Consensus and Disunity, s. 125 – 130; Päärnilä, s. 24 - 26.

² The History of The Times, Part I, s. 446 – 486; Morgan, Consensus and Disunity, s. 171 – 172, 237 - 238.

Lehden ja pääministerin välinen vihamielisyys oli molemminpuolista, kuten Lloyd Georgen eräs kiivas hyökkäys The Timesia ja Northcliffeä vastaan parlamentissa osoitti.¹

Mitä tuli The Timesin Irlannin-politiikkaan, lehti oli perinteisesti, aina Thomas Barnesin päätoimittajakaudesta lähtien suhtautunut kielteisesti Irlannin itsehallintopyrkimyksiin. Myös Geoffrey Dawson jatkoi päätoimittajana tätä samaa linjaa, vastustaen tiukasti vuoden 1914 home rule -lakia, jonka hän katsoi vaarantavan Brittiläisen imperiumin yhtenäisyyden ja loukkaavan Ulsterin unionistien oikeuksia. Dawsonin päätoimittajakaudella The Times tukikin varauksettomasti Ulsterin unionisteja ja heidän taisteluaan itsehallintolakia vastaan. Lehti ymmärrettävästi tuomitsi jyrkästi vuoden 1916 pääsiäiskapinan Dublinissa, ja hyväksyi myös kapinan johtomiesten teloitukset väistämättömänä rangaistuksena "Brittiläisen imperiumin pettureille" (viittaus kapinallisten Saksasta saamaan tukeen). Kuitenkin myös Dawson, kuten monet muutkin britit, oli huolissaan Irlannin tapahtumien ja yleensäkin ratkaisemattoman Irlannin-ongelman vaikutuksesta Ison-Britannian ja sen liittolaisen sodassa, Yhdysvaltojen välisiin suhteisiin: Yhdysvalloissa oli tähän aikaan jo yli 15 miljoonaa irlantilaissyntyistä ihmistä, voimakas painostusryhmä maan poliittisessa elämässä, ja he olivat luonnollisesti varsin kiinnostuneita Irlannin tilanteesta.²

Päätoimittajan vaihdoksen myötä myös The Timesin perinteinen linja Irlanninkysymyksen suhteen muuttui: Henry Wickham Steed oli innokas pienten kansojen oikeuksien puolustaja, joka oli voimakkaasti tukenut Balkanin kansojen itsemääräämisoikeutta artikkeleissaan ollessaan The Timesin ulkomaantoimituksen päällikkönä ensimmäisen maailmansodan aikana ja jälkeen.³ Ymmärrettävää olikin, että Steed edeltäjistään poiketen asettui myös kannattamaan itsehallinnon antamista Irlannille, nähden sen ainoaksi kestäväksi ratkaisuksi "vanhimpaan ja itsepintaisimpaan" Ison-Britannian sisäisistä ongelmista:

¹ The History of The Times, Part I, s. 499 - 502.

² The History of The Times, Part II, s. 535 - 553; The Times 9.6.1919.

³ The History of The Times, Part I, s. 234 - 238, 312 - 314, 318 - 319, 347 - 349, 356, 398, 485; Morgan, Consensus and Disunity, s. 172, 237.

"Periaatteessa home rule on jo siirtynyt keskustelun tuolle puolen. Samalla kun sen luonnetta, sen laajuutta ja sen rajoituksia täytyy tarkastella uudelleen, olemme me kaikki home rulen kannattajia nykyisin."¹

Lehti myönsikin, että vuoden 1914 "Home Rule Actin" voimaansaattaminen alkuperäisessä muodossaan oli sodan jälkeen jo tosiasiallisesti mahdotonta, sillä Irlannin yleinen mielipide ja eri poliittiset ryhmittymät olivat kääntyneet lähes yksimielisesti sitä vastaan.²

Steedin halua saada Irlannin-ongelma ratkaistuksi mahdollisimman pikaisesti voimisti suuresti huoli kysymyksen vaikutuksesta muun maailman, erityisesti Yhdysvaltain ja omien itsehallinnollisten dominioiden yleiseen mielipiteeseen. Huoli oli varsin aiheellinen, sillä Irlannin tapahtumia ja alkanutta anglo-irlantilaisesta konfliktista seurattiin hyvin tiiviisti Yhdysvalloissa ja dominioissa, etenkin laajan irlantilaisperäisen väestöosan keskuudessa, ja väestön valtaenemmistö näissä maissa tuki Irlannin itsehallintopyrkimyksiä. Keväällä 1919 sekä Yhdysvaltain kongressin edustajainhuone että senaatti hyväksyivät selvällä ääntenemmistöllä Irlannin itsemääräämisoikeutta tukevat päätöslauselmat, ja samanlaisia tuenilmauksia tuli myös eri tahoilta dominioista. Erityisesti amerikanirlantilaiset avustivat eri tavoin, sekä rahallisesti että materiaalisesti, IRA:n taistelua brittihallintoa vastaan. Julistetun "Irlannin tasavallan" johtomiehet vetosivat myös, vaikkakin turhaan, Yhdysvaltoihin ja muihin maihin kansainvälisen tunnustuksen saamiseksi itsenäisyydelleen, ja asian ottamiseksi esille Pariisin rauhankonferenssissa.³

Yhdysvaltain senaatin päätöslauselman jälkeen laatimassaan pääkirjoituksessa Steed korosti Irlannin-kysymyksen olevan ennen kaikkea Ison-Britannian sisäinen asia, ei mikään kansainvälinen kysymys:

¹ The Times 26.3.1919, 23.6.1919.

² The Times 24.7.1919.

³ Curran, s. 23, 25, 28, 39, 50 – 51; Bell, s. 26; The History of The Times, Part II, s. 553 – 554; The Times 18.6.1919, 19.9.1919.

"Muutamien viime kuukausien aikana on esiintynyt määrätietoisia yrityksiä tehdä Irlannin-kysymyksestä kansainvälinen kysymys, ja asettaa Iso-Britannia pelkän osapuolen asemaan kiistassa, jossa ulkovallat toimisivat neuvonantajina ja välittäjinä, jos eivät tuomareina. Voidaan yhtä hyvin sanoa heti, että tällaiset yritykset ovat tuomittuja epäonnistumaan. Ne tulevat kariutumaan Britannian kansan lujaan aikomukseen käyttää itse itsemääräämisoikeuttaan."

Lehden mukaan Iso-Britannia ei tulisi ottamaan huomioon "minkään vieraan lainsäädäntöelimen päätöslauselmia Irlannin asemasta", ja lehti ilmoittikin pitävänsä USA:n senaatin päätöslauselmaa "pelkkänä episodina Amerikan sisäpolitiikassa".¹

Vaikka The Times jatkuvasti korostikin Irlannin-kysymyksen olevan Ison-Britannian sisäinen asia, ei lehti kuitenkaan salannut huoltaan Irlannin tilanteen mahdollisista vaikutuksista Ison-Britannian suhteisiin muiden maiden, erityisesti Yhdysvaltain ja omien dominioiden kanssa. Lehti muistutti "koko maailman seuraavan tapahtumia Irlannissa huolestuneella myötätunnolla", mikä Lloyd Georgen hallituksenkin oli syytä ottaa huomioon. The Timesin mukaan britit tunnettiin kaikkialla maailmassa "vapauden, itsehallinnon ja hyvinvoinnin esitaistelijoina", ja tällainen asiantila vallitsikin kaikkialla muualla Brittiläisen imperiumin alueella paitsi Irlannissa. Tämä tosiasia vaaransi Ison-Britannian maineen muun maailman silmissä, koska se asetti brittien hyvän tahdon ja rehellisyyden kyseenalaiseksi muuallakin.² Lehden mukaan pääministeri Lloyd George ei näyttänyt ymmärtävän, että Irlannin-kysymyksen ratkaiseminen oli myös ehdoton edellytys "valistuneen ulko- ja imperiumipolitiikan" harjoittamiselle jatkossa: Ison-Britannian suhteet erityisesti Yhdysvaltoihin ja omiin dominioihin tulisivat väistämättä kärsimään, ehkä jopa kohtalokkaasti, ellei maan hallitus pian kävisi tarmokkaasti käsiksi Irlannin-kysymykseen. Myös uuden, sodan jälkeen perustetun Kansainliiton uskottavuus riippui The Timesin mielestä suuresti juuri "Irlannin-ongelman oikeudenmukaisesta ratkaisusta".³

---

¹ The Times 16.6.1919.

² The Times 17.3.1919, 4.4.1919, 18.6.1919, 5.7.1919, 18.8.1919, 15.9.1919.

³ The Times 18.8.1919.

The Timesin Yhdysvaltain kirjeenvaihtajat¹ ilmaisivat kongressin päätöslauselman ohella jatkuvasti huolensa amerikanirlantilaisten voimakkaasta "Britannian-vastaisesta propagandakampanjasta" maassa. Kirjeenvaihtajat jopa epäilivät kyseessä olevan amerikanirlantilaisten ja amerikansaksalaisten sekä paikallisten "bolševikkiagitaattoreiden" yhteisen salajuonen anglo-amerikkalaisten suhteiden sotkemiseksi.² Kirjeenvaihtajat seurasivat myös tarkoin julistetun "Irlannin tasavallan" presidentin Eamon de Valeran kesäkuussa 1919 alkanutta 18 kuukauden kiertomatkaa Yhdysvalloissa. De Valeran tuenhakumatkasta muodostui varsin menestyksellinen: hän keräsi maata kierrellessään laajalti myötätuntoa irlantilaisten asialle, ja rahaakin noin viisi miljoonaa dollaria. The Timesin kirjeenvaihtajat seurasivat varsin tiiviisti kiertomatkan tapahtumia, kommentoiden välillä varsin ivallisestikin "the president of the Dream Republic'in" puheita. Muutoin onnistunut Yhdysvaltain-matka oli Irlannin tasavaltalaisille kuitenkin siinä mielessä pettymys, ettei Yhdysvallat suostunut virallisesti tunnustamaan uutta "Irlannin tasavaltaa": presidentti Woodrow Wilson ja muutkaan johtavat amerikkalaispoliitikot eivät halunneet vaarantaa Yhdysvaltain ja Ison-Britannian erityissuhdetta (maiden välisen sodan uhkasta puhumattakaan) Irlannin-kysymyksen takia. Myös The Timesin kirjeenvaihtajat arvioivat matkan loppupuolella de Valeran epäonnistuneen ponnisteluisaan ainakin tässä suhteessa.³

Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikka oli erityisesti vuoden 1919 alkupuolella varsin odottelevaa ja passiivista: hallitus keskittyi lähinnä lain ja järjestyksen palauttamiseen maassa, eikä pitänyt mahdollisena uusien aloitteiden tekemistä Irlannin-kysymyksen ratkaisemiseksi ennen kuin IRA:n "murhaajajoukkio" olisi nujerrettu. Tätä hallituksen odottelupolitiikkaa Henry Wickham Steed ja The Times ryhtyivät arvostelemaan yhä jyrkemmin ajan kuluessa. Hallituksen omaksuma "avuttoman tuuliajolla ajelehtimisen politiikka" tai "laissez-faire"-politiikka tuomittiin toistuvasti jyrkin sanan-

¹ Toinen Washingtonissa ja toinen New Yorkissa.

² The Times 2.5.1919, 31.5.1919, 4.6.1919, 5.6.1919, 16.6.1919.

³ Murphy, John A., *Ireland in the Twentieth Century*. Dublin 1975, s. 11 – 12, 15 – 17; Curran, s. 25, 44 – 46, 51; The Times, 24.6.1919, 25.6.1919, 12.7.1919, 15.7.1919, 30.8.1920.

kääntein sekä lehden pääkirjoituksissa että eri kirjeenvaihtajien artikkeleissa (Irlannin ja Yhdysvaltain kirjeenvaihtajat, "erikoiskirjeenvaihtajat", parlamenttikirjeenvaihtaja ym.). Lehden mielestä hallitukselta puuttui selkeä Irlannin-politiikka, samoin kuin yleensäkin selkeä politiikka monien muidenkin asioiden suhteen, ja tämä oli jo aiheuttanut selvää vahinkoa Isolle-Britannialle sekä sisä- että ulkopoliitikassa. Lehden mukaan hallitus olikin Irlannin-politiikassaan "ajautumassa kukaan ei tiedä minne", ja samalla menettämässä koko ajan luottamustaan suuren yleisön silmissä.¹

Steed ja The Times vaativat Lloyd Georgen hallitukselta numerosta toiseen pikaisia toimenpiteitä ja ratkaisuehdotuksia Irlannin-ongelman ratkaisemiseksi. Lehden mukaan "ongelma ei tule lähemmäksi ratkaisua olemalla välittämättä siitä, ja on olemassa merkkejä siitä [eli Irlannin väkivaltaisuudet], että aika rientää". Tilanne Irlannissa ei sallinut enää epämääräistä viivyttelyä, vaan "jotakin täytyy tehdä, ja tehdä pian". The Times julkisti, että oli hallituksen velvollisuus ryhtyä "viivyttelystä ja ajattelematta mitään mahdollista parlamentissa tai vaaleissa saavutettavaa vähäistä hyötyä" etsimään "oikeudenmukaista ja jopa jalomielistä" ratkaisua Irlannin-ongelmaan, "sellaista ratkaisua, jota tervejärkisten irlantilaisten suuri enemmistö voisi tulevaisuudessa pitää, ei vain siedettävänä vaan myös tyydyttävänä". Lehti katsoi, että "Englanti on Irlannin holhooja; ja on Englannin velvollisuus nyt kohdella holhottiaan täysi-ikäiseksi tulleena, joka on oikeutettu, Britannian kruunun alaisuudessa ja Brittiläisen Kansainyhteisön rungon sisällä, päättämään omista asioistaan".² The Times ilmoitti myös näkemyksensä olevan, että sen hetkissä olosuhteissa ratkaisu Irlannin-kysymykseen olisi nimenomaan määrättävä ylhäältäpäin (eli hallituksen toimesta) irlantilaisille, koska nämä eivät mitä todennäköisimmin tulisi ainakaan lähitulevaisuudessa pääsemään siitä itse keskuudessaan sopimukseen.³

The Timesin kritiikki sen mielestä yleensäkin saamatonta ja aikaa pelaavaa hallitusta kohtaan muuttui yhä murskaavammaksi väkivaltaisuuksien Irlannissa jatkuvasti pahen-

¹ Morgan, *Consensus and Disunity*, s. 125 – 127; The Times, 17.3.1919, 30.4.1919, 18.8.1919.

² The Times 17.3.1919, 25.4.1919, 30.4.1919, 16.6.1919, 5.7.1919.

³ The Times 17.7.1919, 7.8.1919.

tuessa. Lehden mielestä hallituksen senhetkinen Irlannin-politiikka oli parhaimmillaan-kin "negatiivista", ja huonoimmillaan suorastaan "tuhoisaa" - "ja tuhoisaa paljon muun-kin kuin Irlannin rauhan kannalta". Itse asiassa lehti katsoi jo heinäkuussa 1919, että Lloyd Georgen hallitus oli Irlannin-kysymyksen hoitamisen suhteen menossa kohti "täydellistä poliittista vararikkoa":

"Kylmä totuus on, ettei hallituksella ole minkäänlaista Irlannin-politiikkaa, eikä sillä ole myöskään minkäänlaista välitöntä aikomusta yrittää muodostaa sellaista."¹

The Timesin mukaan niin kauan kuin Irlannin-ongelma pysyi ratkaisemattomana, oli se "pysyvä häpeätahra brittiläiselle valtiomiestaidolle". Lehti tunnusti Lloyd Georgen saavutukset voittoisana sota-ajan pääministerinä, mutta katsoi, että rauhanajan pääministerinä hänellä oli vielä kannukset ja kansan luottamus ansaitsematta. Lehti totesikin ironisesti:

"Jos samanlaista henkeä, jota nyt on osoitettu Irlannin-ongelmaa kohtaan, olisi osoitettu sodassa, olisivat saksalaiset aikoja sitten olleet Lontoossa."²

The Timesin Irlannin kirjeenvaihtajien mukaan irlantilaiset tunsivat sillä hetkellä syvää epäluuloa Isoa-Britanniaa ja jopa "katkeraa vihaa" brittihallitusta ja -viranomaisia kohtaan: heidän mielestään Britannian hallitukset olisivat aina pettäneet heitä, ja he pelkäsivät niin käyvän nytkin itsehallintoasiassa. Lehden kirjeenvaihtajat näyttivätkin ymmärtävän varsin pitkälle myös irlantilaisten näkökantoja, kuten tätä syvälle juurtunutta epäluuloa ja katkeruutta Isoa-Britanniaa kohtaan. Kuitenkin The Times uskoi, että jos Lloyd Georgen hallitus lähestyisi Irlannin-kysymystä "vakavin aikomuksin ja hyvällä tahdolla", se myös tulisi saamaan "jalomielisen vastauksen jalomielisen kansan sydämistä".

¹ The Times 9.7.1919, 12.7.1919, 15.7.1919, 23.7.1919, 29.7.1919, 6.8.1920.

² The Times 23.7.1919, 24.7.1919, 7.8.1919.

The Times, joka jatkuvasti korosti kaikkien Brittein saarilla asuvien kansojen keskinäisen ystävyuden tärkeyttä, julistikin, ettei se ollut omalta puoleltaan "liian ylpeä pyytääkseen irlantilaisilta jalomielisyyttä".¹ Lehti myös ilmoitti, että kaikissa sellaisissa ponnisteluissaan, jotka oli vilpittömästi tähdätty rauhan saavuttamiseen Irlannissa, Lloyd Georgella ja hänen hallituksellaan oli takanaan The Timesin "mitä voimakkain ja aulein tuki". Sen sijaan lehden mielestä hallituksen olisi syytä harkita eroamista, jos se ei lähitulevaisuudessa kykenisi löytämään "oikeudenmukaista ja jalomielistä" ratkaisua Irlannin-kysymykseen, tai edes tosissaan pyrkiisi sellaista löytämään.²

Ankaralle kritiikilleen Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaa kohtaan päätoimittaja Steedillä oli myös lehden pääomistajan lordi Northcliffen hyväksyntä, tosin jonkin verran varauksellinen. Kuten jo aiemmin on todettu, suhtautui Northcliffe Lloyd Georgen ja hänen hallitukseensa alusta alkaen varsin kielteisesti, katsoen että hallitukselta puuttuivat selkeät näkemykset ja periaatteet noudatettavan politiikan suhteen; sen sijaan Northcliffe ja Steed katsoivat hallitukselle olevan pikemminkin taipumuksen "lyhytnäköiseen opportunistiin" ja improvisointiin pulmatilanteissa.³ Kuitenkin Northcliffe oli huolissaan The Timesin Irlannin-kysymyksen suhteen nyt omaksuman linjan vaikutuksesta lehden levikkiin. Lehden Irlannin itsehallintotoiveita ymmärtävä ja hallitusta tiukasti arvosteleva linja ei miellyttänyt monia sen vanhoillisempia lukijoita, ja lehden levikki putosi ainakin osittain tästä syystä selvästi anglo-irlantilaisen sodan aikana 1919 - 21. Kuitenkin Northcliffe salli Steedin pitää linjansa Irlannin-kysymyksen suhteen koko kriisin ajan puuttumatta siihen sen suuremmin. Sen sijaan The Timesin toinen omistaja John Walter IV oli selkeästi eri mieltä Steedin kanssa suhtautumisesta Lloyd Georgen hallitukseen ja sen Irlannin-politiikkaan, vaikkei hänkään avoimesti puuttunut lehden omaksumaan toimitukselliseen linjaan asiassa.⁴

3.2 Daily Heraldin suhtautuminen

Työväenpuolueen vasemman siiven näkemyksiä edustanut ja usein varsin radikaaleja mielipiteitä palstoillaan esittänyt Daily Herald ei ymmärrettävästi suhtautunut Lloyd

¹ The Times 30.4.1919, 17.7.1919, 28.7.1919, 15.9.1919.

² The Times 7.8.1919, 15.9.1919, 1.12.1920.

³ The Times 23.7.1919, 8.8.1919.

⁴ The History of The Times, Part I, s. 522 – 523; Part II, s. 563, 571, 574 – 575.

Georgen vanhoillishenkiseen hallitukseen ja sen Irlannin-politiikkaan yhtään sen ystävällisemmin kuin The Timeskaan. Päinvastoin, Daily Herald ja sen päätoimittaja George Lansbury arvostelivat hallituksen epäröivää ja ennen kaikkea maan rauhoittamiseen vaikka voimakeinoin tähtäävää Irlannin-politiikkaa numerosta toiseen vielä jyrkemmin sanankääntein kuin välillä myös melko kovaa kieltä käyttänyt The Times. The Timesin tavoin myös Daily Herald käsitteli Irlannin-kysymystä lähes päivittäin tavalla tai toisella palstoillaan (uutiset, pääkirjoitukset, asiantuntija-artikkelit, yleisönosastokirjoitukset ym.).

Daily Heraldin mielestä Irlannin senhetkisten levottomuuksien taustalla oli selkeästi brittien jo vuosisatoja harjoittama sorto maassa. Lehti totesikin:

"Irlanti valloitettiin miekalla, ja se on pidetty alistettuna miekalla. Jokainen poliittinen puolue on vallassa ollessaan sortanut ja petkuttanut Irlannin kansaa."¹

Daily Herald kuitenkin ylisti irlantilaisten lannistumattomuutta, ja katsoi, että "Irlannin kansa on tappioidensa jälkeen noussut aina uudelleen". Lehti ei tästä syystä uskonut myöskään Lloyd Georgen hallituksen pystyvän voimakeinoin pitämään Irlannin alistettuna. Lehden mielestä oli periaatteellisesti täysin väärin käyttää sotilaallista voimaa toisen kansan hallitsemiseen vastoin sen tahtoa. Daily Herald katsoikin hallituksen senhetkisen voimapolitiikan jatkamisen Irlannissa ja muuallakin johtavan todennäköisesti lopulta Brittiläisen imperiumin hajoamiseen, "kuten kaikki väkivalloin rakennetut valtakunnat ovat sortuneet menneisyydessä".²

Yleensäkin Daily Herald suuntautui hyvin kielteisesti koko Brittiläisen imperiumin olemassaoloon ja Ison-Britannian siirtomaanomistuksiin, aivan päinvastaisella tavalla kuin The Times, joka välillä halusi muistuttaa brittejä "siitä korkeasta vastuusta, joka on heille langennut neljäsosasta ihmisrotua".³ Omaksumansa selkeän sosialistisen linjan mukaisesti Daily Herald tuomitsi jyrkästi kaikenlaisen imperialismien ja kolonialismin harjoittamisen. Lehti suhtautui myötämieleisesti eräissä Ison-Britannian siirtomaissa, kuten Intiassa ja Egyptissä samoihin aikoihin esiintyneisiin itsehallintopyrkimyksiin, ja

¹ Daily Herald 2.4.1919, 23.11.1920, 6.1.1922.

² Daily Herald 1.4.1919, 17.5.1919, 6.8.1920, 4.10.1920.

³ The Times 5.7.1919.

arvosteli ankarasti brittiviranomaisten ajoittain kovia otteita näitä itsehallintoliikkeitä kohtaan. Daily Heraldin mielestä vain noin 70 miljoonaa Brittiläisen imperiumin yhteensä noin 450 miljoonasta ihmisestä nautti jonkinlaisesta itsehallinnosta, loppuja Ison-Britannian hallitus hallitsi itsevaltaisesti, tukahduttaen raa'asti kaikki heidän yrityksensä saada lisää oikeuksia itselleen. Lehti pitikin kaikkia puheita siitä, että Iso-Britannia piti siirtomaita hallussaan yleivistä humanitäarisistä syistä levittääkseen niihin länsimaista sivistystä "häpeämättömänä teeskentelynä".¹

The Timesin tavoin myös Daily Herald kantoi anglo-irlantilaisen sodan aikana jatkuvaa huolta siitä, miltä Ison-Britannian hallituksen kovaotteinen Irlannin-politiikka näytti muun maailman silmissä. Lehden mielestä "sivistynyt maailma tulee yhtyneenä tuomitsemaan meidän tapamme kohdella Irlantia, kuten se yhtyi tuomitsemaan Saksan tavan kohdella Belgiaa".² Daily Heraldin mukaan Lloyd Georgen hallitus oli turmellut Ison-Britannian politiikan uskottavuuden maailman silmissä:

"Niin kauan kuin tätä väkivaltaa jatketaan, kaikki puhe Kansainliitosta sekä maailman rauhallisesta ja rakentavasta tulevaisuudesta on turhaa ja tekopyhää leperteilyä. Yksikään kansakunta ei voi luottaa meihin, yksikään kansakunta ei voi uskoa meitä eikä yksikään kansakunta voi olla ystävä kanssamme."³

Iso-Britannia oli pyrkinyt päättyneessä ensimmäisessä maailmansodassa esiintymään pienten kansojen vapauden puolustajana Saksaa ja sen liittolaisia vastaan. Daily Herald pitikin tässä mielessä Lloyd Georgen hallituksen politiikkaa ristiriitaisena:

"... Britannia seisoo tuomiolla maailman edessä voimakkaana kansakuntana, joka on kuluttanut suuria rahamääriä ja uhrannut miljoonan ihmisen elämän turvataksseen vapauden serbialaisille, slaaveille ja belgialaisille samalla kun se murskaa kotiovellaan pienen kansakunnan, jonka ainoa rikos on, että se vaatii oikeutta hallita itse itseään."⁴

¹ Daily Herald 17.5.1919, 23.12.1919; Kahri, s. 17, 101.

² Daily Herald 31.12.1919, 4.10.1920, 13.10.1920.

³ Daily Herald 19.8.1919.

⁴ Daily Herald 13.9.1919.

Lehti piti myös "hurskastelevana tekopyhyytenä" sitä, että hallitus oli lähettänyt brittijoukkoja turvaamaan Schleswigin itsemääräämisoikeutta sekä tuki Tšekkoslovakian ja Jugoslavian valtioiden syntyä, samalla kun se kielsi Irlannilta itsemääräämisoikeuden.¹

Daily Herald tuki Irlannin tasavaltalaisten pyrkimyksiä saada Irlannin-kysymys käsiteltäväksi Pariisin rauhankonferenssissa keväällä 1919, sillä toisin kuin The Times, ei Daily Herald pitänyt Irlannin-kysymystä yksinomaan Ison-Britannian sisäisenä ongelmana. Kuitenkin Lloyd Georgen hallitus perusteli Irlannin-kysymyksen poisjättämistä rauhankonferenssin asialistalta nimenomaan sillä, että kyseessä oli puhtaasti valtakunnan sisäinen asia. Tätä perustelua ei Daily Herald ymmärtänyt alkuunkaan:

"Mitä Englanti olisi sanonut, jos Irlanti olisi ollut Saksan sisäinen asia tai Saksa, jos se olisi voittanut sodan?"²

Lehti katsoi myös, että "oman hallituksen militarismi tekee kyseenalaisiksi Lloyd Georgen puheet rauhasta Pariisin konferenssissa".³

The Timesin tavoin Daily Herald oli hyvin tietoinen Irlannin-kysymyksen Yhdysvalloissa ja erityisesti sen suuren irlantilaisperäisen väestöosan keskuudessa herättämästä jatkuvasta mielenkiinnosta. Daily Herald kuitenkin suhtautui tähän mielenkiintoon toisin kuin The Times: lehti toivoi Yhdysvaltojen painostavan Lloyd Georgen hallitusta toimiin Irlannin-kysymyksen ratkaisemiseksi. Lehti oli hyvinkin optimistinen, mitä tuli Yhdysvaltain haluun ja mahdollisuuksiin edistää Irlannin itsemääräämisoikeuden toteutumista: itse asiassa lehden mielestä irlantilaisilla oli senhetkisessä tilanteessa vain kaksi todellista toivoa, Yhdysvallat ja Ison-Britannian työväenliike. Daily Herald muistutti Yhdysvaltoja presidentti Wilsonin pienten kansojen itsemääräämisoikeutta puolustaneesta puheesta sodan aikana ("Fourteen Points" -ohjelmajulistus kongressissa tammikuussa 1918), puheesta johon myös Irlannin tasavaltalaiset toistuvasti vetosivat. Lehti

¹ Daily Herald 1.4.1919, 11.2.1920.

² Daily Herald 1.4.1919; Lee, s. 41; Norman, Edward, A History of Modern Ireland. London 1971, s. 281.

³ Daily Herald 16.4.1919.

tervehti tyydytyksellä Yhdysvaltain edustajainhuoneen ja senaatin em. päätöslausemia, joissa nämä lehden mielestä "ilmaisivat myötätuntonsa Irlannin kansan pyrkimyksille hallita itse itseään"; lehti jopa katsoi senaatin ja presidentti Wilsonin tavallaan jo tunnustaneen epävirallisesti itsenäisen Irlannin tasavallan (mikä oli ehdottomasti liioiteltu tulkinta).¹

Daily Herald seurasi The Timesin tapaan tarkoin amerikanirlantilaisten ja Yhdysvaltain työväenliikkeen toimintaa Irlannin itsemääräämisoikeuden puolesta, samoin kuin Eamon de Valeran Yhdysvaltain kiertomatkaa, jota lehti toisin kuin The Times piti "suunnattomana menestyksenä". Daily Herald jopa otaksui Yhdysvaltojen saattavan ryhtyä taloussotaan Isoa-Britanniaa vastaan, jos Lloyd Georgen hallitus vain jatkaisi senhetkistä Irlannin sortopolitiikkaansa. Kuten edellä on jo todettu, tämä lehden optimismi Yhdysvaltain vaikutusmahdollisuuksien ja -halun suhteen Irlannin-kysymyksessä osoittautui kuitenkin siinä mielessä liioitelluksi, ettei Yhdysvaltain poliittinen johto, eikä etenäkään presidentti Wilson halunnut vaarantaa sodan aikana voimistunutta Yhdysvaltain ja Ison-Britannian erityissuhdetta Irlannin-kysymyksen takia (jota erityisesti Wilson piti henkilökohtaisesti enemmän Ison-Britannian sisäisenä asiana). Kuitenkin Yhdysvaltain yleisellä mielipiteellä oli oma selkeä vaikutuksensa Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaan, sillä brittihallitukselle ei ollut suinkaan samantekevää, mitä sen politiikasta tärkeässä liittolaismaassa ajateltiin.²

Daily Herald katsoi aivan The Timesin tavoin, ettei Lloyd Georgen hallituksella itse asiassa edes ollut mitään varsinaista Irlannin-politiikkaa. Lehti totesikin kesällä 1919 suorasanaiseen tyyliinsä, että hallituksen silloinen Irlannin-politiikka oli "lukittu laatikko, joka saattaa eräänä päivänä osoittautua yhtä tyhjäksi kuin ministerien päät".³

---

¹ Daily Herald 23.4.1919, 7.6.1919, 1.7.1919; The History of The Times, Part II, s. 553 – 554; Shannon, David A., Twentieth Century America. Volume 1: The Progressive Era. Fourth Edition. Chicago 1977, s. 191 - 192.

² Curran, s. 23, 28, 39, 50 – 51; Murphy, s. 11 – 12; Beckett, s. 441; Daily Herald 7.11.1919, 14.11.1919.

³ Daily Herald 24.7.1919.

Lehti syyttikin hallitusta jatkuvasti siitä, ettei se tuntenut Irlannin suhteen muunlaista politiikkaa kuin yritykset alistaa maa väkivalloin kuuliaisiksi Isolle-Britannialle (minkä lehti ei siis kuitenkaan uskonut koskaan lopullisesti onnistuvan). Mitä tuli jo lakikirjoihin merkittyyn vuoden 1914 ”Home Rule Actiin”, tuomitsi Daily Herald sen toteuttamatta jättämisen ”törkeänä yleisen oikeuden ja lain pettämisenä”, mutta totesi samalla sen tosiasian, ettei kyseinen laki enää riittänyt tyydyttämään edes Irlannin maltillisten nationalistien vaatimuksia.¹

Yleensäkin Daily Herald arvioi, ettei Ison-Britannian Irlannin-politiikka tulisi juurikaan muuttumaan niin kauan kuin senhetkinen hallitus pysyisi vallassa. Keväällä 1920 lehti oli vakaasti sitä mieltä, ettei Irlannin-ongelman ratkaisusta ollut toivoa niin kauan kuin tämä ”vertaansa vailla olevan paatunut, opportunistinen ja taantumuksellinen” hallitus olisi vallassa Isossa-Britanniassa (mitä samoja ilmauksia myös The Timesin omistaja lordi Northcliffe itse asiassa käytti Lloyd Georgen hallituksesta). Ainoana toivona senhetkisessä tilanteessa piti Daily Herald Ison-Britannian yleisen mielipiteen ja erityisesti työväenliikkeen painostusta hallitusta kohtaan, mutta parhaaksi vaihtoehdoksi se kuitenkin näki hallituksenvaihdoksen ja uuden, Työväenpuolueen muodostaman hallituksen valtaannousun.² Toisin kuin lehti pessimistisesti otaksui, ratkaistiin Irlannin-kysymys loppujen lopuksi kuitenkin Lloyd Georgen hallituksen valtakaudella: ensimmäinen Työväenpuolueen muodostama hallitus (pääministerinä Ramsay MacDonald) syntyi Isoon-Britanniaan vasta vuonna 1924.³

4 ANGLO-IRLANTILAISEN SODAN TAPAHTUMAT

4.1 Viranomaisten toiminta

Kuten edellä on jo mainittu, alkoi ns. anglo-irlantilainen sota samana päivänä kun Dáil Éireann julisti Dublinissa Irlannin itsenäiseksi tasavallaksi, 21.1.1919. Perinteisen

¹ Daily Herald 1.7.1919, 4.10.1920, 11.10.1920.

² Daily Herald 29.3.1920 ; The History of The Times, Part I, s. 460 - 462.

³ Robbins, Keith, James Ramsay MacDonald. The Prime Ministers. Volume Two: From Lord John Russell to Edward Heath. Edited by Herbert van Thal. London 1975, s. 271 – 281.

selkein rintamalinjoin käydyin sotimisen sijaan turvautui Irlannin Tasavaltalaisarmeija tässä sodassa kannaltaan paljon tehokkaampaan sissitaktiikkaan, Michael Collinsin paljolti kehittämään nopeiden yllätyshyökkäysten taktiikkaan brittihallinnon edustajia vastaan. Näitä nopeita yllätysiskuja viranomaisten oli vaikeampi torjua, ja hyökkäykset aiheuttivat jatkuvasti lisääntyviä tappioita Irlantiin sijoitetuille brittijoukoille, ja erityisesti niiden päämaalina olleille kruunun poliisivoimille maassa ("Royal Irish Constabulary", RIC). IRA ei myöskään ollut mikään tavanomainen kiinteä armeija, vaan sen paikalliset yksiköt suorittivat varsin itsenäisesti sissihyökkäyksiään vihollisen kimppuun eri puolilla maata. Anglo-irlantilainen sota oli myös osittain Irlannin sisällissotaa, koska brittihallintoa edustanut RIC koostui varsinkin sodan alkuvaiheessa pääosin irlantilaisista.¹

Lloyd Georgen hallitus kielsi Irlannin olevan varsinaisessa sotatilassa, ja väitti IRA:ta tukevan vain pienen osan väestöstä, joten alueen rauhoittaminen voitaisiin hoitaa pääasiassa poliisitoimena. Jos brittihallitus olisi ryhtynyt Irlannissa laajamittaisiin sotatoimiin, se olisi epäilemättä siten voinut murskata tasavaltalaisten vastarinnan, mutta tätä vaihtoehtoa ei taas Ison-Britannian yleinen mielipide olisi missään tapauksessa hyväksynyt. Tällöin britit olisivat myös tuhonneet muun maailman silmissä moraalisen oikeutensa olla Irlannissa lainkaan.² Mitä taas tulee tasavaltalaisiin, julisti Dáil Éireann vasta huhtikuussa 1921 muodollisesti sotatilan vallitsevan sen ja Ison-Britannian hallituksen välillä, ja otti myös samalla virallisesti vastuun IRA:n toimista.³

Brittijoukkojen määrä Irlannissa oli suurimmillaan keväällä 1921, n. 50 000 miestä (The Times ja Daily Herald tosin esittivät suurempiakin lukuja, Daily Herald jopa 100 000 miestä). Päävastuu taistelusta IRA:ta vastaan oli aluksi kuitenkin "Royal Irish Constabularylla", n. 10 000 miehen hyvin aseistetuilla poliisijoukoilla, jotka yhdessä aseistamattoman "Dublin Metropolitan Police'n" (DMP) kanssa valvoivat järjestyksen säilymistä maassa. IRA:n jatkuvasti lisääntyneet hyökkäykset ja ympäristön RIC:n jäseniin kohdistama sosiaalinen boikotointi johtivat kuitenkin nopeasti miehistön joukkoeroamiin RIC:stä; keväällä 1920 jäseniä erosi jo 200 hengen viikkovauhtia. Uusien jäsenten

¹ Mackay, s. 94, 133 – 135; Bell, s. 18 – 27; Coogan, s. 42 – 44; Townshend, s. 331 – 337; Ranelagh, s. 194.

² Curran, s. 36; Beckett, s. 447; Townshend, s. 349, 353.

³ Boyce, s. 322 – 323; Coogan, s. 44.

rekrytointilukujen samanaikaisesti romahdettua Irlannissa päätti Lloyd Georgen hallitus värvätä uusia poliisijoukkoja Englannin puolelta, työttömiksi jääneistä ensimmäisen maailmansodan sotaveteraaneista. Maaliskuussa 1920 Irlantiin saapuivatkin ensimmäiset uudet brittiläiset lisäpoliisijoukot, väestön keskuudessa nopeasti huonon maineen hankkineet "Black and Tans" (irlantilaisten heille erikoisen pukeutumisen vuoksi antama kutsumanimi). Lisäksi heinäkuussa 1920 maahan alkoi saapua toisiakin apupoliisijoukkoja Englannista, yksinomaan entisistä brittiarmeijan upseereista värvätty "Auxiliary Division of the RIC" ("Auxies" tai "kadetit"). Poliisivoimien yhteisvahvuus Irlannissa oli n. 15 000 miestä keväällä 1921, yli puolet heistä Englannin puolelta värvättyjä uusia joukkoja.¹

IRA:n hyökkäysten poliisi- ja sotilasjoukkoja vastaan kiihtyessä vuoden 1919 loppua kohti, ja aiheuttaessa näille yhä lisääntyviä miestappioita, alkoivat nämä vastata iskuihin omilla epävirallisilla vastaiskuillaan, järjestelmällisillä kostotoimilla epäiltyjä IRA:n ja Sinn Feinin jäseniä sekä heidän omaisuuttaan, kuten talojaan kohtaan. Kuitenkin umpimähkäisten kostotoimenpiteiden kohteiksi joutuivat usein myös täysin sivulliset henkilöt ja heidän omaisuutensa, missä toimissa erityisesti "Black and Tans" ja "kadetit" olivat varsin aktiivisia. Ensimmäiset tällaiset kostotoimet tapahtuivat syyskuussa 1919, kun toverinsa surmasta suuttuneet brittisotilaat tuhosivat useita taloja Fermoyssa Corkin kreivikunnassa. Asuintalojen ohella kostoiskujen kohteiksi joutuivat mm. lukuisat (Irlannille taloudellisesti tärkeät) meijerit ja teurastamot sekä kokonaiset kylät ja kaupungitkin. Kostotoimissa sai lisäksi surmansa satoja aseettomia siviilejä. Toisiaan seuraavat iskut ja vastaiskut johtivat jatkuvasti kiihtyvään väkivallan kierteeseen Irlannissa, kostotoimien noidankehään, jossa molemmat osapuolet syyllistyivät raakuuksiin (IRA puolestaan poltti kostotoimena tunnettujen unionistien asuintaloja Etelä-Irlannissa).² Poliisi- ja sotilasjoukkojen siihen asti epäviralliset kostotoimet laillistettiin hallituksen toimesta tammikuussa 1921, ja samalla ne virallisesti rajattiin koskemaan vain epäiltyjen IRA:n jäsenten omaisuutta.³

¹ Mackay, s. 76, 128, 159 – 161, 173; Bell, s. 20 – 26; Curran, s. 24, 36 – 37; Mansergh, s. 150; Johnson, Paul, Ireland: A Concise History from the Twelfth Century to the Present Day. Third Printing. Chicago 1996, s. 186 – 188; Daily Herald 14.6.1919, 20.6.1919.

² Bell, s. 21 – 25; Mackay, s. 154, 159 – 162; Fitzpatrick, s. 207 – 209.

³ Townshend, s. 351 – 355; Curran, s. 39; Mansergh, s. 155 – 157; Norman, s. 277.

The Times katsoi jo anglo-irlantilaisen sodan alkuvaiheessa, huhtikuussa 1919, että Irlannin senhetkinen tilanne oli varsin vakava, ja kehittyi koko ajan "tasaisesti huonommaksi". Lehden mielestä kyseessä oli "kriittinen vaihe Irlannin historian pitkässä tragediassa". The Times suhtautui myötätuntoisesti RIC:n vaikeisiin työskentelyolosuhteisiin Irlannissa, ja (vielä tässä vaiheessa) jopa ylisti "tätä paljon koeteltua miesjoukkoa":

"Joukon palvelustehtävät eivät ole koskaan olleet vaikeampia ja vaarallisempia kuin mitä ne ovat nykyisin ... poliisi kuitenkin jatkaa tehtäviensä hoitamista perinteisellä tyyneydellään ja rohkeudellaan."¹

Lehden Dublinin kirjeenvaihtaja (John Healy) valitteli sitä, ettei poliisi Irlannissa saanut juuri minkäänlaista apua paikalliselta väestöltä niillä seuduilla, joilla oli tapahtunut IRA:n väkivallantekoja, ja odotti viranomaisilta Irlannissa "sekä viisaita että lujia toimenpiteitä" näiden rikosten suhteen. Toisaalta lehden kirjeenvaihtaja myös arvosteli jo huhtikuussa 1919 viranomaisten liioiteltuja ja taitamattomia toimenpiteitä maassa (ratsiat ym. voimannäytöt), katsoen vaarana olevan "tuliluonteisen heimon provosoimisen kauheaan väkivaltakampanjaan":

"Tietysti on olennaista säilyttää laki ja järjestys, mutta moni Irlannissa kyselee, kuinka laki ja järjestys säilytetään imperiumin muissa osissa."²

The Timesissa kesällä 1919 ilmestyneessä Irlannin-kysymystä käsitelleessä artikkelisarjassa "Irish Peace" katsottiin, että Irlannissa oli sillä hetkellä vallalla tosiasiallisesti, vaikkei virallisesti sotilashallinto. Kirjoittajien mukaan tällainen hallintojärjestelmä oli ollut ymmärrettävä ja oikeutettukin sota-aikana, mutta nyt rauhan palattua sen jatkaminen oli varsin kyseenalaista:

"Sellaisen järjestelmän jatkuminen tuntiakin kauemmin kuin on ehdottoman välttämätöntä on vastenmielistä nykyaikaisen ja sivistyneen valtion omalletunnolle."

---

¹ The Times 16.4.1919, 16.5.1919.

² The Times 30.4.1919, 15.5.1919, 12.9.1919.

Vaikka kirjoittajat ilmoittivat hyväksyvänsä täysin viranomaisten kovat otteet sellaisten "Sinn Fein -liikkeen ääriainesten" suhteen, jotka "hyökkäilivät poliisien kimppuun, ryöstelivät aseita ja rakentelivat pommeja", huomauttivat he samalla, etteivät viranomaisten senhetkiset lujat menetelmät olleet kuitenkaan juurikaan onnistuneet rauhoittamaan tilannetta Irlannissa, pikemminkin päinvastoin; väkivallanteot olivat vain koko ajan lisääntyneet. Kirjoittajat vaativatkin Lloyd Georgen hallitusta tunnustamaan virallisestikin sen tosiasian, että Irlannin senhetkinen hallintojärjestelmä oli "täysin epätydyttävä ja luonteeltaan väliaikainen".¹

"Irish Peace" -artikkelisarjassa katsottiin Ison-Britannian hallituksen olevan perustavaa laatua olevan kysymyksen edessä: vaikka monet viranomaisten sillä hetkellä Irlannissa käyttämät lujat menetelmät saattoivatkin olla täysin oikeutettuja maan senhetkisissä levottomissa oloissa, vaikuttivatko ne millä tavoin pitemmän päälle, myönteisesti vai kielteisesti mahdollisuuksiin antaa Irlannille tulevaisuudessa jonkinlainen itsehallinto? Jos osoittautuisi, että senhetkiset hallintomenetelmät vain vaikeuttivat itsehallinnon toteuttamista Irlannissa, olisi hallituksen kirjoittajien mielestä viipymättä harkittava tämän mahdollisesti kohtalokkaan politiikkansa muuttamista. Tällä ei kuitenkaan tarkoitettaisi maan yleisen turvallisuuden ja järjestyksen vaarantamista; kirjoittajien mukaan oli kuitenkin tärkeää, että Irlannissa pystyttäisiin joka tilanteessa säilyttämään jonkinlainen laki ja järjestys sekä takaamaan kansalaisten yleinen turvallisuus, vaikkakin mieluummin vähemmän kovin ja ankarin ottein kuin siihen saakka.²

The Timesin vakituinen Dublinin kirjeenvaihtaja John Healy, joka oli ollut virassaan jo Geoffrey Dawsonin päätoimittajakaudella, tuntuu suhtautuneen viranomaisten koviin otteisiin Irlannissa hieman ymmärtäväisemmin kuin päätoimittaja Steed tai lehden "erikoiskirjeenvaihtajat". Healyn mielestä viranomaisten täytyi kuitenkin tehdä velvollisuutensa, eli yrittää tukahduttaa Irlannissa laajalle levinnyt "rikoksien ja laittomuuksien salaliitto". Healyn mukaan Lloyd Georgen hallitus oli sillä hetkellä, osin oman taitamattomuutensa ansiosta, varsin vaikeassa tilanteessa Irlannin suhteen

---

¹ The Times 28.6.1919.

² The Times 28.6.1919.

"Tänään, osittain sen omien virheiden seurauksena, ja osittain ongelman luontaisen vaikeuden vuoksi, on hallitus löytänyt itsensä siitä onnettomasta tilanteesta, että samalla kun sen velvollisuutena on toisaalta puolustaa auktoriteettiaan, sen tähän päämäärään tähtäävät toimenpiteet, olivatpa ne kuinka välttämättömiä tahansa, saattavat toisaalta vahingoittaa eivätkä suinkaan edistää poliittisen ratkaisun mahdollisuuksia. Levottomuutta lietsovat yhtäläisesti sekä väkivalta että väkivallan tukahduttaminen."¹

The Timesin pääkirjoituksissa katsottiin, että brittihallituksen toive siitä, että sotilaallisen voiman esittely Irlannissa saattaisi pelästyttää irlantilaisia sen verran, että nämä taipuisivat hyväksymään jonkinlaisen rajoitetun itsehallinnon omien laajempien vaatimustensa sijaan, oli selvästikin osoittautunut turhaksi. Päinvastoin, maahan oli nopeasti kehittymässä vaarallinen noidankehä, jossa viranomaisten kovat otteet vain entisestään lisäsivät vastustushenkeä ja fyysistä vastarintaa (väkivallantekoja) irlantilaisten keskuudessa, ja siten pakottivat viranomaiset turvautumaan vielä voimakkaampiin pakkotoimenpiteisiin. Lehti ei uskonut, että käytettyjen hallintomenetelmien "lisämilitarisoiminen" auttaisi vähentämään IRA:n väkivallantekoja myöskään jatkossa, vaan katsoi, että ainoastaan senhetkisten hallintojärjestelmän ja -menetelmien muuttaminen "terveemmiksi" voisi auttaa asiassa ja johtaa "todelliseen muutokseen kohti parempaa".² The Timesin mukaan viranomaisten "militaristiset menettelytavat" johtivat myös irlantilaisten epäluottamuksen viranomaisia ja brittihallitusta kohtaan jatkuvaan voimistumiseen, ja tasavaltalaiset ääriainekset, "ne voimat, jotka vastustavat kaikkia järkeviä ratkaisuja" lisäsivät samalla entisestään kannatustaan. Lehti pelkäsikin, että myös maltillisempien ainesten kärsivällisyys tulisi vähitellen loppumaan tässä pakkotoimien ja vastarinnan koko ajan kiihtyvässä kierteessä, ja epätoivoissaan he ajautuisivat Sinn Feinin ja IRA:n riveihin.³

---

¹ The Times 9.7.1919.

² The Times 7.8.1919, 18.8.1919, 10.9.1919.

³ The Times 15.8.1919, 18.8.1919, 15.9.1919.

Daily Heraldin näkemys Irlannin senhetkisten väkivaltaisuuksien alkusyystä ja aloittajista oli melko erilainen kuin The Timesin: Daily Heraldin mielestä juuri poliisien ja sotaväen provokatiivinen ja aggressiivinen käytös maassa synnytti levottomuuksia, kun irlantilaiset vain vastasivat viranomaisten edustajien aloittamiin väkivaltaisuuksiin samalla mitalla. Lehti jopa epäili brittiläisten hallintoviranomaisten Irlannissa ("Dublin Castle", maan hallintokeskuksena toimineen rakennuksen mukaan) pyrkivän aivan tarkoituksellisesti provosoimaan kansannousua maassa:

"Se [Dublin Castle] laskelmoi, että aseellinen kansannousu ja sen verinen tukahduttaminen puhdistaisivat ilman, lopettaisivat sen sietämättömänä pitämän jännityksen ja pelottaisivat maan rauhalliseksi seuraavan sukupolven ajaksi."¹

Daily Herald ylisti Irlannin nuorten miesten mielestään hienoa kurinalaisuutta suhtautumisessa viranomaisten edustajien "melkein sietämättömään provokaatioon", ja laski tämän lähinnä tiettyjen kansallismielisten liikkeiden ja järjestöjen, kuten Sinn Feinin ja Gaelic Leaguen toimien ansioksi. Ylipäänsäkään ei lehti uskonut irlantilaisten olevan provosoitavissa pääsiäiskapinan tapaiseen uuteen kansannousuun, sillä "jos militaristit eivät ole oppineet mitään, on Irlannin kansa oppinut paljon vuosisatojen kuluessa".² Lloyd Georgan hallituksen käsitys Irlannin senhetkisen väkivallan kierteen aloittajista oli ymmärrettävästi aivan päinvastainen kuin Daily Heraldin: brittihallituksen mukaan viranomaisten edustajat olivat pakotettuja vastaamaan tasavaltalaisten ääriainesten suorittamiin jatkuviin väkivallantekoihin lain ja järjestyksen palauttamiseksi maahan.³

Daily Herald tuomitsi poliisi- ja sotilasjoukkojen Irlannissa suorittamat kostotoimet jatkuvasti hyvin jyrkästi, katsoen "preussilaisten verellä ja raudalla -menetelmien" käyttämisen olevan "häpeäksi brittiläiselle rodulle", ja ainoastaan lisäävän väkivaltaisuuksia maassa entisestään (mikä oli siis myös The Timesin näkemys). Daily Herald julkaisi

¹ Daily Herald 26.5.1919, 16.8.1919, 13.9.1919, 20.3.1920, 1.10.1920.

² Daily Herald 13.9.1919, 14.11.1919, 20.3.1920.

³ Curran, s. 27 – 28; Mackay, s. 174; Johnson, s. 192 – 194.

palstoillaan hyvin ahkerasti viranomaisten edustajien kovista otteista kertovia uutisia (ratsiat, pidätykset, pahoinpitelyt, ammuskelut, omaisuuden tuhoaminen ym.), kommentoiden niitä yleensä samassa yhteydessä hyvin tuomitsevaan äänensävyyn. Erityisen pahana rikoksena lehti piti viranomaisten suorittamia epäiltyjen IRA:n jäsenten lasten huostaanottoja, ja syytti Lloyd Georgen hallitusta "sodasta lapsia vastaan".¹ Myöhemmin anglo-irlantilaisien sodan jo päätyttyä, muisteli Daily Herald Lloyd Georgen hallituksen "inhottavaa ja saastaista väkivalta- ja murhamenneisyyttä Irlannissa", todeten brittiläisen maassa käymän "ryöstö-, tuhopolito-, loukkaus- ja murhakampanjan" onneksi jo silloin päättyneen.² Yleensäkin Daily Heraldin kielenkäyttö Lloyd Georgen hallituksen ja sen Irlannin-politiikan suhteen oli vielä kovempaa ja värikkäämpää kuin yläluokkaisemman The Timesin kritiikki.

Anglo-irlantilaisen sodan molemminpuoliset väkivaltaisuuDET huipentuivat ns. "verisenä sunnuntaina" 21.11.1920. Tällöin IRA:n iskuryhmät surmasivat Dublinissa Michael Collinsin käskystä 15 brittiupseeria, 2 RIC:n jäsentä ja 2 irlantilaissiviiliä, useimmat upseereista tiedustelupalvelun agenteja, joiden tarkoituksena oli ollut soluttautua tasavaltalaisten riveihin. Myöhemmin samana päivänä tunkeutuivat poliisi- ja sotilasjoukot Dublinin jalkapallostadionille, jossa oli par'aikaa ottelu meneillään. Väittäen myöhemmin kuulleensa laukauksia, avasivat poliisijoukot tulen täpötäydellä stadionilla, tuhansien ottelua seuraamaan tulleiden ihmisten joukkoon. Tulituksessa ja siitä seuranneessa paniikissa kuoli 13 katsojaa ja yksi ottelun pelaajista, lisäksi satoja ihmisiä loukkaantui. Kun poliisijoukot surmasivat samana päivänä vielä kolme epäiltyä IRA:n jäsentä Dublin Castlessa ja kaksi siviiliä kadulla, kohosi kyseisenä päivänä Dublinissa surmansa saaneiden ihmisten määrä yhteensä 38:aan.³

Lloyd Georgen hallituksen virallisen selonteon mukaan poliisijoukot olivat saapuneet jalkapallostadionille jahdatessaan samanaamuisiin upseerien surmiin syyllisiä, ja olivat olleet pakotettuja ampumaan itsepuolustukseksEen, kun paikalla olleet IRA:n vartiomie-

¹ Daily Herald 16.8.1919, 8.11.1919, 1.10.1920, 2.10.1920, 11.10.1920, 19.10.1920.

² Daily Herald 2.1.1922, 4.1.1922.

³ Mackay, s. 174 – 183; Curran, s. 40; Bell, s. 23; Johnson, s. 192. Vuoden 1920 ”veristä sunnuntaita” ei pidä sekoittaa myöhempään samannimiseen verilöylyyn Derryssä Pohjois-Irlannissa 30.1.1972, jolloin brittiläiset laskuvarjojoukot ampuivat 13 ihmistä kansalaisyhteiskunnan yhteydessä.

het olivat ensin avanneet tulen heitä kohti.¹ Daily Herald ei uskonut alkuunkaan tätä virallista versiota tapahtumista. Lehden mukaan ainoa, joka ampui stadionilla, oli poliisi, joka alkoi täysin varoittamatta yhtäkkiä ampua väkijoukkoon:

"Silminnäkijät kuvailevat Black and Tansien ampumista Croke Parkin jalkapallostadionilla silkaksi joukkomurhaksi."

Vaikka Daily Herald tuomitsikin myös IRA:n tekemät upseerien surmat aiemmin samana päivänä, katsoi se, että "terrori Dublinissa näyttää, mihin hallituksen pakkopolitiikka johtaa", ja että

"... pohjimmainen vastuu sekä viattomien irlantilaislasten verilöylystä että brittisotilaiden ampumisesta jää Britannian hallitukselle, joka ei halua tehdä oikeutta, vaan pyrkii murhaamaan vapauden".²

The Times puolestaan tuomitsi upseerien "salamurhat" hyvin voimakkain sanakääntein: lehden mielestä kyseessä oli "kauhistuttava teko", joka osoitti "inhottavaa raakuutta", ja jolla ei ollut mitään tekemistä "sivistyneen sodankäynnin" kanssa. Selvästikään tietämättä osan upseereista kuuluneen tiedustelupalveluun, ihmetteli The Times, mitä surmien toteuttajat luulivat teoista hyötyvänsä; surmat vaikuttivat melkein sellaisten epätoivoisten henkilöiden suorittamilta, jotka eivät enää piitanneet tekojensa kaikista seurauksista. Dublinin kirjeenvaihtaja Healy arvelikin (ollen kuitenkin väärässä), että upseerien surmaaminen oli mahdollisesti ollut viranomaisten ankarasti ahdistaman "tasavaltalaisen murhajoukkion" viimeinen epätoivoinen voimannäytös, sillä viranomaisten toimet olivat hänen mielestään saattaneet IRA:n viime aikoina varsin ahtaalle. Lehden pääkirjoituksessa katsottiin myös Sinn Feinin poliittisten johtajien olevan ainakin osavastuussa surmista: nyt he näkivät oman "mielettömän" politiikkansa konkreettiset seuraukset. Lehti vaati viranomaisilta surmiin syyllisten pikaista löytämistä ja tuomitsemista, mutta korosti kuitenkin että näiden oli toimittava tiukasti laillisuuden rajoissa, eivätkä minkäänlaiset epäviralliset kostotoimenpiteet olleet hyväksyttäviä.³

¹ Mackay, s. 182.

² Daily Herald 22.11.1920, 23.11.1920.

³ The Times 22.11.1920, 23.11.1920.

Mitä tuli jalkapallostadionin tapahtumiin, arvosteli kirjeenvaihtaja Healykin viranomaisten edustajien toimia stadionilla. Kirjeenvaihtajan mielestä poliisit ja sotilaat olivat tehneet selvän virheen tunkeutuessaan sisälle stadionille. Healyn mukaan heidän olisi pitänyt odottaa ihmisten ensin poistuvan stadionilta, ja tutkia nämä vasta tässä vaiheessa, koska he olivat tietäneet hyvin että monilla henkilöillä katsojien joukossa oli ollut todennäköisesti hallussaan aseita.¹ The Times ei kuitenkaan muutoin näytä asettaneen brittihallituksen virallisen selonteon totuudenmukaisuutta tapahtumien kulusta kyseenalaiseksi, toisin kuin Daily Herald. Sen sijaan The Times antoi samassa yhteydessä poliisi- ja sotilasjoukkojen Irlannissa kuulla kunniansa kaikista suorittamistaan epävirallisista kostotoimista, joiden takia nämä olivat jo menettäneet Irlannin kansan lainkuuliaisenkin osan luottamuksen ja tuen. Lehden mukaan "jo vaarallisen kuriton armeija ja avoimesti kontrollin ulkopuolella olevat poliisivoimat ovat inhottavilla teoillaan tahranneet Englannin maineen", samalla kun Lloyd Georgen hallitusta, jonka tätä mainetta piti nimenomaan suojella, oli perustellusti syytä epäillä "häpeällisestä silmien ummistamisesta" alaistensa tekojen suhteen Irlannissa.²

Laajamittaisin poliisijoukkojen kostotoimenpide anglo-irlantilaisen sodan aikana tapahtui 11.12.1920, kun "Auxiliaries" polttivat Corkin kaupungin keskustan kostona erään jäsenensä surmaamisesta väijytyksessä kaupungin lähistöllä.³ Sekä The Times että Daily Herald tuomitsivat tuhopolton jyrkästi, ja kumpikin lehti vaati perinpohjaisen puolueettoman tutkimuksen järjestämistä sekä Corkin tapahtumista että yleensäkin viranomaisten käyttämistä hallintomenetelmistä (kuten epäviralliset kostotoimenpiteet) Irlannissa. Lloyd Georgen hallitus nimittikin oman virallisen tutkimuskomissionsa selvittämään Corkin tapahtumia, mutta sen laatimaa tutkimusraporttia ei annettu koskaan julkisuuteen. The Times onnistui kuitenkin saamaan omista lähteistään tietoja raportin sisällöstä, ja lehden mukaan tutkimuskomission keräämä todistusaineisto näytti tukevan väitteitä poliisijoukkojen syyllisyydestä tuhopolttoon (samaa tulokseen oli tullut myös

---

¹ The Times 23.11.1920.

² The Times 22.11.1920.

³ Bell, s. 24; Mackay, s. 185; Ranelagh, s. 196.

Ison-Britannian Työväenpuolueen lähettämä tutkimuskomissio). The Times vaati raportin välitöntä julkistamista ilman mitään "siistimistä"; jos, kuten huhuttiin, raporttia ei julkistettaisi lainkaan, tultaisiin sitä lehden mukaan pitämään samana kuin jos hallitus suoraan tunnustaisi, että sen edustajat olivat vastuussa Corkin tuhopoltosta. Tutkimusraportin julkistamisen sijaan Ison-Britannian hallitus suostui anglo-irlantilaisen sodan jälkeen maksamaan Corkin keskustan jälleenrakentamisesta aiheutuneet kustannukset, ja täten kuitenkin epäsuorasti myönsi poliisijoukkojen syyllisyyden hävitykseen.¹

Viranomaiset julistivat Dáil Éireannin toiminnan laittomaksi syyskuussa 1919, mutta seurauksena oli vain, että Dáil jatkoi kokoontumisiaan salaisina.² Myös The Timesin erikoiskirjeenvaihtajan Irlannissa mielestä kyseisen toimenpiteen todellinen tehokkuus Irlannin rauhoittamisen kannalta oli varsin kyseenalaista. Erikoiskirjeenvaihtaja katsoi myös, etteivät Lloyd Georgen hallitus ja viranomaiset olleet toisaalta tehneet mitään kovien otteiden, kieltojen ja rajoitusten vastapainoksi voittaakseen takaisin irlantilaisten suuren maltillisen enemmistön luottamuksen ja tuen lain ja järjestyksen palauttamisyriksilleen. The Timesin pääkirjoituksessa taas katsottiin, että Dáilin toiminnan julistaminen laittomaksi oli "hyvin huolestuttava askel eteenpäin sortotoimenpiteiden tiellä", ja vastuuntuntoiset ihmiset sekä Isossa-Britanniassa että Irlannissa alkoivat lehden mielestä olla "yhä enemmän huolissaan siitä, miten tämä kaikki tulee vielä loppumaan". Lehti totesikin yhteenvetona Irlannin senhetkisestä tilanteesta:

"Pakkovalta etenee askel askeleelta Irlannissa, toistuvien väkivallantekojen provosoimana."³

Daily Herald tuomitsi Dáil Éireannin toiminnan kieltämisen paljon The Timesia jyrkäsanaisemmin. Daily Heraldin mielestä Dáil edusti Irlannin kansan suurta enemmistöä, ja asianmukaisilla vaaleilla valitut kansanedustajat tekivät Dáilin istunnoissa päätöksiä demokraattisesti enemmistöperiaatteen mukaisesti. Lehti katsoi irlantilaisten tosiasia-

¹ The Times 13.12.1920, 14.12.1920, 29.12.1920, 6.1.1921, 18.1.1921; Daily Herald 18.12.1919, 13.12.1920; Curran, s. 50; Särkijärvi, Risto, Irlanti 1900-luvun alussa ja Suomi. Yleisen historian pro gradu –työ Jyväskylän yliopistossa 1982, s. 53 – 54.

² Townshend, s. 344 – 345; Curran, s. 26; Ranelagh, s. 193.

³ The Times 15.9.1919.

tottelevan samanaikaisesti kahta eri esivaltaa, sekä näkyvää Brittiläistä imperiumia että vastajulistettua "näkyvätöntä tasavaltaa, joka on heidän sydämissään". Edellistä irlantilaiset tottelivat vain niin pitkälle kuin heidän täytyi, mutta jälkimmäistä niin pitkälle kuin he vain voivat. Näin Daily Herald näytti tavallaan pitävän Dáil Éireannia ainakin puolilaillisena esivaltana Irlannissa.¹

Syksyllä 1919 viranomaiset kielsivät myös neljän vaarallisena pitämänsä tasavaltalais-henkisen järjestön (Sinn Fein, Irish Volunteers (eli IRA), Gaelic League ja Cumann na mBan²) toiminnan Irlannissa, ajaen nämäkin toimimaan jatkossa maan alla.³ Daily Herald tuomitsi myös nämä kieltopäätökset jyrkin sanakääntein, pitäen niitä "yrityksenä tukahduttaa Irlannin kansallishenki ja kulttuuri". Lehden mielestä Sinn Feiniä ja muita nationalistisia liikkeitä Irlannissa oli mahdotonta tukahduttaa tällaisilla menetelmillä niiden laajan kannatuksen vuoksi kansan keskuudessa. Lehti muistuttikin joulukuun 1918 parlamenttivaaleissa kahden kolmasosan äänestäneistä Irlannissa kannattaneen Sinn Feiniä (73 paikkaa Irlannin yhteensä 105:stä paikasta):

"Tosiasia on, että niin musertavalla enemmistöllä, että se merkitsee tosiasiaa yksimielisyyttä, katolinen ja nationalistinen Irlanti on lojaali yksin Sinn Feinille."

Daily Herald ylisti Sinn Feinin jäseniä patriooteiksi, ja väitti, ettei Lloyd Georgen hallitus pitänyt patrioottina ketään sellaista henkilöä, "joka taistelee tai agitoi Britanniaa vastaan. Se tosiasia, että hän taistelee ja agitoi oman maansa puolesta, on epäolennainen". Erityisen suurena vääryytenä piti lehti Gaelic Leaguen (ks. luku 2.2.) toiminnan kieltämistä, ylistäen sen tekemään arvokasta koulutus- ja sivistystyötä irlantilaisen kulttuurin edistämiseksi, ja syyttäen Lloyd Georgen hallitusta yrityksestä murskata irlantilaisten oma kulttuuri ja "Irlannin sielu".⁴

¹ Daily Herald 16.9.1919, 7.11.1919, 21.1.1920.

² "Irlantilaisnaisten Neuvosto", naisten tasavaltalaishenkisen järjestö; ks. esim. Sawyer, Roger, "We Are But Women". Women in Ireland's History. London and New York 1993, s. 42, 63.

³ Beckett, s. 446; Curran, s. 26; Murphy, s. 3.

⁴ Daily Herald 9.7.1919, 14.7.1919, 16.8.1919, 12.9.1919, 13.9.1919, 16.9.1919, 4.11.1919, 7.11.1919.

The Times suhtautui kyseisten järjestöjen toiminnan kieltämiseen paljon maltillisemmin kuin Daily Herald. Kun viranomaiset aluksi kielsivät järjestöjen toiminnan vain eräiden kaikkein levottomimpien kreivikuntien (Tipperary, Clare ja Cork) alueella heinäsyyskuussa 1919, hyväksyi lehden Dublinin kirjeenvaihtaja Healy nämä kieltopäätökset, vaikkakin varauksin.:

"Jos Sinn Feinin toiminnan tukahduttamisella onnistutaan lopettamaan murhat ja väkivaltaisuuDET, on viranomaisten päätös oikeutettu. Todellakin, jos ei ole olemassa mitään muuta keinoa lopettaa väkivaltaisuuDET, ei minkään muunlainen päätös ollut mahdollinen."

Kirjeenvaihtajan mielestä kyseessä olivat ilmeisen välttämättömät toimenpiteet, jos Irlannin ei haluttu luisuvan vähitellen kohti täydellistä anarkiaa. Hän kuitenkin myönsi perustelluksi eräiden maltillisten irlantilaisnationalistien ilmaiseman huolen siitä, että nämä kieltopäätökset saattoivat huonontaa yleistä ilmapiiriä maassa, ja siten osaltaan vaikeuttaa poliittisen ratkaisun löytämistä Irlannin-ongelmaan.¹

Vaikkei myöskään The Timesin pääkirjoituksissa haluttu kyseenalaistaa näiden tasavaltalaishenkisten järjestöjen toiminnan kieltämistä levottomimmista kreivikunnista, katsoi lehti, että kyseessä oli kuitenkin pelkkä "taudin ulkoisten oireiden hoitaminen" itse sen pohjimmaisiiin syihin käsiksi käymisen sijaan. The Times korosti voimakkaasti, etteivät tällaiset toimenpiteet voineet loputtomiin korvata selkeästi määritellyn virallisen Irlannin-politiikan puuttumista maan hallitukselta, ja ettei niiden avulla suinkaan pystytty ratkaisemaan Irlannin-ongelmaa. Lehti kuitenkin myönsi, että niin kauan kuin ongelman perussyihin ei puututtu, oli "jonkinasteinen pakkohallinto" väistämätön Irlannissa. Lehden pääkirjoitusten sävy jyrkkeni selvästi, kun Sinn Feinin ja sen "sukulaisjärjestöjen" toiminta lopulta kiellettiin marraskuussa 1919 koko Irlannin alueella. Tällöin The Times jo katsoi, että viranomaisten kieltopäätöksessä oli kysymys "jostakin pahemmasta kuin typeryydestä, ja jostakin vaarallisemmasta kuin hyödyttömyydestä".²

¹ The Times 9.7.1919, 10.7.1919, 12.9.1919.

² The Times 15.8.1919, 7.12.1921; Curran, s. 26.

IRA:n hyökkäysten jatkuvasti lisääntyessä saattoi Ison-Britannian hallitus Irlannissa voimaan erityisen "Restoration of Order in Ireland Actin" elokuussa 1920. Uusi laki lisäsi merkittävästi sotilastuomioistuinten oikeuksia maassa, valtuuttaen nämä tuomitsemaan myös siviilejä vakavammissa rikostapauksissa ja langettamaan kuolemantuomioita eräistä kapinarikoksista, vaikkakin syytetyllä oli oikeus valittaa tuomiosta siviilituomioistuimeen.¹ The Timesin mielestä uusi laki tunnusti muodollisestikin sen Irlannin oikeusjärjestelmän täydellisen romahtamisen, joka oli ollut jo kauan kaikkien yleisessä tiedossa. Lehden mukaan uusi laki oli väistämätön seuraus Irlannin tilanteen viimeaikaisesta kehityksestä, ja lehti ilmoittikin hyväksyvänsä sen "välttämättömänä pahan" lain ja järjestyksen palauttamiseksi maahan. The Times uskoi lain jäävän vain lyhyeksi välivaiheeksi väistämättömässä kehityskulussa kohti Irlannin tulevaa itsehallintoa, eikä siksi ilmoituksensa mukaan vastustanut sitä. Lehden mukaan uusi laki tuskin oli mikään todellinen parannuskeino Irlannin senhetkiseen tilanteeseen; ainoa tällainen parannuskeino oli jonkinasteisen itsehallinnon antaminen. Väkivallantekojen maassa vain jatkuessa The Times muuttuikin yhä pessimistisemmäksi "Restoration of Order Actin" onnistumismahdollisuuksien suhteen lain ja järjestyksen palauttamisessa.²

Daily Herald tuomitsi "Restoration of Order in Ireland Actin" alusta alkaen jyrkin sanakäantein. Lehden mielestä tämä uusi "Irish Coercion Bill" oli aivan väärä tapa yrittää lopettaa väkivaltaisuus Irlannissa: pakkovallan voimistaminen jollain alueella oli kautta historian aina ja poikkeuksetta vain provosoinut lisää vastarintaa alueen asukkaiden taholta. Daily Heraldin mielestä ainoa toimiva keino lopettaa väkivalta Irlannissa oli vetää brittiläinen "miehitysarmeija" pois maasta ja antaa irlantilaisille heidän haluamansa vapaus. Lehden mukaan nämä uudet pakkokeinot tulisivat epäonnistumaan aivan samoin kuin aikaisemmatkin olivat epäonnistuneet jo 700 vuoden ajan, "paitsi että tällä kertaa epäonnistuminen tulee olemaan enemmän kuin koskaan täydellistä ja lopullista". Daily Herald ennustikin synkästi, että pääministerin senhetkinen Irlannin-politiikka tulisi johtamaan ainoastaan "kaaokseen ja tuhoon". Lehti jopa vaati brittiläistä työväenliikettä ja "jokaista kunnon kansalaista" käyttämään nyt "kaikkia suoria ja epäsuoria keinoja" Lloyd Georgen hallituksen kaatamiseksi ja korvaamiseksi sellaisella hallituksella,

¹ Curran, s. 38; Townshend, s. 335, 350, 353; Johnson, s. 190; Mansergh, s. 152.

² The Times 4.8.1920, 16.8.1920, 31.8.1920.

joka antaisi Irlannin kansalle "täyden oikeuden hallita omaa maataan haluamallaan tavalla".¹

Väkivallan kierteen Irlannissa vain voimistuttua "Restoration of Order Actista" huolimatta määräsi brittihallitus sotatilalain voimaan neljässä eteläisimmässä ja levottomimmassa kreivikunnassa joulukuussa 1920 (Cork, Kerry, Limerick ja Tipperary). Tammi-kuussa 1921 sotatilalakia laajennettiin koskemaan myös Kilkennyn, Claren, Wexfordin ja Waterfordin kreivikuntia. Brittihallitus oli kuitenkin asevoimien edustajien pyynnöistä huolimatta haluton laajentamaan sotatilalakia koskemaan koko Irlantia, ja myös sotatila-alueilla tämä keino osoittautui tehottomaksi IRA:n toiminnan tukahduttamiseksi kokonaan.² Jo "Restoration of Order Actiin" hyvin kielteisesti suhtautunut Daily Herald tuomitsi myös sotatilalain käytön Irlannissa jyrkästi, eikä uskonut tästäkään keinosta olevan mitään todellista hyötyä viranomaisille tasavaltalaisten toiminnan hillitsemisessä.³ Sen sijaan The Times hyväksyi sotatilalain tilanteen vaatimana väistämättömänä toimenpiteenä, "pienimpänä pahana" senhetkisessä tilanteessa. Lehti katsoi, että jos sotatilalaki toteutettiin sotilaallista kuria tarkoin noudattaen, oli se puutteistaan huolimatta parempi vaihtoehto kuin senhetkinen "umpimähkäisten ja laittomien kostotoimenpiteiden järjestelmä". Em. Corkin kaupungin keskustan hävittämisen jälkeen (11.12.1920) The Times julistikin, että jos sotatilalaki merkitsi sekä poliisi- että sotilasjoukkojen alistamista vastuuntuntoisten sotilaskomentajien alaisuuteen, oli se suorastaan "äärettömän paljon parempi vaihtoehto" kuin senhetkinen tilanne maassa.⁴

Daily Herald kritisoi voimakkaasti viranomaisten oikeudenkäyttöä ja oikeusoloja Irlannissa jo ennen "Restoration of Order Actiakin". Jo ennen kyseisen lain säätämistä oli tavalliset siviilituomioistuimet osittain korvattu sotilastuomioistuimilla maassa, ja Daily Herald arvosteli voimakkaasti sota-oikeuksien "jokapäiväisiä brutaaleja tuomioita" palstoillaan. Lehti katsoi näiden tuomioistuinten langettavan jatkuvasti ihmisille tuomioita aivan mitättömistä ja naurettavistakin rikkomuksista: lehden mukaan ihmisiä oli Irlannissa pidätetty ja tuomittu esim. kiellettyjen kansanlaulujen laulamisesta, viheltämisestä

¹ Daily Herald 3.8.1920, 6.8.1920.

² Curran, s. 43 – 44, 48; Townshend, s. 354 – 355; Mansergh, s. 155 - 156.

³ Daily Herald 11.12.1920.

⁴ The Times 11.12.1920, 13.12.1920.

ivallisesti poliisille ja jopa vastaamisesta poliisille iirin kielellä. Daily Herald myös syytti oikeusviranomaisia "kunniattomien" menetelmien, kuten väkivallan käyttämisestä kuulusteluissa yrityksissä todistaa syytetyt syyllisiksi, ja väitti tämän aiheuttavan katkeruutta irlantilaisten keskuudessa. Lisäksi lehti arvosteli viranomaisten mahdollisuutta (jo ennen "Restoration of Order Actin" säätämistäkin) pitää ihmisiä Irlannissa pidätettyinä pitkiä aikoja ilman virallista syytettä ja oikeudenkäyntiä.¹ Daily Herald kuvasi varsin yksityiskohtaisesti tasavaltalaisia vastaan Irlannissa käytyjä oikeudenkäyntejä, ja asettui tällöin useinkin selvästi syytettyjen puolelle, toisin kuin oikeusistuntojen neutraaliin kuvaamiseen yleensä pyrkinyt The Times. Daily Herald myös julkaisi jatkuvasti tarkkoja numerotietojakin Irlannissa tapahtuneista ratsioista, pidätyksistä, vankeustuomioista, karkotuksista, sanomalehtien lakkauttamisista yms. viranomaisten toimista, mitä taas The Times teki harvemmin.

Syksyllä 1920 ilmoitti brittihallitus aikovansa perustaa Irlantiin erityisiä internointileirejä sellaisia pidätettyjä IRA:n jäseniä varten, joita vastaan ei ollut olemassa muita syytteitä tai todisteita rikoksista kuin jäsenyys tässä järjestössä. Kesällä 1921 oli jo n. 4500 tasavaltalaista joutunut internointileireille, ja lisäksi satoja tasavaltalaisvankeja oli siirretty Irlannista Englannin puolen vankiloihin: yhteensä tällöin oli n. 6000 tasavaltalaista joko internointileirillä tai vankilassa Irlannissa tai Englannissa.² The Times suhtautui myönteisesti internointileirien käyttöönottoon, katsoen että internoituja kohdeltiin niillä käytännössä samoin kuin sotavankeja, mikä oli Irlannin suuren yleisön silmissä varmasti parempi vaihtoehto kuin heidän sulkemisensa tavallisiin vankiloihin. Jos IRA:n jäsenet, jotka olivat itse aloittaneet koko sodan, ja tieten tahtoen osallistuneet siihen aktiivisina taistelijoina, saivat nyt "taistelijan tunnustetun kohtelun" sotavankien tapaan internointileireillä, ei heillä lehden mielestä pitänyt kaiken järjen mukaan olla mitään valittamista.³ Myös Daily Heraldin Dublinin kirjeenvaihtajan mielestä internointileirien perustaminen merkitsi tiettyssä mielessä IRA:n vaatimuksen hyväksymistä

¹ Daily Herald 10.4.1919, 26.5.1919, 12.9.1919, 6.11.1919, 8.11.1919, 20.3.1920.

² Townshend, s. 347; Mackay, s. 173; Curran, s. 48, 62.

³ The Times 29.11.1920, 1.12.1920.

vangittujen jäsentensä kohtelemisesta sotavankeina, vaikkei hallitus vangittuja IRA:n jäseniä virallisesti sotavangeiksi tunnustanutkaan. Sen sijaan vankien siirrot Englannin puolen vankiloihin Daily Herald tuomitsi jyrkästi, verraten niitä saksalaisten tapaan ensimmäisen maailmansodan aikana Belgiassa ottaa yksilöitä panttivangeiksi koko yhteisön hyvän käytöksen valmistamiseksi.¹

Vangitut tasavaltalaiset Irlannin ja Englannin vankiloissa aiheuttivat myös ongelmia Ison-Britannian hallitukselle ryhtymällä usein nälkälakkoihin, joiden avulla he vaativat itselleen joko virallista sotavangin asemaa tai sitten vapauttamista. Aluksi Lloyd Georgen hallitus taipui ja vapautti nälkälakkolaiset, mutta syksyllä 1920 se kovensi asennettaan tässäkin suhteessa. Ensimmäisten nälkälakkolaisten kuoltua lokamarraskuussa 1920 (Corkin pormestari Terence MacSwiney ja kaksi muuta), luopuivat vangit tästä taktiikasta.² Erityisen tarkasti sanomalehdet ja suuri yleisö Isossa-Britanniassa ja muuallakin seurasivat Terence MacSwineyn pitkää nälkälakkoa, myös The Times ja Daily Herald. Molemmat lehdet vaativat toistuvasti Lloyd Georgen hallitusta vapauttamaan vangitun pormestarin. The Timesin mukaan MacSwiney oli vangittu varsin vähäisestä rikkomuksesta (kapinahenkisten asiakirjojen hallussapidosta), ja jos hän kuolisi, tulisi irlantilaisten enemmistö pitämään häntä marttyyrina ja brittihallitusta hänen murhaajanaan. MacSwineyn kuoleman jälkeen lehti ennusti tapauksen suuresti kiihdyttävän irlantilaisperäisen väestön Britannian-vastaisia mielialoja ympäri maailmaa. Lehden MacSwineyn tapauksessa omaksuma kanta kuitenkin aiheutti suuttumusta monissa sen konservatiivisemmissä lukijoissa, mikä johti jopa henkilökohtaisiin uhkaksiin päätoimittaja Steedia ja lehden omistajia Northcliffea ja Walteria kohtaan.³

Daily Heraldin mielestä nälkälakkolaiset olivat "irlantilaisia patriootteja", miehiä, jotka eivät olleet syyllistyneet "sen pahempaan rikokseen kuin isänmaanrakkauteen ja uskollisuuteen maataan kohtaan". Lloyd Georgen hallitus oli ajanut nämä miehet protestina kohtelulleen ja Irlannin tilanteelle nälkälakkoon, "ja kun he kuolevat, on se syyllistynyt heidän murhaamiseensa". Terence MacSwineyn kuoltua julisti lehti kuolleen pormesta-

¹ Daily Herald 5.5.1919, 12.12.1919, 27.11.1920.

² Curran, s. 32, 40; Dwyer, T. Ryle, Big Fellow, Long Fellow. A Joint Biography of Collins & de Valera. Dublin 1999, s. 128 - 131.

³ The Times 23.8.1920, 28.8.1920, 26.10.1920; The History of The Times, Part II, s. 562 - 563.

rin olleen paitsi marttyyri ja patriootti, myös sankari ja vapaustaistelija, jonka nimi tulisi innostamaan kaikkia tulevia vapaustaistelijoita:

"Irlannin rikos on haluta sitä vapautta, jonka nimissä miljoona brittiläistä sotilasta kuoli [ensimmäisessä maailmansodassa]. MacSwineyn rikos oli tämä. Sen takia hän kuoli."

Lloyd Georgen hallituksesta virkamiehineen Daily Herald totesi tässä yhteydessä, että "muutamit tyrannit ja huijarit, jotka ovat päässeet valtaan valheilla ja pysyneet vallassa petoksella", olivat nyt "murhanneet hyvän miehen", tai itse asiassa moniakkin hyviä miehiä koko anglo-irlantilaisen konfliktin aikana. Kuitenkin lehti esitti toivomuksen, etteivät irlantilaiset ryhtyisi mihinkään kostotoimiin MacSwineyn ja muiden nälkälakkoilaiden kuolemien johdosta, sillä verenvuodatukselta sen mukaan seurasi yleensä vain lisää verenvuodatusta.¹

Daily Herald arvosteli myös ankarasti olosuhteita Irlannin vankiloissa yleensäkin, ja erityisesti poliittisina vankeina pitämiensä tasavaltalaisvankien väitettyä huonoa kohtelua niissä. Esimerkkinä tästä julkaisi lehti huhtikuussa 1919 Dáil Éireannin jäsenen Ernest Blythen kertomuksen tasavaltalaisvankeihin kohdistetuista raakuuksista. Blythen mukaan vankeja oli mm. raahattu hiuksistaan, pidetty käsirautoissa yhtämittaa jopa kuukauden ja pidetty eristettyinä yksinäisilleissä enimmillään 12 viikkoa. Daily Herald katsoikin ankarien vankilaolojen vaarantavan vakavasti vankien mielenterveyden.² Tasavaltalaisvankien valitettua huonosta kohtelustaan Belfastin vankilassa perusti Ison-Britannian parlamentti erityisen tutkimuskomission tutkimaan asiaa tammikuussa 1919. Maaliskuussa valmistuneessa raportissaan katsoi tutkimuskomissio kuitenkin lähes kaikki syytökset perusteettomiksi tai liioitelluiksi. The Times näytti julkistaessaan tutkimusraportin uskovan sen totuudenmukaisuuteen, sen sijaan Daily Herald piti raporttia ja sen väitettä vankien "ankarasta mutta terveellisestä kohtelusta" vain "tavanomaisena viranomaisten puhtaaksipesuna".³

¹ Daily Herald 19.10.1920, 23.10.1920, 26.10.1920.

² Daily Herald 4.4.1919, 11.4.1919.

³ The Times 29.1.1919, 30.1.1919, 31.1.1919, 29.3.1919; Daily Herald 14.4.1919.

Toukokuussa 1919 Irlantiin saapui amerikanirlantilaisten lähettämä kolmimiehinen valtuuskunta ("American Commission for Irish Freedom"), tarkoituksenaan tutustua henkilökohtaisesti olosuhteisiin maassa. Valtuuskunta kierteli tasavaltalaisten isännöimänä viikon ajan eri puolilla Irlantia, saaden kaikkialla innostuneen vastaanoton väkijoukoilta ja julistaen Yhdysvaltain tukea itsenäiselle Irlannin tasavallalle. Sekä The Times että Daily Herald seurasivat tarkkaan valtuuskunnan kiertomatkan etenemistä ja tapahtumia sen aikana, mutta raportoivat aiheesta täysin vastakkaiseen sävyyn. Daily Herald suhtautui valtuuskunnan vierailuun hyvin myönteisesti, puhuen valtuuskunnan "voittoisasta Irlannin kiertomatkastasta" ja vierailun herättämästä "villistä innostuksesta" irlantilaisten keskuudessa. Lehti tuki lämpimästi valtuuskunnan yrityksiä saada Irlanninkysymys mukaan Pariisin rauhankonferenssiin asialistalle, mutta tässä myös se epäonnistui (ks. luvut 3.1 ja 3.2). The Times sen sijaan paheksui voimakkaasti valtuuskunnan jäsenten "anteeksiantamatonta käytöstä" heidän Irlannin-vierailunsa aikana, katsoen heidän väärinkäyttäneen törkeästi Ison-Britannian hallituksen vieraanvaraisuutta "saarnatessaan kapinaa" ja tukiessaan avoimesti julistettua itsenäistä Irlannin tasavaltaa vieraillessaan maassa brittihallituksen myöntämällä lupakirjoilla. The Times myös arvosteli Lloyd Georgen hallitusta jyrkästi siitä, että se oli ylipäänsä laskenut koko amerikanirlantilaisen delegaation vierailulle Irlantiin, missä tämä oli kirjeenvaihtajan mukaan "aiheuttanut enemmän poliittista vahinkoa yhdessä viikossa kuin mitä brittiläisen valtiomiestaidon voi odottaa korjaavan monessa kuukaudessa".¹

Irlannin-vierailun aikana tekemistään havainnoista julkisti amerikanirlantilainen tutkimusvaltuuskunta raportin, jossa syytettiin Ison-Britannian kruunun edustajia Irlannissa, erityisesti poliisivoimia ja sotilaita pahoista ylilyönneistä, raakuuksista ja mielivaltaisista otteista heidän yrittäessään tukahduttaa tasavaltalaisten toimintaa maassa. Erityisen ankarasti raportissa arvosteltiin "poliittisten vankien" eli tasavaltalaisten kohtelua Irlannin vankiloissa: raportissa väitettiin vankeja mm. pidettävän nälässä ja pahoinpideltävän eri tavoin. Jo aiemmin Irlannin vankilaoloja arvostellut Daily Herald piti raporttia puolueettomana ja totuudenmukaisena, katsoen ettei valtuuskunnalla ollut mitään syytä liioitella tai tarkoituksellisesti valehdella siinä. Sen sijaan The Times kutsui raporttia

¹ Mackay, s. 129 – 130; Foster, s. 495; Curran, s. 51; Daily Herald 5.5.1919, 8. - 14.5.1919, 16.5.1919, 22. - 24.5.1919, 2.6.1919, 5.6.1919; The Times 5. - 14.5.1919, 16.5.1919, 7.6.1919, 13.6.1919, 18.6.1919.

"groteskiksi", "törkeäksi" ja "farssimaiseksi": lehden mielestä osa raportin syytöksistä oli suoranaisia valheita, ja vielä useammin syytöksissä oli kyse "karkeasta vääristelystä ja liioittelusta". The Times oli kuitenkin huolissaan raportin sisällön mahdollisesta vaikutuksesta muun maailman, erityisesti Yhdysvaltain yleiseen mielipiteeseen. Ison-Britannian hallituksen virallista vastinetta raportoitiin, jossa kaikki sen syytökset torjuttiin joko paikkansapitämättöminä tai liioiteltuina, The Times kehui hyvin tehdyksi ja vakuuttavaksi, vaikka arvostelikin hallitusta viivyttelystä vastineen julkistamisen kanssa. Daily Herald sen sijaan katsoi hallituksen vastineen itse asiassa myöntävän epäsuorasti osan raportissa esitetyistä väitteistä paikkansapitäviksi.¹

Daily Herald arvosteli heti anglo-irlantilaisen sodan alkuvaiheista lähtien Ison-Britannian hallituksen ja sen edustajien toimintaa Irlannissa jyrkin sanakääntein. Sen sijaan The Times, kuten jo aiemmin on todettu, suhtautui aluksi (etenkin vuoden 1919 alkupuolella ja vielä Wickham Steedin päätoimittajakauden alkuaikoinakin) melko myötätuntoisesti viranomaisten edustajien vaikeuksiin lain ja järjestyksen ylläpidossa maassa. Viranomaisten otteiden jatkuvasti koventuessa, ja etenkin poliisien ja sotilaiden suorittamien epävirallisten kostotoimenpiteiden koko ajan lisääntyessä jyrkkeni myös The Timesinkin asenne tässä suhteessa ajan myötä, ja vuoden 1920 lopulla sekä vuoden 1921 alkupuoliskolla käytti lehti jo varsin kovaa kieltä (välillä lähes yhtä kovaa kuin Daily Heraldkin, mutta ei aivan yhtä värikästä) viranomaisten edustajien toiminnasta Irlannissa. Lehti vaati toistuvasti Lloyd Georgan hallitusta panemaan maassa toimivat poliisi- ja sotilasvoimat, erityisesti pahamaineiset "Black and Tans" ja "Auxiliaries" kuriin, katsoen valikoimattomien kostotoimenpiteiden ainoastaan lisäävän katkeruutta irlantilaisten keskuudessa, ja pitemmällä tähtäimellä vain huonontavan entisestään Irlannin ja Ison-Britannian välisiä suhteita. The Times ilmoitti kyllä tukevansa hallitusta sen laillisessa taistelussa "irlantilaissalamurhaajia" vastaan, mutta ilmoitti myös, ettei se voinut mitenkään hyväksyä tai antaa anteeksi sellaisten menetelmien käyttöä, jotka olivat "täysin vastoin brittiläisen sivistyksen yleviä perinteitä".²

¹ Curran, s. 51; The Times 9.6.1919, 13.6.1919, 14.6.1919, 16.6.1919, 18.6.1919; Daily Herald 12.6.1919, 14.6.1919, 18.6.1919.

² The Times 20.12.1920, 29.12.1920, 3.1.1921.

Monissa anglo-irlantilaisen sodan loppupuolen ajan pääkirjoituksissaan käyttämänsä äänensävyyn johdosta on silloista The Timesia verrattu jopa Thomas Barnesin päätoimittajakauden aikaiseen "the Thundereriin" (ks. luku 1.3.1.).¹ Vuoden 1921 alussa lehti katsoi, että kiistämällä vastuunsa omien palvelijoidensa tekemistä rikoksista Irlannissa oli Lloyd Georgen hallitus "pettänyt brittiläisen kansakunnan ylevimmät perinteet", koska hallituksen oli täytynyt näin toimiessaan olla tietoinen palvelijoidensa väärinkäytöksistä ja omasta vastuustaan asian suhteen. The Times syyttikin hallitusta siitä, että se kerran salailu - ja valehtelulinjan Irlannin tapahtumien suhteen omaksuttuaan oli pyrkinyt tämän jälkeen johdonmukaisesti jatkuvan salailun ja kiertelyn avulla estämään Ison-Britannian kansaa saamasta tietää täyttä totuutta "siitä, mitä [Irlannissa] tehtiin tuon kansan nimissä, vaikkakaan ei sen valtuuttamana". Lehden mukaan "ne brittiläiset oikeudenkäyttömenetelmät, jotka ovat vuosisatoja herättäneet ihailua maailmalla", oli nyt Irlannissa korvattu lähinnä "lynkkauslain menetelmillä", ja maassa tapahtui jatkuvasti mielivaltaisia ja umpimähkäisiä tuhopolttoja, ryöstelyjä ja ammuskeluja kruunun edustajien toimesta, "sellaisia tekoja, jotka ovat pysyvästi häpäisseet Britannian nimen tuossa maassa". The Timesin mielestä Lloyd Georgen hallitus ei ollut selvästikään ottanut huomioon "jatkuvan sodankäynnin seurauksia näiden saarten tulevaisuudelle, tai sitä tilintekoa, jota yleinen mielipide tulee jonakin päivänä vaatimaan heiltä": hallitus oli pyrkinyt edistämään päämääriään Irlannissa "häpeällisin keinoin", mutta Ison-Britannian kansa ei kuitenkaan sallinut vääryyttä tehtävän kenellekään tieteen tahtoen, vaan tulisi varmasti vaatimaan rangaistusta niille, jotka olivat "pettäneet salaa sen kunnian ja maineen".²

4.2 Tasavaltalaisten toiminta

Julistetussa uudessa "Irlannin tasavallassa" käytti muodollisesti ylintä valtaa tasavallan parlamentti, Dáil Éireann ("Irlannin kokous"), jonka jäsenistä tosin monet olivat vankilassa. Dáil jatkoi kokoontumisiaan salaisina myös laittomaksi julistamisensa jälkeen (syyskuussa 1919). Uuden tasavallan presidentiksi valittu Eamon de Valera muodosti tasavallalle myös oman hallituksen ("Dáil Cabinet"). Hallituksen merkittävimpiä jäseniä

¹ The History of The Times, Part II, s. 561.

² The Times 3.1.1921, 29.1.1921.

olivat Sinn Feinin perustaja Arthur Griffith sisäasianministerinä (myöhemmin Austin Stack, Griffithin siirrettyä vt. presidentiksi de Valeran USA:ssa oleskelun ajaksi), IRA:n tiedustelu- ja organisointipäällikkö sekä IRB:n johtaja Michael Collins finanssiministerinä sekä Cathal Brugha puolustusministerinä ja samalla muodollisesti IRA:n ylimpänä johtajana. Uuden tasavallan hallituksessa oli yhteensä toistakymmentä "ministeriä" tai hallinnonalansa "johtajaa", vaikkakaan monia varsinaisia "ministeriöitä" ei koskaan ollutkaan olemassa.¹

Kuten jo aiemmin on mainittu, toimivat Irlannin Tasavaltalaisarmeijan paikalliset yksiköt ("prikaatit", joita oli kreivikunnassa yleensä yksi, eräissä useampiakin) varsin itsenäisesti suhteessa IRA:n keskusjohtoon (GHQ), valiten itse omien päällikköjensä johdolla hyökkäyskohteensa ja toimintatapansa, vaikka keskusjohto pyrkikin koordinoimaan toimintaa ja luomaan järjestölle selkeän sotilaallisen komentojärjestelmän. Dáil Éireannin ja julistetun Irlannin tasavallan poliittisen johdon käsky- ja vaikutusvalta IRA:n paikallisten yksiköiden suhteen oli vielä vähäisempi: IRA ei koskaan ollut mikään varsinainen Dáilin armeija, vaikkakin sen paikalliset yksiköt Dáilin vaatimuksesta elokuussa 1919 vannoiivat uskollisuudenvalan sekä tälle että julistetulle tasavallalle. Toisaalta myöskään Dáil ei ottanut virallista vastuuta IRA:n toimista kuin vasta huhtikuussa 1921, jolloin se myös ensimmäisen kerran muodollisesti totesi sotatilan vallitsevan sen ja Ison-Britannian hallituksen välillä.²

Paperilla IRA:n vahvuus oli vuonna 1921 n. 70 000 miestä, mutta käytännössä järjestöllä oli vain 5000 aktiivista pyssymiestä, joilla oli enimmillään käytössä n. 3300 kivääriä. Monilla alueilla Irlannissa olikin enemmän osan sodasta suhteellisen rauhallista, IRA:n toiminnan keskittyessä maan etelä- ja länsiosiin. Aseiden ja ammusten puute sai IRA:n turvautumaan lähinnä sissitaktikkaan: erityiset muutaman kymmenen miehen vahvuiset sissiosastot, "Active Service Units" (kansan suussa "flying columns", "lentävät kolonnat") suorittivat yllätyshyökkäyksiä poliisi- ja sotilasosastoja sekä RIC:n majoitusparrakkeja vastaan, vetäytyen sitten nopeasti paikalta. IRA:n jatkuvat hyökkäykset pakottivatkin viranomaiset keväällä 1920 vetämään poliisivoimansa pois maaseudun

¹ Mackay, s. 93, 116, 133; Curran, s. 23 – 25, 33 – 35; Murphy, s. 7 – 11; Norman, s. 268 - 269.

² Townshend, s. 331 – 333, 344 – 345; Coogan, s. 42 – 44; Boyce, s. 322 – 323; Ranelagh, s. 190 - 194.

pienistä asuinparakeista ja keskittämään nämä suurempiin ja helpommin puolustettaviin parakkeihin asutuskeskuksissa, minkä jälkeen IRA poltti tyhjilleen jääneet parakit. Maantieväijytysten ja poliisiparakkien kimppuun hyökkäilyn ohella IRA:n yksiköt mm. takavarikoivat aseita eri tahoilta, häiritsivät rautatieliikennettä, katkoivat puhelin- ja lennätinyhteyksiä sekä tekivät ratsioita postitoimistoihin ja -juniin (rahan ja viranomaisten postilähetysten ryöstämiseksi).¹

Aiemmin mainitun brittiupseerien surmaamisen "verisenä sunnuntaina" ohella IRA:n menestyksekkäimpiä yksittäisiä iskuja oli 17 "kadetin" ("Auxiliaries") ampuminen maantieväijytyksessä Corkin kreivikunnassa 28.11.1920. Pääsiäisenä 1920 IRA:n isku-ryhmät puolestaan polttivat yhtenä yönä vuoden 1916 pääsiäiskapinan muistoksi yli 300 maaseudun evakuoitua poliisiparakkia sekä lähes 100 verotoimistoa. Veropapereiden tuhoutuminen verotoimistojen mukana vaikeutti suuresti viranomaisten veronkeruutyötä jatkossa, aiheuttaen Ison-Britannian kruunulle taloudellista tappiota. IRA:n näyttävän isku sodan aikana tapahtui toukokuussa 1921, kun järjestön Dublinin osasto valtasi ja poltti brittihallinnon tärkeän hallintokeskuksen Irlannissa, Dublinin tullikamarin (tosin suurin osa hyökkääjistä jäi iskussa vangiksi, mikä oli paha menetys IRA:lle). IRA ulotti iskunsa ajoittain myös Englannin puolelle, mm. polttamalla 17 varastorakennusta Liverpoolissa marraskuussa 1920.²

Tärkeä avainhahmo IRA:n taistelussa brittihallintoa vastaan oli jo aiemmin mainittu Michael Collins. IRA:n nyt omaksuman sissitaktiikan pääasiallisen kehittämisen ja järjestön sotilaallisen organisointityön ohella Collins onnistui tiedustelupäällikkönä myös tehokkaasti lamaannuttamaan brittihallinnon vakooja- ja ilmiantajaverkoston maassa (varoitusten, uhkausten ja tarvittaessa myös ampumisten avulla, kuten esim. "verisenä sunnuntaina"). Samanaikaisesti Collins loi IRA:lle oman, hyvin tehokkaan tiedustelija-verkoston, joka toimi kaikkialla Brittein saarten alueella. Collinsin tiedonantajia löytyi

¹ Curran, s. 24 - 26, 32, 36 - 41; Mackay, s. 149, 163 - 164, 167; Bell, s. 19 - 26; Townshend, s. 334 - 337.

² Curran, s. 32, 39 - 40, 47- 48; Mackay, s. 149, 181 - 182, 184, 198 - 199; Bell, s. 22 - 26; Ranelagh, s. 194 - 198.

yhteiskunnan kaikilta tasoilta ja kaikilta elämänaloilta, mm. kaikista hallituksen virastoista Irlannissa ja sen ulkopuolellakin; jopa joukko Dublin Castlen etsiviä ("G men") toimi yhteistyössä Collinsin kanssa. Tiedonantajien toimittamat tiedot esim. poliisijoukkojen ja sotilaiden liikkeistä toimitettiin eteenpäin paikallisille IRA:n yksiköille eri puolilla maata.¹ Brittihallinnon omaa tiedustelutoimintaa taas vaikeutti ilmiantaja- ja agenttiverkoston lamaannuttamisen ohella suuresti se, että IRA:n jatkuvat hyökkäykset olivat pakottaneet RIC:n vetäytymään syrjäisemmiltä asemapaikoiltaan suurempiin asutuskeskuksiin, sillä eräs RIC:n tärkeimmistä tehtävistä oli normaalin poliisitoimen ohella ollut kerätä tietoja Dublin Castlelle.²

Sinn Fein -puolueen voitettua myös tammikuussa 1920 kaupungeissa ja kesäkuussa 1920 maaseudulla järjestetyt paikallishallinnon vaalit, joutui suurimman osan Irlannista paikallishallinto käytännössä tasavaltalaisten hallintaan, sillä useimmat paikalliset hallintoelimet vannoiivat vaalien jälkeen Ison-Britannian kruunun sijaan uskollisuudenvalan Dáil Éireannille. Yhä useammat irlantilaiset ryhtyivät nyt myös maksamaan veronsa julistetun Irlannin tasavallan veronkerääjille brittihallinnon edustajien sijaan. RIC:n vetäytyttyä vahvasti linnoitettuihin parakkeihinsa suurempiin kaupunkkeihin, jäi myös poliisitoimen hoitaminen maaseudulla suurimmassa osassa Irlantia uuden tasavallan viranomaisille (eli lähinnä IRA:lle). Vuoden 1920 alkupuolella perustettiin lisäksi tasavaltalaisten omia oikeusistuimia, jotka pian laajalti syrjäyttivät ja korvasivat Ison-Britannian kruunun viralliset oikeusistuimet Irlannissa. Aluksi perustettiin välitystuomioistuimia, jotka käsittelivät lähinnä ihmisten riita-asioita, kuten maanomistuskiistoja, mutta näiden oikeusistuinten osoittauduttua tehokkaiksi - usein jopa tehokkaammiksi kuin kruunun viralliset oikeusistuimet - maahan perustettiin myös tasavaltalaisia rikostuomioistuimia. Vaikka Ison-Britannian kruunun edustajat yrittivät tukahduttaa näiden kilpailevien oikeusistuinten toiminnan, onnistui osan niistä kuitenkin jatkaa toimintaansa maan alla.³

¹ Mackay, s. 123 – 139; Curran, s. 32 – 35; Coogan, s. 42; Bell, s. 14 – 25; Lee, s. 42; Ranelagh, s. 190 – 193; Townshend, s. 337 - 338.

² de Paor, *The Peoples of Ireland*. s. 289 - 290.

³ Mackay, s. 148 – 149, 155 – 156; Curran, s. 31; Fitzpatrick, s. 206 – 207; Foster, s. 495 – 497; Nowlan, Kevin, B., *The Birth and Growth of the New State*. *The Irish World*, s. 266 - 267.

Koska IRA:n oli käytännössä mahdotonta saavuttaa lopullista sotilaallista voittoa Ison-Britannian kruunun joukoista, oli sen ja tasavaltalaisten ensisijaisena tavoitteena tehdä Ison-Britannian kruunun normaali hallinto Irlannissa mahdottomaksi, missä nämä varsin hyvin onnistuivatkin. Tasavaltalaiset pyrkivät samalla tekemään maan hallussapitämisen niin kalliiksi Ison-Britannian hallitukselle, että brittien olisi lopulta pakko vetäytyä Irlannista. Yleisesti voidaankin sanoa kummankin sodan osapuolen, niin IRA:n kuin brittihallituksen joukkojen (poliisijoukkojen ja sotaväen) pääasiallisena pyrkimyksenä konfliktissa olleen vastapuolen taistelumoraalin murtaminen erilaisten terroritoimien avulla. Kummankaan osapuolen joukot eivät myöskään olleet kovin hyvin oman poliittisen johtonsa kontrollissa, ja ymmärrettävästi tavallinen siviiliväestö Irlannissa kärsikin eniten anglo-irlantilaisessa sodassa.¹ Yhteensä vuosien 1919 - 1921 sodassa sai surmansa 1000 - 1500 ihmistä, joukossa myös runsaasti siviilejä.² (Eri lähteissä ilmoitetut luvut sodan vaatimista kuolonuhreista vaihtelevat varsin suuresti keskenään.)

The Times tuomitsi IRA:n suorittamat poliisien ja sotilaiden surmaamiset sekä muut järjestön väkivallanteot jyrkin sanankääntein sekä Dawsonin että Steedin päätoimittajakaudella; lehti katsoi, ettei tällaiselle "laajalle ja harkitulle murhasalajuonelle kruunun uskollisia palvelijoita vastaan" voinut olla olemassa minkäänlaista puolustusta. Lehti seurasi huolestuneena "tasavaltalaisten ääriainesten murhakampanjan" jatkuvaa kiihtymistä Irlannissa, katsoen jo kesällä 1920, että poliiseja jahdattiin ja surmattiin kuin riistaa maassa. Erityisen voimakasta kieltä The Times käytti Dublinin upseerinsurmien "verisenä sunnuntaina" (21.11.1920, ks. edellinen luku) ja 17 "kadetin" ampumisen jälkeen maantieväijytyksessä (28.11.1920). Lehden mukaan tasavaltalainen "murhajoukkio" teki väkivallantekojaan poliittisten pyrkimysten näennäisen verhon alla, mutta ei käytännössä juurikaan piitannut tekojensa seurauksista maalleen tai itselleen. Lehti julistikin tuomitsevansa jyrkästi "murhajoukkion rikolliset suunnitelmat", "miesten, jotka ovat yhtä pahoja hulluudessaan kuin he ovat hulluja pahuudessaan".³

¹ Beckett, s. 446 - 448; Foster, s. 501 - 502; Fitzpatrick, s. 207 - 209; Bell, s. 20 - 26.

² Ks. esim. Johnson, s. 196; Fitzpatrick, s. 207; Coogan, s. 44; Foster, s. 497; Ranelagh, s. 199.

³ The Times 15.9.1919, 25.9.1919, 24.8.1920, 28.8.1920, 26.11.1920, 29.11.1920.

17 "kadetin" surmaamisesta väijytyksessä Corkin kreivikunnassa totesi The Times, että "irlantilaiset desperadot" olivat "häpeällisesti murhanneet" nämä, ja julisti surmista kuohuksissaan Ison-Britannian hallituksen tärkeimmäksi tehtäväksi sillä hetkellä "taistella tällaisia vihollisia vastaan ja murskata ne". Lehti kuitenkin varoitti tässäkin tapauksessa poliisijoukkoja ja sotaväkeä ryhtymästä mihinkään summittaisiin kostotoimenpiteisiin siviiliväestöä kohtaan; vaikka lehti ilmoitti täysin ymmärtävänsä poliisien surmaamisen herättämän suuttumuksen heidän tovereissaan, ei se silti The Timesin mielestä oikeuttanut ryhtymistä kostotoimiin mahdollisesti täysin viattomia ja sivullisia ihmisiä kohtaan. Kaikesta huolimatta lehti vaati myös "kadettien" surmaamisen jälkeen Lloyd Georgen hallitusta aloittamaan neuvottelut Sinn Feinin ja Dáil Éireannin edustajien kanssa, vaikka katsoikin IRA:n senhetkisen "murhakampanjan" loppumisen olevan välttämätön edellytys kestävän ratkaisun löytämiselle Irlannin-ongelmaan neuvotteluissa.¹ The Times myös ilmoitti "tasavaltalaisille ääriaineksille" toistuvasti painokkaaseen sävyyn, ettei Ison-Britannian kansa tulisi taipumaan heidän vaatimuksiinsa väkivallan avulla, eikä tulisi terroritekojen vuoksi "antamaan tuumaakaan periksi yli sen, minkä he uskovat olevan oikeudenmukainen ratkaisu".²

Mitä taas tuli The Timesin yleiseen suhtautumiseen Sinn Fein -liikkeeseen ja sen politiikkaan, oli lehden asenne vielä Geoffrey Dawsonin päätoimittajakaudella vuoden 1919 alussa lähinnä vähättelevä (ja jopa jossakin määrin huvittunut). Lehden Dublinin kirjeenvaihtajan John Healyn mielestä ei Ison-Britannian hallituksen kannattanut sillä hetkellä ryhtyä mihinkään jyrkkiin toimenpiteisiin Sinn Feinin suhteen, vaan sen kannatti "antaa ajan vaikuttaa puolestaan": Healy jopa ennusti tällöin, että jo puolen vuoden kulluttua olisi Sinn Feinin kannatus Irlannin kansan keskuudessa täysin romahtanut. Dáil Éireannin kokousta 21.1.1919 Dublinissa ja siinä annettua itsenäisyysjulistusta lehti piti "lapsellisen laittomana" ja vähämerkityksellisenä, ja kirjeenvaihtaja Healy arvelikin, että "historia tulee luultavasti ajoittamaan Sinn Fein -liikkeen ratkaisevan alamäen alkamisen päivään, jolloin sen kansalliskokous avattiin Dublinissa". Myöhemmin The Times katsoi pääkirjoituksessaan, että "tekoparlamentti Dublinissa oli naurettava epäonnistuminen". Kuitenkin Healy Dáil Éireannin kokousta kommentoidessaan samalla totesi, että "kaikki taipumukset pitää hallituksen uhmaamista pelkkänä vitsinä pyyhkäisi pois

¹ The Times 1.12.1920.

² The Times 7.8.1919, 29.11.1920.

raportti kahden poliisikonstaapelin uskaliaasta ja kylmäverisestä murhasta Tipperaryn kreivikunnassa", ja katsoi uuden liikkeen idealismia edustavan kansalliskokouksen takana piilevän myös vaarallisia "pimeämpiä voimia".¹

Henry Wickham Steedin tultua lehden päätoimittajaksi, ja IRA:n toiminnan jatkuvasti voimistuessa vuoden 1919 kuluessa, alkoi The Times suhtautua yhä vakavammin Sinn Feiniin ja Irlannin tasavaltalaisliikkeeseen, ja lehdessä alkoi myös ilmestyä liikettä ja sen politiikkaa analysoivia erikoisartikkeleja. Artikkelisarjassa katsottiin Sinn Feinin senhetkisen laajan kannatuksen Irlannissa perustuvan paljolti siihen pettymykseen, jota monet irlantilaiset tunsivat vuoden 1914 jo hyväksytyin "Home Rule Actin" toimeenpanon lykkäämisestä hamaan tulevaisuuteen, "toivottomuuteen saada irlantilaisten vaatimukset huomioituiksi muilla keinoin kuin esittämällä äärimmäisyyksiin meneviä vaatimuksia, ja tukemalla niitä äärimmäisillä menetelmillä". Toisena syynä Sinn Feinin suureen kannatukseen artikkelisarjassa pidettiin Irlannin suhteellista köyhyyttä; maa oli edelleen köyhempi kuin muut Yhdistyneen Kuningaskunnan osat. Irlannin senhetkisen tyytymättömyyden taustalla nähtiin myös juuri päättyneen maailmansodan vaikutukset, ennen kaikkea maastamuuton Irlannista muualle tyrehtyminen sodan seurauksena: valtaosa tasavaltalaisliikkeen jäsenistä oli The Timesin mukaan tyytymättömiä nuoria miehiä, samoja nuoria miehiä, jotka olisivat normaaliolosuhteissa jo muuttaneet pois maasta.²

"Irish Peace" -artikkelisarjassa osoitettiin ymmärtämystä irlantilaisten "voimakasta täyttymätöntä toivetta" kohtaan laajemmasta kansallisesta itsemääräämisoikeudesta; kirjoittajien mukaan

"Tuo halu ei ole rikollinen ... On Ison-Britannian velvollisuus kohdata se avoimesti, ja suoda Irlannille laajin määrä vapautta, minkä molempien maiden olosuhteet sallivat."³

¹ The Times 15.1.1919, 18.1.1919, 21.1.1919, 23.1.1919, 26.2.1919.

² The Times 28.6.1919, 30.6.1919, 3.7.1919, 4.7.1919.

³ The Times 4.7.1919.

Tällä laajemmalla kansallisella itsemääräämisoikeudella ei The Times luonnollisesti-kaan tarkoittanut Irlannin täyttää itsenäisyyttä; ajatus itsenäisestä Irlannin tasavallasta tyrmättiin lehdessä toistuvasti voimakkain sanakääntein. The Timesin mukaan tämä Sinn Feinin julistama tavoite oli täysi mahdottomuus "nyt ja tulevaisuudessakin", ja kaikkien Ison-Britannian puolueiden olisi myös torjuttava tämä vaatimus mahdollisimman selkeästi ja painokkaasti. "Irish Peace" -artikkelisarjan mukaan itsenäisen Irlannin tasavallan syntyminen sekä rikkoisi Ison-Britannian alueellisen koskemattomuuden että vaarantaisi sen kauppareittien turvallisuuden. Artikkelisarjan kirjoittajien mielestä tasavallan aseman antaminen Irlannille olisi yleensäkin tuhoisaa molempien maiden kannalta, ja se myös "rikkoisi maiden välisen syvälle juurtuneen luontaisen yhteyden": kirjoittajat korostivatkin Irlannin ja Ison-Britannian taloudellista yhteenkuuluvaisuutta ja keskinäistä riippuvuutta toisistaan.¹ The Timesin mukaan ei irlantilaisten valtaenemistön, eikä myöskään enemmistön nimellisistä sinnfeiniläisistä pitänyt itsenäistä tasavaltaa "mahdollisena tai edes toivottavana" ratkaisuna Irlannin-ongelmaan, vaan tyytyisi sen sijaan mielihyvin laajaan itsehallintoon; tasavallan asemaa vaativat ääriainekset olivat lehden mielestä vain pieni, vaikkakin äänekäs vähemmistö Irlannissa.²

The Times arvosteli välillä voimakkaastikin Sinn Fein -liikkeen johtomiehiä ja Dáil Éireannin jäseniä siitä, etteivät nämä tehneet mitään hillitäkseen kannattajiensa (eli IRA:n) väkivallantekoja eivätkä edes suostuneet tuomitsemaan niitä julkisesti (vaikka lehti myönsikin, etteivät tasavaltalaisliikkeen fanaattiset ääriainekset enää selvästikään olleet liikkeen poliittisen johdon valvonnassa). Lehden mielestä liikkeen poliittinen johto oli itse asiassa vaikenemisellaan antanut äänettömän hyväksyntänsä IRA:n väkivallanteoille.³ The Timesin "erikoiskirjeenvaihtajat" katsoivatkin, että Sinn Fein ja sen johtomiehet olivat ainakin epäsuorasti ja moraalisesti vastuussa tasavaltalaisten ääriainesten lainrikkomuksista, koska juuri Sinn Feinin harjoittama propagandatoiminta kapinahenkisine puheineen oli heidän mukaansa kylvänyt senhetkisen väkivallan siemenet Irlannissa:

¹ The Times 2.7.1919, 3.7.1919.

² The Times 16.5.1919, 5.7.1919, 25.8.1920, 20.12.1920, 13.1.1921, 22.1.1921.

³ The Times 27.3.1919, 16.4.1919, 28.6.1919, 15.9.1919, 24.8.1920.

"Hyvin harkitusti ja kansan intohimojen itsenäisyyden puolelle herättämistarkoituksessa on rohkaistu kapinakulttia. Lukemattomilta puhujakorokkeilta on kiihottettu vihamielisyyteen Britanniaa ja brittihallintoa kohtaan. Vihan motiivi on läpäissyt koko Sinn Feinin propagandan. Summittaiset murhat eivät olleet tarkoituksena, mutta piittaamattomat miehet aseet käsissään eivät enää välitä niistä ihanteista, jotka elähdyttivät uuden liikkeen perustajia."¹

The Timesin erikoiskirjeenvaihtajien mielestä Sinn Feinin senhetkinen laaja kannatus Irlannissa perustui nimenomaan liikkeen tehokkaaseen propagandatoimintaan, jossa se liioitteli brittihallituksen taipumattomuutta ja syytti sitä monista vääryyksistä Irlannissa, pyrkien nostattamaan suorastaan "raivoisaa vastustusta" brittihallintoa kohtaan irlantilaisten keskuudessa (ja missä pyrkimyksessä liike oli myös hyvin onnistunut kirjeenvaihtajien mukaan). Kirjeenvaihtajat arvostelivatkin Lloyd Georgen hallitusta ja viranomaisia siitä, etteivät nämä olleet tehneet paljoakaan tämän propagandan torjumiseksi. Myös Dublinin kirjeenvaihtaja Healy katsoi sekä irlantilaisten että erityisesti ameri-kanirlantilaisten sinnfeiniläisten vääristelevän ja liioittelevan "täysin häikäilemättömästi" viranomaisten toimia Irlannissa ja kaikkia mahdollisia siellä tapahtuneita välikohtauksia propagandassaan.² "Irish Peace" -artikkelisarjassa väitettiin Sinn Fein -liikkeen heikkoutena olevan "pakkomielteenomaisen brittivihan", joka vääristi sen arvosteluky-
vyn ja perspektiivin:

"Voimakas halu varmistaa riippumattomuus Britannian kontrollista estää myöntämästä minkäänlaista yhteistyötä mahdolliseksi tällä hetkellä. Englanti ja kaikki sen teot pysyvät kirottuina."³

The Times katsoi myös (ja varsin totuudenmukaisestikin), ettei Sinn Fein -liike suinkaan ollut niin yhtenäinen kuin se itse antoi ulospäin ymmärtää: lehden mukaan liikkeen näennäinen yhtenäisyys oli vain hädin tuskin ylläpidetty kompromissi fyysisen voiman käyttöä kannattavien aineiden ja maltillisempien aineiden välillä. Liikkeen piirissä oli hyvin monenlaisia aineksia, koska hyväksymiskriteerinä jäseneksi oli lähinnä vain voimakas omistautuminen Irlannin itsenäisyyden asialle, ja juuri halu säilyttää liike

¹ The Times 18.8.1919.

² The Times 9.7.1919, 18.8.1919.

³ The Times 4.7.1919.

mahdollisimman voimakkaana ja yhtenäisenä esti The Timesin mukaan Sinn Feinin johtoa tuomitsemasta ääriainesten väkivallantekoja; lehden mielestä "epätoivoinen solidaarisuuden pakko" ja pelko tasavaltalaisliikkeen hajoamisesta saivat Sinn Feinin mallillisemmatkin johtomiehet vaikenemaan maassa tapahtuvien laittomuuksien suhteen.¹ Sinn Feinin johdon ohella arvosteli The Times myös Irlannin vaikutusvaltaista katolista kirkkoa ja sen papistoa vaikenemisesta ja pyrkimyksestä pysyä puolueettomana sivustakatsojana IRA:n väkivallantekojen suhteen. Lehti kehottikin toistuvasti katolista papistoa käyttämään vaikutusvaltaansa kansan keskuudessa väkivallantekojen hillitsemiseksi, tuomitsemaan nämä teot julkisesti ja tarvittaessa uhkaamaan väkivallantekoihin syyllistyviä seurakuntalaisia jopa kirkonkiroukseen julistamisella.²

The Times syytti tasavaltalaisia ääriaineiksi myös Irlannin kansan keskuudessa harjoitetusta tiiviistä painostuksesta ja pelottelusta, jonka takia "tietämätön ja pelokas kansa" ei uskaltanut ilmiantaa väkivallantekoihin syyllisiä kruunun viranomaisille, ja monet "rikolliset" kulkivat siksi edelleen vapaina. Samoin arvostellessaan irlantilaisten valamiehistöjen ("coroner's jury") haluttomuutta useinkin kuolemansyytötkimyksissä todeta poliisien ja sotilaiden surmatapauksissa kuolinsyyksi murhaa, väitti The Times tämän johtuvan paljolti IRA:n tehokkaasta pelottelutoiminnasta. Lehden mukaan Irlannin kansan suuri hiljainen enemmistö ei suinkaan iloinnut IRA:n suorittamista "salamurhista", ja The Times löysikin useampia syitä suuren yleisön haluttomuuteen olla yhteistyössä viranomaisten kanssa: jo mainitun ääriainesten harjoittaman pelottelun ohella tällaisia syitä olivat Irlannin kansan yleinen tyytymättömyys, irlantilaisten vihamielisyys brittihallitusta kohtaan ja heidän vanha epäluottamuksensa muutoinkin brittihallintoa kohtaan sekä lisäksi Irlannissa sillä hetkellä vallinnut yleinen toivottomuuden tunne sen suhteen, että maassa koittaisivat vielä joskus paremmat ajat.³

IRA:n vuoden 1920 loppupuolen tehokkaiden iskujen jälkeen maalasi lehden erikoiskirjeenvaihtaja artikkelissaan hyvin synkän kuvan Irlannin senhetkisestä tilanteesta ja olosuhteista: irlantilaiset elivät hänen mukaansa keskellä "terrorin painajaista" ja maassa vallitsevaa "revolverihallintoa", jolta kukaan ei voinut tuntea olevansa varmasti turvas-

¹ The Times 15.9.1919.

² The Times 10.9.1919, 12.9.1919, 15.9.1919, 13.12.1920, 5.1.1921.

³ The Times 18.8.1919, 10.9.1919, 12.9.1919, 15.9.1919, 25.8.1920.

sa. Kirjeenvaihtajan mukaan Irlannin kansan "lainkuuliainen enemmistö" olikin jauhumassa vähitellen murskaksi kahden myllykiven, eli IRA:n "armottoman, kylmäverisen ja julman terrorismin" sekä poliisijoukkojen ja sotilaiden umpimähkäisten kosto- toimenpiteiden välissä. Erikoiskirjeenvaihtaja kuitenkin syytti Sinn Feiniä ja tasavaltalaisia väkivallan kierteen aloittamisesta maassa: jo ennen kruunun edustajien satunnaisia ylilyöntejä oli Irlannin kansaa terrorisoinut hänen mukaansa "Sinn Feinin tyrannia", joka oli ilmennyt öisinä ratsioina asuntoihin aseiden etsimiseksi ja nuorten miesten pakottamisina, jopa kuoleamalla uhkaamalla, liittymään IRA:n riveihin (jälkimmäinen ei kuitenkaan ilmeisesti ollut todellisuudessa kovinkaan yleistä, vaan IRA:han liittyminen oli tavallisesti vapaaehtoista).¹ Artikkelin tavallista ankarampi kielenkäyttö Sinn Fein-liikkeen ja tasavaltalaisten suhteen selittyi mitä luultavamman sitä edeltäneillä IRA:n iskuilla Dublinissa ja Corkin kreivikunnassa; muutoinkin The Timesin kielenkäyttö koko Irlannin tasavaltalaisliikkeen suhteen ymmärrettävästi koveni aina IRA:n menestyskellisten iskujen jälkeen.

Vaikka The Times käyttikin usein IRA:n väkivallantekojen jälkeen varsin kovaa kieltä ja voimakkaita ilmaisuja kyseisen järjestön jäsenistä (mm. "desperadot", "rikolliset", "salamurhaajat" ja Lloyd Georgen hallituksen tavoin "murhajoukkiokin"), oli lehdellä toisinaan myös myönteisempää sanottavaa Irlannin tasavaltalaisliikkeestä. Lehti ja sen kirjeenvaihtajat tunnustivat Sinn Fein -liikkeen pohjimmaisena idealismin ja patriotismin: lehden erikoiskirjeenvaihtajien mukaan liikkeen johtohenkilöt ajattelivat kiistatta oman maansa parasta ja sen intressejä, "minkä vuoksi paljon voidaan antaa heille anteeksi".² Kesällä 1920 lehti taas katsoi, että kaikkien Sinn Fein -liikkeen väkivaltaisten ylilyöntien ja "sen ihanteiden hienostumattomuuden" takana oli myös merkkejä "pelottomasta ja uhrautuvasta omistautumisesta" liikkeen asialle. Esimerkiksi tällöin nälkälakossa olleen (ja siihen menehtyneen) Terence MacSwineyn toimintaa elähdytti The Timesin mielestä selvästikin sellainen idealismi, jota kukaan oikeudenmukainen ihminen ei sen vieraudesta huolimatta voinut olla arvostamatta. Lehden mukaan Lloyd Georgen hallitus oli kuitenkin toiminut ikään kuin Sinn Fein olisi pelkkä rikollisjärjestö

---

¹ The Times 30.11.1920.

² The Times 2.5.1919, 9.7.1919, 3.9.1919.

ja sen jäsenet ilman muuta rikollisia; lehden mielestä kyseessä oli vaarallinen väärinkäsitys, josta hallitus voisi vielä joutua maksamaan kalliisti. The Timesin mielestä Sinn Fein oli myös pohjimmiltaan demokraattinen kansanliike eräiden sen johtomiesten teorioista ja liioitteluista huolimatta, eikä lehti uskonut julkisuudessa toisinaan esitettyihin väitteisiin Sinn Feinin salaisesta yhteistyöstä Neuvosto-Venäjän uuden bolševikkihallituksen kanssa (mitkä väitteet tosiasiallisesti olivatkin varsin liioiteltuja tutkijoiden mielestä).¹

Suorastaan poikkeuksellisen myönteiseen, jopa hieman ihailevaankin sävyyn kirjoitti The Times Irlannin tasavaltalaisliikkeestä tammikuussa 1921. Lehti totesi tällöin viranomaisten voimatoimien selvästikin epäonnistuneen "sen kapinahengen tukahduttamisessa, joka yhä vallitsee tuhansissa irlantilaisissa"; Sinn Feinin "militantin" siiven (eli IRA:n) joustavuus, päättäväisyys ja rohkeus jopa mitä ankarimman siihen kohdistuneen paineen alaisena olivat lehden mukaan yllättäneet kaikki Irlannin tapahtumia aktiivisesti seuranneet, IRA:n pitäessä edelleen "epätoivon vimalla" puoliaan Ison-Britannian kruunun joukkoja vastaan. Kyseiset seikat myös lehden mielestä "väistämättä osoittivat ajatteleville ihmisille sen uuden hengen voimakkuuden, joka elähdytti irlantilaista kansakuntaa".² Heinäkuussa 1921 The Times taas kirjoitti varsin kunnioittavaan sävyyn tasavaltalaisten virallisesta johtomiehestä Eamon de Valerasta, todeten de Valeran olevan "mies, jonka Englannin kansa ilolla näkisi ystävällismielisessä neuvottelussa oman hallituksensa kanssa".³ Näin lehti, vaikka se tuomitsikin jyrkästi kaikenlaisen IRA:n harjoittaman väkivallan, antoi toisaalta myös arvoa Irlannin tasavaltalaisliikkeen tinkimättömälle idealismille ja patriotismille (ja julkaisi toisinaan myös Irlannin tasavaltalaisten kirjoituksia yleisönosastossaan).

Daily Herald, jonka päätoimittaja George Lansbury oli tunnettu pasifisti, ilmoitti toistuvasti pääkirjoituksissaan tuomitsevansa ehdottomasti molempien Irlannin-konfliktin osapuolten suorittamat väkivallanteot: lehti julisti vastustaneensa aina jyrkästi kaikenlaista väkivallan käyttöä, oli sen tarkoitus sitten mikä tahansa. Lehti kuitenkin katsoi Irlannin senhetkisten väkivallantekojen pohjimmallisena syynä olevan Ison-Britannian hal-

¹ The Times 9.8.1920, 30.8.1920.

² The Times 29.1.1921.

³ The Times 4.7.1921.

lituksen maassa harjoittaman sortopolitiikan, hallituksen pyrkimyksen tukahduttaa sortotoimien ja väkivallan avulla "Irlannin kansan oikeudenmukainen ja kunniallinen vaatimus saada itselleen vapaus hallita omaa maataan omien toiveidensa mukaisesti". Juuri tämä oli lehden mukaan ajanut "Irlantia intohimoisesti rakastavat äärimmäisyysmiehet" väkivallantekoihin, ja johtanut senhetkisen väkivallan kierteen syntymiseen. Näin Daily Heraldin käsitys Irlannin senhetkisen konfliktin aloittajista ja syyllisistä oli päinvastainen kuin The Timesillä, jonka erikoiskirjeenvaihtaja taas syytti Sinn Fein -liikettä väkivaltaisuuksien aloittamisesta maassa. Mielenkiintoista on myös, että kun The Times toisinaan kutsui IRA:n pyssymiehiä terroristeiksi, käytti Daily Herald samaa nimitystä väkivallantekoihin syyllistyneistä poliisijoukkojen jäsenistä ja brittisotilaista.¹

Vaikka Irlannin senhetkisen väkivallan kierteen pohjimmaisena syynä olikin Daily Heraldin mukaan brittihallituksen irlantilaisia kohtaan harjoittama sorto, ei lehti pitänyt IRA:n tapaa vastata hallituksen "tyranniaan"² oikeana, vaan kehotti irlantilaisia väkivallan sijaan turvautumaan passiiviseen vastarintaan taistelussa itsemääräämisoikeutensa puolesta. Lehden mielestä kumpikaan konfliktin osapuoli ei voinut saavuttaa kiistassa lopullista voittoa väkivallan avulla; sen sijaan IRA:n aseelliset iskut vain voimistivat brittihallituksen sortotoimia Irlannissa entisestään, ja Daily Herald vetosikin toistuvasti irlantilaisiin, jotta nämä eivät vastaisi väkivaltaan väkivallalla.³ Lehden tavassa uutisoida eri osapuolten väkivallanteot oli kuitenkin selvä sävyero: kertoessaan poliisijoukkojen ja sotilaiden kovista otteista Irlannissa, arvosteli lehti näitä "terroritoimia" säännönmukaisesti samassa yhteydessä varsin tuomitsevaan sävyyn, kun taas kertoessaan IRA:n suorittamista iskuista tyytyi lehti yleensä vain tapahtumien kulun neutraaliin raportointiin, ilman toimittajien omia kommentteja. Lehden erikoiskirjeenvaihtajan mielestä monet IRA:n syyksi pannut väkivallanteot olivatkin todellisuudessa viranomaisten edustajien suorittamia, ja jälkeinpäin IRA oli lavastettu niihin syylliseksi. Erikoiskirjeen-

¹ Daily Herald 28.6.1919, 22.12.1919, 29.3.1920, 3.8.1920, 1.10.1920, 30.10.1920; Kahri, s. 23.

² The Timesin erikoiskirjeenvaihtajan mielestä Irlannissa taas vallitsi IRA:n pyssymiesten "tyrannia"; ks. edellä.

³ Daily Herald 22.12.1919, 29.3.1920, 3.8.1920, 30.10.1920, 23.11.1920, 24.11.1920.

vaihtaja myös väitti poliisijoukoilla olevan salaisen määräyksen ampua kaikki "lain-suojattomiksi" julistetut IRA:n jäsenet tavattaessa, jolloin näille ei luonnollisestikaan jäänyt muuta mahdollisuutta kuin yrittää itsepuolustukseen ampua ensin pidätystilanteissa.¹

Kuten jo aiemmin on todettu, oli Daily Heraldin yleinen suhtautuminen Sinn Fein -liikkeeseen ja sen poliittisiin pyrkimyksiin varsin ymmärtävä: lehden mielestä liikkeen jäsenet olivat "idealisteja ja patriootteja", jotka rakastivat maataan ja ainoastaan pyrkivät saamaan sille vapauden ja itsemääräämisoikeuden. Lehti korosti Irlannin-kysymystä käsitelleissä artikkeleissaan Sinn Feinin senhetkistä laajaa kannatusta Irlannissa, kannatusta mikä oli selvimmin ilmennyt Sinn Feinin musertavissa voitoissa sekä joulukuun 1918 parlamenttivaaleissa että myöhemmissä paikallishallinnon vaaleissa:

"Irlanti tänään on vankasti yhtä kuin Sinn Fein, paitsi Koillis-Ulster, niin vankasti, että Englanti kaikkine tankkeineen, pistimineen, konekivääreineen, vakoilijoineen ja poliiseineen huomaa aivan mahdottomaksi hallita sitä vastoin sen tahtoa."²

Tuomitessaan kaikkien konfliktin osapuolten suorittamat väkivallanteot Irlannissa ilmoitti Daily Herald samassa yhteydessä myös, että se "ei usko hetkeäkään, että Sinn Feinin ja muiden vastuuntuntoisten poliittisten ja työntekijäjärjestöjen johtomiehillä on mitään tekemistä näiden rikosten kanssa", siis toisin kuin The Times, joka piti Sinn Feinin johtajia ainakin moraalisesti osavastuullisina IRA:n väkivallanteoista.³

Mitä taas tuli Sinn Fein -liikkeen ohjelmassaan selkeästi ilmoittamaan poliittiseen päämäärään, itsenäiseen Irlannin tasavaltaan, oli Daily Heraldin suhtautumistapa asiaan selvästi erilainen kuin The Timesin, joka torjui tasavalta-ajatuksen jyrkästi "nyt ja tulevaisuudessakin". Daily Heraldin mielestä Irlannin kansalla tuli olla "täysi ja vapaa oikeus valita - ilman ehtoja tai varauksia - se hallintomuoto, jonka se toivoo edistävän asioitaan", ja jos irlantilaiset todella halusivat itsenäisen Irlannin tasavallan, oli heidän

---

¹ Daily Herald 11.11.1919.

² Daily Herald 16.9.1919, 4.11.1919, 19.10.1920, 23.10.1920, 9.1.1922.

³ Daily Herald 29.3.1920.

myös saatava se, vaikkei lehti pitänytään sitä parhaana ratkaisuvaihtoehtona Irlannin-ongelmaan. Lehti ei pitänyt mahdollisena ratkaista Irlannin-ongelmaa sanelemalla ratkaisu ylhäältäpäin irlantilaisille, mitä taas The Times piti parhaana menettelytapana. Daily Herald katsoi myös Sinn Fein -liikkeen tasavaltatavoitteen jo tosiasiasa pitkälle toteutuneenkin Irlannissa: lehden mukaan julistetun tasavallan parlamentti Dáil Éireann oli sillä hetkellä "de facto" korkein hallintoelin Irlannissa, elin jonka alaisten toimielinten ja oikeusistuinten päätöksiä kunnioitettiin maassa, ja elin jonka auktoriteetti perustui ennen kaikkea Irlannin kansan enemmistön tyytyväisyyteen. Irlannin kansalla olikin lehden mielestä "näkymätön tasavalta sydämissään".¹

The Timesin tavoin Daily Herald maalasi väkivallan kierteen voimistuessa usein varsin synkän kuvan tilanteesta ja olosuhteista Irlannissa, mutta toisin kuin The Times, piti Daily Herald syypäinä tavallisten irlantilaisten ahdinkoon ja kärsimykseen väkivallan keskellä ennen kaikkea brittihallitusta ja sen edustajia Irlannissa, olihan lehden mielestä Irlanti tosiasiallisesti valloitettu ja miehitetty alue, jota pidettiin hallussa ulkomaisten joukkojen avulla. Syksyllä 1920 lehti käyttikin jo varsin värikästä kieltä viranomaisten edustajista Irlannissa ja heidän toimistaan, katsoen eräissä osissa maata vallitsevan "Black and Tansien paholaismaisen hallintovallan" murhineen, tuhopolttoineen ja muine terroritekoineen, samalla kun Lloyd Georgen hallitus ummisti tietoisesti silmänsä palvelijoidensa "mitä petomaisimmilta ylilyönneiltä." Lehti syytti hallitusta ja sen edustajia "viattomien ihmisten brutaalista vainoamisesta" Irlannissa sekä koko maan ja kansakunnan suunnitelmallisesta tuhoamisesta, väittäen jopa, ettei Lloyd Georgen hallituksen terrorille Irlannissa löytynyt vertaista historiassa. Tämän rinnalla Daily Herald ymmärrettävästi pitikin IRA:n väkivallantekoja vähämerkityksellisempinä (vaikkakaan ei myöskään hyväksyttävänä) ja tavallaan enemmän itsepuolustuksen luonteisina. Lehti myös ylisti irlantilaisten lannistumattomuutta ja voimakasta kansallishenkeä:

"Ajatus että Irlanti on peloteltavissa alamaisuuteen tämänhetkisen hallintojärjestelmän preussilaisella kauheudella ei ole vain vastenmielinen; se on lapsellinen. Irlanti kestää loppuun saakka, jos sen täytyy."²

¹ Daily Herald 22.12.1919, 26.2.1920, 28.2.1920, 8.10.1920, 12.11.1920.

² Daily Herald 7.11.1919, 2.10.1920, 4.10.1920, 19.10.1920, 21.10.1920, 4.12.1920.

Päätoimittaja Lansburyn vapaamielisten toimitusperiaatteiden mukaisesti julkaisi Daily Herald myös Irlannin tasavaltalaisjohtajien kirjoittamia artikkeleja ja yleisönosastokirjoituksia sivuillaan (joita löytyi joskus myös The Timesin yleisönosastosta, mutta selvästi harvemmin; esim. Dáilin propagandaosaston päällikkö Erskine Childers näyttää lähettäneen kirjeitä molempiin lehtiin¹). Kuitenkin esimerkiksi julkaistessaan huhtikuussa 1919 Eamon de Valeran lehdistölle lähettämän artikkelin huomautti Daily Herald ennen artikkelia, ettei se ollut kaikissa yksityiskohdissa samaa mieltä kirjoittajan kanssa, ja puolusteli artikkelin julkaisemista sellaisenaan lehdistönvapauden periaatteella.² Daily Herald (toisin kuin The Times) julkaisi myös Britannian puolella toimineen Sinn Feinin liittolaisjärjestön "Irish Self-Determination Leaguen"³ kiihkeäsävyisiä ilmoituksia, joissa vaadittiin Irlannille kansallista itsemääräämisoikeutta (vaikkakaan ei kuitenkaan avoimesti täysin itsenäistä Irlannin tasavaltaa) ja kaikkien irlantilaisten poliittisten vankien vapauttamista.⁴ Samoin Daily Heraldin yleisönosastossa julkaistiin monia sekä irlantilaisten että brittien kirjoittamia voimakassävyisiä kirjoituksia, joissa tuettiin Irlannin itsemääräämisoikeutta, ja joskus täyttä itsenäisyyttäkin. Myös The Timesin yleisönosastossa käytiin ajoittain hyvinkin vilkasta keskustelua Irlannin-kysymyksestä ja sen mahdollisista ratkaisumalleista, mutta kirjoitusten sävy oli maltillisempi (kirjoittajat olivat useinkin Britannian tai Irlannin yläluokan edustajia), ja Irlannille esitettiin kirjeissä varsin erilaisia itsehallinnon muotoja dominion asemasta hyvin rajoitettuun itsehallintoon (täyttä itsenäisyyttä hyvin harvoin⁵), tai jopa vuoden 1801 unionin säilyttämistä edelleen. Ylipäänsä Irlannin-kysymys oli jatkuvasti keskustelluimpia aiheita molempien lehtien yleisönosastoissa tähän aikaan.

¹ The Times 5.5.1919; Daily Herald 26.5.1919, 3.7.1919. Tietoja Childersistä esim. Foster, s. 499; Mackay, s. 201.

² Daily Herald 2.4.1919.

³ Ks. esim. Curran, s. 25; Fitzpatrick, s. 204.

⁴ Esim. Daily Herald 7.6.1919, 16.9.1919.

⁵ Tällainen harvinainen yleisönosastokirjoitus esim. The Times 22.7.1919.

5 ULSTERIN ONGELMA JA UNIONISTIT

Lloyd Georgen hallituksen, samoin kuin sitä edeltäneidenkin Ison-Britannian hallitusten kannalta suinkaan vähäisimpiä ongelmia itsehallinnon myöntämisessä Irlannille ei ollut tilanne saaren pohjoisimmassa maakunnassa, Ulsterissa. Maakunnassa enemmistönä olevat protestantit ja heidän järjestönsä, "Ulster Unionist Council" vastustivat perinteisesti kaikenlaisen itsehallinnon antamista Irlannille, ja aivan erityisesti mahdollisen itsehallinnon ulottamista koskemaan myös Ulsterin aluetta; Ulsterin protestantit, samoin kuin luonnollisesti harvalukuisemmat Etelä-Irlannin protestantitkin, pelkäsivät joutuvansa maassa enemmistönä olevien katolilaisten ylivallan alaisuuteen ja sortamiksi itsehallinnollisessa Irlannissa. Kuten luvussa 2.2. on jo mainittu, valmistautuivat Ulsterin unionistit vuonna 1913 tarvittaessa jopa asevoimin ("Ulster Volunteer Force", UVF) estämään uuden "Home Rule Actin" toimeenpanon maakunnan alueella, synnyttäen näin ilmeisen sisällissodan uhkan valtakunnassa. Samoin Ulsterin unionistit valmistautuivat johtajansa Sir Edward Carsonin johdolla perustamaan oman väliaikaisen hallituksensa Ulsteriin, jos uusi itsehallintolaki yritettäisiin toteuttaa alueella. Loppujen lopuksi vuoden 1914 "Home Rule Actia" ei kuitenkaan koskaan pantu täytäntöön Irlannissa.¹

Sekä Ulsterin että Etelä-Irlannin unionistien yhteisenä tavoitteena oli perinteisesti ollut Irlannin ja Ison-Britannian välisen unionin säilyttäminen, ja itsehallinnon torjuminen koko Irlannin alueella. Kun kuitenkin vuoden 1914 "Home Rule Actin" hyväksymisen jälkeen alkoi näyttää selvältä, että suurin osa Irlannista saisi joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin itsehallinnon, muuttivat Ulsterin unionistit politiikkaansa ja alkoivat vaatia oman maakuntansa jättämistä Irlannin tulevan itsehallinnon ulkopuolelle. Alunperin vaatimus koski kaikkia Ulsterin yhdeksää kreivikuntaa, mutta koska kolmessa näistä kreivikunnista (Cavan, Monaghan ja Donegal) oli selkeä enemmistö asukkaista katolilaisia, tyytyi Ulsterin unionistien poliittinen johto myöhemmin vaatimaan vain kuuden Ulsterin koillisimman kreivikunnan (Antrim, Armagh, Down, Londonderry, Tyrone ja Fermanagh) jättämistä itsehallinnon ulkopuolelle (tosin Tyronessa ja

---

¹ Bardon, s. 407, 430 – 441; Beckett, s. 419 – 434; Lee, s. 1 – 18; Johnson, s. 159 – 170; Foster, s. 463 – 471.

Fermanaghissakin katolilaiset olivat niukkana enemmistönä väestössä). Tällainen Irlannin kahtiajako ei ymmärrettävästi miellyttänyt Etelä-Irlannin protestantteja, jotka asuivat pienenä vähemmistönä ja hyvin hajallaan katolilaisenemmistön seassa etelässä, ja lordi Midletonin johtamat maltillisemmat etelän unionistit erosivatkin linjaerimielisyyksien vuoksi tammikuussa 1919 yhteisestä kattojärjestöstä "Irish Unionist Alliancesta", perustaen oman etujärjestönsä, "Irish Unionist Anti-Partition Leaguen". Sinn Fein -liike ja ylipäänsäkin Irlannin nationalistit vastustivat myös jyrkästi maan kaikenlaista jakamista, ja olivat halukkaita antamaan Ulsterille tai osalle siitä korkeintaan jonkinlaisen erityisaseman itsehallinnollisen tai itsenäisen Irlannin sisällä.¹

Vaikka ns. anglo-irlantilainen sota 1919 - 1921 IRA:n ja brittihallituksen edustajien välillä ei missään vaiheessa ulottunut kovin voimakkaana Ulsterin alueelle, oli Ulsterissa ongelmana alueen protestanttisen ja katolilaisen väestön välinen väkivalta. Kesällä 1920 protestanttiset väkijoukot (mukana monia ensimmäisen maailmansodan päättymisen jälkeen työttömäksi jääneitä työläisiä) hyökkäsivät Derryssä ja Belfastissa katolilaisten työpaikoille ja asuma-alueille, ajaen joukoittain katolilaisia pakosalle kodeistaan ja työpaikoiltaan (jotka nämä olivat useinkin juuri sota-aikana saaneet). Hyökkäykset katolilaisia vastaan levisivät nopeasti muuallekin Ulsterin alueelle, ja niiden seurauksena tuhannet katolilaiset joutuivat jättämään kotinsa ja työpaikkansa alueella. Pian myös katolilaiset ja pohjoisen IRA-yksiköt alkoivat vastata protestanttien väkivaltaan samalla mittalla, ja näiden kahden väestöryhmän väliset yhteenotot jatkuivat alueella ajoittaisina aina kesään 1922 saakka, vaatien yhteensä yli 500 kuolonuhria, suurin osa heistä katolilaisia. Vastatoimena pohjoisen katolilaisiin kohdistuneille väkivaltaisuuksille julistivat etelän tasavaltalaiset ja Dáil Éireann Belfastin kesällä 1920 taloudelliseen saartoon ("The Belfast Boycott" v. 1920 - 1922), ja myöhemmin boikottia laajennettiin koskemaan muitakin unionistienemmistöisiä kaupunkeja Ulsterissa. Boikotti ei kuitenkaan onnistunut lopettamaan väkivaltaisuuksia, vaan päinvastoin oli omiaan kiristämään

¹ Fitzpatrick, s. 189 - 192, 199 - 200, 205 - 206; Curran, s. 5 - 8, 15, 297; Lee, s. 1 - 17; Rumpf & Hepburn, s. 164 - 170; Päärnä, Irlannin jako- ja maarajakysymys, s. 13 - 17, 31 - 32, 44; Bowman, John, De Valera and The Ulster Question 1917 - 1973. Oxford 1982, s. 29 - 46.

entisestäään Ulsterin unionistien ja etelän tasavaltalaisliikkeen jo ennestään huonoja välejä, ja samalla voimistamaan saaren kahtiajakoa entisestäään.¹

Kuten aiemmin on jo todettu, tuki The Times vielä Geoffrey Dawsonin päätoimittajakaudella (1912 - 1919) selkeästi Ulsterin unionisteja ja heidän taisteluaan vuoden 1914 Irlannin home rule -lakia vastaan. Oikeistokonservatiivi ja itsekin tunnustautunut unionisti Dawson katsoi itsehallintolain sekä loukkaavan Ulsterin unionistien kansalaisoikeuksia että vaarantavan Brittiläisen imperiumin yhtenäisyyden. Lisäksi Dawson oli huolissaan syntyneestä sisällissodan uhkasta valtakunnassa: lehden vakituiset ja erikoiskirjeenvaihtajat seurasivat tarkasti tilannetta Ulsterissa, missä unionistien "Ulster Volunteer Force" hankki aseistusta itselleen ja järjesti sotilaallisia harjoituksia avoimesti. Sen sijaan tilanteeseen Etelä-Irlannissa, missä Irlannin nationalistien vastavetona perustamat omat vapaaehtoisjoukot myös varustautuivat ja harjoittelivat, The Times ja sen kirjeenvaihtajat kiinnittivät selvästi vähemmän huomiota, johtuen tosin ainakin osittain niiden toiminnan suuremmasta salaisuudesta. Ulsterin unionistien johtomiehet taas olivat päätoimittaja Dawsonin henkilökohtaisia tuttuja (hän oli kirjeenvaihdossa mm. Sir Edward Carsonin kanssa), ja lehti suhtautuikin varsin myötämielisesti unionistien vapaaehtoisjoukkoihin, korostaen jatkuvasti Ulsterin unionistien päättäväisyyttä vastustaa vaikka aseellisesti home rule -lain toteuttamista alueellaan. Irlannin ehdotettua kahtiajakoa Dawson ei kannattanut, mutta hyväksyi sen vastentahtoisesti pienempänä pahana suuremman pahan, uhkaavan sisällissodan välttämiseksi (tällöin Dawson toivoi koko Ulsterin maakunnan jättämistä Irlannin itsehallinnon ulkopuolelle, koska tämä helpottaisi alueella olevan suuren katolilaisvähemmistön muodossa tulevaa paluuta yhtenäiseen Irlantiin).²

The Timesin päätoimittajan vaihtuminen helmikuussa 1919 merkitsi lehden yleisen Irlannin-politiikan ohella myös lehden suhtautumisen muuttumista Irlannin unionisteihin: Henry Wickham Steed ei ollut Dawsonin tavoin unionistien "oma mies", vaan suhtautui alusta alkaen selvästi kriittisemmin heihin ja heidän politiikkaansa. Lehden "Irish Peace" -artikkelisarjassa kesällä 1919 Ulsterin unionistien katsottiin olleen toimillaan,

¹ Curran, s. 41 – 42; Beckett, s. 449, 457 – 458; Bardon, s. 465 – 494; Mackay, s. 156 - 157, 254 – 256; Boyce, s. 325 – 326; Foster, s. 526 – 527, 614.

² The History of The Times, Part II, s. 535 - 553.

kuten UVF:n perustamisella ja kapinauhkauksilla esimerkkinä muulle Irlannille, ja täten olevan myös osaltaan vastuussa maan senhetkisestä tilanteesta. Artikkelisarjan mukaan "Sir Edwardin [Carson] esimerkin vaikutukset muualla Irlannissa olivat laajat ja tuhoisat", kun Irlannin nationalistit olivat alkaneet vastavetona perustaa omia aseellisia joukkojaan. Myöhemmässä pääkirjoituksessaan lehti korostikin pitävänsä Ulsterin unionistien kaikenlaisia yrityksiä estää ratkaisun löytäminen Irlannin-kysymykseen väkivallalla uhkaamisen avulla aivan yhtä tuomittavina kuin tasavaltalaistenkin vastaavia tekoja.¹ Lehti arvosteli Ulsterin unionisteja myös siitä, että nämä vaikuttivat "ilmeisen haluttomilta antamaan kohtuullista edustusta paikallisissa hallintoelimissä vähemmistölle omien rajojensa sisäpuolella" (vastustaessaan suhteellisen vaalitavan käyttöönottoa Irlannin paikallishallinnon vaaleissa); "... Ulsterin sisällä, samoin kuin Irlannin sisällä, vähemmistöjen oikeudet täytyy tunnustaa." ²

Voimakkaimmin The Times (samoin kuin monet muutkin tahot Isossa-Britanniassa ja muualla) kritisoi eräitä Sir Edward Carsonin pitämiä julkisia puheita kannattajilleen. Esimerkiksi Boynen taistelun (v. 1690) muistojuhlissa 12.7.1919 piti Carson lehden mukaan "tulikivenkatkuisen" puheen, jossa hyökättiin voimakkaasti home rule -lakia, Irlannin nationalisteja ja tasavaltalaisia sekä Yhdysvaltojakin ("pitäkää te huoli omista asioistanne, ja me pidämme omistamme") vastaan. Neutraaleimmin puheeseen suhtautui lehden sisällä sen Belfastin kirjeenvaihtaja, joka vain kertoi artikkelissaan puheen pääkohdat sanallakaan sitä kommentoimatta tai arvostelematta. Sen sijaan Dublinin kirjeenvaihtaja John Healy oli pettynyt Carsonin puheen aggressiiviseen sävyyn, ja arvosteli selkeästi eräitä sen kohtia, todeten etteivät sellaiset puheet millään tavoin edistäneet Irlannin-ongelman ratkaisemista, pikemminkin päinvastoin. Lehden Belfastin kirjeenvaihtaja, ehkä itsekin Ulsterin unionisteja, vaikutti yleensäkin suhtautuvan Ulsterin unionisteihin ja heidän politiikkansa myönteisemmin ja ymmärtäväisemmin kuin Dublinin kirjeenvaihtaja Healy. The Timesin pääkirjoituksissa Carsonin puhe tuomittiin voimakkain sanakääntein: lehden mukaan Carson oli vedonnut suoraan kuulijoidensa "uskonnolliseen kiihkomielisyyteen ja poliittisiin ennakkoluuloihin", ja lehti syyttikin

¹ The Times 5.7.1919, 11.8.1919.

² The Times 26.3.1919.

häntä omien kannattajiensa "tarkoituksellisesta harhaanjohtamisesta". Lehti arvosteli Carsonia myös Ison-Britannian kansainvälisten suhteiden, ja erityisesti suhteiden Yhdysvaltoihin vaarantamisesta karkeasävyisellä puheellaan; lehden New Yorkin kirjeenvaihtajan mukaan puheen "loukkaavat huomautukset Yhdysvaltain suhteen" olikin tuomittu yleisesti siellä.¹

Sir Edward Carsonin toistuvat uhkaukset turvautua tarvittaessa jopa asevoimiin home rule -lain toimeenpanon estämiseksi Ulsterin alueella tuomittiin The Timesissa Steedin päätoimittajakaudella selkeästi: lehden mukaan "vapaiden demokratioiden Brittiläisessä Kansainyhteisössä ei ole nyt minkäänlaista tilaa diktatuureille - ei 'proletariaatin diktatuurille' eikä 'Oranialaisveljeskunnan' ["Orange Order", unionistien järjestö²] diktatuurille". The Timesin mielestä

"Eräs hallituksen huomattava tukija [eli Carson] on ottanut itselleen vapauden uhata estävänsä voimatoimin jokaisen yrityksen hyväksyä sellainen ratkaisu Irlannin-kysymykseen, joka ei ole hänelle mieleinen, ja on täten antanut oikeuden laittomuuksiin muillekin, jotka eivät pidä asioiden nykytilasta."

Lehti kehottikin Carsonia lopettamaan uhkailut voimakeinoihin turvautumisesta ja siirtymään rakentavampaan ja samalla "valtiomiesmäisempään" politiikkaan jatkossa, jos hän halusi saada Ulsterin unionisteille enemmän tukea ja ymmärtämystä ulkopuolisen maailman silmissä. Lehden erikoiskirjeenvaihtaja puolestaan katsoi Carsonin tehneen kaikkensa "lietsoakseen ulsterilaisten vihamielisyyttä heidän loppuja maanmiehiään kohtaan", ja ettei hänen kapinahenkisille puheilleen ollut löydettävissä minkäänlaisia lieventäviä asianhaaroja: "Ei Sir Edward Carsonilla eikä Mr. de Valeralla ole kummallakaan oikeutta saarnata kapinaa Irlannissa."³

Vaikka The Times arvosteli välillä ankarastikin Ulsterin unionistien toimia ja puheita, korosti lehti kuitenkin ehdottomasti sitä, että heidän vaatimuksensa itsemääräämisoikeudesta oli aivan yhtä perusteltu kuin muunkin Irlannin vaatimus, ja että "oikeudenmu-

¹ The Times 14.7.1919, 15.7.1919.

² Ks. esim. Bardon ja de Paor, The Peoples of Ireland.

³ The Times 14.7.1919, 15.7.1919, 11.8.1919.

kaisuus vaatii kaikkien heidän oikeutettujen vaatimustensa ottamista perusteelliseen tarkasteluun". Lehden mukaan Ulsterin unionistit olivat Irlannissa oma selvästi erillinen elementtinsä, jota myös täytyi kohdella sellaisena, ja heidän vaatimuksensa erityiskohdelusta tunnustettiin jo laajalti.¹ "Irish Peace" -artikkelisarjassa analysoitiin Ulsterin protestanttien ja Etelä-Irlannin katolilaisten erilaisia kansanluonteita, minkä myös katsottiin olevan tärkein syy Pohjois- ja Etelä-Irlannin vauruseroihin (Pohjois-Irlanti oli tällöin teollistuneempi ja vauraampi); kirjoittajien mukaan Ulsterin protestanttien "yksilöllisyyden korostaminen, sisukkuus ja edistysmielisyys" olivat sellaisia luonteenpiirteitä, jotka tekivät heistä teollisuuden kannalta paljon parempia yrittäjiä ja työntekijöitä kuin heidän eteläiset maanmiehensä, joilta nämä luonteenpiirteet paljolti puuttuivat, vaikkakin heissä oli taas enemmän "monipuolisuutta ja charmia". (Tässä näkemyksessään artikkelisarjan kirjoittajat eivät olleet suinkaan yksin, vaan kyseinen näkemys oli varsin yleinen tämän ajan brittiläisessä Irlantia käsitelleessä kirjallisuudessa.) Kuitenkin The Times katsoi kaikista eroavaisuuksista huolimatta kaikkien irlantilaisten välillä valitsevan tietyn pohjimmaisesta syvälle juurtuneesta ykseyden ja yhteenkuuluvaisuuden tunteesta, ja tarvittaisiinkin vain "tarpeeksi rohkeita ja isänmaallisia miehiä" palauttamaan tämä tunne maan eri osien ja eri poliittisten ryhmittymien välille.²

Korostaessaan irlantilaisten pohjimmaista ykseyttä, suhtautui The Times myös Steedin päätoimittajakaudella varauksellisesti ajatuksiin Irlannin jakamisesta edes väliaikaisena ratkaisuna: kirjeenvaihtaja Healyn mukaan jako oli "vaistomaisen vastenmielinen kaikille irlantilaisille" ainakin Koillis-Ulsterin ulkopuolella. "Irish Peace" -artikkelisarjan mukaan Irlannin jakamista oli hyvin vaikea puolustella asiallisilla perusteilla, ja kyseessä olisikin "brutaali loukkaus irlantilaisten suuren enemmistön tunteita kohtaan". Lehden mukaan vahvat taloudelliset siteet yhdistivät Ulsterin muuhun Irlantiin, ja maan kahtiajako saattaisi aiheuttaa suuria vaikeuksia nimenomaan Ulsterin talouselämälle, koska Ulsterin teollisuus oli varsin riippuvainen eteläisemmän Irlannin markkinoista (mahdollisen tullimuurin kohoaminen Ulsterin ja muun Irlannin välille). Lisäksi ongelmia olisivat uuden jakolinjan oikeudenmukaisen sijainnin määrittäminen sekä byro-

¹ The Times 5.7.1919, 8.7.1919, 15.7.1919.

² The Times 4.7.1919, 5.7.1919, 28.7.1919, 31.7.1919, 31.8.1920; Päämilä, Ossi, Race, Religion and History in the One-Ireland and Partition Arguments, 1833 – 1932. Studia Historica Jyväskyläensia 56. Jyväskylä 1998, s. 61, 88 – 89, 163, 203.

kratian kaksinkertaistuminen Irlannin alueella kahden erillisen hallintokoneiston luomisen myötä. The Times epäilikin vahvasti Ulsterin mahdollisuuksia tulla taloudellisesti toimeen erillään muusta Irlannista, ja kehotti toistuvasti Ulsterin unionisteja luopumaan erosuunnitelmista ja pysymään muun Irlannin yhteydessä.¹

Samoin kuin Dawsonin päätoimittajakaudella, torjui The Times myös Steedin aikana ehdottomasti ajatuksen fyysisen painostuksen ja pakon käyttämisestä Ulsterin unionistien taivuttelemiseksi pysymään muun itsehallinnollisen Irlannin yhteydessä:

"Inhimillisuus ja oikeudenmukaisuus kieltävät sen, että Irlannin oikeudet turvattaisiin alistamalla sen pohjoinen maakunta sotilaallisin keinoin. Minkäänlaista ratkaisua ei voida saavuttaa pakottamalla Ulster sellaiseen hallintomalliin, jossa se täytyisi pitää pakkokeinoin."²

Sen sijaan moraalinen painostus, eli Ulsterin unionistien taivutteleminen rauhanomaisin keinoin lähinnä vetoamalla selkeästi heidän taloudellisiin intresseihinsä (eli muistuttamalla heille, että heidän kannaltaan olisi taloudellisesti järkevää pysytellä jatkossakin muun Irlannin yhteydessä) oli lehden mielestä hyvinkin kannatettavaa. The Times julistikin, ettei oikeudenmukaisuus Ulsteria kohtaan suinkaan tarkoittanut Ison-Britannian "sokeaa alistumista Ulsterin saneluun":

"Ulsterin unionisteilla on oikeus vaatia erivapauksiensa säilyttämistä omalla alueellaan, mutta sen ulkopuolelle tuo oikeus ei ulotu ... Hallitus ei ole luvannut järjestää Yhdistyneen Kuningaskunnan asioita yksinomaan yhden poliittisen puolueen mieltymysten mukaisesti. Jos huomattaisiin välttämättömäksi Yhdistyneen Kuningaskunnan etujen kannalta, että Ulster, ehdottomien takeiden kera sen vapaudelle ja turvallisuudelle, pysyy osana Irlantia, olisi Isolla-Britannialla oikeus vaatia, että Irlannin-kysymyksen ratkaisu noudattaisi tuota kaavaa."³

The Timesin Irlannin-kysymystä käsitelleissä artikkeleissa korostettiin toistuvasti sitä, että oli tuleva kysymyksen ratkaisumalli sitten millainen tahansa, ainakin yksi asia oli varma: se tulisi korvaamaan vuoden 1800 unionilain, eli merkitsisi Ison-Britannian ja Irlannin välisen unionin päättymistä. Lehden mielestä Ulsterin unionistien pahimpia

¹ The Times 18.3.1919, 5.7.1919, 7.7.1919, 24.7.1919, 11.8.1919, 26.4.1920, 23.11.1920.

² The Times 18.3.1919, 5.7.1919, 7.7.1919, 14.7.1919, 23.7.1919, 24.7.1919.

³ The Times 18.3.1919, 5.7.1919, 17.7.1919, 23.7.1919, 24.7.1919, 11.8.1919.

virheitä oli ollutkin se, että he olivat siihen saakka luottaneet liikaa vallitsevan olotilan pysyvyyteen, eivätkä monet heistä olleet ottaneet lainkaan huomioon sitä mahdollisuutta, että unioni saattaisi myös jonakin päivänä purkautua. Lehden mukaan Ulsterin unionisteille olisi nyt tehtävä täysin selväksi, ettei kysymys ollut enää unionin säilyttämisestä, vaan sen sijaan sen korvaamisesta "sellaisella Irlannin itsehallintolakiehdotuksella, jossa unionistien oikeudet edut otettaisiin huomioon ja turvattaisiin". The Times kehottikin Sir Edward Carsonia ja muita Ulsterin unionistien johtomiehiä myöntämään Irlannin tilanteen "kylmät tosiasiat" ja myös toimimaan jatkossa niiden mukaisesti. Lehden mukaan Carson oli sillä hetkellä itse asiassa tienhaarassa: hänen oli nyt valittava "joko asukkaiden enemmistön poliittinen johtajuus yhdessä Irlannin maakunnassa tai rakentavan irlantilaisen valtiomiehen asema" (vaikka hän lehden mielestä näyttikin jo valinneen ensiksi mainitun vaihtoehdon).¹

Kesällä 1920 alkaneita protestanttien ja katolilaisten välisiä väkivaltaisuuksia Ulsterin sisällä seurasi The Times numerosta toiseen kasvavalla huolestuneisuudella. Elokuun 1920 lopulla lehti jo katsoikin Ulsterin alueella kehittyneen vaarallisen väkivallan kierteen, jossa kosto seurasi toistaan. Lehden mukaan sinnfeiniläisten provokatiiviset teot unionistien asuma-alueilla olivat johtaneet unionistien kostotoimenpiteisiin, ja "täten vakiintunut vahingollinen prosessi oli jatkunut vakaasti" saavuttaen lopulta melkein sisällissodan mittasuhteet. Lehti pelkäsi (aivan aiheesta myös) tilanteen Ulsterissa alkanen jo olla kummankin osapuolen johtajien käskyvallan ja kontrollin ulkopuolella. The Timesin pääkirjoituksissa Ulsterin sisäisiä levottomuuksia käsiteltiin melko tasapuolisesti; lehden mielestä molemmat osapuolet, sekä protestantit että katolilaiset olivat osasyllisiä alueen tapahtumiin. Sinn Fein -liikettä lehti arvosteli siitä, että se oli unohtanut suhteiden hoitamisen unionisteihin keskittyessään kampanjoimaan brittihallitusta vastaan, mikä lyhytnäköinen politiikka oli lehden mielestä ollut osaltaan johtamassa Ulsterin senhetkiseen tilanteeseen. The Timesin yleensäkin Ulsterin unionisteihin ja heidän politiikkaansa melko ymmärtäväisesti suhtautuva Belfastin kirjeenvaihtaja oli myös artikkeleissaan väestöryhmien välisistä levottomuuksista alueella hieman puolueellinen protestanttien suuntaan.²

¹ The Times 15.7.1919, 31.7.1919, 11.8.1919.

² The Times 24.8.1919, 31.8.1920, 1.12.1921.

The Timesin aiempaan verrattuna kriittisempi suhtautuminen Ulsterin unionisteihin Steedin päätoimittajakaudella ei luonnollisestikaan jäänyt näiltä itseltään huomaamatta: syyskuussa 1919 hyökkäsi Sir Edward Carson ankarasti lehteä ja sen pääomistajaa lordi Northcliffeä vastaan eräässä puheessaan Belfastissa. Carson syytti puheessaan The Timesia ja muita Northcliffen omistamia sanomalehtiä puolueellisuudesta kirjoittelussaan Irlannin-kysymyksestä sekä jatkuvasta epäoikeudenmukaisesta ja perusteettomasta hyökkäilystä itseään ja muita Ulsterin unionisteja vastaan; Carsonin mielestä Northcliffen omistamat lehdet suorastaan jahtasivat häntä ja muita Ulsterin unionisteja, samoin kuin pääministeri Lloyd Georgea ja hänen hallitustaan. The Times ei vastannut sivuillaan Carsonin hyökkäykseen millään tavoin, vaikka puheen sisällön julkaisikin. Puhe todisti lehden ja Carsonin välisten antipatioiden muodostuneen Steedin päätoimittajakaudella molemminpuolisiksi (samoin kuin jo luvussa 3.1. on todettu lehden ja pääministeri Lloyd Georgen välisistä antipatioista).¹

Mitä tuli Etelä-Irlannin pieneen unionistivähemmistöön, näyttää The Times Steedin päätoimittajakaudella suhtautuneen heihin ja heidän politiikkaansa selvästi ymmärtäväisemmin ja myötämielisemmin kuin Ulsterin unionisteihin ja heidän politiikkaansa. Lordi Midletonin johtaman uuden "Irish Unionist Anti-Partition Leaguen" ryhdyttyä kannattamaan itsehallinnon antamista Irlannille, kehui lehti sitä "uudesta rakentavasta edistysmielisen unionismin politiikasta", ja järjestön virallisesti esitettyä dominion aseman antamista Irlannille kesällä 1920 ilmoitti lehti tukevansa täysin kyseistä aloitetta. Myöhemmin The Times ylisti (Dublinin kirjeenvaihtajan sanoin) etelän unionistijohtajia "todellisiksi irlantilaisiksi patriooteiksi", jotka olivat valmiita kaikkiin tarvittaviin uhrauksiin rauhan saavuttamiseksi Irlannissa. Lehti vaatikin myös etelän unionistien etujen ja oikeuksien huomioonottamista Irlannin-kysymyksen tulevassa ratkaisumallissa.²

Daily Heraldin suhtautuminen Ulsterin unionisteihin oli koko anglo-irlantilaisen sodan ajan varsin kielteinen, eikä lehdeltä herunut juuri ymmärrystä heidän harjoittamalleen

---

¹ The Times 3.9.1919.

² The Times 17.3.1919, 4.7.1919, 31.7.1919, 5.8.1920, 6.8.1920, 13.8.1920, 16.8.1920, 1.7.1921, 4.7.1921.

politiikalle. Daily Herald arvosteli Ulsterin unionisteja (yleisen tyyliensä mukaisesti) selvästi jyrkemmin sanankääntein kuin aina hillitympi The Times; samalla lehden mielestä "carsonilaisia" ja heidän poliittisia tavoitteitaan aivan liikaa ymmärtävä Lloyd Georgen koalitiohallitus sai tästäkin syystä ankaraa kritiikkiä osakseen lehden sivuilla. Daily Heraldin mukaan

"Mr. Lloyd George on kehittänyt itselleen erinomaisen herkkyyden vähemmistöjen sorrolle, jos vähemmistöjä johtavat taantumukselliset, jotka julistavat aikovansa taistella lakia [eli vuoden 1914 "Home Rule Actia"] vastaan."

Sen sijaan pääministeri ei ollut lehden mielestä juurikaan kiinnostunut huolehtimaan esim. Puolaan ensimmäisen maailmansodan jälkeen syntyneen saksalaisvähemmistön oikeuksien turvaamisesta Versaillesin rauhansopimuksessa.¹

Daily Herald arvosteli Lloyd Georgen hallitusta myös sen julkisesta kieltäytymisestä neuvottelemasta Irlannin tasavaltalaisten kanssa: lehden mielestä hallitus täten kieltäytyi neuvottelemasta "todellisen Irlannin", eli Sinn Fein -liikkeen ja Eamon de Valeran kanssa, haluten mieluummin keskustella Ulsterin unionistien ja Sir Edward Carsonin kanssa. Näissä neuvotteluissa lehti taas epäili Lloyd Georgen hallituksen menettelevän aivan samoin kuin se ja sen edeltäjät olivat lehden mielestä aina tehneet samanlaisissa olosuhteissa, eli "antautuvan carsonismin joukoille ja yrittävän 'rauhottaa' todellisen Irlannin omilla joukoillaan". Daily Herald halusikin korostaa, että rauha Irlannissa "voidaan tehdä vain Mr. de Valeran kanssa - ei Sir Edward Carsonin". Lehden mielestä oli täysin väärin, että "carsonilaisten" muodostamalla pienellä vähemmistöllä näytti olevan oikeus estää ketään muutakaan saamasta itsehallintoa Irlannissa.²

Kuten aiemmin on jo mainittu, tuki Andrew Bonar Law'n johtama Britannian konservatiivinen puolue selkeästi Ulsterin unionisteja näiden taistelussa Irlannin itsehallintoa, ja erityisesti sen ulottamista myös Ulsterin alueelle vastaan. Daily Herald katsoikin, ettei aiempi Henry Asquithin liberaalihallitus ollut uskaltanut panna vuoden 1914 home rule -lakia täytäntöön juuri siksi, että se oli pelännyt "Carsonia ja hänen vaikutusvaltaisten

¹ Daily Herald 24.7.1919.

² Daily Herald 24.7.1919, 9.10.1919, 10.10.1919.

toryjensa junttaa". Samalla konservatiivien ja Ulsterin unionistien liittoumalla katsoi lehti olevan myös Lloyd Georgen koalitionhallituksen aikana edelleen todellisen lopullisen päätösvalan hallituksen Irlannin-politiikan suhteen. Lehden mukaan ylintä päätösvaltaa Irlannin hallinnossa käyttivät tosin teoriassa varakuningas lordi French ja Irlannin-asian ministeri Ian Macpherson, "mutta heidän takanaan seisoo Sir Edward Carsonin pahaenteinen hahmo; ja hänen takanaan ovat kaikki imperialismin ja militarismin voimat". "Nuo tunnolliset lain ja demokratian vastustajat, herrat Bonar Law, Carson ja F. E. Smith¹" saivatkin Daily Heraldilta jatkuvaa voimakasta kritiikkiä osakseen: lehden mukaan he "olivat perustaneet vallankumouksellisen armeijan [eli UVF:n], joka on aseistettu saksalaisilla aseilla, ja pystyttäneet 'väliaikaisen hallituksen' Irlantiin ainoana tarkoituksenaan Britannian parlamentin vallan horjuttaminen".²

Sir Edward Carsonin jyrkkäsävyiset julkiset puheet, joissa hän uhkaili Ulsterin unionistien torjuvan tarvittaessa vaikka voimakkein Ulsterin joutumisen mahdollisen tulevan Dublinin itsehallintoparlamentin vallan alaisuuteen, Daily Herald tuomitsi The Timesin tavoin selkeästi. Edellä mainitun Boynen taistelun muistopäivänä 12.7.1919 pidetyn puheen Daily Herald katsoi olleen taas Carsonille tyypillistä "fraseologiaa". Myöhemmin lehti arvosteli Lloyd Georgen hallitusta siitä, ettei se tehnyt mitään Carsonin "kapi-napuheiden" johdosta, mutta sen sijaan leimasi työväestön poliittisen järjestäytymisen helposti kapinaan kiihottamiseksi ja ryhtyi asian suhteen jopa oikeustoimiin.³ Molempien lehtien parlamenttikirjeenvaihtajien raporteista ilmeni myös, että Carsonin kyseinen puhe tuomittiin laajalti yli puoluerajojen vanhoillisimpia konservatiiveja lukuun ottamatta parlamentin alahuoneessa, ja että Työväenpuolueen edustajat vaativatkin tuloksetta Carsonin asettamista syyteeseen puheestaan.⁴

¹ Konservatiivien johtomiehiin kuulunut lordikansleri lordi Birkenhead. Lordikansleri ("Lord Chancellor") on Ison-Britannian oikeuslaitoksen päällikkö ja ylähuoneen puhemies.

² Daily Herald 1.7.1919, 6.8.1919, 5.12.1919, 11.10.1920, 22.11.1920.

³ Daily Herald 14.7.1919, 18.7.1919.

⁴ Daily Herald 17.7.1919; The Times 17.7.1919.

Vaikka Daily Herald arvosteli ankarastikin Ulsterin unionisteja ja heidän harjoittamaansa politiikkaa, katsoi se kuitenkin The Timesin tavoin, että myös heillä oli oltava periaatteellinen oikeus määrätä itse omasta tulevaisuudestaan:

"Jos Ulster todella aidosti haluaa jäädä itsehallinnon ulkopuolelle, tapahtukoon niin."¹

Vaatiessaan jatkuvasti Irlannille "todellista itsemääräämisoikeutta", huomautti lehti kannattavansa myös "jokaiselle Irlannin osalle, joka on todella kansalliselta hengeltään erillinen" samaa itsemääräämisoikeutta; asian yksityiskohdat lehti ilmoitti jättävänsä irlantilaisten itsensä ratkaistaviksi. Kuitenkin Daily Herald piti The Timesin tavoin Irlannin välikaistakin jakamista kahteen osaan huonona ratkaisuna: myös Daily Heraldin mielestä jako olisi taloudellisesti tuhoisa, jopa "itsemurha" Ulsterin kannalta. Lehti toivoi Ulsterin päättävän loppujen lopuksi pysyä jatkossakin muun Irlannin yhteydessä, ja ilmoitti luottavansa Eamon de Valeran lupaukseen siitä, että myös protestanttivähemmistölle annettaisiin oikeudenmukainen edustus tulevassa koko Irlannin parlamentissa. Lehti muistuttikin kahden tai kolmen kansan elämisen sovussa onnistuneen jo monessa maassa, "kun vain hyvää tahtoa riitti".²

Vielä Daily Heraldin yleistä linjaa jyrkempiä näkemyksiä Ulsterin unionisteista ja heidän politiikastaan esittivät lehdessä eräät sen joko omalla nimellään tai nimimerkillä kirjoittavat vakituiset avustajat. H. N. Brailsfordin mukaan Ulsterin erottaminen muusta Irlannista olisi omiaan "säilyttämään valloituksen tunteen irlantilaisten mielissä"; hänen mielestään maakunnalla ei ollut minkäänlaisia perusteita vaatia eroa muusta Irlannista tai ylipäänsä itsemääräämisoikeutta.³ Nimimerkki "Epsilon" (ilmeisesti irlantilainen) puolestaan katsoi Britannian sekä aikoinaan itse synnyttäneen koko Ulsterin ongelman (luomalla 1600-luvulla protestanttiasutusta Ulsterin alueelle) että pitäneen sitä myös aivan tarkoituksellisesti jatkuvasti yllä: hänen mukaansa Britannian "hajota ja hallitse"-politiikan tavoitteena oli aina ollut pitää maahanmuuttajien jälkeläiset vihamielisissä suhteissa muuhun väestöön Irlannissa. Kirjoittajan mukaan

¹ Daily Herald 10.10.1919.

² Daily Herald 10.4.1919, 24.7.1919, 23.12.1919, 14.7.1921, 7.11.1921.

³ Daily Herald 24.12.1919.

"Britannian hallintoon tyytymättömällä kolmella neljäosalla väestöstä ei ole mitään aikomusta eikä halua loukata niiden etuja Irlannissa, jotka vastustavat sen vaatimuksia. Nämä viimeksi mainitut voivat saada kaikki vakuutukset ja takeet siitä, ettei heidän oikeuksiaan ja etujaan tulla loukkaamaan; mutta Irlanti ei suostu siihen, että vähemmistön sallittaisiin estää sen pyrkimysten toteuttaminen ja varmistaa maansa silpominen".¹

Ehkä kaikkein kovinta kieltä Sir Edward Carsonista ja Ulsterin unionisteista Daily Heraldin sivuilla käytti Sinn Fein -puolueen johtoon kuulunut Darrell Figgis². Figgisin mielestä "carsonismille" aatteena olivat ominaisia piirteitä "traaginen valheellisuus" ja "armoton epärealistisuus", jopa humoristisuuskin. Figgis piti artikkelissaan yleensäkin koko Ulsterin-kysymystä paljolti keinotekoisesti luotuna: hänen mukaansa Carson ja muut Ulsterin unionistien johtomiehet lietsoivat alueen protestanttien keskuudessa uskonnollista pelkoa katolilaisia kohtaan lähinnä poliittisessa tarkoituksessa, ja tämän politiikan tavoitteena oli irlantilaisten kääntäminen toisiaan vastaan ennen kaikkea Britannian hyödyksi (myös Figgis puhui Britannian ja Carsonin "hajota ja hallitse" -politiikasta). Figgisin mukaan juuri "carsonismi" oli Irlannin todellinen ongelma, ja hänen mielestään Carsonin henkilökohtaisen vaikutusvallan kukistaminen myös avaisi mahdollisuuden löytää nopea ratkaisu Irlannin-kysymykseen.³ Itse asiassa Carson luopuikin Ulsterin unionistien johtajuudesta helmikuussa 1921, mutta hänen seuraajakseen "Ulster Unionist Partyn" johtoon valittiin lähes yhtä taipumaton Sir James Craig.⁴

Myös Daily Herald seurasi hyvin tiiviisti ja kasvavalla huolestuneisuudella protestanttien ja katolilaisten välisiä väkivaltaisuuksia Ulsterin alueella, mutta suhtautui konfliktin osapuoliin eri tavoin kuin The Times. The Timesin katsoessa molempien osapuolten olevan osasyllisiä väestöryhmien välisiin levottomuuksiin alueella (ja lehden Belfastin kirjeenvaihtajan ollessa usein hieman protestanttien puolella tapahtumista kertoessaan), syytti Daily Herald levottomuuksista ennen kaikkea protestantteja ja heidän "pyssymiehiään". Daily Heraldin mielestä ongelmana Belfastissa ja muualla oli nimenomaan unionistipyssymiesten harjoittama jatkuva terrori, ja lehti katsoi jo vuoden 1921 loppu-

¹ Daily Herald 11.2.1920.

² Tietoja Figgisistä esim. Curran, s. 200; Mackay, s. 86.

³ Daily Herald 19.8.1919.

⁴ Foster, s. 465, 614; Bardon, s. 479. Tietoja Carsonista ja Craigista esim. Foster, s. 465.

puolella näiden hallitsevan täysin tilannetta mm. Belfastissa. Lehti syytti brittihallituksen edustajia, poliisia ja sotaväkeä toimettomuudesta pyssymiesten terrorin suhteen, katsoen näiden passiivisuudellaan asettuneen selvästi protestanttien puolelle konfliktissa.¹ Daily Heraldin syytökset eivät olleetkaan aivan perättömiä, sillä poliisit ja sotilaat jäivät todella välillä sivustakatsojiksi protestanttijoukkojen hyökätessä katolilaisten työpaikoille ja koteihin. Syksyllä 1920 perustettu uusi "Ulster Special Constabulary", lähes puhtaasti Ulsterin protestanteista koostunut apupoliisijoukko, jonka jäsenistä monet olivat aikaisemmin kuuluneet UVF:ään, taas asettui konfliktissa aivan selkeästi protestanttien puolelle.²

6 LEHTIEN SUUNNITELMAT IRLANNIN-KYSYMYKSEN RATKAISEMISEKSI

6.1 The Timesin suunnitelma

Kuten aiemmin on jo todettu, käytiin sekä The Timesin että Daily Heraldin yleisönosastoissa ajoittain hyvinkin vilkasta keskustelua Irlannin tilanteesta, ja kirjoituksissa ehdotettiin ratkaisuksi ongelmaan mitä erilaisimpien itsehallintomallien antamista Irlannille. Mitä tuli The Timesiin, olivat eräät kirjoittajat, mm. tunnettu maltillinen irlantilaispoliitikko Sir Horace Plunkett³, jo keväällä 1919 valmiita antamaan Irlannille täyden dominion aseman (ns. "Dominion Home Rulen") Brittiläisen imperiumin sisällä Kanaan, Australian, Uuden-Seelannin, Etelä-Afrikan ja Newfoundlandin tapaan. Jo ennen näitä yleisönosastokirjoituksiakin oli lehden Dublinin kirjeenvaihtaja Healy todennut maaliskuussa 1919 "Dominion Home Rulen" (yhdessä Koillis-Ulsterin paikallisen itsehallinnon muun itsehallinnollisen Irlannin sisällä kanssa) olevan yhden mahdollisen ratkaisuvaihtoehdon ongelmaan. Sir Horace Plunkettin yleisönosastokirjoitusta The Times kommentoi myös pääkirjoituksessaan: lehti suhtautui dominioajatukseen tässä vaiheessa melko varauksellisesti ja epäilevästi, huomauttaen dominion tämän aseman

¹ Daily Herald 22.11.1921.

² Coogan, s. 44 – 45, 58; Bardon, s. 468 – 476; Mackay, s. 255 – 256; Fitzpatrick, s. 209 – 211; Beckett, s. 457 - 458.

³ Ks. esim. Foster, s. 426.

saatuaan myös voivan niin halutessaan periaatteessa irrottautua milloin tahansa koko Brittiläisestä imperiumista, mikä Irlannin tapauksessa vaarantaisi valtakunnan turvallisuuden. Kuitenkin lehti kommentissaan myönsi, "ettei mitään sellaista ratkaisumallia pitäisi sulkea pois, joka näyttäisi tarjoavan edes jonkinlaisen mahdollisuuden sopimukseen pääsemiseen".¹

Dominion aseman Irlannin tulevana (vaikkakaan ei ilmeisesti vielä aivan lähitulevaisuuden) hallintomuotona nosti seuraavaksi esiin The Timesissa itse lehden pääomistaja lordi Northcliffe kesäkuussa 1919. Lehdessä julkaistussa onnittelukirjeessään ensimmäisille Atlantin yli ilman välilaskua lentäneille lentäjille Northcliffe mainitsi näiden lentäneen "onnellisesta ja vauraasta Newfoundlandin dominiosta [tällöin siis vielä Kanadasta erillinen dominio] tulevaan yhtä onnelliseen ja vauraaseen Irlannin dominioon". The Timesin pääkirjoituksissa ei Northcliffen kirjettä kommentoitu lainkaan, mutta lehden New Yorkin kirjeenvaihtaja väitti hänen ennustuksensa herättäneen Yhdysvalloissa heti suurta huomiota ja mielenkiintoa. Kirjeenvaihtajan mukaan dominioajatuksen esittämisen ajoitus oli ollut loistava, kesken "amerikanirlantilaisten ääriainesten" kiihkeimmän propagandakampanjan maassa, ja "lordi Northcliffen profeetallinen lausahdus" olikin vastaanotettu ilolla ainakin maltillisempien amerikanirlantilaisten keskuudessa.² Kesäkuun 1919 lopulla Sir Horace Plunkett perusti uuden järjestön, "Irish Dominion League", jonka virallisena tavoitteena oli nimensä mukaisesti dominion aseman saaminen Irlannille; Ulsterin unionisteille järjestö lupasi Irlannin tulevassa perustuslaissa vähemmistöoikeudet ja tarvittavat turvallisuustakuut. The Times raportoi uuden järjestön synnystä varsin myönteiseen sävyyn, katsoen sen tarjoavan jatkossa vaihtoehdon niille irlantilaisille, jotka eivät halunneet liittyä sen paremmin Sinn Feiniin kuin Ulsterin unionistihinkaan.³

Kesä-heinäkuussa 1919 The Timesissa ilmestyi jo aiemmin mainittu kymmenosainen Irlannin-kysymystä eri puolilta analysoinut artikkelisarja "Irish Peace", kirjoittajinaan

¹ The Times 18.3.1919, 15.4.1919, 16.4.1919, 22.4.1919.

² The Times 16.6.1919, 17.6.1919.

³ Curran, s. 30, 264; Foster, s. 426, 506; The Times 27.6.1919, 28.6.1919, 30.6.1919.

lehden Irlanti-asiantuntijaksi palkattu irlantilainen R. J. Herbert Shaw, Dublinin kirjeenvaihtaja Healy ja maltillinen irlantilaisunionisti Henry Givens Burgess.¹ Lehden mukaan artikkelisarjassa yritettiin hahmotella tulevan ratkaisun Irlannin-kysymykseen tärkeimmät edellytykset, mutta pidättäytyttiin tarkoituksella kuitenkin esittämästä mitään tiukoja reunaehtoja tulevalle ratkaisumallille, koska "ratkaisun varsinaisen muotoilemisen täytyy olla hallituksen tehtävä". Kuitenkin lehti totesi:

"Kahta pääpremissiä me olemme pitäneet alusta alkaen kiistämättömänä. Sopimuksen täytyy olla sellainen, että valtaosa järkevistä irlantilaisista voi pitää sitä, nyt tai myöhemminkin, ei vain siedettävänä vaan myös tyydyttävänä; ja sen täytyy perustua siihen päätökseen, että Britannian kruunun suojeluksessa ja Brittiläisen Kansainyhteisön rungon puitteissa, Irlanti tulee hallitsemaan itse itseään.²

"Irish Peace" -artikkelisarjassa katsottiin, että etsiessään ratkaisua Irlannin-kysymykseen oli Ison-Britannian hallituksen syytä ottaa huomioon kolme seikkaa. Ensinnäkin, Irlannin tuleva itsehallintomalli ei saanut olla ristiriidassa mahdollisen tulevan koko Ison-Britannian hallintojärjestelmän federalisoinnin kanssa (mitä näihin aikoihin, tosin tuloksetta maassa suunniteltiin). Toiseksi, tuleva itsehallintomalli täytyi nimenomaan määrätä Irlannille ulkoapäin, eli Ison-Britannian hallituksen oli saneltava se irlantilaisille, koska nämä eivät näyttäneet pystyvän itse sopimaan sitä keskenään. Kolmanneksi artikkelisarjassa arveltiin maan senhetkisen tilanteen huomioonottaen lopullisen ratkaisun Irlannin-kysymykseen saattavan toteutua kaikkein helpoimmin kehitysprosessin kautta: Irlannille ei annettaisi laajaa itsehallintoa heti, vaan vasta vähitellen, pitemmän ajan kuluessa. Artikkelisarjassa ei periaatteessa vastustettu dominionkaan aseman antamista Irlannille joskus kauempana tulevaisuudessa, kunhan olot maassa ensin jonkin verran vakiintuisivat. Kuitenkin riippumatta siitä, mikä ratkaisumalli lopulta valittaisiin, oli kirjoittajien mielestä Irlannin-kysymyksen todellisen ja lopullisen ratkaisemisen edellytyksenä se, että pohjoinen ja etelä unohtaisivat ajan oloon poliittiset erimielisyytensä, ja huomaisivat sen sijaan niitä yhteen sitovat yhteiset taloudelliset etunsa.³

Vielä "Irish Peace" -artikkelisarjan julkaiseminen aikoihin The Times korosti toistuvasti yksityiskohtaisen ratkaisumallin laatimisen Irlannin-kysymykseen olevan nimenomaan

¹ The History of The Times, Part II, s. 554 - 556.

² The Times 28.6.1919.

³ The Times 2.7.1919, 8.7.1919.

Ison-Britannian hallituksen tehtävä, ei esimerkiksi The Timesin. Lehden ja päätoimittaja Steedin kanta alkoi kuitenkin muuttua heinäkuun 1919 aikana, toisaalta Lloyd Georgen hallituksen edustajien puheiden parlamentissa, ja toisaalta Sir Edward Carsonin puheiden Ulsterissa johdosta. Lehden pääkirjoituksessa 23.7.1919 todettiin, että viimeimmän parlamentin alahuoneen Irlannin-kysymystä käsitelleen keskustelun (21.7.) tärkein anti oli ollut se, että keskustelu oli jälleen osoittanut, ettei hallituksella ilmeisestikään ollut minkäänlaista Irlannin-politiikkaa. Koska rakentavan Irlannin-politiikan puuttuminen hallitukselta muodosti "suuren kansallisen vaaran" koko valtakunnan kannalta, katsoi The Times, että "jos hallitus ei tee asiassa ensimmäistä siirtoa, muiden täytyy". Lehti ilmoittikin aikovansa seuraavan päivän numerossa määritellä ne periaatteet, joiden pohjalta sen mielestä pitäisi pyrkiä löytämään ratkaisu Irlannin-kysymykseen, sekä myös esitellä kehittelemänsä varsinaisen ratkaisumallin pääpiirteet.¹

Lehden seuraavan päivän pääkirjoitus, nimeltään "An Irish Settlement" ja kirjoittajinaan Steed ja Shaw, oli poikkeuksellisen pitkä ja myös poikkeuksellisesti ainoa pääkirjoitus koko lehdessä (yleensä keskimäärin neljä eri aiheista). Kirjoituksessa lehti aluksi ilmoitti, ettei se vaatinut itselleen minkäänlaista erityistä kunniaa tai "patenttioikeuksia" suunnitelmastaan. Samoin lehti ilmoitti toivovansa kaikilta Britannian ja Irlannin poliittisilta puolueilta ja ryhmittymiltä kritiikkiä ja parannusehdotuksia esittämälleen ratkaisumallille, koska se olisi hyödyksi ratkaisumallin jatkokehittelyä ajatellen. Kirjoituksen alussa The Times myös korosti jälleen vastustavansa Ulsterin tai osan siitä täydellistä ja lopullista erottamista muusta Irlannista; lehden mielestä se voisi olla vasta aivan viimeinen keino ja hätäratkaisu, kun kaikki muut mahdollisuudet ja keinot olisi ensin tutkittu ja käytetty loppuun.²

The Timesin ratkaisumallin ytimenä oli se, että Irlantiin perustettaisiin kaksi erillistä alueellista itsehallintoparlamenttia ("Provincial or State Legislatures"), toinen kolmea eteläistä maakuntaa (Munster, Leinster ja Connaught) varten yhteisesti, ja toinen koko Ulsterin maakuntaa, eli kaikkia sen yhdeksää kreivikuntaa yhdessä, varten. Lehden mielestä kaikkien Ulsterin yhdeksän kreivikunnan säilyttäminen yhtenä itsehallinnollisena yksikkönä tuottaisi suuremman vakauden alueelle, ja turvaisi myös Ulsterin natio-

¹ The Times 23.7.1919, 24.7.1919; The History of The Times, Part II, s. 556 – 557.

² The Times 24.7.1919; The History of The Times, Part II, s. 557.

nalistivähemmistön oikeudet ja edut parhaiten unionistien mahdollisilta sortoyrityksiltä. Uusille itsehallintoparlamenteille tulisi The Timesin mukaan antaa "täydet lainsäädäntövaltuudet kaikissa sellaisissa kysymyksissä, jotka koskevat asianomaisten alueiden sisäisiä asioita" (esim. paikallishallinto, suora verotus alueellisiin tarkoituksiin, maatalous, kalastus ja paikallinen yritystoiminta). "Alueparlamenttien" lisäksi kummallekin itsehallintoalueelle perustettaisiin myös oma toimeenpaneva elimensä, "hallituksensa" ("State Executive"), joka olisi toimistaan vastuussa "alueparlamentille".¹

"Alueparlamenttien" ja "aluehallitusten" luominen olisi kuitenkin vasta ensimmäinen vaihe The Timesin suunnitelmassa; lehti ilmoittikin olevansa täysin tietoinen siitä, ettei em. järjestely vielä riittänyt tyydyttämään edes maltillisimpienkaan Irlannin nationalistien vaatimuksia. Tästä syystä lehti katsoikin, että irlantilaisille pitäisi tehdä mahdolliseksi saada vielä laajemmat valtaoikeudet "heti kun he ovat siinä asemassa, että he voivat käyttää niitä". Myöhemmin myönnettäviä laajempia valtaoikeuksia käyttämään perustettaisiin uusi, koko Irlannille yhteinen hallintoelin, "All-Ireland Parliament". Tämä olisi lehden ratkaisusuunnitelman toinen vaihe, ja siihen olisi lehden mukaan myös siirryttävä mahdollisimman pian ensimmäisen vaiheen toteuttamisen jälkeen. "Koko Irlannin parlamentissa" kummallakin "Irlannin federaation" osalla olisi yhtä monta edustajaa huolimatta niiden asukasmäärien erilaisuudesta (eteläosassa olisi paljon enemmän asukkaita kuin pohjoisosassa), ja istuntopaikkoina voisivat olla vuorotellen Dublin ja Belfast. Edustajat koko Irlannin parlamenttiin olisi lehden mielestä yksinkertaisinta valita molempien alueparlamenttien jäsenten joukosta, jolloin kummastakin alueparlamentista tulevan edustajaryhmän koostumuksen tulisi myös heijastaa melko tarkasti eri poliittisten ryhmittymien välisiä voimasuhteita kyseisessä alueparlamentissa. Tämän lisäksi lehti arveli jonkinlaisten erityisjärjestelyjen kuten esim. vähemmistöjen paikkakiintiöiden olevan todennäköisesti myös tarpeen sekä koko Irlannin parlamentissa että alueparlamenteissa, jotta vähemmistöryhmät, kuten Ulsterin nationalistit ja Etelä-Irlannin unionistit saisivat varmasti oikeudenmukaisen edustuksen näissä elimissä.²

---

¹ The Times 24.7.1919.

² The Times 24.7.1919, 28.7.1919.

The Timesin suunnitelman toisessa vaiheessa tietyt valtaoikeudet voitaisiin siirtää Westminsterin keskusparlamentilta koko Irlannin parlamentille, kun taas tietyt valtaoikeudet olisi jätettävä, joko pysyvästi tai joksikin määräajaksi, keskusparlamentille. Koko Irlannin parlamentin päätettäväksi siirrettäviä asioita olisivat mm. kaikkien välittömien verojen sekä tullimaksujen ja valmisteverojen määrääminen ja kerääminen, kauppasopimusten solmiminen ulkovaltojen kanssa, liikenne- ja tietoliikenneasiat sekä koulutusasiat. Westminsterin parlamentin päätösvaltaan jääviä asioita taas olisivat mm. sota ja rauha, muut kuin kauppasuhteet ulkovaltojen kanssa, kruunu- ja vallanperimysjärjestys, asevoimat, maanpetosasiat, rahanlyönti sekä kansalaisuuden myöntäminen ja riistäminen. Irlanti säilyttäisi The Timesin ratkaisumallissa edelleen edustuksensa myös Westminsterin parlamentissa, ja edustajat alahuoneeseen valittaisiin edelleen suoralla kansanvaalilla; myös ylähuoneessa irlantilaiset päärit säilyttäisivät edelleen paikkansa. Lehden mukaan sen ratkaisumalli oli kuitenkin varsin joustava eri hallintoelinten valanjaon suhteen: varsinkin koko Irlannin parlamentti ja alueparlamentit voisivat myöhemmin niin halutessaan keskinäisellä sopimuksellaan myös itse muuttaa tulevassa itsehallintolaissa alustavasti määriteltävää vallanjakoa. Lehden mielestä olisikin erittäin toivottavaa, että koko Irlannin parlamentti saisi lopulta varsin laajat valtaoikeudet suhteessa alueparlamentteihin, koska tällainen kehitys olisi omiaan suuresti edistämään Irlannin yhtenäisyyttä.¹

Koko Irlannin parlamentin rinnalle perustettaisiin The Timesin ratkaisusuunnitelman toisessa vaiheessa myös koko Irlannin yhteinen toimeenpaneva elin eli "Irlannin hallitus", "All-Ireland Executive", joka olisi samalla tavoin vastuussa toimistaan koko Irlannin parlamentille kuin aluehallitukset alueparlamenteille. "Koko Irlannin hallituksen" olisi nautittava koko Irlannin parlamentin ohella myös molempien alueparlamenttien luottamusta, ja alueparlamentit myös päättäisivät tämän hallituksen kokoonpanosta. Lehden suunnitelmassa säilytettäisiin Irlannin varakuninkaan ("Lord Lieutenant") virka, ja varakuninkaalla olisi veto-oikeus sekä koko Irlannin parlamentin että alueparlamenttien säätämien lakien suhteen. Myös molemmat alueparlamentit saisivat pysyvän veto-oikeuden sekä koko Irlannin parlamentin säätämien lakien että koko Irlannin

---

¹ The Times 24.7.1919, 28.7.1919.

hallituksen antamien hallinnollisten määräysten toimeenpanon oman "osavaltionsa" alueella suhteen; tällä tavoin kumpikin "osavaltio" saisi The Timesin mukaan nauttia "täydellisen riippumattomasta asemasta 'Irlannin federaation' sisällä".¹

Lehden ratkaisumallin esitellessä pääkirjoituksen lopuksi The Times kuitenkin halusi muistuttaa, että Irlannin-kysymys oli itse asiassa ollut olemassa jo 700:n vuoden ajan, joten sitä tuskin edelleenkään voitaisiin ratkaista pysyvästi yhdellä ainoalla lailla. Lehti ilmoittikin suunnitelmansa tavoitteena olevan ennen kaikkea perustan luominen "evoluutioprosessille", perustan, jonka pohjalta Irlannin-kysymyksen ratkaisukeinojen jatkokehittäminen voitaisiin aloittaa, ja jonka pohjalta nimenomaan Ison-Britannian hallitus ja parlamentti voisivat ryhtyä etsimään mielestään parasta ratkaisua kysymykseen. The Times ilmoitti myös uskovansa, ettei minkäänlainen sopu Irlannin unionistien ja nationalistien välillä tulisi ylipäättään olemaan mahdollinen ennen kuin molemmat osapuolet olisivat saaneet toisistaan riippumattoman aseman Irlannin sisällä, eli oman "osavaltion" ja itsehallintoparlamentin, ja juuri nämä jo lehden ratkaisusuunnitelman ensimmäinen vaihe niille myös antaisi. Lehden mielestä sen esittämä ratkaisumalli turvasi täydellisesti katolilaisten ylivaltaa itsehallinnollisessa Irlannissa pelänneiden Ulsterin protestanttien oikeudet, ja lehti olikin varsin toiveikas molempien Irlannin osien keskinäisten suhteiden tulevan kehityksen suhteen lehden suunnitelman pohjalta.²

The Timesin ratkaisumalli julkistettiin Brittein saarten ohella monissa sanomalehdissä Ison-Britannian dominioissa ja Yhdysvalloissa jopa samanaikaisesti The Timesin itsensä kanssa, sillä lehden edustajat olivat lähettäneet kyseisen artikkelin näiden maiden lehdistölle jo etukäteen. Lehden suunnitelman vastaanotto näissä maissa oli pääasiassa myönteinen ainakin The Timesin omien kirjeenvaihtajien raporttien mukaan: esimerkiksi lehden Washingtonin kirjeenvaihtajan mukaan suunnitelmaa tervehdittiin ilolla Yhdysvaltain poliittisissa piireissä "askeleena oikeaan suuntaan". Kirjeenvaihtajan mukaan amerikanirlantilaisten yleinen mielipide oli kuitenkin muista poiketen asettunut melko voimakkaasti suunnitelmaa vastaan, tasavaltalaisten "ääriainesten" ohella monet maltillisemmatkin, jotka pitivät Sir Horace Plunkettin "Dominion Home Rule" -suunnitelmaa Irlannin kannalta parempana; The Timesin esittämä federaatiomalli oli heidän mukaansa

---

¹ The Times 24.7.1919.

² The Times 24.7.1919.

tosiasiassa tuskin muuta kuin "naamioitu Irlannin jako". Lehden Kanadan ja Australian kirjeenvaihtajien mukaan lehden suunnitelma oli yleisesti ottaen saanut varsin myönteisen vastaanoton ja herättänyt vilkasta keskustelua sanomalehdistössä ja suuren yleisön keskuudessa myös näissä maissa.¹

The Timesin suunnitelman vastaanotto itse Irlannissa oli ainakin lehden omien kirjeenvaihtajien mukaan pääasiassa myönteinen. Lehden erikoiskirjeenvaihtajat totesivat monien Ulsterin ja Etelä-Irlannin unionistien sekä sinnfeiniläisten melko odotetusti torjuneen suunnitelman, eräät Sinn Feinin johtomiehet suorastaan "The Timesia loukkaavaan sävyyn", mutta Irlannin kansan maltilliselle enemmistölle suunnitelma tarjosi kirjeenvaihtajien mukaan uutta toivoa. Yleisesti ottaen lehden suunnitelma olikin kirjeenvaihtajien mielestä saanut sekä Irlannin nationalistien että unionistien keskuudessa odottamattoman myönteisen vastaanoton ja "odottamattomia ystäviä", ja maltillinen sanomalehdistö maassa oli "monissa tapauksissa toivottanut sydämellisesti tervetulleeksi sen hengen, jossa se on esitetty". The Times katsoikin ratkaisumallinsa saaneen irlantilaisten keskuudessa selvästi myönteisemmän ja tasapuolisemman vastaanoton kuin mitä aikaisemmat ratkaisuehdotukset ongelmaan olivat yleensä maassa osakseen saaneet, ja siitä lehti ilmoitti olevansa ainakin varma, että sen ratkaisumalli oli joka tapauksessa saanut irlantilaisten keskuudessa myönteisemmän vastaanoton kuin mikään Lloyd Georgen hallituksen taholta tullut ratkaisumalli olisi koskaan tullut heiltä osakseen saamaan.²

Vaikka The Timesin suunnitelman vastaanotto erityisesti Irlannin maltillisten nationalistien keskuudessa olikin epäilemättä melko suopea, liioitteli ainakin lehden Dublinin kirjeenvaihtaja Healy selvästi suunnitelman myönteistä vastaanottoa maassa. Kirjeenvaihtajan mukaan

"The Timesin suunnitelma on tehnyt syvän vaikutuksen Irlannissa. Sen yksityiskohtia kritisoidaan, mutta suunnitelman pääperiaate hyväksytään. Kaikkien ryhmien edustajat antavat arvoa The Timesin motiiveille, ja kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että sen äskettäiset artikkelit ja sen suunnitelma ovat tapaus poliittisessä historiasa."³

¹ The Times 28.7.1919, 31.7.1919; The History of The Times, Part II, s. 558.

² The Times 25.7.1919, 26.7.1919, 28.7.1919, 31.7.1919, 7.8.1919, 8.8.1919.

³ The Times 26.7.1919.

Kirjeenvaihtaja julistikin, että Irlanti oli "kokonaisuutena katsoen täynnä kiitollista arvostusta" The Timesia kohtaan suunnitelman johdosta, ja monet irlantilaiset myös tunnustivat avoimesti "oman ja maansa syvän kiitollisuudenvelan The Timesille". Ylipäänsä The Times katsoi, että irlantilaisten oli nyt tehtävä selkeä valinta kahden varsin erilaisen poliittisen ohjelman välillä: vaihtoehtoina olivat toisaalta Sinn Feinin tarjoama ohjelma, "jonka Irlannin kansan täytyy tästä lähtien yhä selvemmin tajuta olevan mahdoton toteuttaa ja tuhoisa", ja toisaalta lehden esittelemä ohjelma, "joka tarjoaa mahdollisuudet rakentamiseen ja edistykseen". Lehti ilmoitti kuitenkin uskovansa "Irlannin kansan luontaiseen tervejärkisyyteen" sen valitessa näiden vaihtoehtojen välillä.¹

Britannian puolella The Timesin suunnitelma vastaanotettiin myös varsin myönteisesti sekä lehdistössä että suuren yleisön keskuudessa The Timesin omien kirjeenvaihtajien mukaan. Lehden "erikoiskirjeenvaihtajien" mukaan suunnitelma oli saanut maassa runsaasti tuenilmauksia osakseen, ja Irlannin senhetkiseen tilanteeseen sekä Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaan tyytymätön suuri yleisö oli ottanut sen yleisesti ilolla vastaan. Heidän mielestään lehden suunnitelma oli myös selkeästi "raivannut tietä" Lloyd Georgen hallitukselle tämän etsiessä ratkaisua Irlannin-kysymykseen tarjoamalla yhden selkeän ratkaisumallin hallituksen päätöksenteon pohjaksi. Hallituksen nihkeä ja torjuva virallinen suhtautuminen suunnitelmaan olikin The Timesille pettymys. Pääministeri katsoi puheessaan alahuoneessa kaikkien poliittisten ryhmittymien Irlannissa tuominneen lehden suunnitelman yksimielisesti. The Times ei ollut asiasta ymmärrettävästi suinkaan samaa mieltä; lehden mielestä vain Irlannin ääriyhymät olivat selkeästi torjuneet suunnitelman, sen sijaan maassa edelleen oleva "laaja maltillinen julkinen mielipide" näki sen "pohjana koko ongelman kiihkottomalle uudelleentarkastelulle". Lehden mukaan Irlannin silloisessa tilanteessa ei mikään poliittinen ryhmittymä maassa kuitenkaan uskaltanut vaarantaa kannatustaan ryhtymällä avoimesti tukemaan lehden suunnitelmaa (ja tinkimällä samalla omista virallisista vaatimuksistaan).²

Väkivaltaisuuksien Irlannissa vain kiihtyessä vuoden 1920 aikana näytti The Timeskin taipuvan kannattamaan "Dominion Home Rulen" välitöntä antamista maalle (vaikka lehti ilmoittikin haluavansa tulkita dominion käsitettä tässä tapauksessa hieman suppe-

¹ The Times 25.7.1919, 26.7.1919, 31.7.1919.

² The Times 25.7.1919, 28.7.1919, 31.7.1919, 8.8.1919.

ammassa merkityksessä, niin että Irlanti kylläkin saisi täyden päätösvalan sisäisissä asioissaan, mutta ei ulkopoliitikassa siihenastisten dominioiden tavoin). Lehden mukaan ainoat välttämättömät ehdot sopimukselle Irlannin kanssa olivat 1) Irlannin jääminen Brittiläisen Kansainyhteisön piiriin, 2) Brittein saarten puolustuksen turvaaminen ja 3) Ulsterin oikeutettujen etujen turvaaminen: "Mikään muu Britannian etu ei ole vastenmielisen taistelun pitkittämisen arvoinen." Marraskuussa 1920 lehden erikoiskirjeenvaihtaja taas ilmoitti uskovansa, että jos Lloyd Georgen hallitus antaisi seuraavat neljä ehtoa sisältävän itsehallintolakiehdotuksen, ja alistaisi sen kansanäänestykseen Irlannissa, tulisi se saamaan Irlannin kansan valtaenemmistön selkeän hyväksynnän: 1) imperiumin yhteisen puolustuksen säilyttäminen, 2) Ulsterin oma itsehallinto muun itsehallinnollisen Irlannin sisällä, 3) Irlanti suostuu maksamaan oikeudenmukaisen osuutensa Ison-Britannian valtionvelasta ja 4) Irlanti saa laajan taloudellisen itsehallinnon (mm. tuloveroista, valmisteveroista ja tullimaksuista päättäminen). Kuitenkin aselevon solmiminen ensin oli The Timesin mielestä välttämätön edellytys varsinaisten neuvottelujen aloittamiselle Irlannin tulevaisuudesta.¹

6.2 Daily Heraldin suunnitelma

Vaikka Daily Herald pohdiskellessaan Irlannin tulevaisuutta suosikin enemmän tai vähemmän epämääräisiä iskulauseita irlantilaisten vapaudesta ja itsemääräämisoikeudesta, oli myös sillä täsmällisempiäkin ehdotuksia ja suunnitelmia maan tulevaisuuden suhteen. Jo kesällä 1919 lehti asettui käydyssä julkisessa keskustelussa kannattamaan itsehallinnollisen dominion aseman antamista Irlannille, mutta korosti samalla voimakkaasti irlantilaisten ehdotonta oikeutta itse päättää, hyväksyvätkö he vai eivät tällaisen ratkaisun. Daily Herald kuitenkin toivoi irlantilaisten hyväksyvän dominion aseman, sillä se olisi lehden mielestä sekä Irlannin että koko Brittiläisen Kansainyhteisön kannalta parempi vaihtoehto kuin sinnfeiniläisten virallisesti tavoittelema Irlannin täysi itsenäisyys:

---

¹ The Times 6.8.1920, 16.8.1920, 30.11.1920, 1.12.1920, 6.12.1920.

"Irlanti ei voita mitään eroamalla Brittiläisestä Kansainyhteisöstä, jos se vain voi jäädä sen sisälle vapaana kumppanina eikä orjana. Täydellinen eroaminen panisi sen alttiiksi vaaroille ja vaikeuksille, sekä sotilaallisille että taloudellisille. Parempi mikä tahansa vaara ja vaikeus kuin orjuus: mutta kukaan ei halua vaikeuksia ja vaaroja niiden itsensä takia."¹

Mitä tuli Ulsterin unionisteihin, katsoi Daily Herald (kaikesta kritiikistään huolimatta heidän taipumattomuuttaan ja itsepäisyyttään kohtaan) myös heillä olevan periaatteellinen oikeus päättää itse omasta tulevaisuudestaan, ja jäädä niin aidosti halutessaan tulevan Irlannin itsehallinnon ulkopuolelle. Kuten edellisessä luvussa on jo mainittu, ilmoitti Daily Herald vaatiessaan jatkuvasti Irlannille todellista itsemääräämisoikeutta haluavansa toisaalta myös "jokaiselle Irlannin osalle, joka on todella kansalliselta hengeltään erillinen" tämän saman itsemääräämisoikeuden; asian käytännön toteutuksen yksityiskohdat lehti jättäisi irlantilaisten itsensä päätettäväksi. Lehti ilmoitti samalla uskovansa, että jos Ulster tämän itsemääräämisoikeuden saisi, se ei kuitenkaan pysyttelisi pitkään erossa muusta Irlannista, eli toisin sanoen jos Ulsterille annettaisiin täydellinen valinnanvapaus, se ei mitä luultavimmin enää todella haluaisikaan erota muusta Irlannista, tai ero jäisi ainakin hyvin lyhyeksi. Lehti meni jopa niin pitkälle, että ennusti Ulsterin unionistien vieläpä omasta vapaasta tahdostaan todennäköisesti hyväksyvän dominion aseman koko Irlannille, jos heiltä vain riistettäisiin siihenastinen "yhden poliittisen puolueen aseellinen tuki Englannissa" (eli konservatiivien).²

Paitsi että Daily Herald uskoi Ulsterin mahdollisen eron muusta Irlannista jäävän lyhytaikaiseksi, uskoi lehti myös koko Irlannin aidon itsemääräämisoikeuden saatuaan huo- maavan Brittiläisen Kansainyhteisöön kuulumisen itselleen edullisimmaksi vaihtoehdoksi, ja liittyvän tähän mahdollisen eronsa jälkeen pian takaisin. Näin Daily Heraldin mukaan "alkuperäinen eroamistarjous johtaa yhtenäisyyteen" ja "todellinen vapaus johtaa yhteistyöhön", eli itsemääräämisoikeuden tarjoaminen johtaisi enemmän tai myöhemmin yhtyneeseen Irlantiin Brittiläisen Kansainyhteisön piirissä. Lehden kaavailema vapaiden kansakuntien muodostama Brittiläinen Kansainyhteisö olisi myös ensimmäinen askel ja välitavoite tiellä kohti lehden haaveilemaa lopullista tavoitetta, maailman-

¹ Daily Herald 1.7.1919, 24.12.1919, 31.12.1919, 6.10.1920.

² Daily Herald 10.10.1919, 23.12.1919, 31.12.1919, 30.3.1920, 6.10.1920.

laajuista "Vapaiden Kansakuntien Liittoa" ("League of Free Nations"), tai jopa "Maailman Liittovaltiota" ("Federated World State"), mitkä estäisivät tulevaisuudessa tehokkaasti kansainvälisten konfliktien syntymisen. Kuitenkin lehti muistutti, että

"nationalismi on välttämättömän tarpeellinen edeltäjä internationalismille. Kansakunnat eivät voi yhdistyä liitoksi kansakuntina ennen kuin ne on tunnustettu kansakunniksi".¹

Keväällä 1920 Daily Herald julkisti myös yksityiskohtaisemman ratkaisusuunnitelmansa Irlannin-ongelmaan, "Our Policy For Ireland". Kolmikohtaisen suunnitelman ensimmäisenä kohtana oli brittiläisen "miehitysarmeijan" (myös brittiläisten apupoliisijoukkojen) väliön poisvetäminen Irlannista. Lehti uskoi brittijoukkojen poisvetämisen mitä todennäköisimmin myös lopettavan väkivaltaisuuDET maassa; lisäksi lehti ennusti, että jos "miehitysarmeija" poistettaisiin, ja samalla koko Irlanti aseistettaisiin tai riisuttaisiin aseista tasapuolisesti, myös Ulsterin-ongelma häviäisi. Toisena kohtana suunnitelmassa oli Irlannin senhetkisten aseistettujen poliisijoukkojen muuttaminen aseettomiksi siviilipoliisivoimiksi Englannin malliin, asia, jota myös The Times ehdotti vuoden 1920 lopulla (maan poliisivoimien uudistaminen oli The Timesin mielestä mahdollisen tulevan Irlannin itsehallintolain tärkeimpiä tehtäviä). Sen sijaan brittijoukkojen läsnäolo Irlannissa oli The Timesin mukaan tarpeellista myös jatkossa, ettei maa ajautuisi "tasavaltaisten pyssymiesten muodostaman pienen vähemmistön" valvontaan.²

Kolmantena kohtana ja vaiheena Daily Heraldin ratkaisusuunnitelmassa oli Ison-Britannian parlamentin säätämä laki, jonka tuli sisältää seuraavat asiat: Ensimmäiseksi, kutsuttaisiin koolle koko Irlantia edustava perustuslakia säätävä kansalliskokous päättämään maan tulevasta perustuslaista. Toiseksi, annettaisiin Ulsterille oikeus kansanäänestyksellä erota uudesta Irlannin valtiosta ja päättää omasta perustuslaistaan. Kansanäänestys järjestettäisiin sen jälkeen kun Irlannin tulevaa perustuslakia säätävä kansalliskokous olisi ensin päättänyt tämän lain muodosta. Ja kolmanneksi, annettaisiin Irlannin

¹ Daily Herald 17.5.1919, 28.11.1919, 5.12.1919, 22.12.1919, 31.12.1919, 30.3.1920.

² Daily Herald 23.12.1919, 31.12.1919, 1.4.1920, 3.8.1920, 4.10.1920, 6.10.1920, 24.11.1920; The Times 1.12.1920.

kansalle oikeus päättää kansanäänestyksellä suhteestaan Brittiläiseen imperiumiin, merkitsi tämä sitten imperiumin piirissä pysymistä tai siitä eroamista. Daily Herald piti ratkaisusuunnitelmaansa myös jatkuvasti esillä lehdessä julkaisemalla sen aina välillä uudestaan tiivistelmänä em. otsikon "Our Policy for Ireland" alla.¹

Selkein ero The Timesin ja Daily Heraldin ratkaisusuunnitelmien välillä oli jo niiden peruslähtökohdassa: kun The Times piti parhaana menettelytapana ratkaisun määräämistä ylhäältäpäin (eli Ison-Britannian hallituksen toimesta) irlantilaisille, koska nämä eivät näyttäneet pystyvän pääsemään siitä itse keskenään sopimukseen, korosti Daily Herald jatkuvasti Irlannin kansan oikeutta valita itse vapaasti oma tuleva hallintomuotonsa, oli se sitten millainen tahansa, vaikkapa itsenäinen tasavaltakin. Daily Heraldin mukaan Irlannin-ongelmaa oli täysin mahdoton ratkaista sanelemalla ratkaisu ylhäältäpäin irlantilaisille:

"Kaikkien osapuolten täytyy muistaa se tosiasia, että sopimuksen tulee olla, ei armollinen myönnytyks ylemmältä alemmalle, vaan ystävällinen sopimus tasavertaisten välillä."²

Toisin kuin The Times, ei Daily Herald halunnut esittää mitään valmista yksityiskohtaista ratkaisumallia Irlannin tulevaksi hallintojärjestelmäksi, vaan sen sijaan katsoi, ettei Irlannin kansa tulisi hyväksymään "minkään vieraan vallan sanelemia ehtoja tai rajoituksia sen itsemääräämisoikeudelle", ja tämän tosiasian hyväksyminen oli myös ensimmäinen ehto sopimukselle Irlannin kanssa. The Timesin ehdottamaa ratkaisumallia ei Daily Herald sinänsä juurikaan kommentoinut sivuillaan. Kuitenkin molemmat lehdet näyttivät loppujen lopuksi taipuvan pitämään dominion asemaa Brittiläisen Kansainyhteisön sisällä parhaana ratkaisuna sekä Irlannin itsensä että koko Kansainyhteisön kannalta; myös The Times näytti asettuvan tälle kannalle vuoden 1920 aikana.³

¹ Daily Herald 1.4.1920, 4.10.1920, 6.10.1920.

² Daily Herald 19.12.1919, 22.12.1919, 26.2.1920, 8.10.1920, 4.12.1920.

³ Daily Herald 1.7.1919, 24.12.1919, 28.2.1920, 8.10.1920; The Times 6.8.1920, 16.8.1920.

7 ISON-BRITANNIAN JA IRLANNIN TYÖVÄENLIIKKEIDEN POLITIIKKA

7.1 Ison-Britannian työväenliike

Isossa-Britanniassa Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikan keskeisimpiä arvostelijoita olivat Työväenpuolue ja ammattiyhdistysliike. Parlamentin alahuoneen keskusteluissa Irlannin-kysymyksestä opposition edustajat (Työväenpuolueen ohella edellisen pääministerin Henry Asquithin johtaman liberaalisen puolueen opposition edustajat sekä "Irish Parliamentary Partyn" kuusi edustajaa) kritisoivat väkivaltaisuuksien Irlannissa kiihtyessä yhä voimakkaammin hallituksen politiikkaa ja viranomaisten edustajien toimintatapoja maassa. Puheissaan parlamentissa ja muualla Työväenpuolueen edustajat olivat varsin pitkälle samoilla linjoilla Daily Heraldin kanssa (vaikkeivät kuitenkaan käyttäneet aivan yhtä voimakasta kieltä ja värikkäitä ilmaisuja kuin lehti): poliisijoukkojen ja sotilaiden "provokatiivinen" käytös ja kostotoimet sekä maassa käytetyt hallintomenetelmät yleensäkin tuomittiin ankarasti, hallitusta syytettiin päättämättömyydestä ja "ajelehtimisestä" Irlannin-politiikassaan ja Ison-Britannian kansainvälisen maineen katsottiin kärsivän pahoin hallituksen politiikan takia. Työväenpuolue vaati irlantilaisille samanlaista itsemääräämisoikeutta kuin mitä puolalaisille ja muille ensimmäisen maailmansodan jälkeen itsenäisyyden saaneille kansakunnille oli vastikään annettu, ja vaati Irlantiin sijoitetun brittiläisen "miehitysarmeijan" poisvetämistä maasta, katsoen sen olevan ehdoton edellytys tilanteen Irlannissa pysyvälle rauhoittumiselle. "Restoration of Order in Ireland Actia" elokuussa 1920 ja muita vastaavia hallituksen toimia Työväenpuolue (ja muukin oppositio parlamentissa) vastusti myös jyrkästi Daily Heraldin tavoin.¹

Työväenpuolueen edustajat katsoivat jo keväällä 1919 parlamentin alahuoneessa, ettei mikään vähempi kuin dominion asema, "Dominion Home Rule" tulisi enää tyydyttämään irlantilaisia, ja olivat valmiita antamaan Irlannille suunnilleen samanlaisen domi-

¹ Curran, s. 30, 49 – 50; Mansergh, s. 145 – 146; The Times 15.5.1919, 15.7.1919, 6.8.1920, 4.12.1920, 30.12.1920; Daily Herald 15.5.1919, 19.5.1919, 17.12.1919, 11.3.1920, 12.11.1920.

nion aseman kuin mitä Etelä-Afrikalla oli sillä hetkellä. Irlannin täydellistä eroamista Isosta-Britanniasta Työväenpuolueen edustajat pitivät kuitenkin Irlannin itsensäkin kannalta huonona ratkaisuna, joka merkitsisi maalle jopa "yhteiskunnallista ja taloudellista raunioitumista". Myös liberaalipuolueen opposition johtaja Asquith asettui myöhemmin kannattamaan "Dominion Home Rulen" antamista Irlannille, mitä Asquithia välillä ankarastikin mm. senhetkisten puheiden tekopyhyydestä (ei ollut pannut vuoden 1914 "Home Rule Actia" täytäntöön itse aiemmin pääministerinä ollessaan pelätessään Ulsterin unionistien vastatoimia) arvostellut Daily Heraldkin piti "valtiomiesmäisenä tekona". Daily Herald oli itse asettunut kannattamaan "Dominion Home Rulea" kesällä 1919 (ks. edellinen luku), mutta korosti jatkuvasti Asquithille ja muille dominioaseman kannattajille olevan kuitenkin yksin Irlannin kansan asia päättää, hyväksyisikö se tällaisen ratkaisun.¹

Vaikka pitikin dominion asemaa Irlannin itsensä kannalta parhaana ratkaisuvaihtoehtona, korosti myös Työväenpuolue konfliktin jatkuvasti pahetessa yhä voimakkaammin irlantilaisten ehdotonta oikeutta valita itselleen juuri sellainen hallintomalli, jonka he itse halusivat ja jota parhaana pitivät. Syksyllä 1920 puolueen parlamenttiryhmä laati myös oman ratkaisusuunnitelmansa Irlannin-ongelmaan, mikä sitten joulukuun puoluekokouksessa virallisesti hyväksyttiin. Työväenpuolueen ratkaisumallissa oli kolme kohtaa. Ensimmäkin, kaikki Ison-Britannian kruunun aseelliset joukot, myös brittiläiset apupoliisijoukot, tuli vetää välittömästi pois Irlannista. Toiseksi, vastuu järjestyksen ylläpitämisestä maassa siirrettäisiin Ison-Britannian tavoin jokaisella paikkakunnalla sen omille paikallisille viranomaisille. Kolmanneksi, valittaisiin suhteellisella vaalitavalla avoin perustuslakia säätävä kansalliskokous laatimaan Irlannille "juuri sellainen perustuslaki kuin sen kansa haluaa". Ison-Britannian kruunun olisi myös hyväksyttävä tämä uusi perustuslaki, oli se sitten millainen tahansa. Ainoat ennakkoehdot, jotka Työväenpuolue asettaisi tulevalle perustuslaille, olivat 1) kansallisten vähemmistöjen aseman turvaaminen laissa ja 2) sen varmistaminen, ettei Irlannista voisi lain myötä tulla minikäänlainen sotilaallinen uhka Isolle-Britannialle jatkossa (mitä puolue kuitenkin piti varsin epätodennäköisenä mahdollisuutena).²

¹ Curran, s. 30, 49 – 50; Mansergh, s. 145 – 146; Daily Herald 15.5.1919, 23.12.1919, 6.10.1920, 22.11.1920; The Times 15.5.1919, 8.1.1921.

² The Times 30.12.1920; Daily Herald 12.11.1920, 12.7.1921.

Työväenpuolueen ratkaisusuunnitelma Irlannin-ongelmaan muistutti suuresti Daily Heraldin keväällä 1920 esittämää ratkaisusuunnitelmaa. Tärkein eroavaisuus oli se, ettei Daily Herald halunnut asettaa mitään ennakkoehtoja Irlannin tulevalle perustuslaille. Lehti suhtautuikin ymmärrettävästi hyvin myönteisesti Työväenpuolueen suunnitelmaan; kun puolueen edustaja hahmotteli tätä puolueen uutta virallista Irlannin-politiikkaa parlamentin alahuoneessa marraskuussa 1920, asettui lehti selkeästi tukemaan sitä:

"Tämä suunnitelma sisältää ehdottoman tunnustuksen Irlannin oikeudelle valita itselleen mikä tahansa hallintomalli, jonka se haluaa - oikeudelle olla riippumaton tasavalta, jos se haluaa olla riippumaton tasavalta. Tämä taistelupolitiikka - vaihtoehto sille nykyiselle terrorihallinnolle, joka on hallituskoalition yksinomainen käsitys 'hallinnosta' Irlannissa - tulee kokoamaan taakseen koko maan työväestön voimat."¹

Sen sijaan The Times tyytyi pelkästään uutisoimaan Työväenpuolueen ratkaisusuunnitelman yksityiskohtineen, ilman mitään omia kommentteja sen sisällön suhteen.²

Ennen Työväenpuolueen oman ratkaisumallin ja "virallisen" Irlannin-politiikan julkistamista oli Daily Herald jo ehtinyt arvostella puoluetta varsin jyrkkäsanaisestikin passiivisuudesta Irlannin-kysymyksen suhteen. Lehden mielestä puolue ei ollut "yleviä päättöslauselmia" lukuun ottamatta tehnyt kovinkaan paljoa Irlannin kansan itsemääräämisoikeuden konkreettiseksi edistämiseksi. Keväällä 1919 Daily Herald jopa katsoi, että myös Työväenpuolue oli passiivisuutensa takia osavastuussa Ison-Britannian hallituksen senhetkisestä politiikasta Irlantia, Egyptiä, Intiaa ja Neuvosto-Venäjää kohtaan; kaikki maita, joissa brittijoukot olivat sillä hetkellä joko tukahduttamassa kansallisia pyrkimyksiä tai mukana sisällissodassa (Neuvosto-Venäjä). Samanlaisia syytöksiä esitettiin erityisesti vuoden 1919 puolella myös eräissä lehdessä julkaistuissa yleisönosastokirjeissä, kirjoittajina usein irlantilaisia. Työväenpuolueen oman ratkaisumallin julkistamisen ja puolueen yleisen aktiivisuuden lisääntymisen muutoinkin Irlannin-kysymyksen suhteen myötä sävy sekä lehden pääkirjoituksissa että yleisönosastokirjeissä kuitenkin muuttui tässä suhteessa puoluetta kohtaan suopeammaksi myöhemmin.³

¹ Daily Herald 12.11.1920.

² The Times 30.12.1920.

³ Esim. Daily Herald 8.5.1919, 9.5.1919, 26.5.1919, 3.7.1919, 19.9.1919, 15.10.1919.

The Timesin suhtautumistapa työväenpuolueen Irlannin-politiikkaan oli luonnollisesti hieman erilainen kuin työväenlehti Daily Heraldin, mutta keväällä 1919 lehdet olivat yllättävänkin yksimielisiä arvostellessaan Työväenpuoluetta ja muuta oppositiota siitä, ettei sillä Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaa kritisoidessaan alahuoneen Irlanti-keskustelussa ollut tarjota tilalle mitään omia konkreettisia ehdotuksia tai suunnitelmia ongelman ratkaisemiseksi. Kun The Times ilmoitti molempien keskustelun osapuolten, niin hallituksen kuin opposition edustajien puheenvuorojen olleen sille aivan yhtä suuri pettymys, katsoi Daily Herald puolestaan koko keskustelun olleen yleisesti ottaen "väljähtynyt ja hyödytön", ja edenneen paljolti samaan tyyliin kuin useimmat Irlanti-keskustelut alahuoneessa viimeisten 30:n vuoden aikana.¹ Myöhemmin The Times ja Daily Herald olivat kuitenkin selvästi eri linjoilla myös suhtautumisessaan Työväenpuolueen ilmaisemiin näkemyksiin Irlannin-kysymyksestä; The Times esimerkiksi arvosteli vuoden 1920 "Restoration of Order in Ireland Actia" vastustanutta alahuoneen oppositiota siitä, ettei sillä ollut "taaskaan" tarjota uuden lain tilalle mitään omaa vaihtoehtoista suunnitelmaa lain ja järjestyksen palauttamiseksi Irlantiin, mitä taas lain jyrkästi tuominnut Daily Herald ei ymmärrettävästi tehnyt.²

Vaadittuaan (samoin kuin Daily Herald ja The Times) siis turhaan hallitusta järjestämään virallisen tutkimuksen alaistensa viranomaisten toiminnasta Irlannissa, kuten esim. poliisien ja sotilaiden suorittamista kostotoimenpiteistä, päätti Työväenpuolue lähettää sinne oman tutkimuskomissionsa tutustumaan todellisiin olosuhteisiin maassa. Puolueen lähettämiä tutkimuskomissioita kävi Irlannissa yhteensä kaksi (kummankin johtajana parlamenttiedustaja Arthur Henderson), toinen tammikuussa 1920 ja toinen joulukuussa 1920. Molemmat tutkimuskomissiot laativat matkansa tuloksista varsin samanhenkiset raportit, joissa ne jo toukokuussa 1919 Irlannissa käyneen amerikanirtilaisen tutkimusvaltuuskunnan tavoin tuomitsivat jyrkin sanoin maassa sillä hetkellä käytetyt hallintomenetelmät ja viranomaisten toimintatavat. Jälkimmäisen tutkimuskomission raportissa myös katsottiin Ison-Britannian kruunun edustajien, eli lähinnä

¹ The Times 16.5.1919; Daily Herald 19.5.1919.

² The Times 7.8.1920; Daily Herald 3.8.1920, 6.8.1920.

poliisijoukkojen ja sotilaiden todistetusti syyllistyneen jatkuvasti erilaisiin kostotoimiin, kuten pahoinpitelyihin, ryöstelyihin, tuhopolttoihin ja jopa murhiin (ihmisiä haettu keskellä yötä kotoaan ja surmattu).¹ Daily Herald totesikin ensimmäisen tutkimuskomission raportista:

"Lähetystö näyttää saaneen lujan vaikutelman, että sellaiset hallintomenetelmät ajaisivat minkä tahansa kansakunnan tyytymättömyyteen ja kapinaan, ja että missä he [viranomaiset] eivät ole ainoastaan uskomattoman typeriä, siellä he ovat harkitusti provokatiivisia."²

Ensimmäisen tutkimuskomission raportissa katsottiin Irlannin kansan enemmistön olevan valmis hyväksymään julkisessa keskustelussa esillä olleen "Dominion Home Rule", mutta muistutettiin, että mahdollisen tulevan liittosuhteen Irlannin ja Ison-Britannian välillä tuli joka tapauksessa olla kansakuntien välisten neuvottelujen tulos eikä Ison-Britannian väkivalloin määräämä. Toisena ratkaisuvaihtoehtona raportti piti perustuslakia säätävän kansalliskokouksen valitsemista laatimaan Irlannille uusi itsehallintomalli. Kummassakin ratkaisumallissa raportti halusi kuitenkin säilyttää puolustusasiat ja ulkopolitiikan jatkossakin Westminsterin parlamentilla. Raporttia "historiaallisesti merkittävänä poliittisena dokumenttina" pitänyt Daily Herald antoi tukensa myös siinä esitetyille ratkaisuvaihtoehdoille, mutta ei kuitenkaan hyväksynyt tulevan ratkaisumallin ennakkoehdoksi puolustusasioiden ja ulkopolitiikan jättämistä Westminsterin parlamentille, koska tämä olisi lehden mukaan loukkaus Irlannin kansan itsemääräämisoikeutta kohtaan.³

Daily Heraldin ohella myös The Times suhtautui Työväenpuolueen tutkimuskomissioihin ja niiden laatimiin raportteihin yllättävänkin myönteisesti, varsinkin jälkimmäiseen valtuuskuntaan:

"Tämän valtuuskunnan vallassa on tehdä nyt todellinen palvelus rauhan asialle."⁴

¹ Curran, s. 50; Norman, s. 278; The History of The Times, Part II, s. 568 – 569; Daily Herald 20.2.1920, 26.2.1920; The Times 14.12.1920, 29.12.1920.

² Daily Herald 20.2.1920.

³ Daily Herald 3.2.1920, 20.2.1920, 26.2.1920.

⁴ The Times 1.12.1920.

Aiemmin amerikanirlantilaisen tutkimuskomission raportin ankarasti tuominut The Times katsoi varsinkin Työväenpuolueen jälkimmäisen valtuuskunnan raportin olevan (kaikista valtuuskunnan jäsenten mahdollisista ennakkoluuloista huolimatta) hyvin huolellisen ja vakavan työn tulosta, "ehdottomasti lukemisen arvoinen". Vaikka valtuuskunnan jäsenet olivatkin luultavasti "harjaantumattomia juridiseen tutkimukseen ja vailla irlantilaisen luonteen lähempää tuntemusta", olisi lehden mielestä vakava virhe torjua raportissa tehdyt johtopäätökset suoralta kädeltä yksinomaan ennakkoluulojen tai puolue-edun inspiroimina:

"Siihen asti kunnes ne kiistatta osoitetaan vääriksi, nämä tutkimustulokset tulevat pysymään mitä vakavimpana syytöksenä Irlannin hallintomenetelmiä vastaan." ¹

Työväenpuolueen ohella myös Ison-Britannian ammattiyhdistysliike otti anglo-irlantilaisen sodan aikana voimakkaasti kantaa Lloyd Georgen hallituksen Irlanninpolitiikkaan ja tapahtumiin maassa. Kokouksessaan Glasgow'ssa syyskuussa 1919 keskusammattiliitto TUC ("Trades Union Congress") hyväksyi varsin tiukkasanaisen päätöslauselman Irlannin tilanteesta; hallituksen "militaristinen sortopoliittikka" maassa tuomittiin ankarasti ja Irlannin kansalle vaadittiin itsemääräämisoikeutta. Samantyyppisiä päätöslausemia hyväksyttiin myös pienempien ammattiliittojen kokouksissa; esimerkiksi rautatieläisten ammattiliitto N.U.R. hyväksyi kokouksessaan kesäkuussa 1919 vielä jyrkkäsävyisemmän päätöslauselman, jossa vaadittiin kaikkien brittijoukkojen pikaista poisvetämistä Irlannista, ja uhattiin ryhtyä voimatoimiin, jos hallitus kieltäytyisi toimimasta. Työväenliike järjesti Isossa-Britanniassa lisäksi useita myös suurelle yleisölle tarkoitettuja kansalaiskokouksia, joissa tuettiin Irlannin itsemääräämisoikeutta ja korostettiin Ison-Britannian ja Irlannin työväenluokkien "internationalistista ystävyyttä".² Myös ulkomaiset ja erityisesti yhdysvaltalaiset ammattiliitot hyväksyivät kokouksissaan vielä pidemmälle meneviä päätöslausemia, joissa jopa annettiin täysi tuki julistetulle itsenäiselle Irlannin tasavallalle.³

¹ The Times 29.12.1920.

² Curran, s. 30, 49 – 50; Daily Herald 20.6.1919, 15.9.1919, 12.11.1919, 17.11.1919.

³ Esim. Daily Herald 18.6.1919, 10.7.1919, 18.7.1919, 24.9.1919.

The Times ei juurikaan kommentoinut ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaiskokousten Irlannin tilannetta koskeneita päätöslausemia, ja kertoi niistä muutoinkin Daily Heraldia suppeammin. Daily Herald sen sijaan ylisti esim. TUC:n Glasgow'n kokouksen päätöslauselmaa, todeten että "kukaan ei voi enää väittää, etteikö järjestäytynyt työväki olisi epäitsekästä ja idealistista". Lehden mukaan kyseisessä päätöslauselmassa koko brittiläinen työväenliike oli yksimielisesti sitoutunut tukemaan Irlannin itsemääräämisoikeutta, eikä tulisi hyväksymään mitään kompromisseja asiassa. Samalla lehti kuitenkin katsoi, etteivät pelkät päätöslauselmat riittäneet, vaan tarvittiin myös suoraa toimintaa Irlannin puolesta: lehti kehottikin toistuvasti Ison-Britannian työläisiä yhdistämään voimansa ja käyttämään joukkovoimaa, kuten "lakkoasetta" ja äänioikeuttaan vaaleissa Irlannin itsemääräämisoikeuden tukemiseksi. Kuitenkin päätoimittaja George Lansbury tunnettuna pasifistina vastusti kaikenlaisten väkivaltaisten menetelmien käyttämistä ja vastaamista brittihallituksen väkivaltaan väkivallalla myös tässä yhteydessä, ja julisti työläisille:

"Torjukaamme väkivalta mielummin sillä voimalla, joka saa kaikki tyrannit vapiusemaan - passiivisella vastarinnalla, yleislakolla!"¹

Vaikka Daily Herald ylistikin Ison-Britannian eri ammattiliittojen Irlannin itsemääräämisoikeutta tukevia kannanottoja, lehti siis vaati samalla maan työväenliikkeeltä myös konkreettisia toimenpiteitä tämän itsemääräämisoikeuden edistämiseksi käytännössä; lehti vaikutti välillä jossakin määrin pettyneeltä ja tyytymättömältä työväenliikkeeseen tässä suhteessa. Daily Herald katsoi, että ne irlantilaiset, jotka vielä odottivat tukea ja apua Ison-Britanniasta, odottivat sitä nimenomaan Työväenpuolueelta ja maan työväenliikkeeltä (kuten erityisesti Irlannin työväenliike myös tekikin; ks. esim. liikkeen lähetystön matka Lontooseen pyytämään tukea Ison-Britannian työväenliikkeeltä, Daily Herald 19.12.1919). Joulukuussa 1919 lehti väitti kansan kaikkialla Irlannissa jo ihmettelevän, milloin Ison-Britannian työväenliike aikoi myös toimia päätöslauselmiensa mukaisesti. Daily Heraldin mukaan Ison-Britannian työväenliike oli "Irlannin kansan ainoa jäljellä oleva toivo, jos emme ota lukuun amerikanirlantilaisten vaikutusvaltaa". Lehden mielestä työväenliike oli ainoa tarpeeksi järjestäytynyt voima Ison-Britanniassa kye-

¹ Daily Herald 28.6.1919, 15.9.1919, 10.10.1919, 22.12.1919, 27.1.1920, 23.11.1920.

täkseen tehokkaasti vastustamaan maan hallituksen senhetkistä Irlannin-politiikkaa; sillä oli voimaa, jos sillä vain oli halua, vaatia brittiläisen "miehitysarmeijan" vetämistä Irlannista, ja näin ollen se kykeni lehden mukaan halutessaan estämään uhkaavan "Irlannin kansan joukkomurhan" (mitä Daily Herald ilmoitti vuoden 1920 loppupuolella jopelkäävänsä).¹ Elokuun 1920 "Restoration of Order in Ireland Actin" ja nälkälakossa olleiden tasavaltalaisvankien menehtymisen saman vuoden lokakuussa jälkeen, Daily Herald vaatikin avoimesti maan työväenliikettä käyttämään "kaikkia poliittisia ja työmarkkinakeinoja" sen hallituksen kaatamiseksi, joka lehden mukaan "häpäisi brittiläisen rodun".²

7.2 Irlannin työväenliike

Irlannissa työväenliike syntyi selvästi myöhemmin kuin Isossa-Britanniassa, missä varsinaisia ammattiliittoja alettiin perustaa jo 1850-luvulla, ja keskusammattiliitto TUC:kin syntyi jo v. 1868.³ Maltillinen "Irish Trades Union Congress" perustettiin v. 1894, mutta sen jäsenmäärä jäi suhteellisen vähäiseksi. Irlannin työväenliikkeen varsinaisina perustajina pidetäänkin James Larkinia ja James Connollya, jotka perustivat v. 1908 uuden radikaalimman ammattiliiton nimeltään "Irish Transport and General Workers' Union" (ITGWU). Uusi ammattiliitto oli kilpailijaansa innokkaampi työtaisteluihin, ja saavuttikin jonkin verran menestystä yrityksissään parantaa työntekijöiden asemaa; vuosien 1913 - 1914 suuren työtaistelun Dublinissa liitto tosin selvästi hävisi. James Larkinin siirryttyä tämän työtaistelun jälkeen Yhdysvaltoihin, jäi James Connolly Irlannin radikaalimman työväenliikkeen johtoon. Maltillisempi "Irish Trades Union Congress" uudelleenorganisoi v. 1912, ottaen nimekseen "The Irish TUC and Labour Party". Kuten jo uusi nimikin vihjasi, kontrolloi ammattiliitto TUC yhteenliittymässä Työväenpuolueen toimintaa; mm. puolueen kaikkien ehdokkaiden vaaleissa tuli olla myös

¹ Daily Herald 13.9.1919, 8.11.1919, 5.12.1919, 31.12.1919, 3.2.1920, 1.10.1920, 23.11.1920.

² Daily Herald 6.8.1920, 19.10.1920, 26.10.1920.

³ Black, Jeremy, A New History of England. Reprinted. Phoenix Mill 2001, s. 207 – 208; Briggs, Asa, A Social History of England. London 1983, s. 199 – 204; Harvie, Christopher, Revolution and the Rule of Law (1789 – 1851). The Oxford Illustrated History of Britain, s. 459.

vaalipiiriensä ammattiyhdistysten jäseniä. Työväenpuolueen ja TUC:n virallinen ero eri organisaatioiksi tapahtui vasta v. 1930. Ulsterin protestanttiset työläiset taas järjestäytyivät alusta lähtien omiin erillisiin unionistihenkisiin ammattiliittoihinsa.¹

Erityisesti radikaalimpi työväenliike Irlannissa kehittyi pian sosialistisuuden ohella myös varsin nationalistiseksi luonteeltaan. James Connolly oli perustanut jo v. 1896 "Irish Socialist Republican Party", hyvin pieneksi jääneen puolueen, jonka lopullisena tavoitteena oli puolueen nimen mukaisesti itsenäinen sosialistinen Irlannin tasavalta. Connollyn johtama 200 - 300 miehen vahvuinen "Irish Citizen Army" (ICA), joka oli alunperin perustettu v. 1913 Dublinin lakkoilleitten työläisten turvakaartiksi, osallistui myös vuoden 1916 pääsiäiskapinaan IRB:n ja "Irish Volunteersien" rinnalla (ks. luku 2.2). Työväenliikkeen ja Sinn Fein -liikkeen yhteistyö tiivistyi pääsiäiskapinaa seuranneina vuosina, ja "The Irish TUC and Labour Party" pidättäytyikin asettamasta omia ehdokkaita joulukuun 1918 parlamenttivaaleissa tukeakseen Sinn Feiniä ja sen taistelua kansallisen itsemääräämisoikeuden puolesta; samoin se menetteli myös seuraavissa parlamenttivaaleissa toukokuussa 1921, mahdollistaen Sinn Feinin murskavoiton molemmissa vaaleissa. Irlannin työväenliike tuki tasavaltalaisia monin tavoin myös anglo-irlantilaisen sodan aikana. Kun parisataa tasavaltalaisvankia ryhtyi huhtikuussa 1920 nälkälakkoon vankilassa vaatien virallista sotavangin asemaa ja kohtelua, aloitti työväenliike samaan aikaan yleislakon Etelä-Irlannissa vaatimuksen tukemiseksi, ja viranomaiset taipuivatkin pian vapauttamaan vangit. Toukokuussa 1920 taas Etelä-Irlannin rautatieläiset kieltäytyivät kuljettamasta sotilaita ja poliiseja sekä sotilastarvikkeita maan rautateillä; tämä seitsemän kuukautta kestänyt boikotti vaikeutti osaltaan Ison-Britannian hallituksen taistelua IRA:ta vastaan Irlannissa.²

Daily Herald, joka muutoinkin oli taipuvainen tukemaan kaikkia lakkoja niin Isossa-Britanniassa kuin sen ulkopuolellakin, suhtautui hyvin myötämielisesti myös Irlannin työväenliikkeen järjestämiin lakkoihin ja työnseisauksiin, olivatpa niiden tavoitteet

¹ Rumpf & Hepburn, s. 10 – 17; Fitzpatrick, s. 186 – 187, 204; Foster, s. 437 – 446, 610 – 612; Hachey, Thomas E., Hernon, Joseph M., Jr., and McCaffrey, Lawrence J., *The Irish Experience: A Concise History*. Revised Edition. New York and London 1996, s. 144 - 145.

² Rumpf & Hepburn, s. 11 – 13, 19 – 25; McCartney, s. 301 – 307; Mackay, s. 150, 163 – 164; Hachey & Hernon & McCaffrey, s. 144 – 145, 155 – 158; Bottigheimer, Karl S., *Ireland and the Irish: A Short History*. New York 1982, s. 224 – 228, 233.

sitten poliittisia tai pelkästään työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä. Lehti ylisti Irlannin työväenliikettä sen aktiivisesta osallistumisesta mm. lakkojen ja boikottien avulla taisteluun Irlannin itsemääräämisoikeuden puolesta, ja totesikin juuri työväenliikettä tarkoittaen:

"Irlannin parhaat miehet ja naiset keskittävät nyt kaiken energiansa kansalliseen kysymykseen, ja kaikki parhaat miehet ja naiset Englannissa häpeävät maansa puolesta."¹

Daily Herald katsoi Irlannin työväenliikkeellä olevan edessään hyvät tulevaisuudennäkymät, kunhan vain maa saisi ensin kansallisen itsemääräämisoikeuden. Lehti kuitenkin epäili Lloyd Georgen hallituksen saattavan jopa tahallaan lietsoa poliittisia levottomuuksia Irlannissa saadakseen tekosyyn niin Irlannin työväenliikkeen kuin kansallismielisten liikkeidenkin maassa tukahduttamiseksi. Rautatieläisten sotilastarvikeboikotin aikana Daily Herald vetosi voimakkaasti Ison-Britannian työläisten solidaarisuuteen "irlantilaisia tovereita" kohtaan, kehottaen myös näitä yhtymään boikottiin; lehden ja lakkolaisten esittämät tukipyynnöt jäivät kuitenkin tuloksettomiksi, mikä johti Etelä-Irlannin rautatieläisten eroamiseen maiden rautatieläisten yhteisestä kattojärjestöstä ja oman erillisen ammattiliiton perustamiseen.²

The Timesin suhtautuminen Irlannin työväenliikkeeseen ja sen antamaan tukeen Sinn Fein -liikkeelle ei ymmärrettävästi ollut yhtä myönteinen kuin Daily Herald. Lehden Dublinin kirjeenvaihtaja John Healy katsoi Irlannin työväenliikkeen olevan "vallankumouksellinen ja avoimen bolševistinen" liike, jonka esikuvana olivat Neuvosto-Venäjän bolševikit. Healyn mukaan Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin työväenliikkeiden ja Etelä-Irlannin työväenliikkeen välillä vallitsi perustavaa laatua oleva erilaisuus: Etelä-Irlannin työväenliike ei ollut mikään vakiintunut ammattiyhdistysliike "säännöllisine jäsenmaksuineen ja hyvin hoidettuine rahavaroineen" Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin ammattiyhdistysliikkeiden tapaan, vaan kyseessä oli ennen kaikkea poliittinen työväenliike. Keväällä 1919 Healy oli huolissaan Irlannin työväenliikkeen ja Sinn Fein -liikkeen välisestä tiivistyvistä yhteistyöstä, minkä hän katsoi voivan johtaa myös Sinn

¹ Daily Herald 1.4.1919.

² Daily Herald 1.4.1919, 13.11.1920; Rumpf & Hepburn, s. 25.

Fein -liikkeen vähittäiseen siirtymiseen "kohti puhdasta bolševismia", vaikka myönsikin liikkeen perustan olevan lähinnä patrioottinen. Healyn mukaan

"Patrioottiset ihmiset eivät ole välttämättä lojaaleja jollekin erityiselle hallintojärjestelmälle, mutta he ovat kykeneviä hallitusvaltaan. Bolševistiset ihmiset eivät ole kykeneviä minkäänlaiseen hallitusvaltaan, ja jos 'demokraattinen' eli äärisuuntausta edustava Työväenpuolue ja nuorten kuumapäisten sinnfeiniläisten ryhmä voittavat, muunlainen politiikka kuin kruunun siirtomaahallinto ei ole mahdollinen sellaisia ihmisiä kohtaan, jota sissisodankäynnin menetelmin voisivat lamaannuttaa maan elämän kokonaan."¹

Väkivaltaisuuksien ja yhteenottojen kiihtyessä brittihallituksen edustajien ja tasavaltaisten välillä arvosteli The Times Sinn Fein -liikkeen johdon ja Irlannin katolisen kirkon ohella myös Irlannin työväenliikettä siitä, ettei se suostunut julkisesti tuomitsemaan IRA:n väkivallantekoja. Esimerkiksi syyskuussa 1919 kritisoi kirjeenvaihtaja Healy ankarasti "Irish Trades Union Congressia" siitä, ettei tämä ollut viimeisimmän kokouksensa loppujulkilausumassa sanallakaan tuominnut Irlannin viimeaikaisia väkivallantekoja ja maassa jatkuvasti harjoitettua "kapinaan kiihottamista". The Timesin pelko tosiasiallisen vallan siirtymisestä liikkeiden yhteistyön seurauksena Sinn Fein -liikkeen maltillisemmilta johtajilta työväenliikkeen radikaalille siivelle (eli lähinnä "Irish Transport and General Workers' Unionin" johtomiehille) näytti kuitenkin kevään 1919 jälkeen jossakin määrin lieventyvän; kun esimerkiksi kesällä 1920 Isossa-Britanniassa esitettiin syytöksiä Sinn Feinin liittoutumisesta Neuvosto-Venäjän bolševikkien kanssa, olikin The Times eri mieltä asiasta: vaikka Sinn Feinin kanssa liittoutunut Irlannin työväenliike epäilemättä tunsi ainakin jonkinlaista hengenheimolaisuutta mannermaisen sosialismin äärisuuntauksia kohtaan, oli Sinn Fein lehden mielestä kuitenkin pohjimmiltaan edelleen "demokraattinen kansanliike".²

Helmikuussa 1919 viranomaiset julistivat erään IRA:n iskun seurauksena sotatilan voimaan Limerickin kaupungin alueella; sotaväki sulki kaikki kulkutiet kaupunkiin ja sieltä

¹ The Times 21.1.1919, 2.5.1919.

² The Times 16.4.1919, 2.5.1919, 15.9.1919, 9.8.1920.

pois, ja liikkumiseen kaupungin rajojen yli vaadittiin erityinen kulkulupa. Vastalauseena tälle julisti paikallinen työväenliike kaupunkiin yleislakon, ja muodostettu lakkokomitea, Neuvosto-Venäjänsä mallin mukainen työläisneuvosto, otti kaupungin käytännössä valvontaansa. Neuvosto määräsi lakon aikana kauppojen aukioloajoista sekä otti käyttöön elintarvikkeiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden hintasäännöstelyn, suunnittelipa se jopa omien velkakirjasetelien painamista rahanpuutteen seurauksena. Lakko kesti kymmenkunta päivää (14. - 25.4.1919), ja päättyi lakkokomitean päätökseen lakon lopettamisesta sen jälkeen, kun suunnitelmat sen laajentamisesta muuallekin Irlantiin olivat epäonnistuneet; muutama päivä lakon lopettamisen jälkeen myös viranomaiset kumosivat sotatilalain voimassaolon kaupungin alueella.¹

Sekä The Times että Daily Herald seurasivat hyvin tiiviisti tapahtumia Limerickissä lakon aikana, mutta suhtautuivat lakkoon ja sen aiheuttamaan tilanteeseen kaupungissa hyvin eri tavoin. Daily Herald, uskollisena lakkomyönteiselle peruslinjalleen asettui selkeästi tukemaan lakkolaisia ja heidän vaatimustaan sotatilalain kumoamisesta. Lehti ylisti Limerickin työläisten "taistelua vapauden puolesta" ja katsoi lakon saattavan jopa aiheuttaa "enemmän työväen historiaa kuin militaristit kuvittelivatkaan". Lakon päättymisen jälkeen lehti totesi sen olleen "ehkä hätäinen, mutta siitä huolimatta uljas suuttumuksen osoitus" ja esimerkki poliittisesta lakosta myös Ison-Britannian työläisille. Kun Limerickin julistaminen sotatilalain alaiseksi sitten myöhemmin kumottiin, julisti Daily Herald kaupungin työläisten loppujen lopuksi kuitenkin voittaneen taistelunsa.²

Vaikka kritisoikin myös armeijan edustajia IRA:n iskua seuranneitten vastatoimien liioittelusta, suhtautui The Times Limerickin yleislakkoon ja lakkolaisiin huomattavasti vähemmän ymmärtäväisesti kuin Daily Herald. The Timesin mielestä lakko vaikeutti kohtuuttomasti kaupunkilaisten jokapäiväistä elämää tekemällä elintarvikkeiden ja muiden välttämättömyystarvikkeiden hankkimisen työlääksi kauppoille määrättyjen rajoitetujen aukioloaikojen vuoksi. Lehden mukaan kaupunkia valvova lakkokomitea olikin ottanut käyttöön "tunnustetuimmat neuvostometodit". The Timesin mielestä lakon välittömiä uhreja olivat Limerickin kauppiat, joille lakosta aiheutui suuria taloudellisia

¹ Norman, s. 270; Foster, s. 514, 613; Townshend, s. 331; The Times 15. - 30.4.1919; Daily Herald 15. - 30.4.1919, 5.5.1919.

² Daily Herald 17.4.1919, 21.4.1919, 28.4.1919, 5.5.1919.

menetyksiä, mutta pitemmän päälle pääasiallisia kärsijöitä olivat kuitenkin lakkolaiset itse jäädessään ilman palkkatuloja.¹ Lehden mukaan Limerickin yleislakko johtui nimellisesti kaupungin julistamisesta sotatilalain alaiseksi, mutta tosiasiaassa tämä oli vain pelkkä tekosyy työväenliikkeen toimille:

"On tiedetty monen viikon ajan, että 'Irish Transport Workers' Union' ja muut senkaltaiset järjestöt aikoivat lietsoa lakkoja erilaisissa keskuksissa, toivoen asteittain pysäyttävänsä teollisuuden kaikkialla Irlannissa. Poliittiset vääryydet ovat toisarvoinen seikka työväenliikkeen sille siivelle, jonka pääasialliset tavoitteet eivät eroa samanlaisista liikkeistä muissa maissa. Ikävyydet Limerickissä antoivat heille sellaisen tilaisuuden, jota he olivat etsiskelleet, mutta jos niitä ei olisi sattunut, he olisivat epäilemättä löytäneet jonkin muun tarkoituksiinsa sopivan syyn."²

Vaikka Daily Herald ylistikin Irlannin työväenliikkeen panosta taistelussa Irlannin kansallisen itsemääräämisoikeuden puolesta, varoitti lehti kuitenkin Irlannin työläisiä sortumasta minkäänlaiseen kiihkokansallismielisyyteen. Päätoimittaja Lansburyn näkemys Irlannin ja muiden alistettujen kansakuntien tilanteesta olikin, että

"jos ystävämme tulevat, kuten jotkut heistä näyttävät todennäköisesti tulevan, vahvasti individualistiksi nationalismissaan, on tuleva maailmanvaltio silloin huompi paikka kuin mitä maailma on nyt."³

Harvinaisen jyrkästi Irlannin työväenliikettä arvosteli liiallisesta kansallismielisyydestä lehden vakituinen avustaja R.W. Postgate, joka vuoden 1916 pääsiäiskapinaa muistelleessa artikkelissaan väitti "Irlannin vallankumouksen" kääntyneen vallankumouksellisen sosialistin James Connollyn kuoltua kapinassa kohti "äärimmäistä nationalismia". Postgaten artikkeli oli kuitenkin selvä poikkeus Daily Heraldin palstoilla vallinneesta yleisestä linjasta: esimerkiksi kirja-arvostelija G. D. H. Cole katsoi arvostelussaan eräästä Irlannin työväenliikkeen historiaa käsitelleestä teoksesta, että

"nyt Irlannissa on vahva työväenliike, joka on samalla syvän nationalistinen ja syvän internationalistinen".⁴

¹ The Times 16.4.1919, 21.4.1919, 22.4.1919, 30.4.1919.

² The Times 22.4.1919.

³ Daily Herald 10.5.1919.

⁴ Daily Herald 30.6.1919, 2.7.1919.

8 VUODEN 1920 IRLANNIN HALLINTOLAKI

Koska vuoden 1914 "Home Rule Actin" täytäntöönpano Irlannissa ei sekä Ulsterin unionistien että sinnfeiniläisten vastustuksen vuoksi näyttänyt enää mahdolliselta tai järkevältäkään, asetti Lloyd Georgen hallitus lokakuussa 1919 komitean suunnittelemaan uutta itsehallintolakia maalle. Komitean esityksen pohjalta hallitus laati lakiehdotuksen, joka tuotiin parlamentin käsiteltäväksi helmikuussa 1920, ja sai lopullisen kuninkaallisen vahvistuksensa 23.12.1920. Työväenpuolue ja liberaalipuolueen oppositio arvostelivat uutta lakia voimakkaasti alahuoneessa, pitäen sen tarjoamaa itsehallintoa täysin riittämättömänä suhteessa irlantilaisien selvän enemmistön toiveisiin ja vaatimuksiin, mutta eivät onnistuneet saamaan lakiin muutoksia käsittelyn aikana.¹

Uuden "Better Government of Ireland Actin" mukaan Irlantiin perustettaisiin kaksi erillistä itsehallintoparlamenttia, toinen kuutta Ulsterin koillisinta kreivikuntaa (joissa valtaenemmistö maakunnan protestanteista asui) ja toinen muuta Irlantia (mukaan lukien kolme Ulsterin selvästi katolilaisenemmistöistä kreivikuntaa) varten. Molempia Irlannin osia yhdistäväksi hallintoelimeksi oli tarkoitus myöhemmässä vaiheessa perustaa erityinen "Irlannin neuvosto" ("Council of Ireland"), johon kumpikin itsehallintoparlamentti lähettäisi edustajikseen 20 jäsentänsä. Irlannin edustus myös Westminsterin parlamentissa säilyisi, ja maa lähettäisi sinne jatkossa yhteensä 42 edustajaa. Maan kahdella itsehallintoparlamentilla olisi uuden lain mukaan kuitenkin mahdollisuus milloin tahansa molempien osapuolten näin halutessa sopia yhdistymisestä yhdeksi koko Irlannin yhteiseksi itsehallintoparlamentiksi, joka tällöin korvaisi em. "Irlannin neuvoston". Ison-Britannian kruunun edustajana Irlannissa säilyisi varakuningas ("Lord Lieutenant"), mihin virkaan voitaisiin jatkossa nimittää myös katolilaisia. Uusi "Government of Ireland Act" antoi kuitenkin kummallekin Irlannin osalle vain hieman laajemman itsehallinnon kuin täytäntöönpanematon vuoden 1914 home rule -laki, jättäen mm. ulkopoliitikan,

¹ Curran, s. 27 – 30; Fitzpatrick, s. 205 – 206; Mansergh, s. 121 – 153; Bardon, s. 476 – 479; Morgan, *Consensus and Disunity*, s. 127; *The History of The Times, Part II*, s. 558 – 561; *Daily Herald* 23.12.1919, 30.3.1920.

puolustusasiat, ulkomaankaupan, tullilaitoksen, postilaitoksen ja suuren osan verotuksesta edelleen Westminsterin parlamentin määräysvaltaan.¹

Ison-Britannian hallituksen kannalta katsoen uuden "Government of Ireland Actin" etuna oli, että se samanaikaisesti sekä antoi Irlannille sen kauan tavoitteleman itsehallinnon että turvasi periaatteessa Irlannin edes jonkinlaisen yhtenäisyyden suunnitellun "Irlannin neuvoston" kautta sekä säilytti maan kuitenkin edelleen Ison-Britannian kruunun alaisuudessa. Vaikka useimmat brittipoliitikot uskoivat vielä uuden lain säätämisvaiheessa siinä toimeenpannun Irlannin kahtiajaon jäävän vain välivaiheeksi tiellä kohti yhtenäistä itsehallinnollista Irlantia, loi laki perustan edelleen tänä päivänä vallitsevalle hallinnolliselle jaolle saarella. Irlannissa ei juuri mikään poliittinen ryhmittymä vastaanottanut uutta lakia erityisellä innostuksella; Ulsterin unionistit päättivät kuitenkin hyväksyä tarjotun itsehallinnon, koska ymmärsivät sen joka tapauksessa selvästi vahvistavan heidän poliittista asemaansa suhteessa sekä Irlannin nationalisteihin että Ison-Britannian hallitukseen.²

Uuden lain mukaisesti pidetyissä itsehallintoparlamenttien vaaleissa toukokuussa 1921 unionistit voittivat Pohjois-Irlannin puolella 40 paikkaa 52:sta, ja muodostivat yksin alueelle hallituksen, jonka pääministeriksi tuli heidän uusi johtajansa Sir James Craig (myöh. lordi Craigavon). Pohjois-Irlannin itsehallintoparlamenttiin valitut Sinn Feinin ja vanhan nationalistipuolueen edustajat kieltäytyivät osallistumasta parlamentin toimintaan, ja boikotointi myös jatkui myöhempien vaalien jälkeen, vaikka maltilliset nationalistiedustajat alkoivatkin ajan myötä osallistua parlamenttityöskentelyyn. Sinn Fein-liike ja yleensäkin Irlannin nationalistit torjuivatkin alusta alkaen jyrkästi vuoden 1920 "Government of Ireland Actin", koska se heidän mielestään antoi Irlannille vain varsin suppean itsehallinnon ja kaiken lisäksi jakoi maan keinotekoisesti kahtia. Myös Etelä-Irlannissa järjestettiin kuitenkin toukokuussa 1921 uuden lain mukaiset itsehallintoparlamenttivaalit. Sinn Fein-liike voitti vaalit vuoden 1918 vaalien tavoin murskaluvuin

¹ Government of Ireland Act, 1920. Irish Historical Documents 1172 - 1922, s. 297 – 303; Curran, s. 28 – 30; Lee, s. 43 – 47; de Paor, The Peoples of Ireland, s. 290 – 291; Johnson, s. 187 - 188.

² Foster, s. 503 – 504; Päärnä, Irlannin jako- ja maarajakysymys, s. 20, 34, 42 – 43; Bardon, s. 477 – 479; Mansergh, s. 123 – 154; Lee, s. 43 – 47; Hughes, Michael, Ireland Divided: Roots of the Modern Irish Problem. New York 1994, s. 49 – 51.

(124 paikkaa 128:sta¹, ilman vastaehdokkaita), mutta liike ilmoitti pitävänsä vaaleja vain uuden Dáil Éireannin vaaleina: valitut liikkeen edustajat kieltäytyivät muodostamasta Etelä-Irlannin itsehallintoparlamenttia, muodostaen sen sijaan uuden Dáilin.²

Vuoden 1920 Irlannin hallintolaki muistutti monessa suhteessa The Timesin heinäkuussa 1919 esittämää ratkaisumallia Irlannin-kysymykseen, ja uutta lakia valmistellut hallituksen komitea olikin epäilemättä käyttänyt lehden ratkaisumallia ainakin jossakin määrin apuna työssään. Lakiesitystä heti tuoreeltaan sen sisällön julkistamisen jälkeen helmikuussa 1920 kommentoinut The Times myönsikin sen suurin piirtein täyttävän lehden tulevalle Irlannin-kysymyksen ratkaisumallille asettamat kolme perusedellytystä: ensinnäkään se ei ollut ristiriidassa mahdollisen tulevan koko Ison-Britannian hallintojärjestelmän federalisoinnin kanssa, toiseksi se oli Ison-Britannian hallituksen ylhäältäpäin irlantilaisille määräämä (koska nämä eivät selvästikään kyenneet itse pääsemään siitä sopuun keskenään) ja kolmanneksi se perustui Irlannin asteittain laajenevan itsehallinnon periaatteelle. Kuitenkin lehti kritisoi suunnitellun Pohjois-Irlannin itsehallintoalueen liian pientä kokoa (lehden omassa ratkaisumallissa kaikki Ulsterin yhdeksän kreivikuntaa kuuden sijaan), lakiesityksen "Irlannin neuvostoa" koskevien säännösten epämääräisyyttä ja ennen kaikkea lakiesityksen Irlannille antaman taloudellisen itsehallinnon suppeutta: The Timesin mielestä irlantilaisille olisi annettava selvästi enemmän päätösvaltaa heitä itseään koskevissa vero- ja finanssiasioissa, käytännössä täysi taloudellinen itsehallinto, sillä oikeus päättää omista veroista oli juuri se asia, jota irlantilaiset eniten toivoivat ja vaativat.³

Suhteellisen myönteisten ensikommenttien jälkeen The Timesin kritiikki uutta Irlannin hallintolakia kohtaan voimistui vuoden 1920 loppua kohti. Lehden mukaan uusi laki oli kaukana lehden omasta mielikuvasta siitä, millainen sen olisi pitänyt olla, eikä se ollut selvästikään vielä riittävä Irlannin-kysymyksen lopulliseksi ratkaisuksi. Lehden mukaan laki ei saanut olla mikään "brittiläisen valtiomiestaidon viimeinen sana", ja se vaati

¹ Loput neljä paikkaa menivät Dublinin protestanttisen yliopiston, Trinity Collegen kiintiöedustajille parlamentissa.

² Curran, s. 30, 39, 52 – 53; Johnson, s. 195; Foster, s. 503 – 504, 529; Bardon, s. 479 – 482, 507 – 511; Boyce, s. 361 – 362; McCracken, J.L., Northern Ireland 1921 - 66. The Course of Irish History, s. 314 – 315, 460.

³ The Times 28.2.1920, 26.4.1920, 23.11.1920, 24.11.1920, 22.1.1921; The History of The Times, Part II, s. 559.

voimakkaasti lain korjaamista ja laajentamista erityisesti Irlannin taloudellisen itsehallinnon suhteen. The Times katsoi, että Lloyd Georgen hallitus oli nyt toteuttamassa sellaista lakia, joka oli "täydellisen huonossa huudossa" varsinkin Etelä-Irlannin väestön keskuudessa, ja jota kohtaan ei myöskään Britannian puolella tunnettu minkäänlaista luottamusta ja innostusta. Lehden mielestä ainoa mahdollisuus kestävämmän ratkaisun löytämiseen Irlannin-ongelmaan oli se, että Ison-Britannian parlamentti hyväksyisi korjatun ja laajennetun itsehallintolain vielä ennen ensimmäisiä itsehallintoparlamenttivaloja toukokuussa 1921. The Times ilmoittikin uskovansa, että irlantilaisten valtaenemistö olisi valmis tyytymään senhetkiseen "Government of Ireland Actiin" selvästi laajennettuna siten, että Irlanti saisi mm. itse päättää omasta verotuksestaan; lehden mukaan "vertaansa vailla oleva yksimielinen mielipide" Irlannissa vaati tällaisia parannuksia lakiin.¹

Uutta Irlannin hallintolakia arvostellessaan halusi The Times kuitenkin samalla korostaa, ettei se tehnyt sitä suinkaan mistään silkasta kiusanteon halusta Lloyd Georgen hallitusta kohtaan, kuten hallituksen edustajat sen mukaan olivat joskus väittäneet, vaan aivan puhtaasti asiaperustein. Kaikista puutteistaan huolimatta uusi laki oli lehden mielestä kuitenkin selvästi parempi kuin mikään sitä edeltäneistä itsehallintolakiesityksistä ja -laista (1886, 1893 ja 1914). Ennen uuden lain lopullista hyväksymistä joulukuussa 1920 The Times katsoikin, että vaikka kyseinen lakiesitys senhetkisessä muodossaan oli huono, sen korjaileminen ja paranteleminen oli ehdottomasti parempi vaihtoehto kuin sen täydellinen hylkääminen: lakiesityksen hylkääminen sillä hetkellä johtaisi todennäköisesti siihen, että Ison-Britannian hallitus ja parlamentti menettäisivät viimeisenkin mahdollisuutensa kontrolloida tapahtumia Irlannissa, joutuen niiden voimattomiksi sivustakatsojiksi. Silti The Times painotti, että sen oma heinäkuussa 1919 esitelty ratkaisumalli olisi kuitenkin ollut vielä parempi vaihtoehto, koska "sitä inspiroi voimakkaampi usko ja suurempi jalomielisyys kuin hallituksen suunnitelmaa". Lehti vaatikin Lloyd Georgen hallitusta ilmoittamaan mahdollisimman pian julkisesti, mitä taloudellisia ja muita lisämyönnytyksiä se olisi vielä valmis Irlannille tekemään:

---

¹ The Times 6.8.1920, 16.8.1920, 28.8.1920, 23.11.1920, 26.11.1920, 13.1.1921, 14.1.1921, 22.1.1921.

"Varmasti olisi nyt viisasta määritellä se, mikä on vielä määrittelemättä, antaa Irlannin tietää kerta kaikkiaan täsmällisesti, missä se seisoo suhteessa tähän maahan, sekä rehellisesti ja rohkeasti kertoa se hinta, minkä Iso-Britannia on valmis maksamaan rauhasta Irlannissa".¹

Daily Herald puolestaan suhtautui suurella epäilyksellä jo hallituksen syksyllä 1919 Irlannin-kysymystä tutkimaan asettamaan komiteaan, ennustaen ettei se todennäköisesti tulisi löytämään ongelmaan mitään sellaista ratkaisua, jonka Irlannin kansa voisi hyväksyä. Lehden mielestä jo komitean kokoonpano (mukana mm. Irlannin varakuningas lordi French ja Irlannin-asianministeri Ian Macpherson) osoitti, ettei Lloyd Georgen hallitus ollut todella muuttanut asennettaan Irlannin-kysymyksen suhteen rakentavammaksi.²

Lehti ennustikin komitean suunnittelemasta uudesta Irlannin itsehallintolaista tulevan hallituksen yleisen poliittisen linjan mukaisesti "huijaus, esimerkki epärehellisestä kompromissista". Daily Heraldin mukaan "se aika, jolloin itsehallinnon osittainen myöntäminen saattoi tyydyttää mitään osaa irlantilaisista", oli nyt ehdottomasti ohitse:

"Mahdollisuuden taivuttaa Irlanti hyväksymään minkäänlainen kompromissi on tuhonnut Britannian sotilaallisen terrorismin kampanja - kampanja, jolla harkitusti pyritään tähän päämäärään."³

Pääministeri Lloyd George antoi joulukuussa 1919 suunnitellun uuden Irlannin itsehallintolain pääkohdat julkisuuteen parlamentin alahuoneen istunnossa. Daily Heraldin mielestä uuden lain taloutta koskevat ehdotukset olivat Irlannin kannalta jonkin verran parempia kuin vuoden 1914 "Home Rule Actissa", mutta eivät varmasti vielä riittäneet tyydyttämään irlantilaisia, koska suuri osa Irlannin verotuksesta jäisi edelleen Ison-Britannian parlamentin ja hallituksen käsiin. Daily Heraldin mukaan suunnitellun uuden itsehallintolain suurin haittapuoli olikin se, ettei sitä luultavasti tulisi hyväksymään yksikään osapuoli Irlannissa, ja lehti ilmoitti vaativansa Irlannille edelleen todellista itse-määräämisoikeutta nyt tarjotun "muotoillun Home Rulen" sijaan. Lehden mielestä tämä Uusin suunnitelma Irlannin-ongelman ratkaisemiseksi oli tuomittu jo etukäteen epäonnistumaan toisaalta myös siksi, että se oli brittihallituksen Irlannille ylhäältäpäin sanelema:

¹ The Times 18.11.1920, 23.11.1920, 25.11.1920, 20.12.1920, 24.12.1920, 13.1.1921, 14.1.1921.

² Daily Herald 10.10.1919; Mansergh, s. 122.

³ Daily Herald 17.12.1919.

"Lisäksi vaikka suunnitelma olisikin keskustelun arvoinen ansioistaan - vaikka se olisi täydellinenkin - se olisi kuitenkin kuollut ja kirottu jo ennen syntymistään; sillä se on pakkosuunnitelma, jonka vieras ja brutaali tyrannia on määrännyt ylle ja vapautta rakastavalle kansalle sen tahtoen tai tahtomatta".¹

Kun uuden Irlannin itsehallintolakiesityksen tarkka sisältö sitten varsinaisesti julkistettiin helmikuun lopulla 1920, totesi Daily Herald lain kahden pääkohdan olevan: 1) "Irlannin säilyttäminen Yhdistyneen Kuningaskunnan haluttomana ja avuttomana alamaisena" ja 2) Irlannin hallinnollinen jako kahteen alueeseen. Lehti arvostelikin uudessa laissa erityisesti juuri tätä sen toimeenpanemaa Irlannin kahtiajakoa, verraten sitä Puolan tuhoisaan jakoon 1700-luvulla. Lehden mukaan pääministeri

"näyttää kiihkeästi haluavan olla Irlannin jaon toimeenpanija. Hän aikoo vastata kansallistunteen vaatimuksiin hävittämällä kansakunnan".

Lehden mielestä suunniteltu "pakkojako" olikin ehdottoman vastenmielinen Irlannin väestön suurelle enemmistölle. Samoin lehden kirjeenvaihtajien mukaan myös koko lakiesitys oli hyvin vastenmielinen irlantilaisille: raporteissaan lehdessä nämä väittivät jo joulukuussa 1919, että "kaikki osapuolet Irlannissa ovat yksimielisiä tänään tuomittamaan Mr. Lloyd Georgan Home Rule -suunnitelman, mitä pidetään pelkkänä eleenä Amerikan suuntaan". Kirjeenvaihtajien mukaan Lloyd Georgan uudet ehdotukset nähtiin Irlannissa yleisesti "niin mielikuvituksellisina ja tosiasioille vieraina, että niistä on tuskin mahdollista keskustella".²

Vaikka Daily Herald katsoikin, ettei se voinut ottaa kantaa uuden itsehallintolakiesityksen varsinaisiin yksityiskohtiin, vaan oli yksinomaan Irlannin kansan itsensä asia joko hyväksyä tai hylätä ne, kritisoi lehti lakiesityksen taloudellisten määräysten ohella voimakkaasti suunnitellun "Irlannin neuvoston" kokoonpanoa: jos kummankin Irlannin osan itsehallintoparlamentit lähettäisivät neuvostoon täsmälleen yhtä monta eli 20 edustajaa, merkitsisi tämä lehden mielestä sitä, että Pohjois-Irlannin miljoona ja Etelä-Irlannin kolme miljoonaa asukasta saisivat saman painoarvon ja vaikutusvallan Irlannin politiikassa. Vakituisen avustajan H. N. Brailsfordin mukaan tämä merkitsisi käytännös-

¹ Daily Herald 23.12.1919, 31.12.1919, 28.2.1920, 29.3.1920, 30.3.1920; Curran, s. 29; Mansergh, s. 131 – 134.

² Daily Herald 24.12.1919, 27.1.1920, 3.2.1920, 28.2.1920, 30.3.1920.

sä jopa sitä, että miljoonan asukkaan Pohjois-Irlannilla olisi "veto-oikeus kolmen miljoonan asukkaan muun Irlannin toiveiden suhteen"; kaikissa yhteisissä asioissa neljäsosalla olisi sama painoarvo kuin kolmella neljäsosalla, mikä Brailsfordin mielestä ei olisi demokratiaa, vaan "protestanttien herruutta uudessa muodossa" ja "pysyväksi tehtyä valloitusta". Daily Heraldin suhtautuminen uuteen itsehallintolakiin ei suinkaan muuttunut myönteisemmäksi ajan myötä, vaan syksyllä 1920 lehti totesi uuden lain merkinneen ainakin siihen asti vain "lisää verta ja sortoa".¹

9 ASELEPO, RAUHANNEUVOTTELUT JA RAUHANSOPIMUS

9.1 Aselepo ja ensimmäiset rauhanneuvottelut

Uuden itsehallintolain laatimisen ohella yritti Lloyd Georgen hallitus saada rauhaa Irlantiin myös salaisen yhteydenpidon tasavaltalaisten edustajiin avulla. Tämä eräiden hallituksen virkamiesten harjoittama yhteydenpito Sinn Fein -liikkeen johtomiesten kanssa jäi kuitenkin tuloksiltaan laihaksi. Sen ohella myös monet brittiläiset ja irlantilaiset yksityishenkilöt yrittivät yhtä huonolla menestyksellä tunnustella aselevon ja rauhansopimusneuvottelujen mahdollisuuksia vuoden 1920 loppupuolella. Perinteisesti hyvien yhteyksiensä sekä hallituspiireihin että johtaviin poliitikkoihin Isossa-Britanniassa ansiosta myös The Times oli melko hyvin perillä tapahtuneista rauhantunnusteluista ja salaisista neuvotteluista, vaikkei niistä juuri julkisuuteen kertonutkaan. Tärkeimpiä näistä salaisista yhteydenpidoista olivat Sinn Fein -liikkeen maltillisempiin johtomiehiin kuuluneen Arthur Griffithin edustajan Patrick Moylettin marraskuussa 1920 Lloyd Georgen edustajien kanssa käymät neuvottelut, jotka nekin kuitenkin epäonnistuivat. The Timesin päätoimittaja Steed oli näiden neuvottelujen kuluessa koko ajan hyvin perillä niiden etenemisestä, mutta piti asian salassa aina neuvottelujen katkeamiseen saakka, minkä jälkeen hän katsoi ajan sopivaksi tietojen yhteydenpidosta julkistamiseen lehden sivuilla.²

¹ Daily Herald 23.12.1919, 24.12.1919, 31.12.1919, 18.10.1920.

² Curran, s. 36, 42 – 44; Mackay, s. 183, 188; Morgan, Consensus and Disunity, s. 129; Mansergh, s. 156 – 157; The History of The Times, Part II, s. 564 – 574; The Times 6.12.1920, 11.12.1920, 15.12.1920.

Erilaisten neuvottelu- ja välitysyritysten epäonnistuttua kiihtyi aseellinen taistelu Irlannissa entisestään, ja vuoden 1921 ensimmäinen puolisko olikin kaikkein verisintä aikaa koko anglo-irlantilaisessa sodassa. Kuitenkin Ison-Britannian ja muun maailman yleinen mielipide ja lehdistö alkoivat myös samanaikaisesti yhä voimakkaammin arvostella Lloyd Georgen hallituksen pyrkimystä rauhoittaa Irlanti asevoimin; lehdistä *The Timesin* ja *Daily Heraldin* ohella mm. *Manchester Guardian*, *The Observer*, *Daily News* ja *Westminster Gazette* kritisoivat hallituksen pakkokeinopolitiikkaa Irlannissa (mm. sotatilalain voimaan saattaminen kahdeksassa kreivikunnassa ja kruunun edustajien virallistetut kostotoimet vuoden 1921 alusta) ja vaativat rauhanneuvottelujen aloittamista. Samoin Ison-Britannian työväenliike ja eri kirkkokunnat anglikaanisen kirkon johdolla sekä useat tahot ulkomailla, erityisesti dominioissa ja Yhdysvalloissa esittivät yhä voimakkaampaa kritiikkiä Lloyd Georgen hallituksen politiikkaa kohtaan ajan myötä. Sota IRA:ta vastaan tuli lisäksi brittihallitukselle varsin kalliiksi myös rahallisesti joukkojen määrän Irlannissa jatkuvasti vain lisääntyessä. Hallitukselle jäikin lopulta vain kaksi vaihtoehtoa Irlannin-kysymyksen ratkaisemiseksi, joko sotilaallisen voiman merkittävä lisääminen Irlannissa ja maan järjestelmällinen uudelleenvallottaminen, mitä Ison-Britannian ja muun maailman yleinen mielipide ei olisi varmuudella hyväksynyt, tai sitten rauhantunnustelujen aloittaminen tasavaltalaisten kanssa. Toisaalta IRA:n sotilaallinen tilanne oli kesään 1921 tultaessa merkittävästi huonontunut ase- ja ammuspuulan sekä brittijoukkojen tehostuneen toiminnan vuoksi, mikä lisäsi myös tasavaltalaisten halukkuutta neuvotella aselevosta brittihallituksen kanssa.¹

Yritykset sodan lopettamiseksi ja yhteydenotot konfliktin eri osapuolten välillä jatkuivat myös keväällä 1921, tosin edelleen laihoihin tuloksiin (mm. Eamon de Valeran ja Ulsterin unionistien uuden johtajan Sir James Craigin tapaaminen Dublinissa toukokuussa). Tilanne muuttui kesällä 1921, kun kuningas Yrjö V matkusti Belfastiin avaamaan uuden Pohjois-Irlannin itsehallintoparlamentin. Puheessaan avajaisissa 22.6.1921 kuningas esitti voimakkaan vetoimuksen väkivaltaisuuksien lopettamiseksi Irlannissa ja uuden sovinnon ja rauhan aikakauden aloittamiseksi maassa. Kuninkaan puhe sai yleisesti myönteisen vastaanoton, ja käyttäen syntynyttä otollista ilmapiiriä hyväkseen Lloyd

¹ Foster, s. 501 – 504; Curran, s. 47 – 56, 62 – 63; MacDonagh, s. 94 – 96; Morgan, *Consensus and Disunity*, s. 125, 130 – 131; Särkijärvi, s. 12 – 13, 100; Canning, Paul, *British Policy Towards Ireland 1921 - 1941*. Oxford 1985, s. 3 - 5.

George lähetti 25.6. kirjeen sekä de Valeralle että Craigille kutsuen nämä neuvotteluihin Lontooseen. de Valera kuitenkin ilmoitti haluavansa ennen kutsun hyväksymistä keskustella myös maan protestanttivähemmistön edustajien kanssa, ja kutsui nämä tapaamiin Dubliniin. Sir James Craig kieltäytyi tästä kutsusta, mutta Etelä-Irlannin unionistien johtomiehet lordi Midletonin johdolla saapuivat 4.7. Dubliniin. Sinn Fein -liikkeen ja etelän unionistien edustajien neuvotteluihin osallistui myöhemmin myös Irlantiin sijoitettujen brittijoukkojen komentaja kenraali Macready, jonka kanssa keskusteltiin irlantilaisosapuolen varsinaisille rauhanneuvotteluille tärkeänä ennakoedellytyksenä pitämästä aselevosta kruunun joukkojen ja IRA:n välillä. Aselepoehdoista päästiinkin varsin nopeasti sopimukseen, ja aselevon sovittiin astuvan virallisesti voimaan 11.7.1921 klo 12.¹

The Times ylisti kuninkaan Belfastin-puhetta "tahdikkisuuden ja valtiomiestaidon riemuvoitoksi", katsoen kuninkaan puheessaan "pukeneen kansakunnan tahdon sanoiksi", ja samoin lehti kehui Lloyd Georgen neuvottelukutsua de Valeralle ja Craigille.² Uutisen aselevosta The Times vastaanotti suurella tyytyväisyydellä; lehden mukaan Ison-Britannian kansa tunsu "syvää kiitollisuutta" asian johdosta, ja myös irlantilaiset olivat vastaanottaneet aselepotiedon vilpittömällä ilolla. Lehden mielestä de Valera oli nyt selvästikin valinnut neuvottelujen tien sodankäynnin jatkamisen sijaan, mikä oli erittäin toivoa herättävä asia, ja myös Lloyd Georgen hallitus näytti viimeinkin tajunneen vihollisuuksien jatkamisen vaarallisuuden Irlannissa. The Timesin mukaan näyttikin vahvasti siltä, että "tämä taistelu, joka on ollut tuhoisa Irlannille ja nöyryyttävä tälle maalle, on vihdoinkin viimein kohtuullisen lähellä päättymistään", ja niin halutessaan, brittiläiset ja irlantilaiset valtiomiehet voisivat sen nyt myös lopettaa. Lehti suhtautuikin varsin optimistisesti tuleviin Lontoon nauhanneuvotteluihin: lehden mielestä enteet neuvottelujen suhteen vaikuttivat varsin suotuisilta, sillä aseleposopimus oli jo selvästi parantanut yleistä ilmapiiriä molemmissa maissa. Lehti kuitenkin myönsi neuvotteluosapuolten näkökantojen olevan ainakin päältäpäin katsoen melko kaukana toisistaan. The Times

¹ Curran, s. 44, 56 – 63; Bardon, s. 480 – 482; Dwyer, s. 168 – 169; Mansergh, s. 157 - 159 , 162 – 164; Ranelagh, s. 198 – 199; The History of The Times, Part II, s. 573 – 578.

² The Times 23.6.1921, 27.6.1921, 4.7.1921, 8.7.1921, 12.7.1921.

kehottikin kumpaakin osapuolta yrittämään parhaansa mukaan ymmärtää myös toisen puolen näkökantoja; erityisesti Sinn Feinin johtomiesten tulisi kyetä ymmärtämään Irlannin merkitys Ison-Britannian ja koko imperiumin turvallisuuden kannalta.¹

Myös Daily Herald vastaanotti tiedon aselevosta ilolla ja tyydytyksellä, mutta lehden näkökulma asiaan oli melko erilainen kuin The Timesilla. Daily Heraldin mielestä irlantilaiset osoittivat "epätavallista jalomielisyyttä ja katkeruuden torjumista" suostuessaan aselepoon ja rauhanneuvottelujen aloittamiseen kaiken Ison-Britannian taholta kärsimänsä sorron jälkeen. Vaikka myös Daily Herald ilmoitti olevansa toiveikas tulevien neuvottelujen onnistumisen suhteen, halusi lehti muistuttaa lukijoitaan siitä, ettei aselepo ollut suinkaan sama asia kuin rauha, ja että oli vielä aivan ennen aikaista pitää konfliktia ratkaistuna. Lehden mukaan ratkaisun löytäminen Irlannin-kysymykseen riippui ennen kaikkea yhdestä seikasta: suostuiko Ison-Britannian hallitus tekemään Irlannille oikeutta ja myöntämään "keskeisen tosiasian Irlannin oikeudesta vapauteen". Kuitenkin Daily Heraldin mielestä oli olemassa "kaksi vahvaa toivon elementtiä" tähän suuntaan. Ensinnäkin hallitus oli kutsukirjeessään tunnustanut Eamon de Valeran oikeuden puhua Irlannin kansan puolesta, ja se olisi tuskin mennyt näin pitkälle, jos se pelkästään aikoi palata "vanhaan, sokeaan verenvuodatuspolitiikkaansa". Toiseksi, oli olemassa selviä merkkejä, kuten aselepo siitä, että valtaapitävät Isossa-Britanniassa alkoivat lopultakin tajuta, "mihin järjetön väkivalta johtaa" ja että he olivat Irlannin suhteen turvautuneet sellaisiin voimiin, joita he eivät mahdollisesti pystyneetkään kontrolloimaan. Daily Heraldin mielestä Irlannin rauhan sabotoiminen olisikin sillä hetkellä "liian ilmeisen mielenvikainen menettelytapa jopa heille, ja jopa heidän etujensa kannalta katsoen".²

Varsinaiset rauhanneuvottelut Irlannin-kysymyksestä alkoivat heti aselevon jälkeen 14.7.1921 Lontoossa de Valeran ja Lloyd Georgen välillä. Sir James Craig jätettiin de Valeran vaatimuksesta näiden neuvottelujen ulkopuolelle, koska de Valera ei julistetun "Irlannin tasavallan" presidenttinä halunnut osallistua neuvotteluihin samanarvoisena mielestään vain kansallista vähemmistöä, protestantteja edustavan Craigin kanssa (Craig kuitenkin oli myös Lontoossa samanaikaisesti, ja Lloyd George neuvotteli hänen kanssaan erikseen). Neuvotteluissa de Valeran kanssa Lloyd George tarjosi Etelä-Irlannille

¹ The Times 9.7.1921, 11.7.1921, 12.7.1921, 16.7.1921.

² Daily Herald 11.7.1921, 13.7.1921.

jonkin verran vuoden 1920 "Government of Ireland Actia" laajempaa itsehallintoa, käytännössä varsin rajoitettua dominion asemaa Brittiläisen imperiumin sisällä. de Valera hylkäsi ehdotuksen täysin riittämättömänä, ilmoittaen Irlannin tyytyvän vain itsenäiseen ja yhdistyneeseen (myös Ulster siis mukana) Irlannin tasavaltaan, jolla tosin voisi olla liittosopimus imperiumin kanssa. Lloyd George puolestaan ilmoitti hallituksensa vaativan edelleen ehdottomasti Irlannin pysymistä jatkossakin Ison-Britannian kruunun alaisuudessa ja osana imperiumia, torjuen jyrkästi ajatuksen itsenäisestä tasavallasta; samoin hän torjui ehdottomasti Pohjois-Irlannin pakottamisen vastoin tahtoaan liittymään muun Irlannin yhteyteen. Neuvottelut päättyivätkin viikon kuluttua tuloksettomina, ja Irlannissa sekä tasavallan hallitus Dáil Cabinet että Dáil Éireann hylkäsivät molemmat yksimielisesti Lloyd Georgen tarjouksen.¹

The Timesin Dublinin kirjeenvaihtaja Healy arvosteli Eamon de Valeraa siitä, ettei tämä ollut halukas tunnustamaan samanarvoiseksi johtohahmoksi kanssaan Irlannissa Pohjois-Irlannin vastavalittua pääministeriä Craigia; Healyn mukaan tämä yhdessä sen kanssa, että Sinn Fein tunnustaisi virallisesti Pohjois-Irlannin itsehallintoparlamentin olemassaolon ja laillisuuden, oli välttämätön ennakoedellytys tuloksellisille neuvotteluille Irlannin eri osien välillä. Healy kuitenkin arveli, että tasavaltalaisjohtajat olivat valmiita antamaan rauhanneuvotteluissa pohjoiselle jonkinasteisen paikallisen itsehallinnon Irlannin sisällä. Lontoon neuvottelujen etenemistä The Times ja muut lehdet eivät osapuolten sopiman uutissulun vuoksi pystyneet juurikaan seuraamaan, mutta The Times ilmoitti ymmärtävänsä täysin tällaisen menettelyn, koska julkisuus olisi saattanut vahingoittaa muutoinkin vaikeaa neuvotteluprosessia. Lehden mukaan brittiläinen valtiomiestaito oli harvoin ollut yhtä vakavan ja tärkeän tehtävän edessä: sen menestyksestä riippui sekä kansakunnan että koko imperiuminkin tulevaisuus, ja neuvottelujen epäonnistumisen seuraukset saattaisivat olla "kauheat" uudelleenalkaneiden vihollisuuksien myötä.²

The Times ilmoitti vastustavansa jyrkästi kaikkia mahdollisia yrityksiä ratkaista Irlannin-ongelma voimatoimin, vaikka senhetkiset rauhanneuvottelut epäonnistuisivatkin.

¹ Curran, s. 59 – 61, 64 – 68; Dwyer, s. 171 – 180; Mansergh, s. 163 – 167; Edwards, s. 97 – 98; Johnson, s. 196 – 197; Beckett, s. 452.

² The Times 1.7.1921, 4.7.1921, 16.7.1921, 23.7.1921.

Lehden mielestä uusi sota olisi suorastaan "kuolemansynti sivilisaatiota vastaan", sillä Irlannin pysyvä rauhoittaminen voimatoimin onnistuisi käytännössä vain maan järjestelmällisen uudelleenvalloittamisen kautta, minkä seuraukset taas olisivat lehden mukaan erittäin vakavat: hävitetty maa, vähentynyt tai jopa suureksi osaksi tuhottu väestö sekä irlantilaisten pysyvä katkera viha Isoa-Britanniaa ja brittejä kohtaan. The Timesin mielestä nyt olikin paitsi ainutlaatuinen tilaisuus ratkaisun löytämiselle Irlannin-ongelmaan, myös jo "yhdestoista hetki" tehdä se rauhanomaisesti, eikä tämän tilaisuuden pitänyt antaa ainakaan minkään ajattelemattomuuden tai vääränkäsityksen vuoksi liukua käsistä, sillä se ei ehkä enää myöhemmin toistuisi. Lehti kuitenkin ilmoitti odotavansa sekä kärsivällisesti että myös toiveikkaasti käynnissä olevien neuvottelujen tuloksia. The Timesin mukaan vaikein ongelma neuvotteluissa oli epäilemättä Pohjois-Irlannin tuleva asema suhteessa muuhun Irlantiin; kun tasavaltalaisten ja unionistien keskenään ristiriitaiset toiveet ja vaatimukset vain saataisiin jollakin keinoin yhteensovitettua, olisi koko Irlannin-kysymys samalla tosiasiallisesti ratkaisu. Vaikka lehti myönsikin ongelman vaikeuden mm. "menneisyyden aaveiden mukana kummittelun" vuoksi, oli se silti varsin optimistinen Irlannin ainakin jonkinasteisen yhtenäisyyden palauttamismahdollisuuksien suhteen neuvotteluissa.¹

Vaikka Lloyd George ja de Valera olivat sopineet brittihallituksen uuden itsehallintotarjouksen antamisesta julkisuuteen vasta sen jälkeen, kun de Valera olisi kertonut siitä Dáil Éireannille, pystyi The Times kertomaan sen yksityiskohdat jo aiemmin (23.7.1921), mikä jälleen todisti lehdellä olleen omat varsin hyvät tietolähteensä Ison-Britannian päättäjien keskuudessa. Lehden suhtautuminen hallituksen ehdotukseen oli sangen myönteinen: se katsoi (tosin selvästi liioitellen) Etelä-Irlannin saavan ehdotuksessa "melkein täydellisen" dominion aseman, samalla kun Pohjois-Irlanti saisi itse valita, haluaisiko se liittyä siihen vai ei. The Timesin mielestä hallituksen uusi ehdotus tulisikin panemaan testiin Sinn Fein -liikkeen tosiasiallisen rauhanhalun vilpittömyyden ja voimakkuuden. Lehden mukaan Lloyd Georgen hallitus oli tehnyt uudessa tarjouksessaan "suuria myönnytyksiä sekä periaatteessa että käytännössä", ja olikin ainakin joissakin asioissa nyt varmasti tullut myönnytysmahdollisuuksiensa ääri rajoille. Korostaessaan Irlannin kansan voimakasta rauhanhalua juuri päättyneen konfliktin jälkeen ja sen "kauheaa pelkoa" sodan uudelleenalkamisesta, näyttivät The Times ja sen kirjeenvai-

¹ The Times 16.7.1921, 19.7.1921, 20.7.1921, 21.7.1921, 23.7.1921.

tajat tälläkin tavoin pyrkivän vaikuttamaan tasavaltalaisten johtomiehiin ja Dáil Éirean-
niin hallituksen tarjouksen hyväksymiseksi ainakin pohjaksi jatkoneuvotteluille. Vaikka
Dublinin kirjeenvaihtaja Healy ilmoitti uskovansa, ettei Dáil nyt "täysin uudessa ilma-
piirissä" voisi hylätä mitään brittihallituksen ehdotusta ainakaan suoralta kädeltä, osoit-
tautui hänen optimisminsa suuresti liioitelluksi, sillä juuri näin Dáil kuitenkin menette-
li.¹

Daily Herald puolestaan katsoi kertoessaan Lloyd Georgen ja de Valeran välisten neu-
vottelujen alkamisesta Irlannin tunnustamisen omaksi erilliseksi kansakunnakseen ole-
van rauhansopimuksen syntymisen ehdoton perusedellytys. Lehden mukaan Lontoon
tapaamisessa oli kyse neuvotteluista kahden tasavertaisen kansakunnan eikä hallitsijan
ja hallitun välillä; kun Ison-Britannian hallitus tunnustaisi tämän neuvotteluiden pohjak-
si, tulisivat irlantilaiset lehden mielestä "mielihyvin jopa yli puolivälin vastaan" neu-
votteluissa. Daily Heraldin mielestä jo se, että irlantilaisosapuoli oli noudattanut tunnol-
lisesti aseleposopimusta, todisti oikeaksi lehden aiemmin toistuvasti esittämän näke-
myksen siitä, että kun vain kaikenlainen ulkoapäin tuleva painostus ja provosointi maas-
sa lopetettaisiin, "eläisivät irlantilaiset rauhassa irlantilaisten kanssa: mutta ennen tätä
viikkoa Englanti ei ole koskaan kokeillut sitä". Juuri sillä hetkellä olikin tärkeintä estää
siihenastisten vääryyksien Irlantia kohtaan toistuminen, ja tämä onnistuisi lehden mu-
kaan ainoastaan siten, että oikeudenmukaisuus tunnustettaisiin maiden välisen tulevan
rauhansopimuksen pohjaksi, kuten de Valerakin oli vaatinut.²

Daily Heraldin mielestä aselevon solmimisella ja rauhanneuvottelujen aloittamisella oli
myös Ison-Britannian kansan kannalta huomattavan myönteinen vaikutus: se siihenasti-
nen raskas "häpeän ja syyllisyyden taakka", joka oli painanut heitä irlantilaisten kohte-
lun vuoksi, oli nyt viimein pudonnut brittien hartioilta. Vaikkei lehti halunnutkaan aset-
taa irlantilaisosapuolelle mitään varsinaisia ennakkoehtoja tulevan rauhansopimuksen
yksityiskohtien suhteen, oli se kuitenkin The Timesin kanssa samaa mieltä siitä, että
Ison-Britannian oli sopimuksessa saatava riittävät turvallisuustakeet, ettei Irlantia tule-
vaisuudessa käytettäisi tukikohtana hyökkäykselle Isoa-Britanniaa vastaan. Lehti uskoi-

¹ The Times 20.7.1921, 22.7.1921, 23.7.1921, 25.7.1921, 30.7.1921, 17.8.1921.

² Daily Herald 14.7.1921.

kin Irlannin olevan valmis antamaan tällaiset takeet; esimerkiksi Irlannin pysyvä puolueettomuus olisi sopiva ratkaisu, ja myös sellainen ratkaisu, joka hyväksyttäisiin varmasti Irlannissakin. Pohjois-Irlannin ongelman suhteen Daily Herald ilmoitti luottavansa Eamon de Valeran aiempaan lupaukseen alueen kohtuullisesta autonomiasta muun Irlannin sisällä, eli oli paljolti samoilla linjoilla The Timesin kirjeenvaihtajan Healyn kanssa. Mitä taas tuli huhuihin siitä, että de Valera ja Irlannin rauhanvaltuuskunta Lontoossa saattaisivat taipua hyväksymään Irlannin kahtiajaon ja dominion aseman Etelä-Irlannille, tyrmäsi Daily Herald tällaiset "roskapuheet" jyrkästi: irlantilaiset eivät missään tapauksessa tulisi edes harkitsemaan sellaista sopimusta, joka "jättäisi keskeisimmän Irlannin kansallisuuden loukkauksen edelleen voimaan" (tässä suhteessa lehden ennustus pitemmällä aikavälillä kuitenkin epäonnistui, vaikka pitikin toki paikkansa de Valeran valtuuskunnan suhteen).¹

9.2 Syksyn 1921 rauhanneuvottelut

Uusien rauhanneuvottelujen aloittamista vaikeutti irlantilaisosapuolen vaatimus siitä, että sen edustajia tulisi kohdella neuvotteluissa erillisen valtion, eli julistetun itsenäisen Irlannin tasavallan edustajina. Tähän Ison-Britannian hallitus ei katsonut voivansa suostua, koska tämä olisi samalla merkinnyt myös Irlannin eron Brittiläisestä imperiumista tosiasiallista tunnustamista. Toisaalta taas irlantilaisosapuoli kieltäytyi ehdottomasti hyväksymästä brittihallituksen asettamia ennakkoehtoja neuvotteluille, eli Irlannin säilymistä imperiumin osana ja sen uskollisuudenvaalia Ison-Britannian kruunulle. Pitkällisen kirjeenvaihdon jälkeen päädyttiinkin lopulta rauhanneuvotteluihin ilman minikäänlaisia ennakkoehtoja, ja neuvottelujen sovittiin jatkuvan 11.10.1921 Lontoossa. Irlantia uusissa neuvotteluissa edusti Arthur Griffithin ja Michael Collinsin johtama viisihenkinen valtuuskunta.² Yllättäen Eamon de Valera jättäytyi itse pois valtuuskunnasta, omien sanojensa mukaan toisaalta korostaakseen asemaansa julistetun tasavallan presidenttinä, ja toisaalta turvatakseen tasavaltalaisliikkeen pysymisen yhtenäisenä rauhanneuvottelujen aikana. Ison-Britannian neuvotteluvaltuuskunnan tärkeimmät jäsenet

¹ Daily Herald 14.7.1921, 15.7.1921.

² Muut jäsenet olivat Robert Barton, George Gavan Duffy ja Eamon Duggan; tietoja heistä esim. Foster, s. 504 - 505.

olivat pääministeri ja liberaalisen puolueen johtaja David Lloyd George, konservatiivisen puolueen uusi johtaja ja valtiovarainministeri Sir Austen Chamberlain, siirto-
maaministeri Winston Churchill ja lordikansleri lordi Birkenhead (F. E. Smith). Pohjois-Irlannin edustajat eivät osallistuneet tähän uuteenkaan rauhankonferenssiin, mutta Sir James Craig pidettiin kuitenkin ajan tasalla neuvottelujen etenemisestä.¹

The Times vastaanotti tiedon rauhanneuvottelujen uudelleenalkamisesta tyytyväisyydellä ja optimistisena; lehden mielestä tilanne oli nyt neuvottelujen onnistumismahdollisuuksien suhteen parempi kuin yli kaksi kuukautta aikaisemmin Lloyd Georgen ja de Valeran tavatessa Lontoossa, sillä molemminpuoliset intohimot olivat ehtineet todennäköisesti väliaikana jonkin verran jäähtyä, kun osapuolilla oli ollut tilaisuus ajatteluun ja "viileään harkintaan". Lehti toivoikin rauhankonferenssin osanottajien katsovan menneisyyden sijaan enemmän tulevaisuuteen päin, niin että kumpikin osapuoli voisi nyt "yhtä jalomielisenä eleenä" unohtaa ja jättää lopullisesti taakseen menneet vääryyksien ja väärinkäsitysten täyttämät vuodet. The Timesin mukaan senhetkisessä "omituisessa ja todellakin, ainutlaatuisessa tilanteessa" Ison-Britannian ja Irlannin välillä osapuolten välinen sopimus ei voinut yksinomaan perustua vanhoihin tiedossa oleviin perustuslaillisiin ennakkotapauksiin, vaan lopullisen sopimuksen täytyi olla "jotakin uutta, perustuslaillinen innovaatio". Lehden mielestä olisikin olennaista, että kumpikin neuvotteluosapuoli pitäisi lopullisena päämääränä aivan uudenlaista suhdetta Ison-Britannian ja Irlannin välillä, sellaista suhdetta, joka eroaisi selvästi kaikesta niiden menneisyydessä kokemasta, "ei ainoastaan muodon vaan myös sen hengen suhteen, joka sitä elähdyttäisi".²

The Timesin mielestä edelliset Lontoon rauhanneuvottelut olivat epäonnistuneet siksi, että de Valera oli niissä vaatinut itsepintaisesti jotakin sellaista, mihin yksikään Ison-Britannian hallitus ei olisi voinut suostua, eli itsenäistä Irlannin tasavaltaa, ja Lloyd George oli menetellyt aivan oikein torjuessaan selkeästi ja päättäväisesti tämän vaatimuksen. Lehti korostikin jatkuvasti Irlannin säilymisen osana Brittiläistä imperiumia tärkeyttä, mikä myös Irlannin tasavaltalaisten pitäisi uusissa neuvotteluissa ymmärtää.

¹ Curran, s. 66 – 80, 99 – 101; Dwyer, s. 180 – 192; Mansergh, s. 167 – 176, 186 – 187; Mackay, s. 212 – 217; Edwards, s. 98 – 100; Jones, Thomas, Whitehall Diary, Volume III, Ireland 1918 - 1925. Edited by Keith Middlemas. London 1971, s. 93 - 119.

² The Times 1.10.1921, 10.10.1921, 11.10.1921.

The Times ylisti imperiumin sisällä viimeksi kuluneina vuosina tapahtunutta kehitysprosessia, jonka tuloksena imperiumista oli lehden mukaan muodostunut "vapaiden kansakuntien Brittiläinen Kansainyhteisö"¹, jota nyt hallitsi "uudenlainen idealismi"; hyvänä esimerkkinä tästä lehti piti senhetkisiä dominioita, joiden kanssa emämaalla oli aivan uudenlainen suhde aikaisempaan verrattuna. Lehti toivoikin Sinn Fein -liikkeen johtomiesten ihanteiden olevan neuvotteluissa jollakin lailla yhteensovitettavissa em. uudenlaisen suhteen kanssa (eli että he hyväksyisivät suunnilleen samantyyppisen itsehallintomallin kuin senhetkisillä dominioilla jo oli). The Timesin mukaan Brittiläinen imperiumi oli "ykseys moninaisuudessa" ("a unity in diversity"), eikä tämä moninaisuus millään muotoa heikentänyt imperiumin lujutta, niin kauan kuin sen osia satoi yhteen "yhteinen omistautuminen niille järjestäytyneen vapauden ihanteille, joita imperiumi edustaa"; imperiumi muodostui vapaista yhteisöistä, joiden "kallisarvoisin omaisuus" oli yhteinen hallitsija, Ison-Britannian kruunu (jotka alamaisuudessa siis irlantilaistenkin oli myös jatkossa säilyttävä).²

Myös Daily Herald vastaanotti tiedon uusista rauhanneuvotteluista Lontoossa tyytyväisyydellä. Lehti kuitenkin halusi muistuttaa Ison-Britannian neuvotteluvaltuuskuntaa siitä, ettei kestävä rauhansopimus Ison-Britannian ja Irlannin välillä voinut olla mikään brittiosapuolen yksipuolinen saneluratkaisu, minkä tosiasian käsittäminen oli menestyksen ensimmäinen ehto nyt alkavissa neuvotteluissa. Lehden mukaan se mitä irlantilaiset neuvotteluissa varsinaisesti vaativat ei ollut "tämä tai tuo erityisehto, vaan sen suuren keskeisen oikeuden valita itse tunnustaminen". Daily Herald suhtautuikin varsin epäluuloisesti Lloyd Georgan hallituksen haluun pyrkiä mahdollisimman oikeudenmukaiseen rauhansopimukseen Irlannin kanssa, toivoen Ison-Britannian yleisen mielipiteen painostusta hallitusta kohtaan oikeudenmukaisen lopputuloksen varmistamiseksi:

"Me uskomme, että Britannian kansan ylivoimainen enemmistö haluaa heidän [irlantilaisten] saavan oikeutta. Mutta nykyisellä hallituksella on vertaansa vailla oleva ovelan petollisuuden maine, ja se tosiasia, että se on tullut konferenssiin, ei tarkoita, että se on myös lujasti päättänyt tehdä oikein. Näin ollen on tämän maan kansalaisten velvollisuus tehdä ehdottoman selväksi hallitukselle, että he seisovat oikeudenmukaisen rauhan puolesta, eivätkä tule sietämään tänä aamuna alkavien neuvottelujen epäonnistumista."³

¹ Nimitys "Kansainyhteisö" vakiintui käyttöön juuri näihin aikoihin (ks. esim. Mansergh, s. 180).

² The Times 1.10.1921, 10.10.1921, 11.10.1921.

³ Daily Herald 11.10.1921, 31.10.1921.

Myös uusissa rauhanneuvotteluissa suurimmiksi ongelmiksi muodostuivat edelleen toisaalta brittiosapuolen vaatimus Irlannin säilymisestä osana Brittiläistä imperiumia ja sen uskollisuudenvalasta Ison-Britannian kruunulle, sekä toisaalta kysymys Pohjois-Irlannin tulevasta hallinnollisesta asemasta, eli irlantilaisosapuolen vaatimus Irlannin yhtenäisyyden turvaamisesta tulevassa rauhansopimuksessa. Nämä ongelmat myös liittyivät toisiinsa siten, että Irlannin neuvotteluedustajat ilmoittivat olevansa valmiita suostumaan Irlannin jonkinasteiseen mukanaoloon imperiumissa, jos Lloyd Georgen hallitus vain onnistuisi painostamaan Pohjois-Irlannin liittymään muun Irlannin yhteyteen. Brittien taivutteluyrityksistä huolimatta pohjoisen protestantit tekivät kuitenkin selväksi, että he vastustivat edelleen jyrkästi alueen joutumista Dublinin parlamentin alaisuuteen edes itsehallinnollisena alueena. Irlannin edustajat esittivät neuvotteluissa myös Eamon de Valeran kehittämän suunnitelman itsenäisen Irlannin tasavallan "ulkopuolisesta liittymisestä" ("external association") Brittiläiseen imperiumiin, mutta Ison-Britannian edustajat torjuivat tämän vaihtoehdon suoralta kädeltä mahdottomana.¹

Ratkaisuksi Pohjois-Irlannin ongelmaan ehdottivat Ison-Britannian neuvottelijat erityisen kaikkien osapuolten edustajista koostuvan rajakomission asettamista määrittelemään oikeudenmukainen rajalinja Pohjois- ja Etelä-Irlannin välille siinä tapauksessa, että Pohjois-Irlanti edelleen itsepintaisesti kieltäytyisi liittymästä muun Irlannin yhteyteen. Irlannin neuvotteluedustajat suhtautuivat tähän ajatukseen myönteisesti, uskoen puolueettoman komission siirtävän laajoja katolilaisemmistöisiä alueita, kuten Tyronen ja Fermanaghin kreivikunnat kokonaisuudessaan pohjoisesta Etelä-Irlannin yhteyteen. Tämän seurauksena he uskoivat jäljellejäävän alueen tulevan vähitellen taloudellisesti elinkelvottomaksi, jolloin senkin olisi lopulta pakko liittyä muun Irlannin yhteyteen. Vaikka antoivatkin irlantilaisosapuolen olla tässä uskossa, eivät Ison-Britannian edustajat kuitenkaan olleet todellisuudessa suunnitelleet näin suuria rajamuutoksia: tarkoitus oli tehdä vain pieniä molemminpuolisia aluesiirtoja, jotka eivät millään lailla vaikuttaisi

---

¹ Curran, s. 67, 76 – 77, 81 – 115; Mansergh, s. 177 – 187; Dwyer, s. 173 - 176, 188 - 189, 204 – 205, 212; Mackay, s. 215, 218 – 225; Murphy, s. 32 – 34; Päärnilä, Irlannin jako- ja maanrajakysymys, s. 59 – 61; Jones, s. 90 - 95, 104 – 105, 119 - 180.

Pohjois-Irlannin taloudellisen elinkelpoisuuteen, ja näin Ison-Britannian edustajat myös asian esittivät pohjoisen protestanttien vastahakoisille johtomiehille.¹

Uusissakin Lontoon rauhanneuvotteluissa vallitsi osapuolten sopima uutissulku, eli neuvottelujen yksityiskohdista ei annettu mitään virallisia tietoja julkisuuteen (ainoastaan lyhyitä tiedonantoja tapaamisten alkamis- ja päättymisajankohdista sekä niiden osanottajista). Tästä huolimatta pystyi The Times kertomaan yksityiskohtaisia tietoja esimerkiksi brittihallituksen uusista ratkaisuehdotuksista Irlannin edustajille, eli lehti sai selvästikin jatkuvasti sisäpiiritietoja Ison-Britannian hallituspiireistä. Kyseinen seikka myös ärsytti mm. Pohjois-Irlannin protestanttihallitusta, joka ilmaisi tyytymättömyytensä sen johdosta, että brittihallituksen uusien ehdotusten yksityiskohdat marraskuun loppussa oli julkistettu The Timesissa (1.12.1921) jo ennen kuin Pohjois-Irlannin hallitus oli ehtinyt saada niitä virallisesti tietoonsa. Lloyd Georgen hallituksen taholta kuitenkin kiistettiin kaikenlainen asioiden tietoinen vuotaminen The Timesille hallituspiireistä.²

Neuvottelujen aikana The Times totesi aivan oikein Pohjois-Irlannin tulevan hallinnollisen aseman ohella brittineuvottelijoiden vaatimuksen Irlannin uskollisuudenvalasta Ison-Britannian kruunulle olevan vaikeimpia ratkaistavia kiistakysymyksiä. Tässä asiassa The Times kuitenkin ilmoitti seisovansa tiukasti Lloyd Georgen hallituksen takana: lehden mukaan uskollisuudenvala Ison-Britannian kruunulle oli välttämätön, eikä asian suhteen voitu tehdä minkäänlaisia kompromisseja tai lisämyönnytyksiä eräiden jo neuvotteluissa tehtyjen lisäksi. Mitä taas tuli Pohjois-Irlannin kysymykseen, kiitti lehti pohjoisen protestantteja heidän "johdonmukaisesta lojaaliudestaan" Isoa-Britanniaa kohtaan. Lehden mukaan Ison-Britannian kansa tunnusti "vahvojen siteiden olemassaolon itsensä ja Pohjois-Irlannin ahkeran ja itsenäisen kansan välillä", eikä tulisi koskaan suvaitsemaan "sen rodun sortoa, jota he niin syvästi arvostivat". Kuitenkin The Times ilmoitti brittiläisen kansakunnan odottavan nyt Pohjois-Irlannin protestanttien tekevän oman osuutensa ratkaisun löytämisen Irlannin-kysymykseen edistämiseksi; lehden mielestä he palvelisivatkin sillä hetkellä parhaiten sekä omia että Brittiläisen imperiumin

¹ Lee, s. 50 – 53; Curran, s. 100 – 123, 133 – 135; Bardon, s. 484 – 486; Mansergh, s. 184 – 188, 219 – 222; Rumpf & Hepburn, s. 26 – 27; Canning, s. 7; Päärnilä, Irlannin jako- ja maarajakysymys, s. 61 – 68; Jones, s. 131, 155 – 165, 180 – 181.

² The Times 14.10.1921, 1.12.1921, 6.12.1921. Tietojen vuotaja tai vuotajat lehdelle eivät käyttämistäni lähteistä selvinneet.

etuja tekemällä "kunniallisen sopimuksen" Etelä-Irlannin kanssa. Silti lehti muistutti, että yhtenäinen Irlanti voitiin toteuttaa vain Pohjois-Irlannin protestanttien suostumuksella, ei millään pakkokeinoilla.¹

The Timesin mukaan Ison-Britannian edustajien neuvotteluissa olisi pystyttävä laatimaan Irlannin-kysymykseen sellainen ratkaisusuunnitelma, joka toimisi, vaikka Pohjois-Irlanti sanoutuisikin irti siitä; sellainen suunnitelma, joka antaisi Pohjois-Irlannille oikeuden jäädä sen ulkopuolelle, mutta joka toisaalta sisältäisi "voimakkaita houkuttimia" pohjoisen mukaantulolle. Lehti myönsi, ettei tehtävä ollut helppo, mutta kehui kuitenkin Lloyd Georgen hallitusta sen omaksumasta joustavasta ja rakentavasta neuvotteluasenteesta. The Timesin ja sen kirjeenvaihtajien optimismi rauhanneuvottelujen onnistumisen suhteen vaihteli suurestikin neuvotteluprosessin aikana: joulukuun alussa, kun neuvottelut näyttivät ajautuneen suuriin vaikeuksiin ja jopa lähelle umpikujaa, lehti oli välillä hyvinkin pessimistinen sopimukseenpääsymahdollisuuksien suhteen. Lehti kuitenkin julisti, että brittihallituksen oli pyrittävä viimeiseen saakka neuvotteluratkaisuun Sinn Feinin edustajien kanssa, eikä hallituksen tehtävä voinut olla loppuunsaorittu, ennen kuin kaikki mahdolliset tiet sopimukseenpääsyyn neuvotteluissa oli huolella tutkittu. Vaikka neuvottelut kaikesta huolimatta epäonnistuisivat, vaati The Times, että aselepo Irlannissa tuli silti pitää edelleen pystyssä "melkein millä kunniallisella hinnalla hyvänsä".²

Toisin kuin The Times, kritisoi Daily Herald voimakkaasti rauhanneuvottelujen osapuolten sopimaa uutissulkua, pitäen tällaista "salailupolitiikkaa" varsin epäilyttävänä ja vaatien kaikkien neuvotteluihin liittyvien asiakirjojen antamista julkisuuteen; lehden vaatimus olikin ymmärrettävä siinä mielessä, ettei Daily Herald saanut neuvottelujen aikana sisäpiiritietoa Ison-Britannian hallituslähteistä The Timesin tavoin. Myös Daily Herald katsoi aivan oikein brittiosapuolen vaatimuksen Irlannin uskollisuudenvälästä Ison-Britannian kruunulle ja kysymyksen Pohjois-Irlannin tulevasta hallinnollisesta asemasta olevan kaksi vaikeimmin ratkaistavaa ongelmaa neuvotteluissa. Valakysymyksen suhteen Daily Herald ilmoitti tyytyvänsä Sinn Feinin edustajien jo neuvottelujen

¹ The Times 1.12.1921, 2.12.1921, 6.12.1921.

² The Times 2.12.1921, 5.12.1921, 6.12.1921.

alussa ilmaisemaan Irlannin haluun yhteistyöhön Ison-Britannian kanssa ystävyuden pohjalta ja heidän suostumukseensa Irlannin jonkinasteiseen mukanaoloon Brittiläisessä imperiumissa, väittäen että "tätä enempää voi vain hullu vaatia". Ylipäänsä lehti ymmärsikin irlantilaisosapuolen toiveita ja vaatimuksia neuvotteluissa selvästi pitemmälle kuin tässä vaiheessa brittihallituksen näkemyksiä paljolti tukemaan asettunut The Times, mutta imperiumin ulkopuolella olevan itsenäisen Irlannin tasavallan olemassaoloa ei myöskään Daily Herald näyttänyt pitävän toivottavana (tai edes kovin mahdollisena-kaan).¹

Mitä taas tuli neuvottelujen toiseen pääkysymykseen, eli Pohjois-Irlannin tulevaan asemaan, katsoi Daily Herald ratkaisun avainten asiassa olevan pohjoisen protestanteilla. Lehden mielestä rauhanneuvottelujen kohtalo riippuikin ennen kaikkea pohjoisen protestanttien toiminnasta: jos he edelleen torjusivat jyrkästi ajatuksen yhtenäisestä Irlannista, he samalla tekisivät koko sopimukseenpääsyn neuvotteluissa käytännössä mahdottomaksi. Daily Heraldin mukaan Pohjois-Irlannin johto joutui nyt "tekemään valinnan valtiomiestaidon ja itsemurhan välillä" (Irlannin kahtiajaon taloudellinen tuhoisuus Etelä-Irlannin markkinoista riippuvaiselle pohjoisen teollisuudelle). Lehden mukaan vastuu asiassa kuului luonnollisesti myös Ison-Britannian hallitukselle: koska se oli siihen asti käyttänyt varsin vapaasti pakkokeinoja Irlannin tasavaltalaisia ja nationalisteja kohtaan, ei se nyt lehden mielestä voinut kieltäytyä jonkinasteisista pakkotoimista myöskään pohjoisen protestanteja kohtaan taivutellakseen heidät hyväksymään Irlannin yhtenäisyyden. Kun Lloyd Georgen hallitus oli siihen saakka ilmoittanut pyrkivänsä suojelemaan pohjoisen protestanteja Irlannin katolilaisenemmistön mahdollisilta sorto-yrityksiltä, katsoi Daily Herald pikemminkin tämän katolilaisenemmistön olevan suoje- lun tarpeessa pohjoisen protestanteilta sekä englantilaisilta ja skotlantilaisilta.²

Ulsterin unionistien perinteistä liittolaista, Ison-Britannian konservatiivisen puolueen oikeistosiipeä Daily Herald syytti toistuvista yrityksistä katkaista käytävät rauhanneuvottelut (joihin eräät jyrkimmät konservatiivit toki suhtautuivatkin varsin kielteisesti³).

¹ Daily Herald 31.10.1921, 4.11.1921, 29.11.1921, 1.12.1921, 2.12.1921, 6.12.1921.

² Daily Herald 7.11.1921, 11.11.1921, 12.11.1921, 17.11.1921, 30.11.1921, 1.12.1921.

³ Ks. esim. Canning, s. 17 – 26; Curran, s. 107 - 108.

Lehden mielestä nämä "patavanhoilliset" ("Die-Hards") pelasivat Ulsterin unionistien kanssa taas "vanhaa rauhanrikkomispeliään" Irlannin suhteen. Daily Heraldin mukaan "tietyt piirit" Isossa-Britanniassa harjoittivat samanaikaisesti rauhanneuvottelujen kanssa voimakasta kulussientakaista toimintaa Irlannin valloitus sodan synnyttämiseksi ja sodan alkamisen panemiseksi Sinn Fein -liikkeen syyksi, vaikka Pohjois-Irlannin jääräpäinen protestanttijohto olisikin todellinen syyllinen. Lehti julistikin, että jos Lontoon rauhan konferenssi epäonnistuisi, ja Ison-Britannian hallitus aloittaisi sen jälkeen sodan Etelä-Irlantia vastaan konferenssin epäonnistumisen varsinaisen syyppään, Pohjois-Irlannin sijaan, kyseessä olisi silloin suorastaan "hullujenhuoneen politiikka".¹

Myös Daily Herald oli Lontoon pitkien rauhanneuvottelujen aikana välillä hyvinkin pessimistinen sopimukseenpääsymahdollisuuksien suhteen, ehkä The Timesia pessimistisempikin. Lehti kuitenkin vaati The Timesin tavoin aselevon säilyttämistä ehdottomasti voimassa, vaikka neuvottelut päättyisivätkin epäonnistumiseen. Tässä asiassa Daily Herald ilmoitti luottavansa Ison-Britannian työväenliikkeeseen ja sen asian suhteen antamiin virallisiin päätöslauseelmiin:

"Tämän maan kansan ei tarvitse millään perusteella sietää murhakampanjan uudelleenaloittamista Irlannin kansaa vastaan. Irlannin kansa haluaa olla vapaa, ja sillä on täysi oikeus myös olla sitä. Tämä maa ei halua sotaa, sillä ei ole varaa sotaan, ja sen ei pidä ryhtyä sotaan. Työväenliike on luvannut vastustaa sotaa kaikilla vallassaan olevilla keinoilla, ja tätä lupaus täytyy kunnioittaa."²

9.3 Joulukuun 1921 rauhansopimus

Joulukuun alussa Lontoon rauhanneuvottelut näyttivät ajautuneen lähelle umpikujaa molempien osapuolten taipumattoman asenteen vuoksi. Tässä tilanteessa pääministeri Lloyd Georgen uhkaus sodan uudelleenaloittamisesta sai Irlannin neuvotteluedustajat lopulta taipumaan brittiosapuolen tärkeimpiin vaatimuksiin, ja rauhansopimus allekirjoitettiin virallisesti aamuyöllä 6.12.1921. Tämän sopimuksen mukaan Irlanti, uudelta nimeltään Irlannin Vapaavaltio ("Irish Free State") sai suunnilleen samanlaisen domini on aseman Brittiläisen imperiumin sisällä kuin siihenastiset dominiot Kanada, Australia,

¹ Daily Herald 24.10.1921, 31.10.1921, 19.11.1921, 29.11.1921, 30.11.1921, 2.12.1921.

² Daily Herald 4.11.1921, 11.11.1921, 26.11.1921, 29.11.1921, 2.12.1921.

Uusi-Seelanti, Etelä-Afrikka ja Newfoundland. Uuden Vapaavaltion parlamentin jäsenet joutuivat vannomaan irlantilaisneuvottelijoiden vastustaman uskollisuudenvalan Ison-Britannian kruunulle, ja kruunun edustajaksi maassa tuli kenraalikuvernööri. Vapaavaltion meripuolustus jäi edelleen Ison-Britannian laivaston tehtäväksi, ja se sai myös edelleen pitää kolme satamaa Vapaavaltion alueella. Pohjois-Irlannille annettiin oikeus kuukauden sisällä sopimuksen virallisesta ratifioinnista ilmoittaa mahdollinen halunsa jäädä uuden Vapaavaltion ulkopuolelle, missä tapauksessa se säilyttäisi senhetkisen vuoden 1920 itsehallintolain mukaisen asemansa. Tässä tapauksessa asetettaisiin kuitenkin aiemmin mainittu rajakomissio määrittelemään uusi oikeudenmukainen rajalinja Pohjois-Irlannin ja Vapaavaltion välille.¹

Osapuolten sopimukseenpääsy rauhanneuvotteluissa tuli The Timesille pienoisenä yllätyksenä, sillä vielä 6.12. lehti oli pääkirjoituksessaan ollut varsin pessimistinen neuvottelujen onnistumismahdollisuuksien suhteen (saman päivän lehdessä oli tosin jo lyhyt uutinen sopimukseenpääsystä, mutta koska se oli tapahtunut aamuyöllä 6.12., tieto siitä ei ollut ehtinyt lehden pääkirjoitukseen asti). Seuraavan päivän pääkirjoituksessaan The Times ilmoitti olevansa hyvin tyytyväinen ja huojentunut neuvottelujen onnellisen lopputuloksen johdosta: lehti julistikin, että se, että sekä Ison-Britannian että Irlannin edustajilla oli ollut tarpeeksi rohkeutta ja avarakatseisuutta viedä neuvottelut "aina voittoisaan loppuun saakka", muodosti "erään suurimmista saavutuksista imperiumimme historiassa". Lehden mielestä Irlannin rauhansopimuksen solmiminen olikin "suunnan palvelus" sekä Brittein saarten asukkaille, Brittiläiselle imperiumille että maailmanrauhalle. The Timesin mukaan rauhansopimuksen teksti oli "huolella ja kaukonäköisesti muotoiltu", ja Iso-Britannia oli mennyt sopimuksessa jalomielisyydessään Irlantia kohtaan jopa pitemmälle kuin mitä edes monet sen ankarimmatkaan arvostelijat olivat koskaan siltä vaatineet. Lehden mielestä kyseessä olivat "todellakin sopivat rauhanehdot merkitsemään loppua tyytymättömyyden ja epäluottamuksen aikakaudelle, ja alkua uudelle onnen ja keskinäisen yhteisymmärryksen aikakaudelle".²

¹ Curran, s. 116 – 137; Mansergh, s. 188 – 195; Dwyer, s. 212 – 229; Foster, s. 505 – 508; MacDonagh, s. 97 – 101; Canning, s. 7 – 8; Articles of Agreement for a Treaty between Great Britain and Ireland, Dated the Sixth Day of December 1921. Irish Historical Documents 1172 - 1922, s. 322 - 326.

² The Times 6.12.1921, 7.12.1921.

The Times kehui Lloyd Georgen hallitusta siitä, että se oli kuninkaan Belfastin-puheen jälkeen ymmärtänyt lopulta muuttaa aikaisempaa täysin virheelliseksi osoittautunutta Irlannin-politiikkaansa. Lehti ilmoittikin, ettei se nyt aikonut epäröidä kunnian myöntämisessä sille, jolle se kuului: hallituksen edustajat olivat sen mielestä osoittaneet Lontoon neuvotteluissa sellaisia valtiomiestaidon ominaisuuksia, jotka olivat verrattavissa jopa niihin ominaisuuksiin, joita kaikkein huomattavimmat heidän edeltäjistään historiassa olivat osoittaneet. The Timesin mukaan nyt sovitut rauhanehdot olivat myös todistena "oikeudenmukaisuuden vastustamattomasta kyvystä päästä lopulta voitolle":

"Ne [rauhanehdot] julistavat, ettei brittiläisen kansakunnan nerous hallinnon suhteen ole kuollut, ja etteivät meidän valtiomiehemme ole kadottaneet meidän kansallisen suuruutemme ikivanhaa salaisuutta. Jos sopimuksen allekirjoittajat ovat voittaneet ne vaikeudet, jotka ovat uhmanneet sukupolvien valtiomiestaitoa, ja ratkaisseet sen ongelman, jota on vuosisatoja pidetty mahdottomana ratkaista, tulevat englantilaiset kiittämään heitä jokainen ... "

Lehti ylisti myös Irlannin neuvotteluedustajia "rohkeiksi valtiomiehiksi", jotka olivat olleet oman maansa edun vuoksi valmiita kompromisseihin mm. Pohjois-Irlannin kysymyksen suhteen.¹

Rauhanneuvottelujen osapuolia kehuessaan otti The Times osan kunniaista sopimuksen solmimisen suhteen myös itselleen: lehti ei oman ilmoituksensa mukaan ollut maailmansodan päättymisen jälkeen säästännyt vaivojaan korostaessaan jatkuvasti ratkaisun löytämisen välttämättömyyttä ja kiireellisyyttä Irlannin-kysymykseen sekä Ison-Britannian kansalle että hallitukselle. Epäonnistuttuaan yrityksissään saada maan hallitus toimimaan asian suhteen, oli lehti valinnut "epätavallisen menettelytavan" ja julistanut heinäkuussa 1919 oman konkreettisen suunnitelmansa uudeksi Irlannin itsehallintomalliksi. Lehden ratkaisusuunnitelma oli kuitenkin silloin ollut vielä selvästi aikaansa edellä, ja se oli saanut osakseen ankaraakin "panettelua ja kritiikkiä". Lehti halusi lisäksi muistuttaa omistajansa, lordi Northcliffen, uskaltaneen jo kesäkuussa 1919 ennustaa Irlannin saavan tulevaisuudessa dominion aseman, ja nyt tämä Northcliffen "visio" näytti lopulta olevan myös toteutumassa. USA:ssa tällöin käymässä olleen päätoimittaja Steedin artikkelin mukaan se osa, jota The Times oli näytellyt ratkaisun löy-

---

¹ The Times 7.12.1921.

tämisen edistämässä Irlannin-kysymykseen kuluneiden kahden ja puolen vuoden aikana, tunnustettiin "laajalti ja hyvin lämpimästi kaikissa vastuullisissa piireissä Yhdysvalloissa".¹

The Timesin New Yorkin kirjeenvaihtajan mukaan sopimukseenpääsyn Irlannin-kysymyksessä myönteistä vaikutusta myös Ison-Britannian ja Yhdysvaltain välisiin suhteisiin saattoi tuskin yliarvioida, koska juuri Irlannin-kysymys oli ehkä enemmän kuin mikään muu tekijä vahingoittanut maiden välisiä suhteita viimeksi kuluneina vuosina, ja se oli muutoinkin ollut alituinen kitkan aihe maiden välillä jo vuosikymmeniä. Mitä taas Pohjois-Irlannin protestantteihin tuli, oli solmittu sopimus The Timesin mielestä heidän kannaltaan edullinen, saivathan he siinä oikeuden valita, halusivatko he jatkossa kuulua hallinnollisesti Ison-Britannian vai Irlannin Vapaavaltion alaisuuteen. Lehden mukaan myös sopimukseen sisältyvä rajakomissiosuunnitelma oli kannatettava asia, koska komission mahdollisesti esittämät rajamuutokset Pohjois- ja Etelä-Irlannin välillä olisivat omiaan edistämään rauhan säilymistä Irlannissa, ja erityisesti Pohjois-Irlannin alueella. Kuitenkin The Times ilmoitti sekä uskovansa että toivovansa Irlannin jälleenyhdistyvän ennemmin tai myöhemmin, ja katsoi tämän hetken olevan nyt entistä lähempänä Lontoossa solmitun sopimuksen ansiosta. Lehden mielestä Irlannin jälleenyhdistyminen olisi kaikkein eniten saarelle vakautta luova tekijä jatkossa, ja lehti kehottikin voimakkaasti Pohjois-Irlannin protestantteja liittymään uuteen Vapaavaltioon, missä heidän etunsa ja oikeutensa tultaisiin varmasti turvaamaan riittävällä tavalla. The Times kehotti myös Sinn Feiniä käyttämään nyt hyväkseen otollista tilannetta osoittaa "jalomielistä valtiomiestaitoa" pohjoisen protestantteja kohtaan ja vakuuttaa nämä etelän hyvästä tahdosta heitä kohtaan, sillä tämä helpottaisi huomattavasti maan jälleenyhdistymistä.²

Myös Daily Herald vaikutti hieman yllättyneeltä osapuolten sopimukseenpääsystä pitkällisten neuvottelujen jälkeen, mutta vastaanotti uutisen yhtä suurella ilolla ja helpotuksella kuin The Timeskin: lehden mielestä "havahtuminen Irlannin rauhannäkymiin on melkein samanlaista kuin havahtuisi uuteen ja parempaan maailmaan". Lehden mukaan

¹ The Times 7.12.1921; The History of The Times, Part II, s. 582 - 583.

² The Times 7.12.1921, 8.12.1921, 10.12.1921, 13.12.1921, 15.12.1921.

lähes kaikki Isossa-Britanniassa ja Irlannissa tervehtivät sopimuksen syntymistä "sainoinkuvaamattomalla helpotuksella", vaikka se äärikonservatiiveihin viitaten totesikin aina olevan olemassa myös pienen joukon ihmisiä, "jotka janoavat verenvuodatusta (niin kauan kuin vuodatettu veri ei ole heidän omaansa), ja ovat tästä syystä pettyneitä kaikkiin rauhannäkymiin". Sen sijaan Ison-Britannian työväenliikkeellä oli lehden mukaan ollut oma merkittävä osuutensa sopimukseenpääsyn edistämässä, koska liikkeen harjoittama aktiivinen painostus oli sen mielestä estänyt Ison-Britannian hallitusta vaikeilla hetkillä kokonaan katkaisemasta neuvotteluja. Daily Herald olikin melko optimistinen Ison-Britannian ja Irlannin välisten suhteiden tulevan kehityksen suhteen, jos Lontoossa saavutettu sopimus osoittautuisi pitäväksi:

"Tämä sopimus - jos se osoittautuu sellaiseksi - antaa toiveita seitsemän vuosisadan konfliktin päättymisestä, konfliktin, joka on aiheuttanut sanomattomia kärsimyksiä Irlannin kansalle ja tuonut mukanaan häpeän peräkkäisille Britannian hallituksille."¹

Mitä tuli solmitun rauhansopimuksen sisältöön, ei Daily Heraldin mukaan luultavasti kukaan pitänyt sitä täysin ihanteellisena. Kyseessä oli neuvotteluosapuolten välinen kompromissiratkaisu, ja kaikki riippui nyt lehden mielestä siitä, pantiinko se myös täytäntöön oikeassa hengessä:

"Kuten me olemme kaiken aikaa huomauttaneet, koskaan ei ole ollut muuta estettä rauhalle kuin virheellinen henki."²

Daily Herald toivoi Dáil Éireannin jalomielisesti ratifioivan rauhansopimuksen, vaikka Irlannilla olikin sen mielestä "monia ja katkeria vääryyksiä, sekä aiempia että nykyisiä, anteeksiannettavanaan". Lehden mukaan irlantilaisilla oli kuitenkin täysi oikeus valita itse tuleva hallintomallinsa, ja näin ollen heillä oli nyt myös täysi oikeus joko hyväksyä tai hylätä Lontoossa solmittu sopimus ilman ulkopuolisten (eli brittien) sekaantumista asiaan. Sopimuksen hylkääminenkään ei lehden mielestä saanut johtaa uuden sodan puhkeamiseen Ison-Britannian ja Irlannin välillä: jos irlantilaisten enemmistö halusi

¹ Daily Herald 7.12.1921.

² Daily Herald 7.12.1921.

mieluummin itsenäisen tasavallan, oli heillä myös oikeus saada se, ja Ison-Britannian työväenliikkeen oli silloin turvattava tämän tasavallan toteutuminen ja estettävä uuden sodan alkaminen.¹

Pohjois-Irlannin kysymyksen suhteen Daily Herald totesi alueen saaneen sopimuksessa täysin vapaat kädet jäädä halutessaan uuden Vapaavaltion ulkopuolelle, ja arveli sen näin myös menettelevänkin. Lehti kuitenkin ennusti Pohjois-Irlannin mahdollisen eron jäävän melko varmasti lyhytaikaiseksi välivaiheeksi, koska yhteys muuhun Irlantiin oli sille taloudellisesti välttämätön. Jo aiemminkin Irlannin kahtiajakoa selkeästi vastustanut lehti (ks. esim. luku 8, Vuoden 1920 Irlannin hallintolaki) asetti nyt toivonsa molempien Irlannin osien työläisiin, korostaen näiden merkitystä maan yhtenäisyyden palauttamisessa:

"Työväellä on eräs silmiinpistävä osa näyteltävänä lähitulevaisuudessa. Pohjois- ja Etelä-Irlannin työläisten edut ovat samankaltaiset, ja onkin Irlannin työväestön tehtävä, omaa yhtenäisyyttään lujittamalla, luoda sekä hengessä että toiminnassa poliittinen yhtenäisyys Irlantiin."²

Ison-Britannian parlamentin molemmat kamarit hyväksyivät rauhansopimuksen suurella ääntenemmistöllä 16.12.1921. Sen sijaan Dáil Éireannissa sopimus johti pitkälliseen ja kiivaaseen väittelyyn sen kannattajien ja vastustajien välillä. Eamon de Valeran johtaman sopimuksen vastustajat tuomitsivat erityisesti siinä Vapaavaltion parlamentin jäsenille määrätyn uskollisuudenvalan Ison-Britannian kruunulle, vaatien sopimuksen hylkäämistä ja aiemmin julistetun Irlannin tasavallan säilyttämistä edelleen voimassa. Sopimuksen kannattajien mukaan se antoi Irlannille kuitenkin hyvin suuren vapauden päättää itse omista asioistaan, ja oli joka tapauksessa paras sopimus mikä sillä hetkellä oli mahdollista neuvotteluissa Ison-Britannian kanssa saada, kun toisena vaihtoehtona oli sodan uudelleenalkaminen. Rauhansopimus hyväksyttiin Dáilissa lopulta 7.1.1922 täpärästi äänin 64 - 57. Välittömästi tämän jälkeen de Valera erosi presidentinvirasta, ja Arthur Griffith valittiin hänen seuraajakseen. Rauhansopimukseen pohjautunut uusi Vapaavaltion perustuslaki astui virallisesti voimaan joulukuussa 1922.³

¹ Daily Herald 7.12.1921, 10.12.1921, 15.12.1921, 6.1.1922.

² Daily Herald 7.12.1921, 12.12.1921.

³ Curran, s. 132 - 159, 200 - 218, 260 - 263; Canning, s. 8 - 29, 41 - 42, 71 - 75; Mansergh, s. 196 - 216; Mackay, s. 227 - 244; Lee, s. 51 - 55; Edwards, s. 101 - 106.

The Times ja sen kirjeenvaihtajat seurasivat tiiviisti Westminsterin parlamentissa ja Dáil Éireannissa käytyjä keskusteluja Lontoon sopimuksen hyväksymisestä, ja lehti raportoi tapansa mukaan keskusteluissa käytetyt puheenvuorot varsin sanatarkasti sivuillaan. Lehti kritisoi yhtä voimakkaasti sekä Ison-Britannian konservatiivipuolueen vanhoillisen siiven edustajien että Irlannin jyrkän linjan tasavaltalaisten sopimuksen hylkäämistä vaatineita puheenvuoroja, katsoen etteivät järkipuhe tai asiaperustelut selvästikään tehonneet kumpaisenkaan ryhmittymään. The Timesin kirjeenvaihtajien mukaan Irlannin kansan suuri valtaenemmistö kannatti rauhansopimuksen hyväksymistä, joten sopimusta vastustavat tasavaltalaisedustajat Dáilissa asettuisivat sopimusta vastaan äänestäessään samalla tietoisesti vastustamaan oman valitsijakuntansa selkeää tahtoa. Lehden mielestä jyrkän linjan tasavaltalaiset olivatkin "fanaatikkoja", joka näyttivät itsekkäästi asettavan oman henkilökohtaisen kunniansa säilyttämisen maansa ja kansansa edun yläpuolelle: he ilmeisesti olivat valmiita "syöksemään kansakunnan poliittiseen sekasortoon tai jopa uuteen sotaan mieluummin kuin tinkisivät hiukkaakaan periaatteistaan".¹

The Times kehotti Dáil Éireannia toistuvasti hyvin painokkaasti hyväksymään rauhansopimuksen: nyt punnittiin Dáilin jäsenten "järkevyys sopia Englannin kansa, kun Englanti on sillä tuulella", ja kyseessä oli suorastaan "vuosisadan tilaisuus". Kuitenkin lehden epävarmuus sopimuksen kohtalon suhteen Dáilin tulevassa äänestyksessä näytti lisääntyvän keskustelun pitkittyessä, ja lehti vaatikin kansanäänestyksen tai uusien vaalien järjestämistä Irlannissa siinä tapauksessa, että Dáil päättäisi sittenkin hylätä sopimuksen. Eamon de Valeran edelleen esilläpitämän "external association" -mallin Irlannin liittymisestä itsenäisenä tasavaltana "ulkoapäin" Brittiläiseen imperiumiin The Times torjui selväsanaisesti, ja muistutti Lontoossa solmitun sopimuksen ehtojen olleen tosiasiallisesti Ison-Britannian hallituksen viimeinen sana, joten de Valeran vaihtoehdoisella sopimusmallilla ei ollut mitään mahdollisuutta tulla hyväksytyksi. Arthur Griffithiä ja Michael Collinsia lehti sen sijaan ylisti rohkeudesta ja isänmaallisuudesta sekä "viisaasta tosiasioiden tunnustamisesta"; kumpikin oli lehden mielestä jo osoittanut omaavansa "valtiomiesmäisiä ominaisuuksia".²

¹ The Times 10.12.1921, 12.12.1921, 13.12.1921, 14.12.1921, 24.12.1921, 30.12.1921, 2.1.1922.

² The Times 10.12.1921, 14.12.1921, 17.12.1921, 19.12.1921, 24.12.1921, 3.1.1922, 6.1.1922, 9.1.1922.

Tiedon rauhansopimuksen hyväksymisestä lopulta Dáilissa The Times vastaanotti suurella tyytyväisyydellä ja helpotuksella, vaikka totesikin, ettei seitsemän äänen enemmistö hyväksymisen puolesta ollut "yhtään liian suuri". Onneksi Irlannin kansa oli lehden mukaan "melkein yksimielisenä rauhanpuolueen takana". Lehti kuitenkin ennusti de Valeran johtamien rauhansopimuksen vastustajien saattavan vielä muodostaa "päättäväisen ja destruktiivisen opposition" Irlannin uusille vallanpitäjille, ja uuden kokemattoman hallinnon eteen saattaisi tulla monia muitakin ennalta-arvaamattomia ongelmia. Myös brittien oli lehden mielestä pakko muuttaa totuttua usein kieltämättä ylhäältäpäin katsonutta suhtautumistapaansa Irlantiin ja irlantilaisiin kunnioittavammaksi, kun maa oli nyt kohonnut muiden imperiumin itsehallinnollisten dominioiden rinnalle. The Timesin mukaan imperiumi oli nyt tullut uuden ajanjakson kynnykselle, kun irlantilaisten "sukupolvien unelmasta" oli viimeinkin tullut todellisuutta. Lehti ilmoittikin suhtautuvansa tulevaisuuteen varsin luottavaisesti:

"Me emme missään tapauksessa pelkää kelttiläisen sivilisaation kehittymistä tämän valtakunnan luontaisten rajojen sisäpuolella. Äärettömän paljon parempi näin kuin irlantilaisten jatkuva kapinointi vierasmaalaisia hallintomalleja vastaan."¹

Myös Daily Herald raportoi sivuillaan tarkasti Westminsterin parlamentissa ja Dáilissa käydyt keskustelut Lontoon sopimuksen hyväksymisestä. Lehti suhtautui kuitenkin selvästi The Timesiä neutraalimmin kiisteleviin osapuoliin Dáilissa, ymmärtäen ainakin jossain määrin myös sopimuksen vastustajien näkemyksiä; sen sijaan Westminsterin "patavanhoillisille" sopimuksen vastustajille ei lehdeltä ymmärrystä edelleenkään herunut. Daily Herald ei myöskään The Timesin tavoin torjunut de Valeran esittämää "external association" -mallia suoralta kädeltä mahdottomana, vaan päinvastoin piti sitä jopa jalomielisenä esim. Pohjois-Irlannin protestantteja kohtaan. Lehden mielestä brittiosapuolen suostuminen rauhanneuvotteluissa tähän Irlannin edustajien tarjoamaan ratkaisumalliin olisi itse asiassa johtanut vielä parempaan lopputulokseen Ison-Britanniainkin kannalta kuin senhetkinen rauhansopimus, koska tällöin Irlannin kansa olisi "yhdistyneenä ja yksimielisenä" ollut valmis "lojaaliin yhteistyöhön Brittiläisen Kansainyhteisön kanssa". Nyt sen sijaan sekä Dáil että Irlannin kansa olivat jyrkästi jakautuneet kahtia

---

¹ The Times 9.1.1922.

sen asian suhteen, "haluavatko he ylipäänsä olla missään tekemisissä meidän kanssamme". Daily Herald pahoittelikin suuresti tätä kahtiajakoa, koska Dáilissa käydyissä keskusteluissa oli käynyt sen mielestä selväksi, että "molemmat osapuolet olivat yksimielisiä omistautumisessaan Irlannin vapauden asialle".¹

Daily Herald arvosteli voimakkaasti brittiläistä sanomalehdistöä sen sekaantumisesta Dáilissa rauhansopimuksesta käytyyn keskusteluun: lehden mielestä monet brittiläiset sanomalehdet olivat tehneet parhaansa estääkseen sopimusta menemästä läpi Dáilissa erehtymällä hyökkäämään de Valeraa vastaan syytöksillä henkilökohtaisesta kunnianhimosta. Daily Herald torjui tällaiset väitteet, katsoen että "mitä ikinä voidaankin sanoa Mr. de Valeran näkemyksen puolesta ja sitä vastaan, täytyy kaikkien vilpittömien ihmisten tunnustaa, että hän on rehellinen mies". Samoin lehti kehui Michael Collinsia, todeten vilpittömyyden ja rohkeuden kuuluvan sekä Collinsin että de Valeran ominaisuuksiin. Jos jälkimmäisen kanta loppujen lopuksi sattuisi pääsemään Dáilin tulevassa äänestyksessä voitolle ja Dáil hylkäisi rauhansopimuksen, vaati Daily Herald The Timesin tavoin kansanäänestyksen järjestämistä siinä tapauksessa Irlannissa sopimuksen lopullisesta kohtalosta. Lehti kuitenkin ilmoitti toivovansa sekä Dáilin että Irlannin kansan hyväksyvän solmitun sopimuksen:

"- ei siksi, että me ajattelisimme siinä olevan kaikki, mitä heillä on oikeus vaatia, tai kaikki, mihin Isolla-Britannialla on velvollisuus myöntää, vaan siksi, että me uskomme sen olevan sellainen kompromissi, johon sisältyy toivoa ja lupauksia tulevaisuutta ajatellen. Me uskomme sen merkitsevän askelta eteenpäin, ja suurta askelta eteenpäin."²

Dáil Éireannin sitten hyväksyttyä rauhansopimuksen oli Daily Herald jossakin määrin helpottunut, mutta lehti oli edelleen huolestunut Dáilin keskustelun ja äänestyksen paljastamasta uudesta kahtiajaosta irlantilaisten keskuudessa. Lehden mukaan aiemmin yhtenäisen Sinn Fein -liikkeen jakautuminen rauhansopimuksen kannattajiin ja vastustajiin oli tosiasia, ja kyseessä oli kaiken lisäksi jakautuminen sellaisen kysymyksen suhteen, jossa yhteisymmärryksen ja sovun löytyminen näytti lähes mahdottomalta. Daily Heraldin mukaan Irlannin senhetkiselletilanteelle ei ilmeisestikään löytynyt histo-

¹ Daily Herald 10.12.1921, 15.12.1921, 17.12.1921, 6.1.1922, 9.1.1922.

² Daily Herald 10.12.1921, 6.1.1922, 9.1.1922.

riasta minkäänlaista ennakkotapausta, joten tilannetta ei voitu ratkaista tavanomaisten perustuslaillisen menettelytapojen avulla, vaan nyt tarvittiin ennen kaikkea "tervettä järkeä". Lehden mielestä paljon riippui siitä asenteesta, minkä de Valera ja hänen kannattajansa jatkossa ottaisivat maahan muodostettavaa uutta väliaikaista hallitusta kohtaan, eli tulisivatko he suostumaan yhteistyöhön sen kanssa. Collinsia ja de Valeraa tarkoittaen lehti totesikin:

"Irlannilla on monta tämän kaliiperin miestä ja naista; siinä on Irlannin toivo. Tällä hetkellä he ovat poliittisesti eripuraisia; siinä on Irlannin vaara. Me uskomme, että he tulevat vielä tajuamaan, nämä idealistit ja patriootit, jotka ovat keskenään erimielisiä rauhansopimuksesta, että se asia, joka on kaikkein tuhoisin sen Irlannin kannalta, jota he rakastavat, on juuri heidän keskinäinen riitelynsä."¹

Rauhansopimuksen kannattajat voittivat Irlannissa järjestetyt uudet parlamenttivaalit selvästi kesäkuussa 1922. Tilanne Irlannissa ei kuitenkaan rauhoittunut, vaan samassa kuussa puhkesi sisällissota väliaikaisen hallituksen ja rauhansopimusta vastustavan IRA:n osan välillä (ns. "Irregulars"; myös IRA jakautui kahtia rauhansopimuksen seurauksena). Uusi, vieläpä anglo-irlantilaista sotaa verisempi sota päättyi ääritasavaltalaisten häviöön toukokuussa 1923. Pohjois-Irlanti ilmoitti ennako-odotusten mukaisesti haluavansa jäädä uuden Irlannin Vapaavaltion ulkopuolelle, ja säilyi näin edelleen vuoden 1920 lain mukaisena itsehallinnollisena alueena Ison-Britannian yhteydessä. Rauhansopimuksen mukaisesti asetetun rajakomission työn jäätyä tuloksettomaksi, sovittiin joulukuussa 1925 olemassaolevan rajalinjan jäämisestä Pohjois-Irlannin ja Irlannin Vapaavaltion väliseksi viralliseksi rajaksi. Vuonna 1937 hyväksytty uusi perustuslaki teki Vapaavaltiosta käytännössä jo itsenäisen tasavallan (mm. presidentin viran perustaminen), ja maan nimi muutettiin samalla Eireksi². Toisessa maailmansodassa Eire julistautui puolueettomaksi. Vuonna 1949 Eire erosi Brittiläisestä kansainyhteisöstä, ja maan nimi muuttui tällöin virallisestikin Irlannin tasavallaksi.³

¹ Daily Herald 9.1.1922.

² Irlanti iirin kielellä.

³ Foster, s. 509 – 568; Lee, s. 56 - 59, 140 – 150, 201 – 302; Canning, s. 37 -107, 167 – 174, 242 –258; Curran, s. 219 – 281; Mansergh, s. 212 – 239, 281 – 336; Hachey & Herson & McCaffrey, s. 168 – 174, 197 – 219; Lynch, Patrick, The Irish Free State and the Republic of Ireland, 1921 - 1966. The Course of Irish History, s. 324 - 331.

10 YHTEENVETO

Jo maantieteellisenkin läheisyyden vuoksi seurasi Ison-Britannian sanomalehdistö tiiviisti tapahtumia Irlannissa anglo-irlantilaisen sodan aikana. The Timesillä oli tähän seurantaan useampien kirjeenvaihtajiensa ansiosta ehkä jonkin verran paremmat mahdollisuudet kuin Daily Heraldilla, mutta molemmissa lehdissä oli tällä ajanjaksolla runsaasti Irlantia ja sen tapahtumia käsitelleitä juttuja: uutisia, asiantuntija-artikkeleita, pääkirjoituksia, yleisönosastokirjoituksia ja jopa joskus (tosin hyvin harvoin) valokuvaakin. Väkivallan kierteen Irlannissa jatkuvasti kiihtyessä lisääntyi myös The Timesin ja Daily Heraldin Irlanti-aiheinen kirjoittelu, ja molemmissa lehdissä olikin varsinkin sodan loppupuolella lähes päivittäin useampia Irlantia koskeneita uutisia ja muita artikkeleita. Erityisesti sodan loppuvaiheessa Irlannin-kysymys oli myös jatkuvasti esillä molempien lähtien pääkirjoituspalstoilla niiden pyrkiessä edistämään ratkaisun löytämistä konfliktiin. Lisäksi kummassakin lehdessä oli koko ajanjakson ajan runsaasti Irlannin-kysymystä käsitelleitä yleisönosastokirjoituksia, The Timesissä usein tunnetuilta eri mielipidesuuntia edustaneilta poliitikoilta sekä Isosta-Britanniasta että Irlannista (joskus jopa Irlannin tasavaltalaisjohtajiltakin), Daily Heraldissa taas valtaosin vasemistolaisemmin suuntautuneilta ja Irlannille itsemääräämisoikeutta vaatineilta henkilöiltä, mukaanlukien Irlannin tasavaltalaiset.

Yläluokkainen ja maltillisen vanhoillinen The Times oli perinteisesti vastustanut Irlannin itsehallintopyrkimyksiä, katsoen itsehallinnon toisaalta uhkaavan maan protestanttivähemmistön etuja ja toisaalta vaarantavan koko Brittiläisen imperiumin yhtenäisyyden ja turvallisuuden. Tämä linja jatkui vielä Geoffrey Dawsonin päätoimittajakaudella (1912 - 1919), mutta muuttui selvästi hänen seuraajansa Henry Wickham Steedin aikana (1919 - 1922). Steed oli innokas pienten kansojen oikeuksien puolustaja, ja hän näki itsehallinnon, "home rulen" antamisen Irlannille ainoaksi kestäväksi ratkaisuksi tähän pitkäaikaisen ongelmaan. Steed oli huolissaan ratkaisemattoman Irlannin-ongelman vaikutuksesta muun maailman yleiseen mielipiteeseen, peläten erityisesti sen vaarantavan Ison-Britannian suhteet Yhdysvaltoihin ja omiin itsehallinnollisiin dominioihin, joissa asui runsaasti irlantilaisperäistä väestöä. Kuitenkin The Times korosti jatkuvasti Irlannin-kysymyksen olevan ennen kaikkea Ison-Britannian sisäinen asia, ja torjui ehdotto-

masti asian ottamisen esille esim. ensimmäisen maailmansodan jälkeisessä Pariisin rauhankonferenssissa.

Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikka oli erityisesti anglo-irlantilaisen sodan alkupuolella varsin odottelevaa ja passiivista: hallitus keskittyi uusien itsehallintosuunnitelmien esittelyn sijaan pääasiassa IRA:n pyssymiesten toiminnan tukahduttamiseen, pitäen sitä välttämättömänä ennakoedellytyksenä itsehallinnon myöntämiselle Irlannille. Tätä hallituksen "tuuliajolla ajelehtimistä" Steed ja The Times alkoivat arvostella yhä jyrkemmin ajan kuluessa, katsoen hallitukselta puuttuvan selkeästi muotoillun Irlannin-politiikan. Lehti vaatikin hallitukselta numerosta toiseen aloitteellisuutta ja pikaisia uusia ratkaisuehdotuksia Irlannin-ongelmaan, toivoen "oikeudenmukaista ja jopa jalomielistä" ratkaisua ongelmaan. Lehden mielestä ratkaisu olisi määrättävä irlantilaisille nimenomaan ylhäältäpäin eli brittihallituksen toimesta, koska irlantilaiset eivät näyttäneet itse pääsevän siitä keskenään yksimielisyyteen. The Timesin kritiikki sen mielestä aikaansaamatonta hallitusta kohtaan muuttui varsin ankaraksi väkivaltaisuuksien Irlannissa jatkuvasti lisääntyessä, ja lehti kehottikin hallitusta harkitsemaan eroamista, jos se ei jo lähitulevaisuudessa kykenisi esittelemään kunniallista ja hyväksyttävää ratkaisuehdotusta Irlannin-kysymykseen.

Ison-Britannian työväenpuolueen ja -liikkeen vasemman siiven näkemyksiä edustanut Daily Herald suhtautui Lloyd Georgen hallituksen Irlannin-politiikkaan vielä astetta kielteisemmin kuin The Times, arvostellen hallituksen ennen kaikkea Irlannin rauhoittamiseen vaikka voimakeinoin tähännyttä politiikkaa vielä jyrkemmin sanankääntein kuin välillä myös varsin kovaa kieltä käyttänyt The Times. Daily Heraldin mielestä Irlannin senhetkisten levottomuuksien taustalla oli nimenomaan brittivalloittajien jo vuosisatoja harjoittama sorto maassa. Lehti suhtautui muutoinkin hyvin kielteisesti koko Brittiläisen imperiumin olemassaoloon, aivan päinvastaisella tavalla kuin imperiumin säilymisen ja yhtenäisyyden tärkeyttä jatkuvasti korostanut The Times. Omaksumansa selkeän sosialistisen linjan mukaisesti Daily Herald tuomitsi ankarasti kaikenlaisen imperialismin ja kolonialismin harjoittamisen, tuomiten johdonmukaisesti Lloyd Georgen hallituksen voimatoimet niin Irlannissa kuin muuallakin Brittiläisen imperiumin alueella: lehden mielestä oli periaatteellisesti täysin väärin käyttää sotilaallista voimaa toisen kansan hallitsemiseen vastoin sen tahtoa. Lehti suhtautuikin myötämielisesti Irlannin

ohella eräissä Ison-Britannian siirtomaissa, kuten Intiassa ja Egyptissä näihin aikoihin myös esitettyihin itsehallintovaatimuksiin, ja piti näitä Brittiläisen imperiumin sisällä alkaneita kansojen vapautumispyrkimyksiä väistämättömänä historiallisena prosessina.

Myös Daily Herald oli huolissaan Ison-Britannian hallituksen senhetkisten kovien otteiden Irlannissa vaikutuksesta maan suhteisiin muihin maihin: lehti epäili koko muun sivistyneen maailman yhtyneenä tuomitsevan brittien tavan kohdella Irlantia. Toisin kuin The Times, Daily Herald ei pitänyt Irlannin-kysymystä yksinomaan Ison-Britannian sisäisenä asiana, ja tuki Irlannin tasavaltalaisten pyrkimyksiä saada Irlannin-kysymys Pariisin rauhankonferenssin asialistalle. Lehti myös toivoi Yhdysvaltojen painostavan Lloyd Georgen hallitusta toimiin Irlannin-kysymyksen ratkaisemiseksi. Daily Herald katsoi The Timesin tavoin, ettei Lloyd Georgen hallituksella edes ollut mitään varsinaista Irlannin-politiikkaa voimatoimien ohella, ja uskoi jo keväällä 1920 vakaasti, ettei ratkaisun löytymisestä Irlannin-kysymykseen ollut juurikaan toivoa niin kauan kuin kyseinen hallitus olisi vallassa Isossa-Britanniassa: lehti toivoikin hallituksenvaihdosta anglo-irlantilaisen sodan loppupuolella varsin kiihkeästi.

Mitä tuli viranomaisten edustajien toimiin Irlannissa, hyväksyi The Times kovat otteet sellaisia tasavaltalaisia "ääriaineeksi" kohtaan, jotka ryöstelivät aseita ja suorittivat hyökkäyksiä poliiseja ja sotilaita vastaan. Lehti oli kuitenkin huolissaan maassa jatkuvasti voimistuvasta väkivallan kierteestä, noidankehästä, jossa viranomaisten kovat otteet vain entisestään lisäsivät vastapuolen uhmakkuutta ja fyysistä vastarintaa, mikä taas pakotti viranomaiset turvautumaan vielä kovempiin otteisiin lain ja järjestyksen palauttamiseksi. Lehti alkoikin ajan myötä yhä voimakkaammin epäillä käytettyjen hallintomenetelmien jatkuvan "lisämilitarisoin" hyödyllisyyttä ja järkevyyttä, katsoen että IRA:n väkivallantekojen tukahduttamisen sijaan se näytti pikemminkin vain lisäävän irlantilaisten epäluottamusta brittihallitusta ja sen edustajia kohtaan Irlannissa. Vaikka jonkinasteiset voimatoimet lain ja järjestyksen turvaamiseksi Irlannissa olivatkin ilmeisen tarpeellisia, korosti The Times itsehallinnon myöntämisen maalle olevan ainoa lopullinen ratkaisu ongelmaan.

Daily Heraldin näkemys Irlannin senhetkisen väkivallan kierteen alkusyystä ja aloittajista oli melko erilainen kuin The Timesin: Daily Heraldin mielestä juuri poliisijoukko-

jen ja sotaväen provokatiivinen ja aggressiivinen käytös maassa synnytti levottomuuksia, kun irlantilaiset vastasivat näiden aloittamiin väkivaltaisuuksiin samalla mitalla. Lehti jopa epäili viranomaisten edustajien maassa pyrkivän aivan tarkoituksellisesti provosoimaan irlantilaisia uuteen kansannousuun saadakseen tekosyyin maan aseelliseen rauhoittamiseen. Daily Herald tuomitsi poliisijoukkojen ja sotaväen suorittamat kustotimet väestön keskuudessa hyvin ankarasti, käyttäen usein yläluokkaista The Timesia kovempaa ja värikkäämpää kieltä kritiikissään, vaikka The Timeskin tuomitsi viranomaisten edustajien ylilyönnit Irlannissa selväsanaisesti. Daily Herald julkaisi palstoiltaan hyvin ahkerasti kruunun edustajien kovista otteista kertovia uutisia (ratsiat, pidätykset, pahoinpitelyt, ammuskelut, omaisuuden tuhoaminen ym.) kommentoiden niitä säännönmukaisesti samassa yhteydessä hyvin tuomitsevaan äänensävyyn, toisin kuin asioista yleensäkin neutraalimmin raportoinut The Times. Kumpikin lehti vaati kuitenkin, tosin tuloksetta perinpohjaisen puolueettoman tutkimuksen järjestämistä viranomaisten käyttämistä menetelmistä, kuten juuri epävirallisista kustotoimenpiteistä Irlannissa.

The Times suhtautui vielä anglo-irlantilaisen sodan alkuvaiheessa melko myötätuntoisesti viranomaisten edustajien kasvaviin vaikeuksiin lain ja järjestyksen ylläpidossa Irlannissa. Kuitenkin viranomaisten otteiden jatkuvasti koventuessa, ja erityisesti poliisien ja sotilaiden suorittamien epävirallisten kustotoimien koko ajan lisääntyessä jyrkkeni myös The Timesin suhtautuminen viranomaisten toimintaan, ja vuoden 1920 loppupuolella käytti lehti välillä jo varsin kovaa kieltä, lähes yhtä kovaa kuin Daily Herald tuomitessaan viranomaisten edustajien ylilyönnit Irlannissa. The Times vaatikin toistuvasti Lloyd Georgan hallitusta panemaan erityisesti pahamaineiset brittiläiset apupoliisijoukot kuriin, katsoen näiden tehneen Irlannissa "sellaisia tekoja, jotka ovat pysyvästi häpäisseet Britannian nimen tuossa maassa".

Viranomaisten edustajien ylilyöntien ohella The Times tuomitsi IRA:n suorittamat poliisien ja sotilaiden surmaamiset sekä muut sen väkivallanteot jatkuvasti jyrkin sanakääntein, julistaen, ettei järjestön "laajalle ja harkitulle murhasalajuonelle kruunun uskollisia palvelijoita vastaan" voinut olla olemassa minkäänlaista puolustusta. Lehti halusi myös tehdä näille "tasavaltalaisille ääriaineksille" painokkaasti selväksi, ettei Ison-Britannian kansa tulisi missään tapauksessa taipumaan heidän poliittisiin vaatimuksiinsa

väkivallan avulla. Lehden yleinen suhtautuminen Irlannissa valta-asemaan nousseeseen Sinn Fein -liikkeeseen ja sen ajamaan politiikkaan oli vielä Geoffrey Dawsonin päätoimittajakauden lopulla lähinnä vähättelevä ja jopa huvittunut, mutta Henry Wickham Steedin päätoimittajakaudella joutui lehti suhtautumaan liikkeeseen yhä suuremmalla vakavuudella. Lehdessä alkoi tällöin myös ilmestyä liikettä ja sen politiikkaa analysoivia erikoisartikkeleita, mm. kymmenosainen "Irish Peace" -artikkelisarja kesä-heinäkuussa 1919. The Times ilmoitti suhtautuvansa ymmärtämyksellä irlantilaisten selkeästi ilmaisemaan toiveeseen laajemmasta kansallisesta itsemääräämisoikeudesta, mutta torjui kuitenkin jyrkästi Sinn Fein -liikkeen virallisena tavoitteena olleen itsenäisen Irlannin tasavallan "nyt ja tulevaisuudessakin", koska se lehden mielestä vaarantaisi imperiumin yhtenäisyyden ja turvallisuuden.

Daily Herald, jonka päätoimittaja George Lansbury oli tunnettu pasifisti, ilmoitti toistuvasti tuomitsevansa ehdottomasti molempien Irlannin-konfliktin osapuolten suorittamat väkivallanteot: lehti julisti vastustavansa jyrkästi kaikenlaista turvautumista väkivaltaan, oli sen tarkoitus sitten miten ylevä tahansa. Vaikka lehti katsoikin nimenomaan Ison-Britannian hallituksen maassa harjoittaman sortopolitiikan ajaneen "Irlantia intohimoisesti rakastavat äärimmäisyysmiehet" väkivallantekoihin, ei lehti pitänyt IRA:n tapaa vastata brittihallituksen "tyranniaan" oikeana, vaan kehotti irlantilaisia väkivallan sijaan turvautumaan passiiviseen vastarintaan taistelussa itsemääräämisoikeutensa puolesta. Daily Heraldin tavassa uutisoida osapuolten väkivallanteot oli kuitenkin selvä sävyero: poliisijoukkojen ja sotilaiden kovista otteista Irlannissa kertoessaan arvosteli lehti näitä "terroritoimia" säännönmukaisesti samassa yhteydessä varsin tuomitsevaan sävyyn, kun taas kertoessaan IRA:n suorittamista iskuista tyytyi lehti yleensä vain tapahtumien kulun neutraaliin raportointiin, ilman toimittajien omia kommentteja. Mielenkiintoinen ero lehtien välillä olikin, että kun The Times toisinaan kutsui IRA:n pyssymiehiä terroristeiksi, käytti Daily Herald taas samaa nimitystä väkivallantekoihin syyllistyneistä poliiseista ja sotilaista. Daily Heraldin yleinen suhtautuminen Sinn Fein -liikkeeseen ja sen poliittisiin tavoitteisiin oli koko konfliktin ajan varsin ymmärtävä: lehti piti liikkeen jäseniä idealistisina isänmaanystävinä, jotka aidosti rakastivat maataan ja ainoastaan pyrkivät saamaan sille vapauden ja itsemääräämisoikeuden.

Mitä tuli Ulsterin-ongelmaan, oli The Times perinteisesti tukenut alueen unionisteja ja heidän sitkeää vastarintaansa Irlannin itsehallintoa kohtaan. Steedin päätoimittajakaudella myös tämä perinteinen suhtautuminen muuttui, ja lehti alkoi suhtautua selvästi kriittisemmin Ulsterin unionisteihin ja heidän politiikkaansa. The Times arvosteli erityisen voimakkaasti eräitä Ulsterin unionistien johtajan Sir Edward Carsonin pitämiä julkisia puheita kannattajilleen, pitäen Carsonin uhkauksia turvautua tarvittaessa voimakeinoin Irlannin itsehallinnon ulottamisen estämiseksi Ulsterin alueelle yhtä tuomittavana kuin Sinn Feinin johtomiesten "kapinapuheitakin". Kuitenkin lehti painotti samalla jatkuvasti, että myös Ulsterin unionistien vaatimus itsemääräämisoikeudesta oli aivan yhtä perusteltu kuin muunkin Irlannin vastaava vaatimus, ja Ulsterin unionistit olivat oikeutettuja erityiskohteluun Irlannin sisällä. The Times korosti silti irlantilaisten pohjimmaista ykseyttä, ja suhtautui varsin varauksellisesti ajatuksiin Irlannin jakamisesta ratkaisuna Ulsterin-ongelmaan (mm. vahvojen taloudellisten siteiden olemassaolo Ulsterin ja muun Irlannin välillä).

Daily Heraldin suhtautuminen Ulsterin unionisteihin ja heidän politiikkaansa oli jatkuvasti varsin kielteinen, ja lehti arvosteli "carsonilaisia" selvästi jyrkemmin sanankäantein kuin aina hillitympi The Times. Lehti katsoi Ulsterin unionistien vaatimuksen alueensa jättämisestä Irlannin tulevan itsehallinnon ulkopuolelle olevan pahin este ratkaisuun pääsemiselle Irlannin-kysymyksen suhteen. Sir Edward Carsonin jyrkkäsävyiset julkiset puheet lehti tuomitsi ymmärrettävästi ankarasti. Kuitenkin Daily Herald katsoi The Timesin tavoin, että myös Ulsterin unionisteilla oli periaatteellinen oikeus määrätä itse omasta tulevaisuudestaan, eli jäädä niin "todella aidosti" halutessaan tulevan Irlannin itsehallinnon ulkopuolelle. Silti lehti piti The Timesin tavoin Irlannin väliaikaistakin jakamista kahteen osaan huonona ratkaisuna, joka olisi myös taloudellisesti tuhoisa Ulsterin kannalta. Molemmat lehdet seurasivat kasvavalla huolestuneisuudella kesällä 1920 puhjenneita protestanttien ja katolilaisten välisiä väkivaltaisuuksia Ulsterin alueella, mutta suhtautuivat konfliktin osapuoliin eri tavoin: The Times katsoi molempien ryhmittymien olevan osasyllisiä levottomuuksiin, kun taas Daily Herald syytti niistä ennen kaikkea protestantteja ja heidän "pyssymiehiään".

Sekä The Times että Daily Herald esittelivät kumpikin anglo-irlantilaisen sodan aikana Irlannin-ongelmaan myös omat ratkaisumallinsa, The Times yksityiskohtaisemman ja

Daily Herald selvästi yleisemmälle tasolle jääneen. The Times katsoi pitkään yksityiskohtaisen ratkaisumallin laatimisen ongelmaan olevan ennen kaikkea Ison-Britannian hallituksen tehtävä, mutta kyllästyttyään hallituksen passiivisuuteen asian suhteen, julkisti pääkirjoituksessaan 24.7.1919 kehittämänsä ratkaisusuunnitelman. Suunnitelman perusajatuksena oli, että Irlantiin perustettaisiin kaksi erillistä alueellista itsehallintoparlamenttia, toinen Ulsterin yhdeksää kreivikuntaa ja toinen muuta Irlantia varten. The Timesin suunnitelman toisessa vaiheessa perustettaisiin vielä alueellisten parlamenttien yläpuolelle yhdistäväksi tekijäksi koko Irlannin yhteinen itsehallintoparlamentti, joka luonnollisesti saisi alueparlamentteja laajemmat valtaoikeudet. The Timesin ratkaisusuunnitelma herätti lehden omien kirjeenvaihtajien mukaan mielenkiintoa Ison-Britannian ohella erityisesti sen omissa dominioissa ja Yhdysvalloissa, vaikka ainakin Dublinin kirjeenvaihtaja Healy selvästi liioitteli suunnitelman saamaa myönteistä vastaanottoa Irlannissa.

Myös Daily Herald julkisti keväällä 1920 oman ratkaisuehdotuksensa Irlannin-ongelmaan, "Our Policy for Ireland". Kolmikohtaisen suunnitelman ensimmäisenä kohtana oli brittiläisen "miehitysarmeijan", mukaan lukien brittiläiset apupoliisijoukot, välitön poisvetäminen Irlannista, asia minkä lehti uskoi mitä todennäköisimmin samalla lopettavan väkivaltaisuudet maassa. Toisena kohtana suunnitelmassa oli Irlannin senhetkisten aseistettujen poliisijoukkojen muuttaminen aseettomiksi siviilipoliisivoimiksi Englannin malliin, mitä myös The Times ehdotti vuoden 1920 lopulla. Lehden suunnitelman kolmas kohta ja vaihe oli Ison-Britannian parlamentin säätämä laki, jossa a) määrättäisiin koko Irlantia edustavan perustuslakia säätävän kansalliskokouksen koollekutsumisesta, b) annettaisiin Ulsterille oikeus kyseisen perustuslakiluonnoksen valmistamisen jälkeen kansanäänestyksellä erota uudesta Irlannin valtiosta ja päättää omasta perustuslaistaan ja c) annettaisiin Irlannin kansalle oikeus samoin kansanäänestyksellä päättää maan suhteesta Brittiläiseen imperiumiin, merkitsi tämä sitten sen piiriin jäämistä tai siitä eroamista. Daily Herald piti kuitenkin itsehallinnollisen dominion asemaa imperiumin sisällä sekä Irlannin itsensä että koko imperiumin kannalta parempana vaihtoehtona kuin Irlannin täyttä itsenäisyyttä, mutta korosti samalla voimakkaasti irlantilaisien ehdotonta oikeutta päättää itse tulevasta hallitusmuodostaan, oli se sitten vaikka itsenäinen tasavalta (kun taas The Times piti siis parempana ratkaisun määräämistä heille ylhäältäpäin).

Daily Heraldin ja Ison-Britannian Työväenpuolueen omaksumat linjat Irlannin-kysymyksen suhteen olivat pitkälti samanlaiset, ja usein Työväenpuolueen harjoittamaan politiikkaan varsin kriittisesti suhtautunut Daily Herald ylistikin esim. puolueen parlamenttiryhmän syksyllä 1920 laatimaa ratkaisusuunnitelmaa Irlannin-kysymykseen. Tämä puolueen ratkaisusuunnitelma muistuttikin suuresti lehden itse aiemmin esittämää suunnitelmaa: tärkein eroavaisuus oli se, ettei Daily Herald halunnut asettaa puolueen tavoin mitään ennakkoehtoja kansalliskokouksen laatimalle Irlannin tulevalle perustuslaille. Ennen Työväenpuolueen ratkaisumallin julkistamista oli Daily Herald jo ehtinyt arvostella puoluetta varsin jyrkkäsanaisestikin passiivisuudesta Irlannin-kysymyksen suhteen, mutta ratkaisumallin julkistamisen ja puolueen yleisen aktiivisuuden lisääntymisen muutoinkin kysymyksen suhteen myötä muuttui lehden sävy selvästi suopeammaksi. The Times puolestaan kritisoi Työväenpuoluetta ja muuta alahuoneen oppositiota mm. siitä, ettei sillä ollut tarjota vastustamansa "Restoration of Order in Ireland Actin" tilalle mitään omaa konkreettista vaihtoehtoista suunnitelmaa lain ja järjestyksen palauttamiseksi Irlantiin; em. Työväenpuolueen ratkaisumallista lehti taas kertoi ilman mitään omia kommentteja sen sisällön suhteen.

Daily Herald ylisti myös Ison-Britannian ammattiyhdistysliikkeen ja eri ammattiliittojen kokouksissaan hyväksymiä Irlannin itsemääräämisoikeutta tukeneita päätöslausemia, mutta katsoi samalla, etteivät ne yksin riittäneet: lehti toivoi ja vaati työväenliikkeeltä puheiden lisäksi käytännön toimia kuten lakkoja Lloyd Georgen hallituksen painostamiseksi muuttamaan Irlannin-politiikkaansa. Irlannin työväenliikettä Daily Herald kehui sen aktiivisesta osallistumisesta mm. lakkojen ja boikottien muodossa taisteluun maansa itsemääräämisoikeuden puolesta (mm. rautatieläisten seitsemän kuukauden sotilastarvikeboikotti). Sen sijaan The Timesin kirjeenvaihtaja Healy syytti Irlannin työväenliikettä vuoden 1919 alkupuolella jopa "bolševistista" piirteistä, ja oli huolissaan sen ja Sinn Fein -liikkeen välisestä tiivistyvästä yhteistyöstä. Limerickin paikalliseen yleislakkoon kaupungin alueelle julistettua sotatilalakia vastaan The Times ja Daily Herald suhtautuivat hyvin eri tavoin: Daily Herald asettui selkeästi tukemaan lakkolaisia, kun taas The Times katsoi lakon vaikeuttavan aivan kohtuuttomasti tavallisten kaupunkilaisten jokapäiväistä elämää.

Uuteen vuoden 1920 Irlannin hallintolakiin suhtautui The Times aluksi melko myönteisesti, muistuttihan laki monessa suhteessa lehden omaa heinäkuussa 1919 esiteltyä ratkaisumallia Irlannin-kysymykseen. Kuitenkin lehti kritisoi erityisesti lain Irlannille antaman taloudellisen itsehallinnon suppeutta, ja lehden kritiikki muutoinkin lakia kohtaan voimistui vuoden 1920 loppua kohti. Lehti totesi uuden lain olevan "täydellisen huonossa huudossa" varsinkin Etelä-Irlannin väestön keskuudessa, ja vaati turhaan Westminsterin parlamenttia korjaamaan ja laajentamaan lakiesitystä ennen sen lopullista hyväksymistä. Lehden mielestä sen oma aiempi ratkaisumalli olisikin ollut selvästi parempi vaihtoehto. Daily Herald puolestaan suhtautui uuteen lakiin alusta alkaen hyvin arvostelevasti, katsoen sen toisaalta säilyttävän Irlannin edelleen "Yhdistyneen Kuningaskunnan haluttomana ja avuttomana alamaisena", ja toisaalta jakavan maan hallinnollisesti kahtia vastoin sen väestön valtaenemmistön tahtoa. Lehden mukaan Irlannin kansa ei muutoinkaan voisi hyväksyä tällaista "vieraan ja brutaalin tyrannian" ylhäältäpäin sanelemaa pakkoratkaisua, ja lehti ilmoittikin vaativansa Irlannille edelleen todellista itsemääräämisoikeutta tarjotun "muotoillun Home Rulen" sijaan.

Hyvien yhteyksiensä ansiosta Ison-Britannian hallituspiireihin ja johtaviin poliitikkoihin The Times oli varsin hyvin perillä anglo-irlantilaisen sodan loppupuolella tapahtuneista epävirallisista rauhantunnusteluista ja salaisista neuvotteluista osapuolten edustajien välillä, vaikkei niistä yleensä julkisuuteen kertonutkaan, varsinkaan neuvottelujen ollessa vielä kesken. Tiedon aselevosta 11.7.1921 molemmat lehdet vastaanottivat ilolla ja tyydytyksellä. The Times ilmoitti olevansa sangen optimistinen myös tulevien varsin naisten rauhanneuvottelujen osapuolten välillä onnistumismahdollisuuksien suhteen, kun taas varovaisempi Daily Herald halusi muistuttaa lukijoitaan siitä, ettei aselepo ollut kuitenkaan sama asia kuin rauha, ja että oli vielä täysin ennen aikaista pitää konfliktia ratkaistuna. Daily Heraldin mielestä irlantilaiset osoittivat itse asiassa epätavallista ja lomieliisyyttä suostuessaan aselepoon ja rauhanneuvottelujen aloittamiseen kaiken Ison-Britannian taholta kärsimänsä sarron jälkeen.

Lloyd Georgen ja Eamon de Valeran välisiä neuvotteluja Lontoossa ei lehdistö pystynyt osapuolten sopiman uutissulun vuoksi juurikaan seuraamaan, vaikka The Times hyvien tietolähteittensä ansiosta pystyikin kertomaan brittihallituksen neuvotteluissa tekemän uuden Irlannin itsehallintotarjouksen yksityiskohdat jo ennen niiden virallista julkista-

mista. Lehden suhtautuminen hallituksen ehdotukseen oli varsin myönteinen, ja se katsoikin hallituksen ainakin joissakin asioissa jo tulleen myönnytysmahdollisuuksiensa ääri rajoille. Lehti toivoikin voimakkaasti irlantilaisosapuolen hyväksyvän ehdotuksen. Daily Herald puolestaan korosti Lontoon tapaamisessa olevan kyse neuvotteluista kahden tasavertaisen kansakunnan eikä hallitsijan ja hallitun välillä: Irlannin tunnustaminen omaksi selvästi erilliseksi kansakunnakseen oli lehden mukaan rauhansopimuksen syntymisen ehdoton perusedellytys. Daily Herald ei uskonut neuvottelujen irlantilaisosapuolen suostuvan missään tapauksessa brittihallituksen tarjoamaan Irlannin kahtiajaon säilyttävään ratkaisumalliin. The Times ja Daily Herald olivat kuitenkin samaa mieltä yhden asian suhteen: Ison-Britannian olisi rauhansopimuksessa saatava jonkinlaiset turvallisuustakeet siitä, ettei Irlantia tulevaisuudessa käytettäisi tukikohtana hyökkäykselle Isoa-Britanniaa vastaan.

Myös lokakuussa 1921 alkaneissa uusissa rauhanneuvotteluissa vallitsi periaatteessa uutissulku, mutta The Times pystyi edelleen yhteyksiensä hallituspiireihin ansiosta kertomaan yksityiskohtaisiakin tietoja mm. brittihallituksen uusista ratkaisuehdotuksista irlantilaisosapuolelle. Lehden mukaan edelliset rauhanneuvottelut heinäkuussa olivat epäonnistuneet ennen kaikkea siksi, että Eamon de Valera oli niissä itsepintaisesti pitänyt kiinni vaatimuksestaan itsenäisestä Irlannin tasavallasta. The Timesin mielestä yksikään Ison-Britannian hallitus ei missään olosuhteissa voisi suostua tähän vaatimukseen: lehti korosti jatkuvasti Irlannin säilymisen tärkeyttä jatkossakin osana Brittiläistä imperiumia erityisesti imperiumin turvallisuuden kannalta. Parhaana ratkaisuvaihtoehtona sekä Irlannin että imperiumin kannalta lehti pitikin jo tässä vaiheessa jonkinasteisen itsehallinnollisen dominion aseman antamista Irlannille, ratkaisumalli jota Daily Herald oli jo aiemmin asettunut kannattamaan, mutta johon The Times oli pitkään suhtautunut epäroiden ja varauksella ainakin lähitulevaisuuden vaihtoehtona. Irlannin neuvotteluedustajien sitkeästi vastustama Irlannin uskollisuudenvala Ison-Britannian kruunulle oli lehden mielestä välttämätön imperiumin eri osia perinteisesti yhteensitovana tekijänä; tässä asiassa lehti ilmoitti seisovansa tiukasti Lloyd Georgen hallituksen takana. Samoin The Times yhtyi hallituksen näkemykseen Pohjois-Irlannin protestanttien pakottamisen voimatoimin liittymään hallinnollisesti muun Irlannin yhteyteen mahdottomuudesta, vaikka tämä liittyminen sinänsä oli lehden mukaan hyvin toivottavaa.

Toisin kuin jatkuvasti sisäpiiritietoja saanut The Times, suhtautui Daily Herald Lontoon neuvotteluja koskeneeseen uutissulkuun varsin arvostelevasti, pitäen tällaista "salailu-politiikkaa" epäilyttävänä. Lehti suhtautui myös sangen epäluuloisesti Lloyd Georgen hallituksen haluun pyrkiä mahdollisimman oikeudenmukaiseen rauhansopimukseen Irlannin kanssa, ja toivoi Ison-Britannian yleisen mielipiteen painostusta hallitusta kohtaan oikeudenmukaisen lopputuloksen varmistamiseksi. Daily Herald ymmärsikin irlantilaisosapuolen näkemyksiä neuvotteluissa mm. uskollisuudenvalakysymyksen suhteen selvästi pitemmälle kuin The Times, vaikkei myöskään se pitänyt imperiumin ulkopuolisen itsenäisen Irlannin tasavallan syntymistä mitenkään erityisen toivottavana ratkaisuna. Daily Heraldin mielestä Lontoon neuvottelujen kohtalo riippui ennen kaikkea Pohjois-Irlannin protestanttien toiminnasta: jos nämä edelleen torjuisivat jyrkästi ajatuksen yhtenäisestä Irlannista, tekisivät he samalla koko sopimukseenpääsyn käytännössä mahdottomaksi. Irlannin protestanttien perinteistä liittolaista, Ison-Britannian konservatiivisen puolueen oikeistosiipeä lehti taas epäili kulissientakaisesta toiminnasta rauhanneuvottelujen katkaisemiseksi.

Sekä The Times että Daily Herald olivat varsinkin pitkittyneiden Lontoon neuvottelujen loppuvaiheissa välillä jo varsin pessimistisiä sopimukseenpääsymahdollisuuksien suhteen, mutta kumpikin lehti vaati painokkaasti solmitun aselevon pitämistä edelleen voimassa, vaikka neuvottelut päättyisivätkin epäonnistumiseen. Molemmat lehdet olivatkin hieman yllättyneitä osapuolten sopimukseenpääsystä 6.12.1921, varsinkin The Times. Kumpikin lehti vastaanotti tiedon rauhansopimuksen solmimisesta suurella tyytyväisyydellä ja helpotuksella: The Times jopa julisti, että kyseessä oli "eräs suurimmista saavutuksista imperiumimme historiassa", ja "alku uudelle onnen ja keskinäisen yhteisymmärryksen aikakaudelle" Ison-Britannian ja Irlannin välillä. Myös Daily Heraldin mukaan lähes kaikki Isossa-Britanniassa ja Irlannissa brittiläisiä "patavanhoillisia" lukuun ottamatta tervehtivät sopimuksen syntymistä "sanoinkuvaamattomalla helpotuksella", ja sopimus antoi toiveita "seitsemän vuosisadan konfliktin" päättymisestä vihdoin näiden kahden naapurisaaren välillä.

The Times ylisti sekä Ison-Britannian että Irlannin edustajia neuvottelujen onnellisen lopputuloksen johdosta, katsoen näiden osoittautuneen rohkeiksi ja taitaviksi valtiomiehiksi. Lehti otti kuitenkin osan kunniaista sopimuksen solmimisen suhteen myös itsel-

leen, koska se oli oman ilmoituksensa mukaan vaivojaan säästämättä pyrkinyt koko juuri päättyneen konfliktin ajan edesauttamaan ratkaisun löytämistä Irlannin-kysymykseen sekä korostamalla jatkuvasti sen tärkeyttä ja kiireellisyyttä brittihallitukselle että myös julkistamalla oman ratkaisumallinsa kysymykseen. Mitä taas tuli Lontoon rauhansopimuksen sisältöön, oli Iso-Britannia The Timesin mielestä mennyt siinä jalomielisyydessään Irlantia kohtaan jopa pitemmälle kuin mitä edes monet sen ankarimmatkaan arvostelijat olivat koskaan siltä vaatineet. Pohjois-Irlannin protestanttien kannalta oli solmittu sopimus The Timesin mielestä myös edullinen, saivathan he siinä oikeuden valita, halusivatko he jatkossa kuulua hallinnollisesti Ison-Britannian vai Irlannin Vapaavaltion alaisuuteen. Lehti kuitenkin sekä uskoi että toivoi Irlannin jälleenyhdistyvän ennemmin tai myöhemmin, ja kehottikin voimakkaasti pohjoisen protestantteja liittymään uuteen Vapaavaltioon.

Daily Heraldin mielestä Ison-Britannian työväenliikkeellä oli myös ollut oma osuutensa sopimukseenpääsyn edistämässä, koska liikkeen harjoittama aktiivinen painostus oli sen mukaan estänyt Lloyd Georgen hallitusta vaikeilla hetkillä kokonaan katkaisemasta käytyjä neuvotteluja. Solmittu sopimus oli lehden mielestä ennen kaikkea osapuolten välinen kompromissiratkaisu, jota ei luultavasti kukaan pitänyt täysin ihanteellisena. Pohjois-Irlannin protestanteille sopimus oli Daily Heraldinkin mielestä sangen edullinen. Lehti kuitenkin ennusti Pohjois-Irlannin mahdollisen eron muusta Irlannista jäävän melko varmasti lyhytaikaiseksi välivaiheeksi, koska yhteys saaren eteläosaan oli sille taloudellisesti välttämätön. Irlannin kahtiajakoa jo aiemminkin vastenmielisenä asiana pitänyt Daily Herald asettikin nyt toivonsa molempien Irlannin osien työläisiin, korostaen näiden merkitystä maan yhtenäisyyden palauttamisessa, olivathan heidän etunsa samankaltaiset molemmin puolin rajaa.

Sekä The Times että Daily Herald seurasivat tiiviisti Westminsterin parlamentissa ja Dáil Éireannissa käytyjä keskusteluja Lontoon sopimuksen hyväksymisestä, raportoiden niissä käytetyt puheenvuorot varsin tarkasti sivuillaan. Molemmat lehdet toivoivat sopimuksen hyväksymistä, mutta esittivät asian selvästi erilaiseen sävyyn: kun The Times kehotti Dáilia toistuvasti hyvin painokkaasti olemaan "järkevä" ja hyväksymään rauhansopimuksen, toivoi Daily Herald sen sijaan Dáilin "jalomielisesti" hyväksyvän sen, vaikka Irlannilla olikin lehden mielestä "monia ja katkeria vääryyksiä anteeksiannetta-

vanaan". Tiedon rauhansopimuksen hyväksymisestä lopulta Dáilissa 7.1.1922 ottivat molemmat lehdet vastaan helpottuneina, olihan äänen jakautuminen Dáilissa varsin epävarmaa loppuun saakka. Lehdet olivat kuitenkin huolestuneita Dáilin keskustelujen ja äänestyksen paljastamasta uudesta kahtiajaosta irlantilaisten keskuudessa rauhansopimuksen kannattajiin ja vastustajiin. Yhteisymmärryksen ja sovun löytyminen näiden välillä kysymyksen suhteen näytti lähes mahdottomalta, ja lehdet pelkäsivätkin sopimusta vastustavien jyrkän linjan tasavaltalaisten saattavan vielä jatkossa aiheuttaa pahoja ongelmia tulevan Irlannin Vapaavaltion uusille vallanpitäjille (mikä ennustus myös piti täysin paikkansa tulevan Irlannin sisällissodan 1922 - 23 muodossa). Daily Herald suhtautui rauhansopimusta vastustaneeseen oppositioon Dáilissa heitä "fanaatikoiksi" kutsunutta The Timesia ymmärtäväisemmin: Daily Heraldin mielestä sekä sopimuksen kannattajat että vastustajat olivat "yksimielisiä omistautumisessaan Irlannin vapauden asialle". Molemmat lehdet ilmoittivatkin katsovansa Irlannin tulevaisuuteen kaikesta huolimatta suhteellisen luottavaisina.

LÄHTEET

I ALKUPERÄISLÄHTEET

The Times 1.1.1919 - 31.1.1922. Jyväskylän yliopiston historian laitoksen mikrofilmi-
kokoelmat. Jyväskylän maakunta-arkisto.

Daily Herald 31.3.1919 - 31.1.1922. Jyväskylän yliopiston historian laitoksen mikrofil-
mikokoelmat. Jyväskylän maakunta-arkisto.

II LÄHDEJULKAISUT

Irish Historical Documents 1172 – 1922. Edited by Edmund Curtis and R. B. MacDo-
well. Reprinted. London 1968.

Jones, Thomas, Whitehall Diary, Volume III, Ireland 1918 – 1925. Edited by Keith
Middlemas. London 1971.

III KIRJALLISUUS

Bardon, Johathan, A History of Ulster. Belfast 1994.

Beckett, J.C., The Making of Modern Ireland 1603 - 1923. Second Edition. London
1981.

Bell, J. Bowyer, The Secret Army. The IRA 1916 - 1979. Revised Edition. Dublin 1983.

Black, Jeremy, A New History of England. Reprinted. Phoenix Mill 2001.

Bottigheimer, Karl S., Ireland and the Irish: A Short History. New York 1982.

Bowman, John, De Valera and The Ulster Question 1917 - 1973. Oxford 1982.

Boyce, D. George, Nationalism in Ireland. Baltimore 1982.

Briggs, Asa, A Social History of England. London 1983.

Byrne, F.J., Early Irish Society. The Course of Irish History. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Canning, Paul, British Policy Towards Ireland 1921 - 1941. Oxford 1985.

Canny, Nicholas, Early Modern Ireland c. 1500 - 1700. The Oxford History of Ireland. Edited by R. F. Foster. Oxford 1992.

Clarke, Aidan, The Colonisation of Ulster and the Rebellion of 1641. The Course of Irish History. Edited by T. W. Moody and F.X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Coogan, Tim Pat, The I.R.A. Eleventh revised and expanded impression. London 1987.

Cosgrove, Art, The Gaelic Resurgence and the Geraldine Supremacy. The Course of Irish History. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Cranfield, G. A., The Press and Society. From Caxton to Northcliffe. London 1978.

Curran, Joseph M., The Birth of the Irish Free State 1921 - 1923. Alabama 1980.

de Breffny, Brian, The End of the Old Order. The Irish World. Edited by Brian de Breffny. London 1977.

de Paor, Liam, The Age of the Viking Wars. The Course of Irish History. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

de Paor, Liam, *The Peoples of Ireland. From Prehistory to Modern Times*. London 1986.

Dwyer, T. Ryle, *Big Fellow, Long Fellow. A Joint Biography of Collins & de Valera*. Dublin 1999.

Edwards, Owen Dudley, *Eamon de Valera (sarjassa Political Portraits. Edited by Kenneth O. Morgan)*. Cardiff 1987.

English, Richard, *History of Ireland*. Dublin 1991.

Foster, R. F., *Modern Ireland 1600 - 1972*. London 1988.

Fitzpatrick, David, *Ireland Since 1870. The Oxford History of Ireland*. Edited by R. F. Foster. Oxford 1992.

Green, E.R.R., *The Great Famine. The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Hachey, Thomas E., Herson, Joseph M., Jr., and McCaffrey, Lawrence J., *The Irish Experience: A Concise History*. Revised Edition. New York and London 1996.

Harvie, Christopher, *Revolution and the Rule of Law (1789 – 1851)*. The Oxford Illustrated History of Britain. Edited by Kenneth O. Morgan. Oxford 1984.

Hayes-McCoy, G.A., *The Tudor Conquest. The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

The History of The Times. Volume IV: The 150th Anniversary and Beyond 1912 – 1948. Part I 1912 – 1920. London 1952.

The History of The Times. Volume IV: The 150th Anniversary and Beyond 1912 - 1948. Part II 1921 - 1948. London 1952.

- Hughes, Kathleen, *The Golden Age of Early Christian Ireland. The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.
- Hughes, Michael, *Ireland Divided: the Roots of the Modern Irish Problem*. New York 1994.
- Hutt, Allen, *The Changing Newspaper. Typographic Trends in Britain and America 1622 - 1972*. London 1973.
- Jalling, Hans, *Britain and the Commonwealth. Part I: Great Britain*. Reprinted. Stockholm 1969.
- Johnson, Paul, *Ireland: A Concise History from the Twelfth Century to the Present Day*. Third Printing. Chicago 1996.
- Koss, Stephen, *The Rise and Fall of the Political Press in Britain. Volume One: The Nineteenth Century*. London 1981.
- Koss, Stephen, *The Rise and Fall of the Political Press in Britain. Volume Two: The Twentieth Century*. London 1984.
- Lee, Joseph J., *Ireland 1912 - 1985: Politics and Society*. Reprinted. Cambridge 1990.
- Lydon, J.F., *The Medieval English Colony. The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.
- Lynch, Patrick, *The Irish Free State and the Republic of Ireland, 1921 - 1966. The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.
- Lyons, F.S.L., *Culture and Anarchy in Ireland 1890 - 1939*. Oxford 1982.

MacDonagh, Oliver, *Ireland: the Union and Its Aftermath*. Second Impression. London 1979.

Mackay, James, *Michael Collins. A Life*. Reprinted. Edinburgh 1997.

Mansergh, Nicholas, *The Unresolved Question: the Anglo-Irish Settlement and Its Undoing 1912 - 72*. New Haven and London 1991.

Martin, F.X., *The Normans; Arrival and Settlement*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Matthew, H.C.G., *The Liberal Age (1851 - 1914)*. *The Oxford Illustrated History of Britain*. Edited by Kenneth O. Morgan. Oxford 1984.

McCartney, Donal, *From Parnell to Pearse*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

McCracken. J.L., *Northern Ireland 1921 - 66*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

McDowell, R.B., *The Protestant Nation*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Merrill, John C. & Bryan, Carter R. & Alisky, Marvin, *The Foreign Press. A Survey of the World's Journalism*. Louisiana State University Press 1970.

Mitchell, G.F., *Prehistoric Ireland*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Moody, T.W., *Fenianism, Home Rule and the Land War*. *The Course of Irish History*. Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Morgan, Kenneth O., *Consensus and Disunity. The Lloyd George Coalition Government 1918 - 1922.* Oxford 1979.

Morgan, Kenneth O., *The Twentieth Century (1914 -1983). The Oxford Illustrated History of Britain.* Edited by Kenneth O. Morgan. Oxford 1984.

Murphy, John A., *Ireland in the Twentieth Century.* Dublin 1975.

Norman, Edward, *A History of Modern Ireland.* London 1971.

Nowlan, Kevin B., *The Birth and Growth of the New State. The Irish World.* Edited by Brian de Breffny. London 1977.

O'Connor Lysaght, D.R., *A Saorstát is Born: How the Irish Free State Came into Being. Ireland's Histories: Aspects of State, Society and Ideology.* Edited by Seán Hutton and Paul Stewart. London and New York 1991.

ÓCuíy, Brian, *Ireland in the Eleventh and Twelfth Centuries. The Course of Irish History.* Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

ÓFiaich, Tomás, *The Beginnings of Christianity. The Course of Irish History.* Edited by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Päärnälä, Ossi, *Race, Religion and History in the One-Ireland and Partition Arguments, 1833 – 1932.* *Studia Historica Jyväskyläänsia* 56. Jyväskylä 1998.

Ranelagh, John O'Beirne, *A Short History of Ireland. Second Edition.* Cambridge 1984.

Robbins, Keith, *James Ramsay MacDonald. The Prime Ministers. Volume Two: From Lord John Russell to Edward Heath.* Edited by Herbert van Thal. London 1975.

Rumpf, E. & Hepburn, A.C., *Nationalism and Socialism in Twentieth-Century Ireland*.
Liverpool 1977.

Sawyer, Roger, "We Are But Women". *Women in Ireland's History*. London and New
York 1993.

Shannon, David A., *Twentieth Century America. Volume 1: The Progressive Era*.
Fourth Edition. Chicago 1977.

Simms, J.G., *The Restoration and the Jacobite War. The Course of Irish History*. Edited
by T. W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Suvanto, Pekka, *Sanomalehdistö historian tutkimuksen lähteenä. Yleisen historian läh-*
teet ja niiden käyttö. Toim. Pekka Suvanto. Helsinki 1977.

Torvinen, Taimi, *Ulkomaisen sanomalehdistön historia*. Espoo 1982.

Townshend, Charles, *Political Violence in Ireland. Government and Resistance since*
1848. Oxford 1983.

Turner, John, *Lloyd George's Secretariat*. Cambridge 1980.

Wall, Maureen, *The Age of the Penal Laws. The Course of Irish History*. Edited by T.
W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

Welke, James W., *United Kingdom. World Press Encyclopedia. Volume II*. Edited by
George Thomas Kurian. London 1982.

Whyte, J.H., *The Age of Daniel O'Connell. The Course of Irish History*. Edited by T.
W. Moody and F. X. Martin. Revised and enlarged edition. Cork 1994.

IV PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Härmä, Vesa, Daily Heraldin työttömyyttä koskeva kirjoittelu 1920-luvun alkupuolella. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1981.

Kahri, Rauno, The Times ja Daily Herald -lehtien suhtautuminen Intian itsehallintokysymykseen 1919 - 1922. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1979.

Manninen, Marja, Englannin sanomalehdistön suhtautuminen Kansainyhteisökehitykseen 1930-luvun alussa. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1990.

Maukonen, Risto, Britannian johtavien sanomalehtien suhtautuminen Italian-Abessinian kriisiin 1934 - 36 ja Britannian hallituksen politiikkaan. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1979.

Päärmilä, Ossi, Irlannin jako- ja maarajakysymys 1920 - 1925. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1974.

Särkijärvi, Risto, Irlanti 1900-luvun alussa ja Suomi. Yleisen historian pro gradu -työ Jyväskylän yliopistossa 1982.

V MUUT LÄHTEET

Otavan Iso Tietosanakirja. Osa 5. Helsinki 1968.

LIITE IRLANNIN KARTTA

Lähde: The Irish World. Edited by Brian de Breffny. London 1977, s. 281.